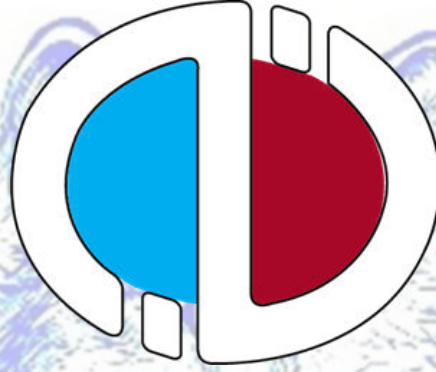

21:42:08

25 Temmuz 2023, Salı, hafta 30

TAR201U

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ I ÜNİTE ÖZETLERİ DENEME SORULARI ÜNİTE SORULARI ÇIKMIŞ SORULAR

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW..

SINCE 2020

ÜNİTE 1: OSMANLI DEVLETİ'NDE YENİLEŞME ÇABALARI

OSMANLI DEVLETİ'NİN BUHRAN DEVRİNE GENEL BİR BAKIŞ

17. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar süren döneme duraklama dönemi veya bir başka deyişle buhran dönemi adı verilmektedir. Osmanlı Devleti bu dönemde askeri başarılar elde etmesine rağmen iktisadi ve sosyal hayatta buhran yaşamaktadır. Bu dönem içerisinde Doğu'da 1639 yılında Safevi Devleti ile yapılan Kasr-ı Şirin Antlaşması bugünkü Türkiye-İran sınırının oluşmasını sağlamıştır. Batı'da ise Merzifonlu Kara Mustafa Paşa önderliğinde gerçekleştirilen II. Viyana kuşatması olumsuz sonuçlanmış ve Osmanlı Devleti'ne karşı Avusturya, Lehistan ve Venedik önderliğinde kurulan KUTSAL İTTİFAK 'ın oluşmasına neden olmuştur. Askeri zaferler kazanmak için bütçenin büyük oranda askeri harcamalara gitmesi ve istenen sonuçların yeteri kadar alınamaması XVII. Yüzyıl Buhranı'nın sebeplerinden biridir. Safevilerle uzayan savaş ve Girit'in fethinin gecikmesi de bütçeyi olumsuz etkileyen askeri unsurlardandır. Diğer sebepler ise şu şekilde sıralanabilir:

- Avrupa'da merkezi yönetimlerin güçlenmesi.
- Sömürgecilik ve coğrafi keşifler ile Avrupa'nın ekonomik olarak güçlenmesi.
- Osmanlı Devleti'nin merkezi otoritesinin zayıflaması ve yüksek yeterliklere sahip devlet adamlarının yetişmesinin azalması.
- Vergi toplama sisteminin zayıflama ve iltizam usulüne geçiş ile birlikte çıkan isyanlar.
- Savaş ganimetlerinin azalması ve eski ticaret yollarının önemini kaybetmesi.

Koçi Bey ve Katip Çelebi gibi dönemin Osmanlı bilginleri ve alimleri de bu dönem içerisinde yaşanan buhran ortamını kaleme aldıkları eserlerde vurgulamaktadırlar.

OSMANLI DEVLETİ'NDE BUHRAN, YENİLEŞME VE EKONOMİK BAĞIMLILIK SÜRECİ (1700-1838)

Yaşanan kısmi askeri başarıların neticesinde imzalanan barış antlaşmaları ile istenen sonuçları elde edemeyen Osmanlı Devleti, 1715-1718 yılları arasında Avusturya ile yapılan savaşı kaybederek Pasarofça Antlaşmasını imzalamış ve Sırbistan topraklarının önemli bir bölümünü kaybetmiştir. Bu antlaşmanın ardından 27 yıl sürecek olan Lale Devri (1703-1730) dönemine geçilmiştir.

Lale Devri, Osmanlı Devleti'nin dışarıda barış siyaseti güderek ülke içindeki siyasi, askeri ve teknolojik

yapıları yenilemeye ve düzenlemeye gittiği bir dönemdir ve adını İstanbul'da yoğun olarak yetiştirilen LALE çiçeğinden almaktadır. Bu dönemde Avrupa tarzında yenilikler yapılması amacıyla yurtdışındaki elçiliklerin sayısı artırılmaya başlanmıştır. Paris elçisi Yirmisekiz Mehmet Çelebi'nin raporu bu konuda dikkat çekmektedir. Bu dönem içerisinde pamuk üretimine geçilmesi, tercüme heyetlerinin oluşturulup bazı eserlerin çevirilerinin yapılması ve İbrahim Müteferrika tarafından ilk matbaanın kurulması gibi birçok yenilik gerçekleştirilmiştir. Ancak yenilikler için harcanan bütçe halkın ekonomik olarak daha da geriye gitmesine neden olmuş ve Patrona Halil önderliğinde gerçekleşen isyan ile III. Ahmet tahttan indirilip I. Mahmut başa geçirilerek Lale devri sona erdirilmiştir.

I. Mahmut yenilik yapma fikrini devam ettirmiş ve daha çok askeri alana odaklanmıştır. Bu alanda yapılan yenilikler konusundaki en önemli isim Humbaracı Ahmet Paşa'dır. Ahmet Paşa humbaracı ocağının düzenlenmesi

ve HENDESEHANENİN kurulmasına öncülük etmiştir. I. Mahmut askeri alanın yanı sıra kültürel alandaki yeniliklere de önem vermiş, matbaaya devlet desteği sağlamış, ülke genelinde kütüphaneler kurulmasını istemiş ve Yalova'da ilk kağıt fabrikasının kurulmasını sağlamıştır.

I. Mahmut ve sessiz geçen III. Osman döneminin ardından Osmanlı tahtına geçen III. Mustafa döneminde Rusya'nın baskıları sonucu gelişen Osmanlı-Rus savaşı yaşanan kayıpların ardından Küçük Kaynarca Antlaşması ile son bulmuştur. Bu antlaşma Osmanlı için birçok alanda Karlofça'dan sonra benzer şekilde çok büyük kayıpların yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan bu büyük hezimet Osmanlı içerisinde askeri yeniliklerin artırılması anlayışını güçlendirmiştir. Bu anlayışla başa geçen I. Abdulhamid döneminde Baron de Tott önderliğinde askeri yenilikler gerçekleştirilmiştir III. Ahmet ile başlayan ve I. Abdulhamid dönemine kadar süren 18. Yüzyıl daha sonra gelecek köklü yeniliklere her ne kadar temel oluştursa da kendi dönemi içerisinde beklenene etkiyi yaratamamıştır

Osmanlı Yenileşmesinde Dönüm Noktası III. Selim ve Nizam-ı Cedit

III. Selim tahta çıktığı anda var olan Osmanlı-Rus ve Osmanlı-Avusturya savaşlarını sona erdirmek için hamleler gerçekleştirmiş bunun neticesinde ZİŞTOVİ ANTLAŞMASI ile Avusturya ile olan savaşı sona erdirmiştir. Rusya ile de gerçekleştirilen YAŞ ANTLAŞMASI savaşı sona erdirmiştir. Savaşların ardından III. Selim güçlü bir yenilik hareketi başlatmış

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

öncelikli olarak dönemin aydınlarından devlet sorunlarını içeren raporlar (layihalar) yazmalarını istemiştir. Bu raporların da etkisiyle Nizam-ı Cedit adı verilen yenilik hareketi başlatılmıştır. Bu yenilik hareketi içerisinde en dikkat çekici yeniliklerden birisi Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasının amaçlanmasıdır. Yeniçeri Ocağı'nda ıslah amacıyla gerçekleştirilen çalışmaların yanı sıra Batı tarzında Nizam-ı Cedit adıyla yeni bir ordu 1793'te kurulmuştur. Ayrıca yeni ordunun masraflarının karşılanabilmesi için de İrad-ı Cedit adı altında yeni bir defterdarlık oluşturulmuştur. Donanmanın güçlendirilmesi için yapılan çalışmalar da askeri yeniliklerin bir diğer ayağını oluşturmaktadır.

İdari olarak daha öncesinde geçici olan elçilikler Londra, Paris, Viyana ve Berlin şehirlerinde daimi olarak açılmıştır. Kırsal bölgelerde devletin gücünün artırılabilmesi için merkezi otoritenin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Ticari olarak da daha öncesinde var olan tekel sistemi (gedik usulü) kaldırılarak serbest ticarete geçilmiş böylece ticari ortamın canlandırılması amaçlanmıştır. Bu dönemde Fransızın Mısır'dan çıkartılması için Ruslar ve İngilizler ile ittifak yapılması yaşanan diğer önemli gelişmelerdendir. Bu ittifakın ardından Rus ve İngilizler'in Boğazlar ve Mısır üzerindeki emellerinin engellemek için yeniden Fransızlarla ittifaka giden Osmanlı, Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın da desteğiyle bir süre daha bölgenin hakimi olarak kalmayı başarmıştır. Osmanlı toplumu içindeki bazı çıkar gruplarının ekonomik gelir kapısı haline gelen Yeniçeri Ocağı'nda yaşanan değişimler ve kurulan yeni ordu bu grupların çıkarlarını zedelemeye başlamış, Kabakçı Mustafa önderliğinde çıkarılan isyan desteklenerek III. Selim tahttan indirilip IV. Mustafa tahta geçirilmiş ve kurulan yeni ordu kapatılmıştır.

II. Mahmut Dönemi Gelişmeleri ve Yenilikleri

III. Selim döneminin yenilikçileri Kabakçı Mustafa isyanının ardından Rusçuk bölgesinin ayanı olan Alemdar Mustafa Paşa'nın etrafına toplanmış ve 10 bin kişiyle İstanbul'a yürümüşlerdir. Bunun ardından elde edilen başarı ile yenilikçi kanadın istediği II. Mahmut tahta geçirilmiştir.

II. Mahmut, merkezi otoriteyi güçlendirmek adına ayanlar ile saraya arasında SENED-İ İTTİFAK' ı imzalamıştır. Ancak bu imzadan 5 hafta sonra Alemdar Mustafa Paşa'nın öldürülmesi yapılan bu ittifak unutulmuştur. Yine de Osmanlı tarihinde padişahın gücünü sınırlayan bir belge olarak tarihteki yerini almıştır.

İngiltere ile Fransa ve Rusya'ya karşı birlik oluşturacak bir ittifaka gidilmiştir. Bu dönemde bir ilk olarak Balkanlardaki ilk milliyetçi nitelikteki isyan Sırlar

tarafından çıkarılmıştır. İsyanın ardından Sırlar özerk niteliğe sahip olmuştur. Rusların da desteği ile Sırların ardından Rumların da isyan çıkartması neticesinde Mehmet Ali Paşa önderliğindeki Mısır'dan gelen kuvvetlerin başarılarına rağmen İngiltere, Rusya ve Fransa'nın desteğiyle Yunanistan bağımsızlığını ilan etmiştir.

Balkanlarda bunlar gerçekleşirken, Mısır ve civarında da Mehmet Ali Paşa, Nizamiye adlı ordusu ile giderek güçlenmekte ve adeta bağımsız bir devlet gibi hareket etmektedir. Yunan isyanını bastırma konusunda etkin rol alan Mehmet Ali Paşa kendisine vaat edilen Suriye toprakları yerine sadece Girit'i alabildiği için bir isyan başlatmış kısa zamanda Kütahya'ya kadar ilerlemiştir.

Osmanlı ise bu durum karşısında Ruslardan yardım istemek zorunda kalmıştır. Rusların devreye girmesi ile İngiltere ve Fransa da sürece dâhil olmuş Kütahya ve Hünkâr İskelesi antlaşmaları imzalanmıştır. Bu antlaşmalar Osmanlı Devleti'nin iç işleri dış ülkelere açık hale getirmiştir. Bunun yanı sıra İngiltere'nin desteğini alabilmek için imzalanan Balta Limanı anlaşması İngilizlere ticaret konusunda çok önemli imtiyazlar verilmesine ve ülke içi ekonomik dengelerinin daha da bozulmasına neden olmuştur. Bu tip ekonomik imtiyazlar ilerleyen süreç içerisinde Kırım savaşı esnasında dış borçlar alınmasına neden olacaktı

II. Mahmut da III. Selim gibi Yeniçeri ocağına alternatif olarak Sekban-ı Cedit adında yeni bir birlik oluşturmuş ancak Alemdar Mustafa Paşa'nın öldürülmesi ile bu birliği kaldırmak zorunda kalmıştır. Süregelen askeri başarısızlıklar ve sürekli isyan edilmesi nedeniyle uzun süren uğraşlar sonucunda Yeniçeri ocağı tamamen kaldırılmıştır. Bu olay Vaka-i Hayriye olarak adlandırılmaktadır. Yeniçeri ocağının yerineyse Asakir-i Mansure-i Muhammediye adı verilen yeni bir ordu oluşturulmuştur.

Devlet yönetimi konusunda da II. Mahmut dönemi içerisinde pek çok yenilik yapılmıştır. Günümüz bakanlıklar sisteminin temeli bu dönem içerisinde kurulmuştur. Yine eğitim sisteminde de askeri ihtiyaçları karşılayabilmek amacıyla birçok yeni kurum oluşturulmuş ve İstanbul'da ilköğretim zorunlu hale gelmiştir. Bunun yanında Avrupa'ya öğrenci gönderimi hızla artış göstermiş ve sayıları 300'e ulaşmıştır. Mevcut geleneksel okulların yanında Batılı tarzda özellikle de Fransız modelinde yeni okullar açılmış ve bu okullarda daha çok askeri öğrencilerin eğitim almaları sağlanmıştır. Açılan tıp okulları ile de tıp alanında yetişmiş insan açığı kapatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca Avrupa'daki klasik eserlerin

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Türkçeye tercümesi yaptırılarak kütüphanelerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Gündelik yaşam içerisinde de padişah artık Batılı tarzda pantolon kullanımını tercih etmektedir. Aynı zamanda kendi dönemine kadar tercih edilen Topkapı sarayından ayrılarak Dolmabahçe sarayını kullanmakta ve eski saray usulleri üzerinde çok sayıda değişiklik yapmaktadır. Halkın gündelik yaşamı konusunda da bazı değişiklikler yaşanmıştır. Ulema hariç herkes fes giyme zorunluluğu getirmekte ve bu ihtiyacı karşılamak için de İstanbul'da feshane kurulmaktadır. 1831 yılında Takvim-i Vekayi adı verilen ilk Türkçe Osmanlı gazetesi de yine bu dönem içerisinde çıkarılmaya başlanmıştır. Bunların yanı sıra ilk nüfus sayımı, ilk karantina ve ilk posta teşkilatı da diğer yenilikler arasındadır.

Uzun yıllar boyunca süren Osmanlı yenileşme hareketi içerisinde en büyük yenilikler II. Mahmut döneminde gerçekleştirilmiştir. Ancak gerçekleştirilen yenilik hareketleri ile meşgul olan devlet ve Yeniçeri ocağının kaldırılmasının ardından bir süreliğine ordusuz kalan devlet II. Mahmut dönemi içerisinde büyük miktarda toprak kayıpları yaşamıştır. Toprak kayıpları da beraberinde Osmanlı Devleti için son derece olumsuz etkiler bırakan çeşitli antlaşmaları beraberinde getirmektedir. Yapılan yenilikler için bütçeden büyük miktarda pay ayrılması gerekmektedir. II. Mahmut döneminde bütçenin yüzde 70'i askeri harcamalara ve yeni kurulan orduya gitmektedir. Ancak Balta Limanı gibi antlaşmalar Osmanlı ekonomisine ağır bir yük bindirmeye başlamıştır. Genel olarak Osmanlı Devleti'nde yenileşme çabalarının yaşandığı dönem içerisinde bu özellikler görülmektedir.

SORU:

I. Abdülhamit döneminde yaşanan gelişmeler nelerdir?

CEVAP:

Sultan I. Abdülhamit döneminde askerî alanda hızlı bir yenileşme hareketi başlamış ve bu hareket, III. Selim ve II. Mahmut dönemlerinin yeniliklerine temel oluşturmuştur. Bu dönemde Humbaracı Ahmet Paşa'nın askerî alanda yaptığı düzenlemelere benzer şekilde yenilikler yapan bir başka ismin faaliyetleri öne çıkmıştır. Aslen Macar olan Fransa doğumlu Baron François de Tott 1755'te İstanbul'a gelmiş, 1767'de Paris'e dönerek burada çeşitli görevler almış ve 1769'da yeniden İstanbul'a gelerek Boğaz tahkiminde görev yapmıştı. Sürat Topçuları Ocağı'nı kuran Tott, 1771-76 yılları arasında toplar döktürmüş, Boğaz'da kaleler inşa ettirmiş ve 1773'te Mühendishane'yi kurmuştu. Daha sonra Mühendishane-i Bahr-i Hümayun adını alan Hendesehane, kapsamlı bir askerî okula dönüştürüldü. Bu dönemde de Fransızca askerî ders kitaplarının tercümesi faaliyetlerine devam

edildi ve Yeniçeri Ocağı iyileştirilmeye çalışıldı.

SORU:

Yerli malı kullanımının zorunlu tutulduğu dönem, hangi Osmanlı Padişahı zamanına denk gelmektedir?

CEVAP:

Avrupa malları karşısında yerli pazarın korunması amacıyla yerli malının zorunlu tutulduğu dönem I. Abdülhamit zamanına denk gelmektedir.

SORU:

XVIII Yüzyıl yenileşme hareketlerinin genel özellikleri nelerdir. ?

CEVAP:

III. Ahmet ile başlayıp I. Abdülhamit dönemine kadar süren 18. yüzyıl Osmanlı yenileşme hareketi, her ne kadar III. Selim, II. Mahmut ve Tanzimat Dönemi'nin köklü dönüşümlerine kaynaklık etmişse de yapıldıkları devirde büyük ilerlemeler kaydedilememiştir. 18. yüzyıl yenileşmesiyle Osmanlı Devleti'nin gerilemeden kurtulamamış olmasının nedenleri, bu yüzyılda yapılan yeniliklerin niteliği ile doğrudan ilişkidir. Lale Devri ile Osmanlı Devleti yönünü Avrupa'daki gelişmelere dönmüş, yeni müesseselerin kurulmasından ziyade fonksiyonlarını tümüyle kaybetmiş olan eski müesseselerin ıslahına çalışılmıştır. Bu amaçla Avrupa'dan pek çok uzman getirilmiş, ancak bunlar içinde işinin ehli olduğu gibi olmayanlar da yer almıştır. Yapılan ıslahatlar kişilerle sınırlı kalmış, kişilerin görevden ayrılması ile bu ıslahatlar da sona ermiştir.

SORU:

III. Selim döneminde imzalanan ve Osmanlı ile Avusturya savaşını sona erdiren antlaşma hangisidir?

CEVAP:

Bu antlaşma 4 Ağustos 1791 yılında imzalan Zıstovi antlaşmasıdır.

SORU:

Osmanlı'nın Kırım ele geçirme ümidini tamamen yitirdiği antlaşma hangisidir?

CEVAP:

Bu antlaşma Osmanlı ile Rusya arasında 10 Ocak 1792 yılında imzalanan Yaş Antlaşmasıdır.

SORU:

II. Selim döneminde gerçekleşen gelişmeler nelerdir

CEVAP:

III. Selim Nizam-ı Cedit (Yeni Düzen)" adı verilen ıslahat hareketine başladı. Ne var ki bu dönemki yeniliklerde zorunlu olarak askerî alana ağırlık verilmesi, Nizam-ı Cedit hareketinin ordunun düzenlenmesine

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

yönelik bir hareket olarak anlaşılmasına yol açtı. Oysa Nizami Cedit hareketi siyasi, iktisadi, sosyal ve askerî alanı kapsayan bir hareketti. Nitekim merkezî otoritenin güçlendirilmesi ve devletin sarsılan iktidarının sağlamlaştırılması amacıyla çıkarılan birtakım kanunnamelerle idari, adli ve sosyal alanda yeni bir düzen kurulmaya çalışıldı. Bunlardan başka Nizam-ı Cedit hareketiyle “Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılması, ulemanın nüfuzunun kırılması, şeyhülislamların siyaseti yönlendiren fetvalarına son verilmesi, Avrupa’nın ilim, sanat, askerlik, ziraat, ticaret ve medeniyet hayatında yaptıkları yeniliklerin Osmanlı Devleti’nde de uygulanması” amaçlandı.

SORU:

III. Selim döneminde askeri alanda gerçekleştirilen yenilikler nelerdir?

CEVAP:

III. Selim dönemi, Nizam-ı Cedit hareketinde Avrupa tarzında bir ordunun kurulması ve eski askerî kurumların modernleştirilmesi amaçlandı. Askerlikle ilgili olmayanlar Yeniçeri Ocağı’ndan çıkarıldı. Askerlerin ücretleri artırılarak, dirliklerin saray gözdeleri yerine askere verilmesi kararı alındı. Yenileşme hareketinin başarılı olduğu topçu, humbaracı, lağımçı, top-arabacı ocaklarındaki askerlerin evlenmesi yasaklanarak bu askerlere kışlada kalma zorunluluğu getirildi. Eski kurumların ıslahı çalışmalarının yanı sıra Avrupa tarzındaki yeni ordu ise Nizam-ı Cedit adıyla 24 Şubat 1793’te kuruldu. Yeni orduyu ve eski askerî kurumları nitelikli askerlerle güçlendirmek maksadıyla 1795’te Mühendishane-i Berr-i Hümayun (Kara Mühendishanesi) kuruldu. Mühendishane’de Fransız hocalardan faydalanıldı. Burada Fransızca zorunlu dil olarak okutuldu. Ayrıca Mühendishane’nin Kütüphanesi de kısa zamanda Fransızca kitaplarla zenginleştirildi.

SORU:

II. Selim döneminde idari alanda yapılan yenilikler nelerdir?

CEVAP:

1792’de Londra’da 1797’de Paris, Viyana ve Berlin’de daimi elçilikler açıldı. Bu elçilikler pek çok Osmanlı aydınının yetişmesine, yabancı dil öğrenimlerine, Avrupa ülkelerindeki fikir akımlarını tanımalarına hizmet etti. Böylece Batı’dan haberdar ve Batı’ya yönelik küçük bir azınlık oluşmaya başladı. III. Selim, eyalet idari teşkilatını yeniden düzenlemek yoluyla yerel otorite yerine merkezî otoriteyi güçlendirdi. Eyaletlere tecrübeli ve güvenilir idareciler atadı. Böylece kadıların görevlerini yapmaları sağlandı ve rüşvet almaları büyük oranda engellendi. Timar ve zeamet de yeniden düzenlenerek Hazine’ye gelir sağlandı.

SORU:

III. Selim döneminde ticari ve iktisadi alanda yapılan yenilikler nelerdir?

CEVAP:

İthalatın ihracatın önüne geçmemesi, memleketin madenlerinin işlenmesi, ihtiyaç olmayan lüks tüketim eşyalarının ithalatının yasaklanması, sikkelerin değerinin düşürülmemesi ve halkın israftan kaçınması layihalarda öne çıkarılan belli başlı ticari ve iktisadi önlemlerdi. Tüccar ve esnaf gediklerinin kaldırılmasıyla serbest hâle getirilen ticaretin geliştirilmesi yoluna gidildi. Böylece Osmanlı sanayi ve ticareti Avrupa’da olduğu gibi serbest rekabet ortamına açılıyordu.

SORU:

. Osmanlı ile Fransa arasında III. Selim dönemindeki savaşı sona erdiren antlaşma hangisidir?

CEVAP:

Bu antlaşma 25 Temmuz 1802 yılında imzalanan Paris Antlaşmasıdır.

SORU:

III. Selim döneminin sonunu getiren isyan hangisidir?

CEVAP:

III. Selim döneminin sonunu getiren isyan Kabakçı Mustafa isyanıdır.

SORU:

Kabakçı Mustafa isyanının sebepleri nelerdir?

CEVAP:

III. Selim’in Nizam-ı Cedit hareketi eski düzenden şahsi çıkarları olan kişi ve gruplar tarafından tepkiyle karşılanmıştı. Dünyanın en kuvvetli askerî sayılan Osmanlıların Avrupalılardan askerî usul öğrenmesi ve Avrupa elbiselerini giymesi eleştirilerin odağına yerleştirilmişti. Mevcut düzenden faydalananlar arasında subaylar, İstanbul’un orta ve yüksek tabakası ile merkezî hükümete kafa tutmaya başlamış olan yerel iktidarlar (ayan, voyvoda, mütegalibe vb.), yüksek memurlar ve bazı din adamları bulunuyordu. Yeniçeri ulufelerini satın alan bazı devlet ricali, din adamı, Fenerli Rumlar ve Yahudiler ile bazı İstanbullular için Yeniçeri Ocağı aynı zamanda bir gelir kapısı durumuna gelmişti. Asker ocaklarının yeni bir düzene tabi tutulması ile bu gruplar gelirlerinden mahrum kalmışlardı. Yeni düzenden çıkarları olumsuz yönde etkilenen bu şahıs ve grupların desteğiyle Nizam-ı Cedit hareketine karşı olanlar, Karadeniz Boğazı kalelerinde topçu olan Kastamonulu Kabakçı Mustafa önderliğinde isyan ederek İstanbul’a doğru yürümeye başladılar.

SORU:

Kabakçı Mustafa isyanının sonuçları nelerdir?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

CEVAP:

İsyancılar 28 Mayıs'ta III. Selim'den Nizam-ı Cedit ordusunun kaldırılmasını ve 11 kişinin idamını istedi. Ertesi gün III. Selim tahtan indirildi ve yerine IV. Mustafa geçirildi. 1808'de de Nizam-ı Cedit ordusu lağvedildi.

SORU:

I. Mahmut dönemi hangi yılları kapsamaktadır?

CEVAP:

Bu dönem 1808 ve 1839 yılları arasını kapsamaktadır.

SORU:

II. Mahmut'un tahta geçişi nasıl gerçekleşti?

CEVAP:

IV. Mustafa'nın (1807-1808) kısa saltanat döneminde III. Selim'in başlatmış olduğu yenilikler durdurularak çok sayıda Nizam-ı Cedit yanısı da öldürüldü. IV. Mustafa Yeniçeri Ocağı ile 31 Mayıs 1807'de bir anlaşma yaptı. Bu anlaşmaya göre Kabakçı İsyanından Yeniçeri Ocağı sorumlu tutulmayacak ve buna karşılık Ocak da devlet işlerine karışmayacaktı. Bu sırada öldürülmekten kurtulmayı başarmış olan yenilikçiler Rusçuk Ayanı Alemdar Mustafa Paşa'nın etrafında toplanmıştı. Yenilikçiler, Rusçuk Ayanı Alemdar Mustafa Paşa önderliğinde 10 bin mevcutla İstanbul üzerine yürüdü. Alemdar Mustafa Paşa'nın Saray'a saldırdığı sırada IV. Mustafa hal' edilmesini önlemek amacıyla III. Selim'i öldürtmüştü. Yenilikçilerin Saray'a karşı elde ettiği başarı neticesinde II. Mahmut tahta çıkarıldı ve Alemdar Mustafa Paşa da sadrazam oldu.

SORU:

. II. Mahmut döneminde merkezi otoritenin sağlanması için gerçekleştirilen olay nedir hangi yılları kapsamaktadır?

CEVAP:

II. Mahmut tahta geçişi 1808 ile 1839 yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır.

SORU:

II. Mahmut döneminde merkezi otoritenin sağlanması için gerçekleştirilen olay nedir?

CEVAP:

II. Mahmut tahta geçer geçmez ilk olarak merkezi otoritenin sağlanmasına yönelik icraatlara ağırlık verdi. Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa'nın yönlendirmesiyle merkezi iktidarı zayıflatan yerel iktidarlara/ayanlar kontrol altına alınmak istendi. Bu maksatla 29 Eylül 1808'de ayanlar ile Yeniçeri Ocağı'nın düzenlenmesi, ayanları n hak ve imtiyazları ile devlete karşı sorumluluk ve vazifeleri ve buna karşılık devletin ayanlara karşı tutumu konuşuldu. Varılan mutabakat neticesinde 7 Ekim 1808'de

ayanlar ile Saray arasında Sened-i İttifak belgesi imzalandı.

SORU:

II. Mahmut döneminde merkezi otoritenin sağlanması için gerçekleştirilen Sened-i İttifak sonucu yaşanan gelişmeler nelerdir?

CEVAP:

Bu senetle ayanlar Padişah'a sadakatlerini ilan ederken Padişah da ayanları koruma sözü vermektedir. Ayrıca ayanlar vergileri Saray'ın isteği doğrultusunda toplayacakları ve kendi bölgelerinin dışına el uzatmayacakları hakkında da teminat vermektedir. Ayanların merkeze bağlılıklarının karşılığı olarak Sadrazam, keyfi davranışlarda bulunmayacağını, ayanların etki ve yönetim alanlarına karışmayacağını ilan ediyordu. Bu ittifakla ayanların mallarının babadan oğula geçmesi usulünün Saray tarafından kabul edildiği de imza altına alınıyordu. Merkezi otoriteyi güçlendirmek maksadıyla yerel iktidarlara imzalanmış olan bu senet halkın genelini çıkarlarını ilgilendiren maddeler de içermektedir. Sened-i İttifak'ta vergilerin haksız ve ezici olmaması, reaya zulmün yasaklanması, bir suç işlenmesi durumunda soruşturma yapılmadan ceza verilmemesi gibi kişi haklarını korumaya yönelik hükümler bulunmaktaydı.

SORU:

II. Mahmut döneminde imzalanan Sened-i İttifak'ın en önemli sonucu ne olmuştur?

CEVAP:

Osmanlı devlet adamlarının devletin eski gücüne ulaşması için ayanlarla merkezi otorite arasındaki iktidar ilişkilerini düzenlenmeye çalıştığı bu belge, aynı zamanda, Osmanlı Devleti'ndeki anayasallaşma sürecini başlatan ilk belgelerden biri olarak kabul edilmektedir. Tartışmasız olan bir başka gerçek de şudur ki her ne kadar uygulanma imkânı bulamamış ve kâğıt üzerinde kalmış olsa da Osmanlı tarihinde merkezi otorite ilk kez bu belgeyle sınırlandırılmıştır.

SORU:

II. Mahmut döneminde gerçekleşen Mehmet Ali Paşa isyanının meydana gelme sebepleri nelerdir?

CEVAP:

Mehmet Ali Paşa, Mısır'da yürüttüğü yenilik hareketi sayesinde ekonomiyi düzeltmiş, gelirleri büyük ölçüde artırmış, modern ve güçlü bir ordu kurarak donanmasını da geliştirmişti. Mısır'ın yükselişte olduğu bu tarihlerde bağlı bulunduğu merkez, Osmanlı Devleti, yenilik çabalarına rağmen büyük devletlerle ve iç isyanlarla boğuşarak zayıflıyor, kudretini kaybediyordu. Osmanlılar Mora İsyanını bastırmak üzere Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemiş ve Mehmet Ali Paşa'nın kuvvetleri burada büyük bir başarı kazanmıştı. Mora

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

başarısına karşılık Suriye'yi isteyen Mehmet Ali Paşa'ya sadece Girit verildi. Bu olaylar İstanbul ve Mısır arasında gergin bir dönemin başlamasına sebep olmuştu. Osmanlı ordusunun Rus seferini 12 bin kişilik bir kuvvetle takviye edeceği sözünü veren Mehmet Ali Paşa yalnızca 25 bin kese altın vermekle yetinince gerginlik tırmanmaya başladı. 20 Ekim 1831'de Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa kumandasındaki 35 bin mevcutlu Mısır ordusu Suriye'ye doğru yola çıktı.

SORU:

II. Mahmut döneminde gerçekleşen Mehmet Ali Paşa isyanının oluşum ve sonuç süreci nasıldır?

CEVAP:

İstanbul ile anlaşmaya yanaşmayan Mehmet Ali Paşa ve İbrahim Paşa için Saray, idam fermanı çıkardı. Ancak Suriye'yi ele geçiren Mısır ordusu Anadolu'ya doğru ilerlemeye devam etti. Kütahya'ya kadar ulaşan İbrahim Paşa, 2 Şubat 1833'te kış Bursa'da geçirmek için II. Mahmut'tan izin istedi. Ardından Adana'yı isteyen İbrahim Paşa, bu teklifin kabul edilmemesi hâlinde ordusunun İstanbul'a yürüyeceği tehdidinde bulundu. Osmanlı devlet adamları, tehlikenin bu kadar yaklaşmış olması nedeniyle yardım arayışı içine girdiler. Fransa Mehmet Ali Paşa'yı destekliyordu; İngiltere ise o sıralarda Avrupa siyasetine ve kendi iç meselelerine yoğunlaşmıştı. Rusya Osmanlı'nın yardım isteyebileceği tek kuvvet durumunda idi. 5 Nisan 1833'te bir Rus filosu Mehmet Ali Paşa kuvvetlerine karşı koymak üzere Beykoz'a asker çıkardı. Bunun üzerine Rusya'nın Osmanlı ile yaptığı ittifak neticesinde elde edecekleriyle daha da güçlenmesini istemeyen İngiltere ve Fransa dikkatini Mehmet Ali Paşa'ya çevirdi. Mücadeleye büyük devletlerin de dahil olması neticesinde 8 Nisan 1833'te İbrahim Paşa ile Kütahya'da anlaşmaya varıldı. Buna göre İbrahim Paşa'ya Cidde, Şam, Halep valilikleri ile Adana muhassıllığı, Mehmet Ali Paşa'ya ise Mısır'dan başka Girit Valiliği veriliyordu.

SORU:

Hünkâr İskelesi antlaşmasının imzalanma nedenleri nelerdir?

CEVAP:

İbrahim Paşa ile anlaşma sağlanmış olmasına rağmen II. Mahmut Mısır'ın yakın gelecekte yeni bir tehlike arz etmesi ihtimaline karşı Rusya ile 8 Temmuz 1833'te sekiz yıllık bir ittifak ve yardım anlaşması olan Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı imzaladı.

SORU:

Hünkâr İskelesi antlaşmasının sonuçları nelerdir?

CEVAP:

Bu antlaşmayla Ruslar yeni bir saldırı durumunda Osmanlıya yardıma geleceklerdi. Bunun karşılığı olarak

ise Boğazlar Rusya'ya açılıyordu. İngiltere ve Fransa'nın Boğazların statüsündeki bu değişikliği kabul etmeyeceklerini ilan etmesi yeni bir kriz yaratmıştı. Kriz, Rusya'nın antlaşmayla elde ettiği hakları Avusturya ile paylaşmayı kabul etmesiyle sona erdirildi.

SORU:

Hünkâr İskelesi antlaşmasının Osmanlı Devleti için doğurduğu sonuçlar nelerdir?

CEVAP:

Osmanlı Devleti yalnız Rusya'nın değil diğer Avrupa ülkelerinin de müdahalesine açık bir hâle geliyordu. II. Mahmut Mısır meselesini nihai olarak sona erdirebilmek maksadıyla İngiltere'nin de desteğini almayı zorunlu görmüş ve bu maksatla 16 Eylül 1838'de Osmanlı-İngiliz Ticaret Antlaşması'nı (Balta Limanı Antlaşması) imzalamıştı. Bu antlaşma ile İngilizlere kapitülasyonları dahi aşan iktisadi imtiyazlar sunuluyordu. Balta Limanı Antlaşması ile Osmanlı Devleti kendi tüccarlarına bile vermediği imtiyazı İngiliz tüccarlarına veriyor, onları iç gümrüklerden muaf tutuyordu. Belirli ürünlerde kurulan devlet tekeli (yed-i vahit) de bu antlaşmayla tamamen kaldırılıyordu. Gerçi Osmanlı devlet adamları yed-i vahit usulünü kaldırmayı Mısır ekonomisini geriletmek maksadıyla kabul etmişti; ancak bir süre sonra bu önlem bizzat Osmanlı ekonomisini zarara uğratacaktı. Balta Limanı Antlaşması ile Osmanlı ülkesi açık bir pazar hâline getirilirken devletin Avrupalı devletlere iktisadi bağımlılık süreci de başlamış oldu.

SORU:

II. Mahmut döneminde askeri alanda gerçekleşen yenilikler nelerdir?

CEVAP:

III. Selim'in yolundan giden II. Mahmut da yeniliklerine askerî alandan başlamış ve 14 Ekim 1808'de Sekban-ı Cedit Ocağı'nı kurmuştu. Yeniçerilerin talimlerden kaçmaması için İstanbul esnafına dahi talim zorunluluğu getirildi. Ancak Yeniçeriler yeniden ayaklanarak Alemdar Mustafa Paşa'yı öldürdüler ve II. Mahmut bu olay üzerine Sekban-ı Cedit Ocağı'nı dağıtmak zorunda kaldı. Bir süre sonra yeniden yeniçerilerin yeniden isyan etmeleri üzerine yeniçeri ocağı kaldırıldı.

SORU:

II. Mahmut döneminde ekonomik alanda gerçekleşen yenilikler nelerdir?

CEVAP:

Vergi sisteminde yeni düzenlemelere gidilerek vilayet vergilerinin merkeze aktarılması sağlandı. 1834'te Evkaf Vekâleti kurularak vakıf gelirleri merkeze aktarıldı ve tüm devlet gelirlerinin yüzde 70'i modern ordunun ihtiyaçları için tahsis edildi. 30 Mart 1838'de alınan kararla sadrazamlık kurumu Başvekâlet adını aldı. Adli

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

işleri yürütmek üzere Meclis-i Ahkâm-ı Adliye, idari işleri yürütmek üzere Dar-ı fiûra-yı Bâb-ı Âli ve askerî işleri yürütmek üzere Dâr-ı fiûra-yı Askerî kuruldu.

SORU:

II. Mahmut döneminde eğitim alanında gerçekleşen yenilikler nelerdir?

CEVAP:

1826'da ilk kez dört öğrenci eğitim görmek için Avrupa'ya gönderildi. Kısa bir zaman sonra Avrupa'ya gönderilen öğrenci sayısı 300'e çıkarıldı. 1827 yılında açılan tıp okuluyla ordu için hekim ve cerrah yetiştirilmesi sağlandı. Avrupalı eserlerin Türkçeye tercümesi faaliyetleri bu dönemde de devam etti. 1831'de Muzika-i Hümâyûn ve 1834'te Mekteb-i Ulûm-ı Harbiye adıyla Fransız modelinde iki yeni okul açıldı. Bundan başka ilk ve orta seviyede devlet memuru yetiştirmek amacıyla Mekteb-i Maarif-i Adli ve Mekteb-i Ulum-ı Edebi açıldı. İstanbul ile sınırlı olmak kaydıyla bu dönem ilköğretim zorunlu hâle getirildi.

SORU:

II. Mahmut döneminde askeri alanda gerçekleşen yenilikler nelerdir?

CEVAP:

1815'te Saray Topkapı'dan Dolmabahçe'ye taşınarak eski saray usullerinde pek çok değişiklik yapıldı. Artık Avrupalı gibi pantolon giymeye başlayan Osmanlı Sultanı, Avrupalı tarzda protokolleri de yerine getirerek yurt içinde inceleme gezilerine çıkmaya başladı. 1828'te askere, 3 Mart 1829'da çıkarılan kıyafet nizamnamesiyle ulema dışındaki tüm sivilere fes giyme zorunluluğu getirildi.

SORU:

II. Mahmut döneminde gerçekleşen ve Vaka-i Hayriye olarak adlandırılan olayın nedenleri ve sonuçları nelerdir?

CEVAP:

15 Haziran 1826'da Yeniçeriler son kez isyan ettiler; iki gün sonra 17 Haziran 1826'da köklü ancak uzun zamandır devlete zarar veren bu askerî kurum nihayet ortadan kaldırıldı. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması olayı Vaka-i Hayriye olarak adlandırıldı. Ocak'ın kaldırılmasından sonra Avrupa ölçüsünde düzenlenmiş, modern bir ordu olan Asakir-i Mansure-i Muhammediye kuruldu.

SORU:

Bugünkü Anadolu-İran sınırı hangi antlaşma ile çizilmiştir?

CEVAP:

1639'da imzalanan Kasr-ı Şirin Antlaşması

SORU:

Duraklama adı verilen bu dönemde Osmanlı Devleti, II. Viyana Bozgunu'na kadar fetihlerini sürdürmüştür. Fetihler sonunda Osmanlı Devleti'nin Doğu sınırı ve Batı sınırı nereye kadar uzanmıştır?

CEVAP:

Doğu sınırı Hazar Denizi'ne, Batı sınırı Erdel (Romanya) - Uyvar'a (Slovakya) ulaşmıştır.

SORU:

Avrupa'daki gelişmelere paralel olarak Osmanlı Devleti'nde yaşanan buhranın nedenleri nelerdir?

CEVAP:

1. Avrupa'nın kuvvetli merkezî hükûmetler kurması, sömürgecilik yoluyla zenginleşmesi ve bilim, teknoloji, felsefe ve kültür alanında büyük gelişmeler kaydetmesi.
2. Coğrafi Keşiflerle İpek Yolu gibi Osmanlıların hâkimiyetindeki eski ticaret yollarının önemini kaybetmesi.
3. Hanedan ve devlet adamlarının iyi yetişmemiş olması.
4. Merkezî otoritenin zayıflaması ve iltizam sistemine geçişle birlikte mültezimlerin (vergi tahsildarları) köylü üzerindeki baskıyı artırması üzerine yoksulluk ve isyanların artması. (Celali isyanları vb.)
5. Yeniçeri Ocağı'nın ve askerlik teşkilatının bozulması, savaşta elde edilen ganimetlerinin azalması.
6. Devlet sınırlarının genişlemesiyle birlikte merkezî otoritede yaşanan sorunlar.

SORU:

Dönemin aydınları tarafından devletin içinde bulunduğu bu buhran durumu nasıl nitelendirilmiştir?

CEVAP:

Tereddî ve tagayyür (yozlaşma ve bozulma)

SORU:

Kâtip Çelebi, Mizanü'l- Hak fi İhtiyari'l-Ehakk adlı eserinde devletin bir buhran devrine girmesine sebep olarak neyi gösterir?

CEVAP:

Osmanlı medreselerinin bozulmuş olmasını devletin bir buhran devrine girmesine sebep olarak gösterir. Ona göre medreseler taassup içine düşmüştür oysa âlimler pozitif bilimler ve felsefeye yönelmelidir.

SORU:

Lale Devri'ne "Lale" isminin verilmesinin nedeni nedir?

CEVAP:

1718- 1730 yılları arasını kapsayan bu yenileşme dönemine, İstanbul'da yoğun olarak lale yetiştirilmesinden ve lalelerin dünyaya yayılmış olmasından dolayı bu isim verilmiştir.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

SORU:

I. Mahmut döneminde Ahmet Paşa'nın kurduğu Avrupa tarzında düzenlenmiş ilk Osmanlı kurumunun adı nedir?

CEVAP:

Humbaracı Ocağı

SORU:

Küçük Kaynarca Antlaşması Osmanlı Devleti'nin Karlofça'dan sonra imzaladığı en ağır ikinci antlaşmadır. Bu antlaşma sonrasında dini açıdan nasıl gelişmeler olmuştur?

CEVAP:

Ruslar kazandıkları bu zaferle Karadeniz'e yerleşmiş ve Osmanlı'nın Ortodoks tebaasının haklarının koruyuculuğuna soyunmuştur. Ruslar antlaşma hükümlerine göre İstanbul'da bir Ortodoks kilisesi kurma hakkı da elde etmiştir. Bu antlaşmayla aynı zamanda İstanbul'da daimi bir elçilik ve istedikleri şehirlerde de konsolosluk açma hakkına sahip oluyordu.

SORU:

I. Abdülhamid Dönemi'nde Baron François de Tott tarafından 1773'te hangi askeri kurum kurulmuştur?

CEVAP:

Mühendishane

SORU:

Osmanlılar, hangi antlaşma sonrasında Belgrat dâhil savaş öncesindeki sınırlarına dönmüştür?

CEVAP:

Avusturya ile 4 Ağustos 1791'de yaptığı Zıstovi Antlaşması ile.

SORU:

III. Selim, 1791 sonbaharında çeşitli kesimlerden seçilmiş 22 kişiden "devletin zaafları ve alınması gereken önlemleri" içeren layihalar (raporlar) istedi. Hazırlanan bu layihalardaki görüşlerin ortak noktası nedir?

CEVAP:

Askerî alanda yenileşme yapılmasının zarureti

SORU:

Nizami Cedit hareketi hangi alanları kapsayan bir harekettir?

CEVAP:

Siyasi, iktisadi, sosyal ve askerî alanlar

SORU:

İrad-ı Cedit Defterdarlığı'nın kurulmasının amacı nedir?

CEVAP:

Nizam-ı Cedit ordusunun masraflarının karşılanması için kurulmuştur.

SORU:

Batı'dan haberdar ve Batı'ya yönelik küçük bir azınlık oluşmasını sağlayan III. Selim dönemindeki idari alan yeniliği nedir?

CEVAP:

Devletin yabancı devlet merkezlerinde temsil edilmesi, Avrupalı ülkelerle ilişki kurmak ve güvenilir bilgiler almak için daimi elçiliklerin açılması gerekiyordu. Bu amaçla önemli merkezlerden başlamak üzere 1792'de Londra'da 1797'de Paris, Viyana ve Berlin'de daimi elçilikler açıldı. Bu elçilikler pek çok Osmanlı aydınının yetişmesine, yabancı dil öğrenimlerine, Avrupa ülkelerindeki fikir akımlarını tanımalarına hizmet etti. Böylece Batı'dan haberdar ve Batı'ya yönelik küçük bir azınlık oluşmaya başladı.

SORU:

III. Selim'in tahtan indirilmesinde ve Nizam-ı Cedit ordusunun lağvedilmesinde etkili olan olay nedir?

CEVAP:

Kastamonulu Kabakçı Mustafa İsyanı

SORU:

Ayanlar ile Saray arasında imzalanan Sened-i İttifak belgesinin içeriğinde neler yer almaktadır?

CEVAP:

Bu senetle ayanlar Padişah'a sadakatlerini ilan ederken Padişah da ayanları koruma sözü vermektedir. Ayrıca ayanlar vergileri Saray'ın isteği doğrultusunda toplayacakları ve kendi bölgelerinin dışına el uzatmayacakları hakkında da teminat vermektedir. Ayanların merkeze bağlılıklarının karşılığı olarak Sadrazam, keyfi davranışlarda bulunmayacağını, ayanların etki ve yönetim alanlarına karışmayacağını ilan ediyordu. Bu ittifakla ayanların mallarının babadan oğla geçmesi usulünün Saray tarafından kabul edildiği de imza altına alınıyordu. Merkezî otoriteyi güçlendirmek maksadıyla yerel iktidarlarla imzalanmış olan bu senet halkın genelinin çıkarlarını ilgilendiren maddeler de içermektedir. Sened-i İttifak'ta vergilerin haksız ve ezici olmaması, reayaya zulmün yasaklanması, bir suç işlenmesi durumunda soruşturma yapılmadan ceza verilmemesi gibi kişi haklarını korumaya yönelik hükümler bulunmaktaydı.

SORU:

Avrupalı devletlerin baskısı neticesinde 14 Eylül 1829'da imzalanan Edirne Antlaşması ile Osmanlı Devleti hangi ülkenin bağımsızlığını kabul etmek zorunda kalmıştır?

CEVAP:

Yunanistan

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

SORU:

Mehmet Ali Paşa, 10 yıl içinde hangi yöntemle tüm Mısır topraklarını devlet arazisi hâline getirmiştir?

CEVAP:

İltizam ve vakıf arazilerinden ağır vergiler yoluyla Hazine'ye para aktarmaya başlamış olması.

SORU:

II. Mahmut döneminde idari ve mali alanda yapılan yenilikler nelerdir?

CEVAP:

Vergi sisteminde yeni düzenlemelere gidilerek vilayet vergilerinin merkeze aktarılması sağlandı. 1834'te Evkaf Vekâleti kurularak vakıf gelirleri merkeze aktarıldı ve tüm devlet gelirlerinin yüzde 70'i modern ordunun ihtiyaçları için tahsis edildi. Bu dönemde idari alanda yapılan yeniliklerle modern bir devlet teşkilatı ve bürokrasisinin kurulması yolunda önemli adımlar atıldı. Avrupa tarzında düzenlenen yeni devlet teşkilatında eski müesseseler kaldırılarak yeni müesseseler oluşturuldu. 30 Mart 1838'de alınan kararla sadrazamlık kurumu Başvekâlet adını aldı. Adli işleri yürütmek üzere Meclis-i Ahkâm-ı Adliye, idari işleri yürütmek üzere Dar-ı Şûra-yı Bâb-ı Âli ve askerî işleri yürütmek üzere Dâr-ı Şûra-yı Askerî kuruldu. 1838'de ziraat, ticaret, sanayi ve bayındırlık işlerini yürütmek üzere de yeni meclisler açıldı.

SORU:

II. Mahmut'un sosyal alandaki yenilikleri nelerdir?

CEVAP:

1815'te Saray Topkapı'dan Dolmabahçe'ye taşınarak eski saray usullerinde pek çok değişiklik yapıldı. Artık Avrupalı gibi pantolon giymeye başlayan Osmanlı Sultanı, Avrupalı tarzda protokolleri de yerine getirerek yurt içinde inceleme gezilerine çıkmaya başladı. 1828'te askere, 3 Mart 1829'da çıkarılan kıyafet nizamnamesiyle ulema dışındaki tüm sivilere fes giyme zorunluluğu getirildi. Bu nedenle 1830'da Tunus'tan getirtilen ustalara Eyüp'te Feshane kurduruldu. İlk Türkçe Osmanlı gazetesi olan Takvim-i Vekayi 1 Kasım 1831'de haftalık olarak yayın hayatına başladı. İlk nüfus sayımı, ilk karantina ve posta teşkilatının kurulması gibi yenilikler de II. Mahmut döneminde gerçekleştirildi.

ÜNİTE 2: TÜRKİYE'DE REFORM ARAYIŞLARI (1839-1908)

TÜRKİYE'DE REFORM ARAYIŞLARI (1839-1908)

1699 yılında imzalanan KARLOFÇA ANTLAŞMASI'ndan sonraki süreçte yapılan ıslahat ve düzenlemeler yetersiz kalmış, Osmanlı Devleti'ni içinde bulunduğu durumdan kurtarmaya yetmemiştir. Gerek askeri, gerekse de siyasi ve mali konularda sıkıntıların devam etmesi, daha ileri birtakım yenilik ve düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılmıştır. 1839-

1908 yılları arasında gerçekleştirilen bu yenilik ve düzenlemeler şu şekildedir:

- Tanzimat Fermanı (3 Kasım 1839)
- Islahat Fermanı (18 Şubat 1856)
- I. Meşrutiyet ve Kanun-i Esasî'nin ilanı (23 Aralık 1876)
- II. Meşrutiyet (23 Temmuz 1908)

TANZİMAT FERMANI VE GETİRDİKLERİ

3 Kasım 1839 tarihinde ilan edilen Tanzimat Fermanı ile birlikte Osmanlı Devleti yeni bir döneme girmiş ve tüm Osmanlı tebaasına vatandaş statüsü tanınarak, vatandaşların can ve mal güvenliği devlet koruması altına alınmıştır. Tanzimat Fermanı'nda devletin geri kalmasının sebebi kanunlara uyulmaması nedeniyle devletin ve halkın gücünü ve refahını kaybetmesi, bu nedenle de güçsüz ve fakir düşmesi olarak gösterilmiştir. Fermana göre Padişah'ın görevi artık yalnızca din ve devleti korumak değil; aynı zamanda ülkenin ve milletin kalkınmasını sağlamaktır. Böylece halka, devlet içinde merkezi bir yer verilerek, halkın devlet için değil, devletin halk için var olduğu düşüncesi oluşturulmaya çalışılmıştır.

Tanzimat Fermanı'nın yeni yönetim tarzı bakımından en dikkat çekici özelliği, yeni kanunlara ihtiyaç olduğunun belirtilmesi ile karar alma ve yönetim tercihinin meclisler aracılığıyla gerçekleşmesidir. Böylece Padişah ve hükümet kendi isteği ile güçlerini sınırlamaktadır. Kanunların kabul edilmesinde son karar Padişah'a ait olsa da, kanunların hazırlanmasında halk temsilcilerinin de bulunması önemli bir aşamadır. Padişah'ın onayı ile tek taraflı olarak ilan edilen Ferman'ın mahkemelerde tescil edilip ruhuna aykırı uygulamaların yasaklanması ona bir çeşit anayasa havası katmıştır. Gayrimüslimler, Tanzimat'ın getirmiş olduğu haklara Müslümanlardan daha çok sahip çıkmışlardır. Özellikle taşrada, Ferman'ın getirdiği haklar nedeniyle toprak sahiplerinin bazı isteklerini kabul etmeyen bazı köylü eylemleri görülmüştür. Görev yerlerinde keyfi uygulamalara alışmış olan idareciler ise Tanzimat Fermanı'nı olumsuz karşılamış ve hemen Ferman'a karşı muhalefete başlamıştır. Bu nedenle Ferman'ın önemli hedeflerinden biri olan vergilerin, vatandaşları zor durumda bırakmayacak şekilde toplanması amacı gerçekleştirilememiştir. Ancak Tanzimat'la birlikte mahalli düzeyde her birim için oluşturulan meclisler, halkın yönetim işini anlayıp benimsemesinin yolunu açmıştır.

Tanzimat'la birlikte devlet merkezi örgütünün çeşitli alanlarında, uzmanlık komisyonları niteliğinde meclisler kurulmuştur. 1838 yılında kurulan MECLİS-İ VÂLÂ-YI AHKÂM-I ADLİYE, kanun tasarıları

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

hazırlamak ve önemli devlet memurlarını yargılamak amacıyla kurulmuştur. Meclis, sonraki süreçte yükünün artması nedeniyle ikiye ayrılmıştır ve yargı işlerine bakmak üzere MECLİS-İ AHKÂMI ADLİYE, yasama işlerine bakmak için ise MECLİS-İ TANZİMAT kurulmuştur. Böylece Osmanlı Devleti'nde ilk kez yasama ve yargı görevleri birbirinden ayrılarak, yasama organına yargı organını denetleme olanağı verilmiştir. Sancaklardan alınacak vergilerin miktarını belirlemek ve düzenli toplanmasını sağlamak amacıyla 1840 yılında Muhassıllık Meclisleri kurulmuştur. 1868 yılında ise Danıştayın başlangıcı sayılan ŞURA-YI DEVLET kurulmuştur

ISLAHAT FERMANI

ISLAHAT FERMANI, Tanzimat döneminde yapılan düzenlemelerin bir ileri basamağıdır. Ferman, Osmanlı Devleti'ne yapılan dış baskılar sonucu, gayrimüslimleri Müslümanlarla eşit konuma getirmek için Paris Antlaşması öncesinde ilan edilmiştir. Bu fermanla Müslüman olmayanlara askeri ve sivil bütün okullara girme hakkı verilmiş, devlet memuru olmalarının önü açılmıştır. Hatta Ferman'daki bazı uygulamalar Müslüman olmayanlara daha fazla ayrıcalık getirmiş ve bu duruma tepkiler olmuştur. 1858 yılında Cidde'de, Müslümanlar bazı Hristiyan tüccarlara saldırmış; 1859 yılında ise Müdafaa-i Şeriat cemiyeti Sultan Abdülmecit'i tahttan indirmeye çalışarak eski düzeni geri getirmeyi amaçlamıştır. Bu olumsuz tepkilere rağmen Islahat Fermanı ile istenen düzenlemeler zaman içinde hayata geçirilmiştir. 1858 ARAZİ KANUNNAMESİ, 1871 İDARE-İ UMUMİYE-İ VİLAYET, 1878 DERSAADET VE VİLAYET BELEDİYE KANUNLARI bu düzenlemelerden bazılarıdır.

Halkın yönetime katılması amacıyla atılan bir başka adım 1864 VİLAYET NİZAMNAMESİ 'dir. Bu nizamname ülke idaresini vilayet, sancak, kaza ve köy idari birimlerine ayırmakta, her aşamadaki yöneticilerin görev ve sorumluluklarını ayrı ayrı açıklamaktadır. Ayrıca Vilayet Meclisi belediye üyelerinin seçimle gelecekleri hükmü getirilmiştir. Vilayet Meclisi üyeleri, tabii üyeler ile seçimle belirlenen dört kişiden oluşmaktaydı. Mülki amir ve memurlar ile ruhani reisler tabii üyelerdi. Seçimle belirlenen dört üyenin ise ikisi Müslüman ikisi de gayrimüslimdi.

1839 Tanzimat Fermanı ile başlayıp 1876 Kanun-i Esasi'nin ilanına kadar olan süreçte askeri, mali, eğitim ve hukuk alanlarında Batılılaşma çabaları olmuş, kişi hak ve hürriyetlerinde gelişmeler yaşanmıştır. 1843 yılında ilan edilen yasayla askerlik yaşı 20, askerlik süresi 5 yıl olarak belirlenmiştir. 1845 yılında ordu

merkezlerinde birer askeri lise açılmıştır. Sultan Abdülaziz döneminde donanma güçlendirilmiş ve Dünyanın sayılı donanma güçlerinden biri haline getirilmiştir.

Batılılaşma çabaları eğitim alanında da gerçekleştirilmiş ancak bunda istenen başarıya ulaşılamamıştır. 1846 yılında MECLİS-İ MAARİF-İ UMUMİYE kurulmuş, Bahriye, Harbiye ve Tıbbiye dışındaki tüm okullar buraya bağlanmıştır. 1848 yılında İstanbul'da öğretmen yetiştirmek amacıyla DARÜLMUALLİMİN öğretmen okulu açılmıştır. Kız öğretmen okulu olan Darülmuallimat da bu dönemde açılmıştır. 1858 yılında ilk kız rüştiyesi açılmıştır. 1827 yılından itibaren eğitimde Fransız etkisi kendini göstermeye başlamıştır.

Bu dönemde Mali alanda da köklü yenilikler yapılmıştır. Tanzimat Fermanı gereğince iltizam usulü kaldırılarak MUHASSILLIK MECLİSLERİ kurulmuştur. Ancak eski devrin alışkanlıklarının devam etmesi nedeniyle bu meclisler başarılı olamamıştır. 1841-1842 yılında bütçe hazırlanarak, 1847 yılında ilk modern bütçeye geçilmiştir. Kırım Savaşı'ndan sonra Osmanlı dış borçlanması artarak devam etmiştir. Bu durum devletin mali iflasına yol açmıştır.

Bu dönemde hukuk alanında da bazı yenilikler olmuştur. 1851 yılında yayınlanan KANUN-I CEDİT ile sarhoşluk, kız kaçırma, sahtekârlık gibi yeni suçlar tanımlanmıştır. Kanun-ı Cedit yeterli olmayınca 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu'nun neredeyse tamamı tercüme edilerek, 1851'de CEZA KANUNNAME-İ HÜMAYUNU yürürlüğe girmiştir. Ticaret alanında karma muhtelit ticaret mahkemeleri kurulmuştur. 1807 tarihli Fransız Ticaret Kanunu tercüme edilerek 1850 yılında KANUNNAME-İ TİCARET yayınlanmıştır. Bu kanunla anonim şirket, faiz ve kambiyo senedi gibi bazı kavramlar Osmanlı hukukunda yer almaya başlamıştır.

EKONOMİK KRİZ VE SONUÇLARI

Osmanlı Devleti'nde Kırım Savaşı sonrası başlayan dış borçlanma artarak devam etmiş ve devlet borçlarını ödeyemez duruma gelmiştir. Balkanlar'daki karışıklıklar ve saray masrafları borçlanmayı arttıran etkenler olmuştur. Bu durum Avrupa devletlerinin, Osmanlı Devleti'nin yanında yer almasından ve toprak bütünlüğünü savunmasından vazgeçmesine yol açmıştır.

Panslavizm politikasıyla sıcak denizlere inmeyi amaçlayan Rusya Avrupa'da bulunan karışık ortamdan yararlanarak, Balkanlar'daki ayrılıkçı isyanları desteklemiştir. Osmanlı Devleti bu isyanları bastırmakta sıkıntı yaşamıştır. Osmanlı Devleti'nin Rus hâkimiyeti altına girmesini istemeyen Avrupa

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

devletleri, 23 Aralık 1876 Tersane Konferansı'nda Balkan sorununu barışçı yollarla çözmeye çalışmıştır. Osmanlı Devletinin Tersane Konferansı kararlarını tanımaması üzerine tarihte "93 HARBI" olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı başlamış ve savaş Osmanlı Devleti'nin ağır yenilgisiyle sonuçlanmıştır. Bu durum karşısında çaresiz kalan Osmanlı Devleti AYASTEFANOS (YEŞİLKÖY) Antlaşmasını imzalamak zorunda kalmıştır. Anlaşma gereği Sırbistan, Karadağ, Romanya ve Bulgaristan bağımsızlığını elde edecek; Kars, Ardahan, Artvin ve Doğu Beyazıt Rus egemenliğine bırakılacaktır. Ayrıca Osmanlı Devleti, ağır bir savaş tazminatı ödemek zorunda kalmıştır. Bu durum başta İngiltere olmak üzere Osmanlı Devleti toprakları üzerinde çıkarları olan devletleri harekete geçirmiş ve Berlin Anlaşması imzalanmıştır. İmzalanan Berlin Anlaşması ile Ayastefanos Anlaşması rafa kalkmış, Bulgaristan Osmanlı'ya bağlı bir prenslik haline getirilirken, Doğu Rumeli ve Makedonya Osmanlı Devleti'ne bırakılmıştır. Doğuda ise Doğu Beyazıt Osmanlı'ya bırakılmış; Kars, Ardahan, Artvin ve Batum Rus işgali altında kalmıştır. Osmanlı Devleti, Berlin Anlaşması ile Ayastefanos'ta ödeyeceğinin 2 katı savaş tazminatı ödemek zorunda kalmıştır. Ermeni sorunu ilk defa Berlin Anlaşması ile gündeme gelmiştir. Ekonomik durumu sıkıntılı olan Osmanlı Devleti, Rusya'ya ödenecek savaş tazminatı ile daha da sıkıntıya düşmüştür. Bu durum üzerine Osmanlı Devleti alacaklılardan birer temsilciyi İstanbul'a görüşmeye çağırmış ve görüşme sonucunda DUYUN-I UMUMİYE İDARESİ kurulmuştur. Duyun-ı Umumiye İdaresi, devletin mali gücünü ele geçirerek önemli gelir kaynaklarının yönetimini sağlamaya başlamıştır.

ANAYASALI YÖNETİM DENEMESİ: I. MEŞRUTİYET

Tanzimat döneminde yetişen Batı düşüncesindeki aydınlar, Batı uygarlığının üstünlüğünü halkın sahip olduğu geniş hürriyetlere ve parlamenter sisteme bağlıyorlardı. Tanzimat dönemindeki reformcu yöneticiler ise temsili sisteme inanmıyor, yaptıkları yeniliklerde merkezi yönetimin güçlü tutulmasını ön plana alıyorlardı. Bu nedenle merkezi yönetimin ve bürokrasinin artan otoritesi, aydınların parlamentolu meşruti rejime olan taleplerini hızlandırmıştır. Böylece YENİ OSMANLI HAREKETİ başlamıştır. Yeni Osmanlı Hareketi'nin öncüleri Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa ve Ali Suavi gibi yazar ve şairlerdir. Bu kişiler, ilerlemenin hür kurumlara dayandığını, hür kurumların ise ancak kamuoyunun desteği ile ayakta kalabileceğini, bu nedenle halkın eğitilmesi gerektiğini savunuyorlardı. Halka en kolay ulaşma şeklinin gazete olduğunu düşündükleri için gazete

çıkarmaya başlamışlardır. Yalnızca gazete çıkarmakla yetinmeye Yeni Osmanlı Hareketi aydınları, ülkenin içinde bulunduğu olumsuzlukları önlemek ve meşruti bir yönetim kurmak amacıyla gizli cemiyetler kurmuşlardır. Bu girişimler sonucu Abdülaziz tahttan indirilerek yerine V. Murat tahta çıkarılmıştır. Ancak V. Murat rahatsızlığı nedeniyle yerini II. Abdülhamid'e bırakmıştır.

II. Abdülhamid'in tahta çıkmasıyla, Yeni Osmanlıların dürüst bir padişah ile halkın temsilcilerinden oluşan bir meclisin hükümet işlerini kontrol etmesi anlayışı başarı kazanmıştır. Ancak devlet adamları halkın yönetime katılma noktasında henüz yeterli olgunluğa ulaşmadığını ileri sürmüşlerdir. Aydınlar ise tüm vatandaşların kendini en iyi şekilde temsil edebilecek kişiyi seçebilecek seviyede olduklarını savunmuşlardır. II. Abdülhamid, halkı meşruti yönetim için yeterli görmüyordu ancak meşruti yönetimin, devletin birçok sorununa çözüm olacağını düşünüyordu. Bunun üzerine II. Abdülhamid, meşrutiyetin ilanı için çalışmalara başlamış ve bir anayasa hazırlanması için komisyon oluşturmuştur. Komisyonunda çeşitli anayasa tasarıları hazırlanmıştır. Komisyonun çalışmaları sonucu ilk Türk Anayasası olan "KANUN-İ ESASİ" 23 Aralık 1876 tarihinde ilan edilmiştir.

Kanun-i Esasi'nin özelliklerine bakıldığında, bu anayasa millet egemenliği açısından günümüz anayasalarına göre oldukça geridedir. Padişahın hiçbir gücü anayasa tarafından sınırlanmamakla birlikte, kanunlar aracılığıyla garanti altına alınmıştır. Padişah, yasama ve yürütme yetkilerinden ödün vermemiştir. Bu nedenle bu sistem MEŞRUTİ MONARŞİ olarak adlandırılabilir. Anayasaya göre meclis, " HEYET-İ ÂYÂN " ve "HEYET-İ MEBUSAN" olmak üzere iki meclisten oluşuyordu. Heyet-i Mebusan üyeleri Osmanlı vatandaşı elli bin erkek nüfusa bir mebus düşecek şekilde halk tarafından gizli oy ile seçiliyordu. Seçimlerin süresi 4 yıl olup, mebuslar tekrar seçilebiliyordu. Heyet-i Âyân üyeleri ise doğrudan Padişah tarafından atanıyordu. Kanun-i Esasi'de kadınların seçme ve seçilme hakkına yönelik herhangi bir gelişme bulunmuyordu.

Kanun-i Esasi'nin ilanında sonra üzerinde durulan konu mebus seçimleridir. İlk seçimler, yeterli süre olmaması nedeniyle çıkartılan Seçim Talimatı'na göre yapılmıştır. Birinci mecliste 69 Müslüman, 46 gayrimüslim toplam 115 mebus bulunuyordu. Meclis-i Âyân için ise 21 Müslüman, 5 gayrimüslim olmak üzere toplam 26 üye seçildi. Meclis-i Mebusan'ın ikinci döneminde 59'u Müslüman, 47'si gayrimüslim olmak üzere 106 mebus görev yapmıştır. Gayrimüslimler o dönemde toplam nüfusun ¼'ünü oluşturuyordu. Bu oran düşünüldüğünde,

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Müslümanlar ve gayrimüslimlerin mebus sayıları ile nüfus oranları arasında bir denge olmadığı görülmektedir.

Kanun-i Esasi ile Osmanlı Devleti, dış güçlerin, devletin iç işlerine karışmasını engellemeyi amaçlamıştır. Ancak beslenen ümitler boşa çıkmış ve Osmanlı Devleti birçok bölgede toprak kaybı yaşamıştır. Devletin giderek daha olumsuz bir duruma sürüklenmesi nedeniyle meclis 14 Şubat 1878'de kapatılmış ve Kanun-i Esasi rafa kaldırılmıştır. Böylece meclis 1 yıl, 1 ay, 21 gün açık kalmıştır.

II. Abdülhamit'in meclisi kapatması ile meşrutiyet sona ermiş, yeniden mutlakiyet dönemi başlamıştır. Meclisin kapalı olduğu dönemde Kanun-i Esasi şeklen yürürlükte kalmıştır. II. Abdülhamit'in 30 yıl sürecek yeni mutlakiyet döneminde meşrutiyetin yeniden ilanı için iç baskılar sürmüştür. Fransız İhtilali'nin 100. yıl dönümü olan 1889 yılında, TERAKKİ VE İTTİHAT CEMİYET i'nin kurulmasıyla bu iç baskılar daha da artmıştır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti ilk kongresini 1902 yılında, Paris'te yapmıştır. Bu kongrede yaşanan fikir ayrılıkları cemiyetin ikiye bölünmesine yol açmıştır. Yabancı müdahalesini isteyenler Prens Sabahattin Bey'in başkanlığında " TEŞEBBÜS-İ ŞAHSİ ÂDEM-İ MERKEZİYET" altında birleşmiştir. Yabancı müdahalesine karşı olanlar ise Ahmet Rıza Bey'in başkanlığında "TERAKKİ VE İTTİHAT" adı altında birleştiler. Cemiyet üyeleri yurt içinde ve dışında çeşitli örgütlerle ilişki kurarak geniş bir coğrafyaya yayıldılar. Cemiyetin giderek güçlenmesine rağmen II.

Abdülhamid, halka cemiyetten daha yakındı. II. Abdülhamid, Batı hukukunun alınması yerine İslam hukukunun yürürlüğe konulmasından yanaydı. II. Abdülhamid'in İslamcı bir politika izlemesi Müslüman toplulukların meşrutiyet yanlılarına değil, Padişaha yaklaşmasını sağlıyordu.

Cemiyetin, meşrutiyetin ilanı için çalışmaları gün geçtikçe daha çok arttı. Bu süreçte meşrutiyeti kurma yolunda çalışan gizli cemiyetlerin sayısı da artıyordu. Bu cemiyetlerden bir tanesi Mustafa Kemal (Atatürk) Bey'in Şam'da kurduğu "VATAN VE HÜRRİYET DERNEĞİ" dir".

II. Abdülhamid rejimine karşı mücadele eden cemiyetlerin birçoğu 27 Aralık 1907'de Paris'te bir araya geldi. Kongre sonucunda, II. Abdülhamid'i tahttan inmeye zorlayarak meşrutiyeti yeniden kurma kararı alındı.

II. MEŞRUTİYET'İN İLANI

Terakki ve İttihat, 1907 Kongresinden sonra, Makedonya'da hızlı bir şekilde örgütlenmiştir. Çünkü Makedonya'da Osmanlı denetimi yok denecek kadar

azdır. İngiltere'nin Rusya ile Reval Görüşmesini gerçekleştirmesi, cemiyetin askeri kanadının dağa çıkarak ayaklanma başlatmasına yol açmıştır. II. Abdülhamid'in bölgeyi kontrol için gönderdiği müfettişlerin cemiyet liderleri tarafından öldürülmeleri harekâtı genişlettiği gibi Padişah'ın da direncinin kırılmasında etkili olmuştur. Böylece II. Meşrutiyet 24 Temmuz 1908'de resmen ilan edilmiştir. Meşrutiyetin ilanını, hafiyeliğin kaldırılması ve genel affın çıkarılması izlemiştir. Terakki ve İttihat Cemiyeti, 23 Ağustos 1908'de yayınladığı bildiri ile Prens Sabahattin'in cemiyeti ile birleştiğini ve adını İttihat ve Terakki Cemiyeti yaptığını ilan etmiştir.

SORU:

Lübnan Sancağı bu tepkiler sebebiyle nasıl bir yaptırıma uğramıştır?

CEVAP:

Tepkilerin sonucunda, Lübnan başında bir hristiyan yöneticinin bulunduğu imtiyazlı bir sancak haline getirilmiştir.

SORU:

Kuleli Vaka'sı hangi tarihte olmuştur?

CEVAP:

Kuleli Vaka'sı, 1859 tarihinde olmuştur.

SORU:

Kuleli vaka'sı nedir?

CEVAP:

Islahat Fermanına tepki gösteren Müdaafa-ı Şariat cemiyeti, Sultan Abdülmecit'i tahttan indirerek yeniden eski düzeni kurmak istemişlerse de, bir ihbar ile cemiyet üyelerini yakalanarak, Kuleli Askeri Lisesine götürülmüş ve ömür boyu hapisle cezalandırılmışlardır.

SORU:

Islahat Fermanına dayanarak çıkarılan kanunlar hangileridir?

CEVAP:

1858 Arazi Kanunnamesi, 1871 İdare-i Umumiye Vilayet, 1878 Dersaadet ve Vilayet Belediye Kanunlarıdır.

SORU:

Vilayet Nizamnamesi nedir?

CEVAP:

Vilayet Nizamnamesi, ülke idaresini vilayet, sancak, kaza ve köy idari birimlerine ayırmakta, her aşamadaki yöneticilerin görev ve sorumluluklarını ayrı ayrı açıklamaktadır. Ayrıca belediye meclisi üyelerinin seçimle gelecekleri hükmünü getirmektedir.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

SORU:

Vilayet Nizamnamesi hangi tarihte ve ne amaçla hazırlanmıştır?

CEVAP:

Vilayet Nizamnamesi halkı seçime alıştırmak amacıyla, 1864 yılında hazırlanmıştır.

SORU:

Vilayet Meclisi üyeleri kimlerden ve nasıl seçilirler?

CEVAP:

Vilayet Meclisi Üyeleri, tabii üyeler ile seçimle belirlenen dört kişiden oluşur. Mülki amir ve memurlar ile ruhani reisler tabii üyelerdir. Seçimle belirlenen dört üyenin ikisi müslüman, ikisi de gayri müslimlerden oluşur.

SORU:

Şura-yı Devlet hangi tarihte kurulmuştur?

CEVAP:

Şura-yı Devlet meclisi 1868 yılında kurulmuştur.

SORU:

Şura-yı Devlet nasıl bir meclistir?

CEVAP:

Şura-yı Devlet meclisi, halkın yönetime katılımında katkı sağlayan bir meclistir.

SORU:

Tanzimat devri batılılaşma uygulamaları askeri alanda neler getirmiştir?

CEVAP:

1843 yılında ilan edilen bir yasayla askerlik yaşı 20, askerlik süresi de 5 yıl olarak belirlenmiştir. 5 yıllık süreyi doldurup terhis olanlar, 7 yıllık bir süre redif askerî olarak yedek askerlikle yükümlü hâle getirilmiştir. 1845 yılında ordu merkezlerinde birer askerî lise, "idadi" açılmıştır.

SORU:

Meclis-I Maarif-I Umumiye hangi tarihte kurulmuştur?

CEVAP:

Meclis-I Maarif-I Umumiye 1846 Yılında kurulmuştur.

SORU:

Meclis-I Maarif-I Umumiye bağlı olmayan okullar hangileridir?

CEVAP:

Bahriye, Harbiye ve Tıbbiye okullarıdır.

SORU:

Dar-ül Muallimin, hangi tarihte ve ne amaçla açılmıştır?

CEVAP:

Dar-ül Muallimin 1848 yılında öğretmen yetiştirmek amacıyla açılmıştır.

SORU:

Orta öğretim seviyesinde olan ilk kız Rüştîyesi hangi tarihte açılmıştır?

CEVAP:

1858 Yılında ilk kız rüştîyesi açılmıştır.

SORU:

Kız öğretmen okulu olan Darülmuallimat kaç tarihinde açılmıştır?

CEVAP:

Darülmuallimat, 1869 yılında yayınlanan Maarif-I Umum, ye Nizamnamesiyle açılmıştır.

SORU:

Osmanlılarda ilk modern bütçe uygulamasına hangi tarihte geçilmiştir?

CEVAP:

Osmanlılarda ilk modern bütçe uygulamasına 1847 yılında geçilmiştir.

SORU:

Osmanlı Devletinde, ilk ceza kanunnamesi hangi tarihte hazırlanmıştır.?

CEVAP:

Osmanlı Devletinde, ilk ceza kanunnamesi, 1851 yılında, Ceza Kanunname-I Hümayunu adıyla hazırlanmıştır.

SORU:

Osmanlı Devletinde ilk laik ilkelere göre çalışan mahkemeler olan, Nizamiye Mahkemeleri hangi tarihte kurulmuştur?

CEVAP:

Nizamiye Mahkemeleri 1840 yılında kurulmuştur.

SORU:

Kırım Savaşı sonrası oluşan ekonomik krize Dönemin Sadrazamı, Mahmut Nedim Paşanın çözümü nasıl olmuştur?

CEVAP:

Sadrazam Mahmut Nedim Paşa, bütçenin beş milyon altın açığı olduğunu tespit etmiştir. Çözüm olarak, her yıl ödenmekte olan, ondört milyon liralık faizi yarıya

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

indirip, kalan miktarın beş'i bütçe açığında, ikisi ise ordu'nun ihtiyacında kullanılacaktır.

SORU:

6 Ekim 1875 Tarihinde alacaklılara bir kararname ile duyurulan ekonomik çözüm kararı, alacaklılarda nasıl sonuçlar doğurmuştur?

CEVAP:

Sadrazam Mahmut Nedim Paşa'nın aldığı karar orta halli mevduat sahipleri olan alacaklılar arasında olumsuz etki yapmış, Avrupa kamuoyunun Osmanlı Devleti aleyhine dönmesine sebep olmuştur.

SORU:

93 Harbi Osmanlı-Rus harbi neden yapılmıştır?

CEVAP:

Rusya, Osmanlı toprağı olan Balkanlar'da ortaya çıkan ayrılıkçı hareketleri desteklemiş, Kırım Savaşı sonrası uygulamaya koyduğu Panslavizm politikasına hız vermiştir. Bu politika gereğı Sırbistan, Karadağ, Bulgaristan bölgelerinde isyanları desteklemiş, Osmanlı Devleti'nin Tersane Konferansı kararlarını kabul etmemesi üzerine başlamıştır.

SORU:

İngiltere'nin düzenlediğı Tersane Konferansının sebepleri nelerdir?

CEVAP:

İngiltere, Osmanlı'nın Rusya egemenliğine girmemesi için İstanbul Halic tersanesinde konferans düzenlemiştir.

SORU:

Tersane konferansı hangi tarihte yapılmıştır?

CEVAP:

Tersane konferansı 23 Aralık 1876 tarihinde yapılmıştır.

SORU:

Tersane Konferansıyla Osmanlıya Kabul ettirilmeye çalışılan kararlar nelerdir?

CEVAP:

Balkan sorununu çözmek amacıyla, Sırbistan, Karadağ ve Romanya'ya bağımsızlık verilecek, Bulgaristan Özerk hale getirilecek, Osmanlı bu kararları kabul kararlar etmezse, zorla hayata geçirilecek.

SORU:

93 Harbi Osmanlı açısından nasıl sonuçlanmıştır?

CEVAP:

93 Harbinde Osmanlı Devleti ağır bir yenilgiye uğramıştır.

SORU:

93 Harbi sonucu Rusya ile hangi anlaşma imzalanmıştır?

CEVAP:

93 Harbiyle ağır bir yenilgi alan Osmanlı Devleti, Rusların Yeşilköy'e kadar dayanmaları sonucunda Yeşilköy'de Ayestefanos Anlaşmasını imzalamak zorunda kalmıştır.

SORU:

Ayestefanos anlaşmasında Rusya neleri talep etmiştir?

CEVAP:

Ayestefanos Anlaşmasıyla Osmanlı Devleti, Sırbistan, Karadağ, Romanya ve Bulgaristan bağımsızlığa kavuşmuş, Kars, Ardahan, Artvin ve Doğu Beyazıt Rus egemenliğine kalacaktır. Ayrıca Osmanlı Devleti Rusya'ya ağır bir savaş tazminatı ödemek zorunda kalacaktır.

SORU:

Ayestefanos anlaşmasını rafa kaldıran Avrupalılar Osmanlı Devleti ile hangi anlaşmayı yapmıştır?

CEVAP:

Osmanlı Devleti ayestefanos anlaşmasının ağır maddelerinden kurtulmak amacıyla İngiltere ile Berlin Anlaşmasını imzalamıştır.

SORU:

Berlin anlaşmasında, hangi maddeler yer almıştır?

CEVAP:

- Berlin anlaşmasına karşılık İngiltere'ye Kıbrıs'a yerleşme tavizi verilmiştir.
- Ayestefanos anlaşmasındaki maddelerden, Bulgaristan hariç, diğer tüm maddeler aynen Kabul edilmiştir.
- Bulgaristan Osmanlı'ya bağı bir prenslik haline getirilmiştir.
- Doğu Rumeli ve Makedonya Osmanlıya bırakılmıştır.
- Doğu Beyazıt Osmanlı'ya verilmiştir.
- Kars, Ardahan, Artvin ve Batum Rus işgalinde kalmıştır.
- Ayestefanos anlaşmasında talep edilen savaş tazminatı, iki katı olan 60 milyon liraya çıkartılmıştır.

SORU:

Muharrem Kararnamesi hangi tarihte yapılmıştır?

CEVAP:

Muharrem Kararnamesi, 20 Aralık 1881 (28 Muharrem 1299) tarihinde yapılmıştır.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

SORU:

Muharrem Kararnamesi nedir?

CEVAP:

Rusya'ya ödenecek savaş tazminatını ödemede sorun yaşayan Osmanlı Devleti, bir dış müdahaleye meydan vermemek amacıyla, alacaklıların vekilleriyle İstanbul'da bir görüşme düzenlemiştir. Bu görüşmede bir anlaşmaya varılmıştır.

SORU:

Duyun-ı Umumiye İdaresi komisyonunda kimler yer almıştır?

CEVAP:

Duyun-ı Umumiye İdaresi komisyonunda, alacaklıları temsilen birer İngiliz, Alman, Avusturya, İtalyan ve Galata Bankerlerinin temsilcileri ile Osmanlı Devletinin temsilcisi ile birlikte yedi üyeden oluşacaktır.

SORU:

Duyun-ı Umumiye İdaresinin gelirleri nelerdir?

CEVAP:

Duyun-ı Umumiye İdaresi'nin gelir kaynakları, tuz, tütün, ispiroto, balık, ipek, pul ve damga, Bulgaristan vergisi, Kıbrıs vergisi, Doğu Rumeli vergisi gibi geliri çok olan vergilerdir.

SORU:

Yeni Osmanlı hareketinin öncüleri kimlerdir?

CEVAP:

Yeni Osmanlı hareketinin öncüleri, Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa ve Ali Suavi gibi yazar ve şairlerdir.

SORU:

Yeni Osmanlı hareketinin öncülerinin savundukları fikirler nelerdir?

CEVAP:

Yeni Osmanlı hareketinin öncüleri, ilerlemenin hür kurumlara dayandığını, hür kurumların ise ancak kamuoyunun desteği ile ayakta kalabileceğini, bu nedenle halkın eğitilmesi gerektiğini savunuyorlardı.

SORU:

Yeni Osmanlı hareketinin öncüleri, savundukları fikirleri doğrultusunda halka nasıl ulaşmaya çalışmışlardır?

CEVAP:

Halka en kolay ulaşmanın yolunun gazete olduğu bilinciyle, gazete çıkarmaya başlamışlardır.

SORU:

Sultan Abdülaziz idaresine karşı mücadele vermek üzere kurulan Genç Osmanlılar Cemiyeti nerede ve hangi tarihte kurulmuştur?

CEVAP:

Genç Osmanlılar Cemiyeti 1865 yılında İstanbul'da kurulmuştur.

SORU:

Genç Osmanlılar Cemiyeti üyelerinden Mustafa Fazıl Paşa, Padişah'a ne önermiştir?

CEVAP:

Genç Osmanlılar Cemiyeti üyelerinden Mustafa Fazıl Paşa, Padişah'a bir mektup yazarak, en iyi idare tarzının meşrutiyet olduğunu, meşrutiyet sayesinde Müslümanlar ile gayri Müslimlerin arasındaki sorunların ortadan kalkacağını, isyanların biteceğini ifade ederek, meşrutiyeti ilan etmesini önermiştir.

SORU:

Sultan Abdülaziz nasıl tahttan indirilmiştir?

CEVAP:

Abdülaziz, Serasker Hüseyin Avni Paşa'nın önderliğinde bir askeri darbeyle tahttan indirilmiştir.

SORU:

Tahttan darbeyle indirilen Sultan Abdülaziz'den sonra Osmanlı Devletinin başına kim getirilmiştir?

CEVAP:

Askeri bir darbeyle tahttan indirilen Sultan Abdülaziz'den sonra 30 Mayıs 1876 tarihinde, yerine tahta, V. Murat getirildiyse de, rahatsızlığı nedeniyle yerini, 31 Ağustos'ta II. Abdülhamid'e bırakmak zorunda kalmıştır.

SORU:

II. Abdülhamit'in tahta çıktığı dönemdeki fikir adamlarının 1. Meşrutiyet konusunda savundukları fikirler nelerdir?

CEVAP:

Fikir adamları, dağdaki çobanından, şehirdeki kalem efendisine kadar her vatandaşın kendini en iyi şekilde temsil edebilecek insanları seçebilecek seviyede olduğunu savunmaktadırlar.

SORU:

1. Meşrutiyet dönemi devlet adamlarındaki genel kanı nedir?

CEVAP:

Halk ancak devlet işlerinde tecrübeli, bu işi bilen devlet adamlarınca yönetilebilir.

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

II. Abdülhamit, I. Meşrutiyet'i nasıl görmekteydi?

CEVAP:

Meşrutiyet, devleti medeni memleketler seviyesine çıkaracak, mevcut bütün idari, siyasi ve sosyal problemleri çözecek adeta mucize bir ilaç gibi görüyordu.

SORU:

Tanzimat Fermanı hangi tarihte ilan edilmiştir?

CEVAP:

Tanzimat Fermanı ya da Gülhane Parkı'nda okunmasından dolayı Gülhane Hatt-ı Hümayunu, 3 Kasım 1839 tarihinde ilan edilmiştir.

SORU:

Tanzimat Fermanı'nın yeni idare tarzı bakımından en dikkate değer özelliği nedir?

CEVAP:

Tanzimat Fermanı'nın yeni idare tarzı bakımından en dikkate değer özelliği, yeni kanunlara ihtiyaç duyulduğunun ifade edilmesi ile meclisler eliyle karar alma ve idare etme tercihinin belirtmesidir.

SORU:

1838 yılında kurulan Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye'nin kurulma amacı nedir?

CEVAP:

Osmanlı Devleti'nin yeni kanun tasarılarını hazırlamak, önemli devlet memurlarını yargılamak gibi temel görevleri yerine getirmek amacıyla 1838 yılında Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye kurulmuştur.

SORU:

Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye hangi yılda Meclis-i Ahkâm-ı Adliye ve Meclis-i Tanzimat olmak üzere ikiye ayrılmıştır?

CEVAP:

Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye 854 yılında ikiye ayrıldı. Yargı işlerine bakmak üzere Meclis-i Ahkâm-ı Adliye kurulurken, yasama işleri için de Meclis-i Ali-i Tanzimat ya da kısaca Meclis-i Tanzimat kuruldu.

SORU:

Danıştay'ın başlangıcı sayılan Şura-yı Devlet kaç yılında kurulmuştur?

CEVAP:

Danıştay'ın başlangıcı sayılan Şura-yı Devlet 1868 yılında kurulmuştur.

SORU:

Tanzimat Dönemi'nin en önemli katkılarından biri olan, halkın seçimi ile oluşturulan, 1840 yılında sancak

merkezlerinde kurulan Muhassıllık Meclislerinin temel görevi nedir?

CEVAP:

1840 yılında sancak merkezlerinde kurulan Muhassıllık Meclislerinin görevi, sancaktan alınacak vergilerin miktarını saptamak ve onların düzenli toplanmasını sağlamaktır.

SORU:

Kırım Savaşı hangi yıllarda gerçekleşmiştir?

CEVAP:

1853-1856 yılları arasında gerçekleşmiştir.

SORU:

Osmanlı Devleti ilk dış borçlanması hangi yılda ve dönemde gerçekleştirmiştir?

CEVAP:

Kırım savaşı döneminde 1854 yılında başlayan ilk borçlanma, zamanla artarak devam etmiştir.

SORU:

Kırım savaşı sonrasında hangi antlaşma imzalanmıştır?

CEVAP:

Kırım Savaşı sonunda 1856 yılında Paris antlaşması imzalanmıştır.

SORU:

Islahat Fermanı'nın ilan edilmesine sebep olan en büyük baskı kimler tarafından yapılmıştır?

CEVAP:

Neredeyse tamamen dış baskılar sonucu ilan edilmiştir.

SORU:

Islahat Fermanı ile hangi grup ya da gruplar avantajlı duruma getirilmiştir?

CEVAP:

Önceliğin gayrimüslimlerde olduğu Islahat Fermanı, gayrimüslimlere askerlikten muaf olma gibi müslümanlara tanınmayan haklar tanımıştır.

SORU:

Hangi ferman ile yabancı devlet vatandaşlarına Osmanlı ülkesinde gayrimenkul alma hakkı tanınmıştır?

CEVAP:

Hangi ferman ile yabancı devlet vatandaşlarına Osmanlı ülkesinde gayrimenkul alma hakkı da tanıyan Islahat Fermanı, iltizam usulünün sona ermesi, maaşların düzgün ödenmesi gibi Tanzimat Fermanı'nda belirtilen bazı hükümleri de tekrarlamaktadır.

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

1858 Arazi Kanunnamesi, 1871 İdare-i Umumiye-i Vilayet, 1878 Dersaadet, Vilayet Belediye Kanunları, 1867'de yapılan düzenleme ile yabancılara şehirlerde gayrimenkul edinme hakkı verilmesi hangi ferman sonrası yapılan düzenlemelerdir?

CEVAP:

Islahat Fermanı ile istenen düzenlemeler zaman içinde hayata geçirilmiştir. 1858 Arazi Kanunnamesi, 1871 İdare-i Umumiye-i Vilayet, 1878 Dersaadet ve Vilayet Belediye Kanunları bu düzenlemelerden bazılarıdır. Arazi Kanunnamesi ile devlete ait toprakların %70'i özelleştirilmiş, 1867'de yapılan bir düzenleme ile yabancılara şehirlerde gayrimenkul edinme hakkı verilmiştir.

SORU:

1864 yılında çıkartılan, ülke idaresini vilayet, sancak, kaza ve köy idari birimlerine ayıran, her aşamadaki yöneticilerin görev ve sorumluluklarını ayrı ayrı açıklayan nizamnamenin adı nedir?

CEVAP:

1864 yılında çıkartılan Vilayet Nizamnamesi'dir. Bu nizamname, ülke idaresini vilayet, sancak, kaza ve köy idari birimlerine ayırmakta, her aşamadaki yöneticilerin görev ve sorumluluklarını ayrı ayrı açıklamaktadır. Ayrıca belediye meclisi üyelerinin seçimle gelecekleri hükmünü getirmektedir.

SORU:

Şura-yı Devlet Meclisi kaç yılında kurulmuştur?

CEVAP:

1868 yılında kurulan Şura-yı Devlet halkın yönetime katılımına katkı sağlayan bir meclistir.

SORU:

Avrupa'daki karışıklıklardan istifade eden Rusya 1871'de Paris Antlaşmasının hangi maddesini tanımadığını ilan etmiştir?

CEVAP:

Paris Anlaşması ile Karadeniz'e çıkması engellenen Rusya, Avrupa'nın içinde bulunduğu karışık durumdan yararlanarak 1871 tarihinde bu maddeyi tanımadığını ilan etmiştir.

SORU:

Muharrem Kararnamesinin ilan edilmesinin gerekçeleri nelerdir?

CEVAP:

Rusya'ya ödenecek savaş tazminatı zaten ekonomik sıkıntı içinde olan Osmanlı maliyesini iyice bozmuş borçlarının faizlerini dahi ödeyemeyecek duruma getirmiştir. Bunun üzerine Osmanlı Devleti dış müdahaleye meydan vermemek için alacaklıların vekillerini görüşmeye

çağırmıştır. İstanbul'da yapılan görüşmeler sonucunda alacaklılar ile bir anlaşmaya varılmıştır. Bu anlaşma 20 Aralık 1881 tarihli (28 Muharrem 1299) bir kararname ile ilan edilmiştir. "Muharrem Kararnamesi" adı verilen bu anlaşma gereğince İstanbul'da "Duyun-ı Umumiye İdaresi" kurulacaktır.

SORU:

Halkın yönetime katılması noktasında devlet adamları ile aydınların ayrıştığı görüş farklılığı nedir?

CEVAP:

Halkın hakimiyete hakkı olup olmadığı hususu Tanzimat Döneminden beri çeşitli şekilde tartışılmıştır. Devlet adamları hakkı kabul etmekle birlikte, halkın henüz yeterli olgunluğa erişmediğini iddia etmekteydiler. Buna karşın fikir adamları, dağdaki çobanından, şehirdeki kalem efendisine kadar her vatandaşın kendini en iyi şekilde temsil edebilecek insanları seçebilecek seviyede olduğunu savunmaktaydılar.

SORU:

Kanun-i Esasinin ilanı Osmanlı Devletinin Balkan meselelerini konuşmak için toplanan uluslararası Tersane Konferansı'nın açılışına denk getirilmiştir. Kanun-i Esasinin bu konferans sırasında ilan edilmesinin sebebi nedir?

CEVAP:

Kanun-i Esasinin bu konferans sırasında ilan edilmesinin sebebi, "yabancı güçleri, reformları takip maskesi altında devletin iç işlerine müdahaleden alıkoymaktır".

SORU:

II. Meşrutiyet kaç yılında ilan edilmiştir?

CEVAP:

II. Meşrutiyet 23 Temmuz 1908'de ilan edilmiştir.

ÜNİTE 3: TÜRKİYE'DE MEŞRUTİYET DÖNEMLERİ

I. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE SİYASET

1876 yılında Kanun-i Esasi ile birlikte Türk siyasetinde yeni bir dönem açılmıştır. Bu dönemde Osmanlı Devleti, İslam Dinini resmi din olarak kabul etmiş, okullara din dersi konulmuş, hükümdara ahkâm-ı şer'îye yi yürütme görevi verilmiş, Şehülislam devlet örgütü içerisine alınmış, adli yasama kurumlarının yanında şer'î mahkemelere de yer verilmiş, Ayan Meclisinin görevleri arasına İslami ilkelere aykırı yasaların reddedileceği maddesi konulmuş ve padişah İslam'ın koruyucusu olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde Osmanlıcılığın yanı sıra, batılı devlerin takip etmiş oldukları emperyalist politikaların etkisi sonucu İslamcılık politikası da insanlar arasında kabul görmeye başlamıştır. Aslında İslamcılığın temelini Osmanlı Devleti'ndeki iç ve dış dinamiklerden daha

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

çok, İslam dünyasının genelinde hâkim olan olumsuz şartlar belirlemiştir. Bu politika, zamanın şartları çerçevesinde Arap yarımadası, Mısır, Suriye ve Yemen'deki Arap milliyetçi akımlarına karşı geliştirilmiş ve bölge devletlerini birleştirmeye çalışan bir siyasi akımdır. Ancak bu süreç içerisinde diğer yandan batılı devletlerin Osmanlı Devleti üzerinde izlediği emperyalist politikaların Cezayir, Kırım, Kıbrıs, Tunus ve Mısır gibi Akdeniz ve Karadeniz'deki önemli bölgelerin kaybedilmesine neden olmuştur. Bu dönemde İngiltere'nin özellikle Ortadoğu'da hâkim olduğu yeni yerler, II. Abdülhamid'i denge politikası izlemeye yöneltmiştir. Bu politikanın izlenmesiyle Osmanlı Devleti, Osmanlı halkının yanında halifelik görevini üstlendiği İslam dünyasına da Osmanlı Devleti'nin Avrupa'dan bağımsız politika takip ettiği görülmüştür. II. Abdülhamit'in Osmanlıcılık dışında İslamcılık politikası gütmemesinin bir başka sebebi de, devlet içerisinde yaşayan azınlıkların Osmanlıcılık politikasından duyduğu rahatsızlıktır. II. Abdülhamit Devri İslamcılık politikasını üç ana hedef etrafında özetlemek mümkündür. Bunlardan biri, Osmanlı Müslüman tebaasını "İslam" bayrağı" altında toplamak, diğeri dış ülkelerde yaşayan Müslümanların halifelik makamı etrafına toplanmasını temin ederek mevcut problemlerin çözümünde karşılıklı destek ve yardımın temini, bir diğeri ise Sünnilik ve Şiiilik arasında bir yakınlaşma sağlayarak Ortadoğu'daki batılı devletlerin planlarını sonuçsuz bırakmaktır. II. Abdülhamit, iktidarının ilk günlerinden itibaren batıda yaşanan teknolojik gelişmeleri yakından takip etmiş ve desteklemiştir. Bu dönemde 30bin km'den fazla telgraf hattı çekilmiş, Yemen, Hicaz, Ege ve Akdeniz'deki adalara kadar telgraf hatları ulaştırılmış, mors işaretleri Türkçe 'ye uyarlanmış, son model telgraf makineleri getirilmiş ve telgrafçılık öğrenimi için Fransa'ya öğrenci gönderilmiştir. Çağın en gelişmiş teknolojik araçları sayesinde İslam dünyası gelişmelerden daha kısa sürede haberdar olmuştur. Haberleşmenin kolaylaşması sonucunda, Afrika'nın Fransızlar tarafından işgal edilmesi Osmanlı toplumunu yakından ilgilendirmeye başlamış ve II. Abdülhamit bu bölge ile ilgilenmeye başlamıştır. Bir süre sonra bu durum Afrika'da yaşayan Müslüman toplumlarının II. Abdülhamit'e sempati duymaya başlamışlardır. Afrika kıtasının yanı sıra II. Abdülhamit batının alternatifi olarak görülen Japonya ve Avrupa ülkeleri ile de çeşitli ilişkiler kurmuştur. Bu dönemde Ertuğrul gemisi ziyaret için Japonya'ya gönderilmiş, geçtiği güzergâhtaki bölge Müslümanları ile etkileşimde bulunulmuştur. Ayrıca bu dönemde öğrenim görmek

üzere çeşitli alanlarda öğrenciler Almanya'ya gönderilmiştir. Daha sonraki yıllarda Balkanlar'da çeşitli imar ve bayındırlık hizmetleri götürülmüştür.

I. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE EĞİTİM VE KÜLTÜR FAALİYETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

II. Abdülhamit döneminde medreseler aynen korunurken, modern tarzda eğitim ve öğretim yapılan okulların açılmasına hız verilmiştir. Yapılan hukuki düzenlemeler ile birlikte ilköğretim kademesinde ciddi yenilikler gerçekleştirilmiştir. İlköğretim alanında gerçekleştirilen düzenlemeler şu şekilde sıralanabilir:

- İlköğretimin zorunlu hale gelmesi
- Merkez ve taşralarda ilköğretim teşkilatının kurulması
- İptidai okullarının açılması ve çoğaltılması
- Sübyan okullarına yeni usul ve eğitimin sokulması
- Müslüman kesimin çoğunluk olduğu yerlerde ilköğretime öncelik ve ağırlık verilmesi
- Halkın maarif alanında maddi yardımının sağlanması
- Taşrada öğretmen okulları yani darulmualliminlerin açılması

Bunların yanında ülkedeki farklı dinsel inanışlardaki toplumların din ve inanışlarına ilişkin öğretim yöntemi ve biçimine dokunulmaması kararı alınmış ve öğretim işini ilgili kanuna uymak şartıyla her Osmanlı vatandaşının genel ve özel öğretim yapmasına izin verilmiştir.

Bu dönemde ayrıca çeşitli alanlarda öğretim yapan eğitim kurumlarında niceliksel olarak artışlar görülmüş, batıda yaşanan yeni gelişmelere ve Osmanlı devletinin izlediği politikaya paralel olarak niteliklerinin geliştirilmesi ve yenilenmesi çalışmaları hız kazanmıştır. Osmanlı eğitim politikası hem Osmanlı ve İslam geleneğine hem de Batı eğitim anlayışının modernliğine dayandırılmıştır. Bu iki geleneği birleştirme süreci çok daha fazla anlaşılabilen bir karışım yaratarak her ikisini de başkalaştırmıştır.

II. Abdülhamit döneminde ciddi ekonomik sıkıntılar içinde bulunulmasına karşın, eğitime yapılan yatırımlar ve gerçekleştirilen seferberlik Osmanlı Devleti'nin eğitim ve öğretimi ne kadar ciddiye aldığını göstermektedir.

Bu dönemde 1879 yılında yapılan düzenlemeyle Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK'ün görev ve sorumluluklarını taşıyan Maarif Nezareti teşkilatı, günümüzün eğitim teşkilatının temelini oluşturmuştur.

Bu dönemde bir başka dikkat çeken olayda yükseköğretim kurumlarının sayısında yaşanan artışlar olmuştur. 1876 yılında mevcut olan İdadi sayısı 6

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

iken,1908'de bu sayı 55'i bulmuş ve devletin ihtiyaçlarına göre çeşitli alanlarda İdadiler kurulmuştur.

Bunların dışında bu dönemde sadece İdadilerin değil, Sıbyan mektebi, iptidai, Darül-muallimler sayısında da artış gözlenmiştir. Ayrıca bu dezavantajlı grupların eğitimine yönelik çalışmalarında varlığı görülmüştür. Bütün bu gelişmelere karşın ekonomik ve siyasi sebeplerden dolayı II. Abdülhamit eğitim ve öğretim ile ilgili tüm planlarını hayata geçirememiştir.

II. Abdülhamit'in eğitim alanındaki yaptığı çalışmalar bir yandan devletin sınırları içindeki Müslümanları bir çatı altında birleştirmek amacıyla İslamcılık politikası izlediğini gösterirken, diğer taraftan da Türkçeyi önemseyerek kültür milliyetçiliği yaptığını göstermektedir.

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ SEÇİMLERİ VE MECLİS-İ MEBUSAN ÇALIŞMALARI

Bu dönemde 1908, 1912, 1914 ve 1919 yıllarında genel seçimler yapılmıştır. Genel seçimlerle oluşan Meclis-i Mebusan 1908-1912, 1912, 1914-1918 ve 1920 dönemlerinde faaliyet göstermiştir. 1908 yılında faaliyet gösteren Meclis-i Mebusan, 31 Mart Vakası sonrası çalışmalarına ara vermek zorunda kalmıştır. Daha sonra çıkan isyan meclise de yansımış, isyanı bastırmak için Mustafa Kemal'in (Atatürk) bulunduğu Hareket ordusu isyanı bastırmak üzere İstanbul'a yürümüştür. Yaşanan olaylardan sonra, isyanın sorumlusu olarak II. Abdülhamit gösterilmiş ve tahttan indirilmiş, yerine ise kardeşi Reşat (V. Mehmet) geçirilmiştir. Bu durum aynı zamanda İttihatçıların bir zaferi olarak nitelendirilmektedir.

II. Meşrutiyet döneminde 1876 anayasasındaki düzenlemelerde sonra Meclis-i Mebusan artık etkisiz bir organ olmaktan çıkıp, devlet kararlarının tartışıldığı ve önemli kararların alındığı bir organ haline gelmiştir. Bu dönemde de hâkimiyetin millete ait olduğu hususu özellikle vurgulanmıştır.

1912 seçimleri tam anlamıyla ilk çok partili seçim olma özelliğinin yanında erken genel seçim özelliğine de sahiptir. İttihat ve Terakki Partisi ile Hürriyet ve İtilaf Partileri diğer partilerle ittifak halinde seçimlere katılmıştır.

1914 yılındaki seçimlere sadece İttihat ve Terakki Partisi katılmıştır. II. Meşrutiyet döneminin en uzun soluklu meclisi bu meclis olmuştur. Bu dönemde 1908 ve 1912 yıllarında olduğu gibi feshedilerek sonlanmıştır. Bu dönemde mebuslar mesailerin büyük çoğunluğunu 1. Dünya Savaşı nedeniyle bütçe, harp ödeneği, askere alımlar ve askerlerin durumları üzerine yapmışlardır. Ayrıca bu dönemde batılılaşma adına Miladi Takvim 'de kabul edilmiştir.

Bu döneme İttihat ve Terakki Cemiyeti damgasını vurmuştur. Bir önceki dönemde olduğu gibi eğitim ve sosyal hayata ilişkin ciddi düzenlemeler yapılmıştır. Bunun yanında orduyu modernleştirme çalışmaları da yapılmıştır

Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu zor durumdan kurtulmak için Osmanlıcılık ve İslamcılık fikir akımlarının yanı sıra dünyada meydana gelen gelişmelerin Osmanlı Devleti'ne etkisine paralel olarak Türkçülük ve Batıcılık fikir akımları da taraftar toplamayı başlamıştır.

Millileşme üzerine çalışmalarını gerçekleştiren İttihatçılar, milli bir ordu kurma çabasına içine girmişlerdir. Ayrıca dönem hükümeti yabancılara verilen imtiyazları kaldırmış ve yerli sanayi ve tarımın gelişmesi için bir dizi reformlar gerçekleştirmiştir. Ancak 1. Dünya Savaşı her alanda etkisini göstermiş ve hükümetin yaptığı çalışmalarda ülkenin içinde bulunduğu durumu iyileştirmeye yetmemiştir.

II. Meşrutiyet döneminde yaşanan gelişmeler daha sonra ilan edilecek Cumhuriyet dönemi ideolojisini şekillendirmeye etkisi olmuştur. İlk defa tam anlamıyla çok partili sistem bu dönemde tecrübe edilmiştir. Bunun yanında bu dönemde üzerinde durulan milletin egemenliği fikri çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına da sirayet etmiştir.

ADIM ADIM DÜNYA SAVAŞINA

Bu dönemde Osmanlı Devleti Trablusgarp Savaşı ile Afrika'yı, Balkan Savaşları ile de Balkanları kaybetmiştir. İtalya'nın Trablusgarp'ta yaşayan İtalyanların Osmanlı Devleti tarafından maruz kaldıkları durumu bahane göstererek, Osmanlı Devleti'ne İtalya tarafından savaş ilan edilmiştir. İtalya, Derne, Bingazi ve Tobruk'ta güçlü bir Osmanlı direnişi ile karşılaşmış ve iç kesimlere ulaşamamıştır. Ancak aynı zamanda Balkanlarda da savaş halinde olan Osmanlı Devleti, bu bölgedeki başarılı subaylarını geri çağırma durumunda kalmış ve başarılı bir şekilde devam eden savunma sekteye uğramıştır. Uşi Anlaşmasıyla son bulan Trablusgarp Savaşı ile Osmanlı Devleti Afrika'daki son topraklarını da kaybetmiş olmuştur.

Diğer yandan kuzeyde Rusya'nın Panslavizm politikası Balkanlardaki Slav kökenli vatandaşları harekete geçirmiştir. Bulgaristan başta olmak üzere Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ Osmanlı'dan ayrılmak için ittifak yapmışlardır. Burada da Trablusgarp'tan ciddi bir yara alan Osmanlı Devleti zayıf yakalanmış ve güçlü bir direniş gösteremeyerek I. Balkan Savaşlarını kaybetmiştir. Hatta birçok yer tek kurşun sıkılmadan kaybedilmiştir.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Osmanlı'ya karşı ittifak yapan Balkan kuvvetleri, Osmanlı'yı Çatalca bölgesine kadar geri çekilmesine yol açmıştır. Tüm Rumeli elden çıkmış, Arnavutluk bağımsızlığını ilan etmiştir. Savaş sonunda imzalanan Londra Anlaşması ile Osmanlı Devleti Balkanlarda topraklarını kaybetmiştir. Ayrıca bölgede yaşayan yüz binlerce Müslüman göç etmek zorunda kalmıştır. Balkan devletlerinin kendi aralarında toprak paylaşımı konusunda anlaşamamaları neticesinde çıkan II. Balkan Savaşlarında Osmanlı Devleti kaybettiği Edirne, Kırklareli ve Dimetoka'yı, savaş sonrasında imzalanan İstanbul Anlaşması ile geri almıştır. Ancak anlaşmaya göre Girit de Yunanistan'a bırakılmıştır. Trablusgarp ve Balkan Savaşlarında alınan üst üste yenilgilerin yarattığı etkiler, I. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan manda ve himaye arayışlarına da zemin teşkil etmiştir.

SORU:

1876 yılında ilan edilen Kanun-i Esasi'nin hangi maddelerine göre Osmanlı Devleti İslam Dinini resmi din olarak kabul etmiştir?

CEVAP:

Bu dönemde, okullara din dersleri konulurken, hükümdara da "ahkam-ı şer'iye"yi yürütme görevi verilmiştir(7.madde). Ayrıca Şeyhülislam devlet örgütü içerisine alınmış (27.madde).Adli yasama kurumlarının yanında şer'i mahkemelere de yer verilmiştir (87.madde). Bunların yanı sıra Ayan Meclisine İslami ilkelere aykırı yasaların reddedileceği maddesi konulmuş (64.madde) ve ayrıca padişah İslam'ın koruyucusu olarak kabul edilmiştir.

SORU:

Arap yarım adası, Mısır, Suriye ve Yemen'deki Arap milliyetçiliğine karşı geliştirilmiş olan birleştirici siyasi akım, kimin politikasıdır?

CEVAP:

II. Abdülhamid

SORU:

II. Abdülhamid devri İslamcılık politikasını üç ana hedefi vardır. Bu hedefler nelerdir?

CEVAP:

- Osmanlı Müslüman tebasını "İslam" bayrağı altında toplamak.
- Dış ülkelerdeki Müslümanları Halife etrafında toplamak ve karşılıklı destek ve yardımın teminidir.
- Sünnilik ile Şiilik arasında yakınlaşma ve birlik meydana getirerek Orta Doğuda İngiliz planlarını sonuçsuz bırakmaktır.

SORU:

1878 Berlin Anlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti sınırları içinde gayrimüslimlerin oranı yüzde yirmiye inmiştir. balkanlar dışında batı Anadolu 'da Rumlar ve Ermeniler vardır; az sayıda Arap Hristiyanları bulunmaktadır. Bu durumda Osmanlı politikasının takibinin zor olacağı politika hangisidir?

CEVAP:

Osmanlıcılık politikası

SORU:

II. Abdülhamid iktidarının ilk günlerinden itibaren haberleşmede teknolojik gelişmelere ciddi destek vermiştir. Bu teknolojik destekler nelerdir?

CEVAP:

İlk telgraf hattı 1855'te Kırım Savaşı sırasında açılmış olmasına rağmen, sadece II. Abdülhamid Dönemi'nde 30bin km'den fazla telgraf hattı çekilmiştir. Mors işaretleri seri bir şekilde Türkçeye uygulanmış, en son model telgraf makineleri getirtilmiştir. Telgrafçılık öğrenimi için Fransa'ya öğrenciler gönderilmiş, kurslar açılmıştır.

SORU:

1881 yılında Fransa'nın Tunus'u işgali sonucunda ne gibi tepkiler olmuştur?

CEVAP:

- İstanbul tarafından tepkiyle karşılanmış.
- Kuzey Afrika Müslümanlarının II. Abdülhamid'e daha fazla sempati duymasına vesile olmuştur.
- Osmanlı Devleti'nin de İslam dünyasının hamisi olduğu olgusu güç kazanmaya başlamıştır.
- II. Abdülhamid Afrika'yla ilgilenmeye başlamıştır.

SORU:

Kanun-i Esasi, Türk demokrasi tarihi açısından olduğu kadar, eğitim tarihi açısından da önemlidir. Bunu sağlayan maddeler nelerdir?

CEVAP:

15. Madde: "Öğretim işini (konusunu) herkes özgürce yapabilir; ilgili kanuna uymak şartıyla her Osmanlı vatandaşı genel ve özel öğretim yapmaya izinlidir".
16. Madde: "ülkedeki çeşitli dinsel inanışlardaki toplumların din ve inanışlarına ilişkin öğretim yöntemi ve biçimine dokunulmayacaktır. Aynı zamanda ülkedeki tüm mekteplerin Devlet'in denetiminde olduğu da bu madde içinde belirtilmiştir.
114. Madde: "Osmanlı bireylerini tümü için ilköğretim mecburi olacak ve bunun ayrıntıları ayrı bir düzenleme ile belirlenecektir.

SORU:

II. Abdülhamid ve rejimine karşı ilk tepkiler kimler tarafından gelmiştir?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

CEVAP:

Tıbbiye ve harbiye' de meydana gelmiştir. Bu okullarda okutulmakta olan öğrenciler Fransızca, matematik, fizik, biyoloji, iktisat, tarih dersleri almışlar. Öğrencilerin ufkunu açarak yenilikçi ve reformist gençlerin yetişmesine zemin hazırlanmıştır. II. Abdülhamid 'in kendi eliyle kurduğu okullarda yetişen öğrenciler 'in kendisi ve rejimi aleyhinde muhalefet geliştirmiştir. Türkiye cumhuriyetini kuran kadrolar da bu okullardan yetişmiştir.

SORU:

II. Abdülhamid iktidarının 1879'da Maarif nezareti bünyesinde "Mekatib-i Sübyaniye Dairesi" kurulmuş bu sistemin uygulamasında neler yapılmıştır?

CEVAP:

- Kanuni Tedbirler: İlköğretim mecburiyetinin konması.
- İdari Tedbirler: Merkez ve taşrada ilköğretim teşkilatının kurulması.
- İptidai okullarının açılması ve çoğaltılması.
- Sübyan okullarına yeni usul eğitimin sokulması.
- Müslüman halkın kalabalık olduğu yerlerde ilköğretime öncelik ve ağırlık verilmesi.
- Halkın maarif alanında maddi yardımının sağlanması.
- Taşrada Darülmualiminlerin açılması.

SORU:

II. Abdülhamid iktidarının Türk milliyetçiliği anlayışı nasıldır?

CEVAP:

II. Abdülhamid Türkçeyi ve kullanımını önemseyerek kültür milliyetçiliği yapmaya çalışmıştır.

SORU:

II. Meşrutiyet döneminde kaç genel seçim yapılmıştır?

CEVAP:

II. Meşrutiyet Dönemi'nde dört genel seçim yapılmıştır. 1908, 1912, 1914 ve 1919 yıllarında yapılan genel seçimlerle oluşan Meclis-i Mebusan 1920 yılına kadar faaliyet göstermiştir. Meclis çekişmelerinden dolayı dönem süresini tamamlamadan seçime gitmiştir. 1920 yılında toplanan ve Misak-ı Milliye Kabul eden son Osmanlı Mebusan Meclisi de diğer meclislerin akibetine uğramıştır. İtilaf devletlerinin Meclisi basarak etkili milletvekillerini Malta'ya sürgüne göndermeleri sağlıklı bir çalışma ortamının kalmadığını ortaya koymuştu. 1920 Meclisi 11 Nisan 1920 tarihinde Padişah Vahdettin tarafından İtilaf güçlerinin baskısı karşısında kapatılmıştır. Bundan sonraki meclis dönemi TBMM dönemi olarak geçmektedir.

SORU:

1908 Meclis-i Mebusanda neler yapılmıştır?

CEVAP:

1908 Meclisinde 157 Türk, 54 Arap, 25 Arnavut, 22 Rum, 10 Ermeni, 9 Slav (6 Sırp+ 3 Bulgar) ve 4 Yahudi milletvekili görev yapmıştır. Pek çok kanuna imza atan 1908 Meclis-i Mebusan'ı en verimli dönemini 1908-1909 yılları arasındaki birinci yılında yaşamıştır. Bu devrede Cumhuriyet Dönemi'nde de siyasi partiler kanunu olarak uygulanan Cemiyetler (Siyasi Partiler) Kanunu, Serseri Kanunu ve Toplantı Kanunu çıkartılmıştır. Açık ve kapalı alanlarda yapılacak toplantıları düzenleyen Toplantı Kanunu da demokratikleşme yönünde önemli bir adımı oluşturmuştur. Bu yıl içinde gerçekleştirilen Anayasa düzenlemeleri demokrasi yönünde atılan en önemli adımlar arasındadır. 1876 Kanun-i Esasi'nin tamamen değiştirilerek yeni bir Anayasa yapılması düşüncesi ile yola çıkılmış ancak, 31 Mart Vakası sonrası zamanın yetersizliği ve dünyaya bir an evvel meşruti bir hükümet olunduğunun gösterilmesi isteği bu düşünceden vazgeçilmesine sebep olmuştur. 13 Nisan 1909 tarihinde yaşanan 31 Mart Vakası (Rumi 31 Mart 1325) sonrası Meclis-i Mebusan toplantılarına ara vermek zorunda kalmıştır. Çıkan isyan meclise de sirayet etmiş, ittihatçı mebuslar meclisi terk etmek zorunda kalmıştır. Bu olayın Selanik'te duyulması üzerine içlerinde Mustafa Kemal Bey'in de (Atatürk) bulunduğu Hareket Ordusu İstanbul üzerine yürümüştür. Hareket ordusunun İstanbul halkına hitaben yayınladığı beyanname Mustafa Kemal Bey'in kaleminden çıkmıştır.

SORU:

Reşat V. Mehmet Dönemindeki Meclis-i Mebusandaki siyasi olaylar nasıl gelişmiştir?

CEVAP:

II. Abdülhamid isyandan sorumlu tutularak 27 Nisan'da tahttan indirilmiştir. Yerine geçirilmesi Meclis'te oylanarak kabul edilen kardeşi Reşat, V. Mehmet tahta çıkmıştır. 21 Ağustos 1909 tarihinde 1876 Kanun-i Esasi'sinin 24 maddesi değiştirilmiş, yeni bazı maddeler ilave edilmiştir. Bütün bu düzenlemelerde millet egemenliğini temsil eden "hâkimiyet-i milliye" esası sıklıkla vurgulanmış, yapılan değişikliklerde bu kaide aranmıştır. Bu çerçevede 1876 Anayasası'nın padişahın hak ve yetkilerinin sınırlandırılması, Meclisin etkinliğinin artırılmasıyla, basın-yayın hakları hususlarında ilerlemeler sağlayan adımlar atılabilmektedir. Değişikliklerle Padişah'ın, tahta çıkışında Meclis-i Umumide Şer-i Şerif ve Kanun-i Esasi hükümlerine uyacağına, vatan ve millete sadakat edeceğine dair yemin etmesi şartı getirilmiştir. V. Mehmet Reşat, Padişahlığı meclis tarafından onaylanan ve mecliste yemin eden ilk padişah olmuştur. Anayasa'nın 113. maddesinde Padişahın "hükûmetin emniyetini ihlal ettikleri zabitanın araştırması ile sabit olanları Osmanlı ülkesinden ihraç ve sürgün" etme yetkisi kaldırılmıştır. Ancak bu defa da gerek duyulursa sıkıyönetim ilan etme yetkisi hükûmete bırakılmıştır. Esas itibarıyla II. Meşrutiyet Dönemi'nde yapılan düzenlemelerin, hâkimiyet hakkını halka vermede büyük adımlar teşkil ettiğini ifade etmemiz gereklidir.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

#14

SORU:

1914 Meclis-i Mebusanı tek parti döneminde çalışmalar nelerdir?

CEVAP:

Ocak-Nisan ayları arasında yapılan 1914 seçimlerine tek parti olarak ittifak ve Terakki Fırkası katılmıştır. 14 Mayıs 1914 tarihinde açılan Meclis-i Mebusan, kapandığı 21 Aralık 1918 tarihine kadar toplam 310 oturum yapılmıştır. II. Meşrutiyet Dönemi'nin en uzun ömürlü meclisi olan bu meclis, beş yıl gibi bir süre çalışmalarına devam etmiş, ancak 1914 Meclis-i Mebusan'ı da 1908 ve 1912 de olduğu gibi feshedilmiştir. 1914 Meclis-i Mebusan'ı I. Dünya Savaşı nedeniyle görüşmelerinin büyük bir kısmını bütçe, harp ödeneği, askere alımlar ve askerlerin durumu üzerinde yapılmıştır. Savaş dönemi olmasına rağmen 1914 Meclisi döneminde batılılaşma yolunda yeni adımlar da atılmıştır. Bunlar içinde en önemlisi Miladi takvimin kabulüdür.

SORU:

II. Meşrutiyet Dönemi İttihat ve terakki Cemiyeti çalışmaları nelerdir?

CEVAP:

II. Meşrutiyet Dönemi'nde genellikle ülke yönetiminde İttihat ve Terakki Cemiyeti egemen olmuştur. Osmanlı Devleti'nin sona erdiği bu çalkantılarla dolu dönemde İttihatçılar, devleti devam ettirmek için önemli girişimlerde bulunmuşlardır. Batı örneğine uygun parlamenter bir sistem kurmak istemişlerse de ülkede bu sistemi yürütecek sosyal, ekonomik ve kültürel yapının yetersizliği yüzünden başarısız olmuşlardır. Bununla birlikte İttihatçılar da eğitim etkinliklerine büyük önem vermişler, eğitim kurumlarını ülkenin her yanına yaygınlaştırmaya çalışmışlardır. Medreselerde ıslahat yapmışlar, laik nitelikli yükseköğretim kurumlarını modern biçime sokmaya çalışmışlardır.. II. Meşrutiyet Dönemi'nde kadının sosyal hayatta layık olduğu yeri alabilmesi için çabalar gösterilmiş, dernekler kurulmuş, yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca, Arap harflerinde yenilik yapılmak istenmiş, Millî Kütüphane, Millî Filmcilik, Millî Coğrafya Cemiyetleri kurulmuştur. Her alanda millî bir siyaset izlemeye çalışılmış, ittifakçılar, orduyu modernleştirmeye büyük bir önem vermişler, ülke ekonomisini Batılı ekonomilere bağımlılıktan kurtarmak için millî bir ekonomi kurmak istemişlerdir. Her alanda hızlı bir canlanmanın yaşandığı bu dönemde 19.yüzyılın ikinci yarısından sonra devleti çökmekten kurtarma amacı güden fikir akımları daha belirginleşmeye başlamıştır. Devleti içerisine düştüğü zor durumdan kurtarmaya çalışan bu görüşmelerin başlıcaları Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık olmuştur.

SORU:

II. Meşrutiyet Döneminde Devleti kurtarmaya çalışan görüşler nelerdir?

CEVAP:

Osmanlıcılık I. Meşrutiyet deneyiminden sonra tekrar gündeme gelmiş, milliyet isyanlarını durdurup ülkenin bütünlüğünü korumak için devletin sınırları içinde yaşayan bütün milletleri aynı çatı altında tutmak amacı taşıyordu. Kısa sürede uygulanamayacağı görüldü. İslamcılık, hangi millettten olurlarsa olsunlar bütün Müslümanların halifenin etrafında toplanmasını öngörüyordu. II. Meşrutiyet Dönemi'nde görülen İslamcılık fikrinin alt yapısını Sırat-ı Müstakim, Sebilürreflad ve Beyanü'l-Hak gibi dergilerin oluşturduğunu söylemek mümkündür. Türkçülük, devletin ancak dili, dinî, soyu ve ülküsü bir olan topluma dayanarak yaşayabileceğini iddia ediyordu. Batıcılık, ise kendi içinde ikiye ayrılmıştı. Batı medeniyetinin bir bütün hâlinde kabul edilmesiyle yıkımın önlenilebileceğini savunanlara karşı Batı'nın sadece bilim ve teknolojisini alıp kültürel unsurlarını dışlayarak devletin varlığını devam ettirebileceğini vurgulayanlar da vardı. İlk dışında bu akımlar II. Meşrutiyet Dönemi'nde özellikle aydınlar arasında kurtuluş çareleri olarak görülmüştür.

SORU:

II. Meşrutiyet Dönemi anayasa değişiklikleri nelerdir?

CEVAP:

II. Meşrutiyet Dönemi'nde yapılan anayasa değişikliklerinden başka hukuki birtakım düzenlemeler de yapılmıştır. İsviçre Medeni Kanunu 1912 yılında Türkçeye tercüme edilerek Ceride-i Adliye dergisinde yayımlanmıştır. Bunu 1916 yılında Alman Medeni Kanunu'nun tercümesi takip etmiştir. Aynı yıl içinde Mecelle Aile hukuku ve Ticaret Hukuku alanlarında yasa tasarıları hazırlamak üzere üç komisyon kurulmuş, bu komisyon İsviçre, Alman, Fransız, İngiltere, Amerika, Avusturya ve Macar kanunlarını da incelemiştir. Komisyonlar çalışmaları sonunda kadına erkek karşısında ve kanun nezdinde önemli bir takım haklar sağlayan Hukuk-i Aile kararnamesini 1 Mart 1916'da çıkartmıştır. Aile hukuku alanında hukuk birliği sağlayamamasına rağmen, ilk kez farklı dine mensup Osmanlıların evlenme ve boşanmaya ilişkin kuralları bazı değişikliklerle bir araya getirilmiştir. Bu kararname İslam aile hukuku alanında yapılan ilk resmî düzenleme olma özelliğine de sahiptir. Kararname ile şeriat mahkemelerinin yetkileri genişletilerek, gayrimüslimlerin evlenme, boşanma, nafaka ve çeyiz davaları için yetkili kılınmıştır. Bu kararname hem tutucu Müslümanların hem de şeriat mahkemelerinde yargılamaya karşı olan gayrimüslimlerin cemaat reislerinin şiddetli tepkileri sonucu, 19 Haziran 1919'da işgal kuvvetleri yüksek komiserliğinin isteği üzerine kaldırılmıştır. Adli yapıda yapılan bir diğer düzenleme ile 25 Eylül 1916'da Adliye Mahkemeleri ile Sıkıyönetim Mahkemelerinin (Divan-ı Harp) görev ve yetkileri ayrılmıştır. Hukuki laikliğin sağlanmasında önemli bir adım olan Şer'i Mahkemelerin Şeyhülislâmlıktan ayrılarak Adalet Bakanlığına

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

bağlanması ise 25 Mart 1917 tarihli bir kanunla sağlanmıştır.

SORU:

Trablusgarp savaşı nasıl sonuçlanmıştır?

CEVAP:

Hamdi takma adını kullanan Enver Bey ilk kafele ile Trablusgarp'a giderken, Mustafa Kemal, gazeteci Şerif takma adıyla ikinci kafelede yer almıştır. 8 Ekim 1911'de İstanbul'dan yola çıkan Mustafa Kemal, 19 Ekim'de İskenderiye'ye varmıştır. Mısır'dan önce Tobruk'a, oradan da Derne'ye geçmiştir. Derne'de, Bingazi'de, Tobruk'ta İtalyanlara karşı başarılı savaşlar yapılmış, İtalyan kuvvetleri iç kesimlere sokulmamıştır. Ancak ne var ki o esnada Balkan Savaşının başlaması Osmanlı Devleti'nin bu yöredeki subaylarını geri çağırmasına sebep olmuş, başarılı mücadele subaylarının ayrılmasıyla sekteye uğramıştır. Ekim 1912'de imzalanan Uşi Antlaşmasıyla da Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp egemenliği sona ermiş, Kuzey Afrika'daki siyasi varlığı son bulmuştur.

SORU:

I. Balkan savaşı sonuçları nelerdir?

CEVAP:

Trablusgarp Savaşında askeri yönden yetersiz olduğunun ortaya çıkması gibi durumları fırsat bilerek 8 Ekim 1912'de Karadağ'ın savaş ilanı ile I. Balkan Savaşları başlamıştır. Osmanlı Devleti bu savaşta hazırlıksız yakalanmış, cephede yeterli askeri olmadığı gibi, ikmal yolları, askerî malzemeler, silah, teçhizat bakımından da noksandır. Balkan Savaşları başladığı sırada Trablusgarp'ta bulunan Mustafa Kemal, Genelkurmay'ın acil geri çağırması üzerine Trablusgarp'tan ayrılarak Balkan Savaşında yer almak istemiştir. Mustafa Kemal, bu yeni görevine başlamadan önce Osmanlı kuvvetleri Kumanova'da yenilmiş, Üsküp, Selanik gibi önemli şehirler savaş yapılmadan düşmana teslim edilmiştir. Pek çok yerde silah dahi atılmadan o bölge Balkan Devletleri'nin eline geçmiştir. Bu durum karşısında Osmanlı kuvvetleri Çatalca'ya kadar çekilmiştir. Edirne, İskodra ve Yanya dışında tüm Rumeli elden çıkmış, Arnavutluk bağımsızlığını ilan etmiştir. Çatalca önlerine gelen Bulgar orduları 15-17 Kasım 1912 tarihleri arasında saldırıya geçmiş, ancak başarılı olamamışlardır. İngiltere, Fransa, İspanya, Hollanda ve Romanya savaş gemileri Osmanlı hükûmetinin izni ile kendi vatandaşlarını korumaları için İstanbul'a gelmiş, karaya asker çıkarmışlardır. Osmanlı Devleti bu zor durumdan kurtulmak için Bulgaristan'la 3 Aralık 1912 tarihinde ateşkes yapmıştır. Ancak anlaşma sağlanamamış ve saldırıya geçen Bulgarlar 155 gün sonra Edirne'yi ele geçirmişlerdir.

SORU:

I. Balkan Savaşı sonrası Londra Antlaşması sonuçları nelerdir?

CEVAP:

I. Balkan Savaşı sonrası imzalanan Londra Antlaşması, Osmanlı Devleti'ni Balkanlardan çıkartmış, buralarda yaşayan yüz binlerce Müslüman'ın göç etmelerine sebep olmuştur. Tam bir facia ile sonuçlanan Balkan Savaşı, göçlerle yeni bir dramın başlangıcını oluşturmuştur. Bulgarların göç eden kabilelere yaptıkları zulümler, çetelerin saldırıları soğuk, açlık gibi sebeplerle yüz binlerce Müslüman Anadolu'ya ulaşmadan yollarda hayatını kaybetmiştir.

Osmanlı Hükûmeti 30 Mayıs 1913 tarihli Londra Antlaşması ile Adalar Denizi (Ege) adalarının geleceğini büyük devletlerin kararına bıraktığını kabul etmekle beraber, adaların Yunanistan'a bırakılmasından endişe ederek 22-23 Aralık 1913'te Midilli, Sakız gibi Anadolu kıyılarına yakın adaları geri almak için elinden gelen her şeyi yapacağını büyük devletlere bildirmiştir. Ancak, Fransa başta olmak üzere gösterilen sert tepki üzerine geri çekilmiştir. Bu konudaki büyük devletler kararı 14 şubat 1914'te bir nota ile bildirilmiştir. Buna göre Meis hariç 12 ada İtalya'ya, Gökçeada ve Bozcaada hariç bütün Adalar Denizi (Ege) adaları da Yunanistan'a bırakılmıştır. Osmanlı Hükûmeti büyük bir hayal kırıklığına uğramıştır. 15 şubat 1914'te büyük devletlere bu durumu kabullenemediğini bildiren bir itiraz notası göndermiştir. Ancak olumlu bir netice alamadan I. Dünya Savaşı çıkmıştır. 13 Mart 1914 tarihinde Sırbistan'la imzaladığı İstanbul Antlaşması da taşınmaz malların durumuna ilişkindir.

I. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan manda ve himaye arayışlarına da zemin teşkil etmiştir. Devlet ve toplumda ortaya çıkan bu yığınlığın giderilmesi Milli Mücadele Dönemi'nde ve sonrasında yeni Türk Devleti'ni kuran kadronun uğraştığı başlıca meseleler arasında ilk sıralarda yer alacaktır.

SORU:

Avrupa endüstrisinin rekabeti karşısında yerli sanayinin çökmesi, yönetimde meydana gelen değişiklikler ve Osmanlı coğrafyasının sürekli parçalanması ve işgallere maruz kalması toplum içerisinde yer alan Müslüman halk arasında nasıl karşılanmıştır?

CEVAP:

Müslüman halk arasında ittifak kavramını terakkinin önüne geçiren unsur olmuştur. Bunun yansımaları da farklı alanlarda ve farklı uygulamalarla tesirini göstermeye başlamıştır.

SORU:

Osmanlı Devleti İslam Dinini ne zaman ve nasıl resmi din olarak kabul etmiştir?

CEVAP:

1876 yılında ilan edilen Kanun-i Esasi ile Osmanlı Devleti, İslam Dinini resmi din olarak kabul etmiştir.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

SORU:

1876 yılında ilan edilen Kanun-i Esasi ile hükümdara hangi görev tahsis edilmiştir?

CEVAP:

Yine bu dönemde, okullara din dersleri konulurken, hükümdara da “ahkâm-ı şer’iye”yi yürütme görevi verilmiştir (7. madde).

SORU:

Batılı devletlerin sömürge esaslı politikaları sonucunda Osmanlı topraklarında yer alan hangi devletleri kaybetmiştir?

CEVAP:

Batılı devletlerin sömürge esaslı politikaları sonucunda Cezayir, Kırım, Kıbrıs, Tunus ve Mısır gibi önemli topraklar kaybedilmiştir.

SORU:

II. Abdülhamid ne zaman halife olarak kabul edilmiştir?

CEVAP:

1882 yılında (Hicretin 14.yy.) II. Abdülhamid, İslam dünyasının halifesi olarak birçok ülkeden tebrik telgrafı alırken, İran, Fas ve birkaç küçük İslam devleti dışında İslam dünyası Avrupa hâkimiyeti altına girmiş durumdadır.

SORU:

İngiltere, Osmanlı Devleti'nin devamını sağlamak adına ne zaman ve nasıl bir karar almıştır?

CEVAP:

1876'da Kanun-i Esasi'nin ilanı sonrasında, Osmanlı Devleti'ni himaye edeceğine inanılan İngiltere, Süveyş kanalına hakim olmasının ardından Osmanlı Devleti'nin devamını sağlamak şeklindeki geleneksel politikasına son vermiştir.

SORU:

Fransa, dönemin padişahı olan Sultan Abdülmecid'ten nasıl bir yardım istemiştir?

CEVAP:

Fransa Sultan Abdülmecid'ten Orta Afrika'daki misyonerlerinin Müslüman kabileler tarafından öldürülmemesi için yardım istemiştir.

SORU:

İngiltere hangi yıl ve olaydan sonra dini unsurların kendisine karşı kullanılmasından endişe duymuştur?

CEVAP:

Ancak, 1877-78 Harbi'nden sonra politika değiştirip Mısır ve Kıbrıs'ı ele geçirdikten sonra dinî unsurların kendisine karşı kullanılmasından endişe etmiştir.

SORU:

Hangi anlaşmadan sonra Osmanlı Devleti'nin topraklarında yaşayan gayrimüslimlerin oranı inmiştir?

CEVAP:

1878 Berlin Anlaşması'nı müteakiben Osmanlı Devleti sınırları dâhilinde gayrimüslimlerin oranı yüzde yirmiye inmiştir?

SORU:

II. Abdülhamid Dönemi'nde ne kadar uzunlukta bir telgraf hattı çekilmiştir?

CEVAP:

İlk telgraf hattı 1855'te Kırım Savaşı sırasında açılmış olmasına rağmen, sadece II. Abdülhamid Dönemi'nde 30 bin km'den fazla telgraf hattı çekilmiştir.

SORU:

Günümüzün eğitim teşkilatının temeli ne olarak görülmektedir?

CEVAP:

Tanzimat Dönemi'nde başlayan eğitimi teşkilatlandırma çalışmaları bu dönemde modern hâle gelmiştir. 1879 yılında düzenlenen Maarif Nezareti teşkilatı günümüzün eğitim teşkilatının temelini oluşturmuştur.

SORU:

Maarif Nezaret'i'nin modern bir bakanlık teşkilatı hâline getirme yönünde hazırlanmasında model olarak hangi ülke alınmıştır?

CEVAP:

Maarif Nezaretini modern bir bakanlık teşkilatı hâline getirme yönünde önemli işler başarılmıştır. Maarif Nezaret'i'nin bu şekilde düzenlenmesinde, Tanzimat Devri'nde olduğu gibi, özellikle Fransız maarif teşkilatı model alınmıştır.

SORU:

Mekâtib-i Sübyaniye Dairesi ne zaman ve nasıl kurulmuştur?

CEVAP:

II. Abdülhamid Devri'nde Kanun-i Esasi ile ilköğretimin mecburi olduğu anayasaya konulurken, 1879'da yapılan bir değişiklikle Maarif Nezareti bünyesinde “Mekâtib-i Sübyaniye Dairesi” kurulmuştur.

SORU:

İane Vergisini, % 39'a çıkarılmasının nedeni nedir?

CEVAP:

II. Abdülhamid İane Vergisini, % 39'a çıkartmıştır. Bu şekilde meydana gelen fonun üçte ikisi tarımsal gelişmeye ayrılırken geriye kalan üçte biri de Maarif Hisse-i İanesi adıyla yeni devlet okullarının yapımına ayrılmıştır.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ 1

SORU:

1879 yılında sayısı 277 olan rüştiyeler 1888 yılında kaç çıkmıştır?

CEVAP:

"Abdülhamid'in yeniden inşa döneminden başlayarak maarif alanında gösterdiği gayret önemlidir. İstatistikler, 1879'da sayısı 277 olan rüştiyelerin 1888'de 435'e çıktığını göstermektedir. Ama asıl etkileyici olan idadi sayısındaki artıştır: 1876'da tüm imparatorluk sathında sadece 6 idadi vardı; 1893'te sayıları 55'i bulmuştu ve bu sayı 1908'de 98'e çıkacaktır. Aynı dönemde kız okullarının sayısı da anlamlı bir biçimde artmıştır. Buna Hukuk Mektebi, Sanayi-i Nefise Mektebi, Ticaret Mektebi gibi yeni yüksek okulların açılması ve Mülkiye Mektebi'nin modernleştirilmesi eklenmelidir".

SORU:

II. Abdülhamid'in maarif alanında göstermiş olduğu başarı 1976-1908 yılları arasında İstanbul'da idadi sayısında nasıl bir değişiklik gerçekleştirmiştir?

CEVAP:

Bu maarif çabasındaki en dikkat çekici özellik İstanbul'dan çok vilayetleri hedef almasıdır. Örneğin imparatorluğun genelinde idadi sayısı 1876'da 6 iken 1908'de 98'e çıkmıştır. Aynı dönemde İstanbul'da 2'den 9'a çıkmıştır. Bir diğer unsur, 1890'lardan itibaren büyük kentlerde meslek okullarının ve yüksek okulların açılmasıdır: Her askerî bölgede açılan askerî okullar dışında, Şam'da bir tıbbiye, Selanik, Konya ve Bağdat'ta hukuk mektepleri, Selanik'te bir polis mektebi açılır. Demek ki Abdülhamid Devri, eğitimi vilayetlere yayma yönünde bir isteğe işaret etmektedir; bu da sultanın modernleşmiş taşra seçkinlerine dayanma yönündeki siyasi isteğinin mantığı sonucudur.

SORU:

II. Meşrutiyet Dönemi'nde kaç adet ve hangi tarihlerde genel seçim yapılmıştır?

CEVAP:

Meclislerin toplantıya çağırılması ile başlayan II. Meşrutiyet Dönemi'nde dört genel seçim yapılmıştır. 1908, 1912, 1914 ve 1919 yıllarında yapılan genel seçimlerle oluşan Meclis-i Mebusan, 1908-1912, 1912, 1914-1918 ve 1920 döneminde faaliyet göstermiştir.

SORU:

Meclis-i Mebusan'ı, en verimli dönemini hangi tarih aralığında yaşamıştır?

CEVAP:

1908 Meclisinde 157 Türk, 54 Arap, 25 Arnavut, 22 Rum, 10 Ermeni, 9 Slav (6 Sırp+3 Bulgar) ve 4 Yahudi milletvekili görev yapmıştır. Pek çok kanuna imza atan 1908 Meclis-i Mebusan'ı, en verimli dönemini 1908-1909 yılları arasındaki birinci yılında yaşamıştır.

SORU:

Meclis-i Mebusan 1909 tarihinde toplantılarına yaşanan hangi olaydan dolayı ara vermek zorunda kalmıştır?

CEVAP:

13 Nisan 1909 tarihinde yaşanan 31 Mart Vakası (Rumi 31 Mart 1325) sonrası Meclis-i Mebusan toplantılarına ara vermek zorunda kalmıştır.

SORU:

21 Ağustos 1909 tarihinde 1876 Kanun-i Esasi'sinin 24 maddesi değiştirilmiş, yeni bazı maddeler ilave edilmiştir. Bütün bu düzenlemelerde esas alınan görüş nedir?

CEVAP:

21 Ağustos 1909 tarihinde 1876 Kanun-i Esasi'sinin 24 maddesi değiştirilmiş, yeni bazı maddeler ilave edilmiştir. Bütün bu düzenlemelerde millet egemenliğini temsil eden "hâkimiyet-i milliye" esası sıklıkla vurgulanmış, yapılan değişikliklerde bu kaide aranmıştır.

ÜNİTE 4: AVRUPA VE TÜRKİYE (1838-1918)

1838-1914 SÖMÜRGEÇİLİKTEN DÜNYA SAVAŞI'NA AVRUPA

Batılı devletlerde gerçekleşen Sanayi İnkılabı, sömürgecilğe hız kazandırmış ve Osmanlı Devleti'nin yıkılması yönündeki süreci daha da hızlandırmıştır. Sanayi Devrimi'nin söz konusu sürece etkilerini üç ana başlık altında inceleyebiliriz

Coğrafi keşiflerden sonra sömürgeciliğin ilk aşamasında sanayileşmiş ülkelerin gerek hammadde ihtiyacının karşılanması gerekse yeni pazarlara açılmak gereği dünya üzerinde siyasi ve askerî mücadeleyi daha da kızıştıracaktır.. Coğrafi keşiflerle geleneksel kıtalar arası ticaret yolları değiştiği gibi Hindistan-Avrupa deniz yolu da Avrupalı devletlerin kontrolüne geçmiştir. Avrupa'nın ekonomik, kültürel, sosyal, din ve düşünce hayatında büyük değişikliklere neden olan keşifler Avrupa'nın siyasi yapısını da değiştirmiştir. Rönesans ve Reform hareketlerine zemin hazırlamıştır. Ayrıca Akdeniz kıyısındaki limanların önemini kaybetmesine karşılık Atlas Okyanusu kıyısındaki limanların önem kazanmasına neden olmuş, ticaret yaparak zenginleşen ve şehirlerde yaşayan burjuvazinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Meydana gelen bu değişiklikler, büyük devletler arasında rekabetin doğmasına yol açmıştır. Avrupalı devletler, ham maddelere sahip olan doğu milletlerini sanayiden mahrum bırakacak politikalarını sürdürürken doğunun bakir sahalarını aynı zamanda ürettiklerini satacak iyi bir pazar olarak görmüşlerdir.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLA P TARİHİ 1

Osmanlı Devleti de, sanayileşmiş güçlü devletler için verimli bir yatırım bölgesi, zengin ham madde kaynağı ve iyi bir pazar durumunda idi. Hazinenin uğradığı zararın artması, diğer taraftan da Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyanı sebebiyle düşmüş olduğu siyasi buhran, Osmanlı Devleti'ni serbest ticaret prensiplerini içeren Balta Limanı Antlaşması'nı imzalamak zorunda bırakmıştır. 1838 yılında imzalanan bu antlaşma ile İngiliz tüccarı en imtiyazlı millet olduğu gibi diğer ülkelerden getirilen malların da serbestçe ticaretini yapma imtiyazı elde etmiştir. Bu antlaşma Osmanlı Devleti'nin yıkılışını hazırlayan sebeplerden birisi olacaktır. Osmanlı sanayi ve ticareti hızla çökmeye başlamıştır. Osmanlı Devleti'nde ticaretin gayrimüslimlerin elinde bulunması ve bu unsurların kapitülasyonlardan da yararlanmaları, devletin ekonomideki gücünü iyice kırmıştır. Devletin gelirleri giderlerini karşılayamaz bir hale geldiği için 1854 tarihinde dış borçlanma başlamıştır. Bundan sonra yeni borçlanmalar yapılmış ve çok kısa bir süre sonra devlet borçlarını ödeyemez bir duruma gelmiştir. 1881 tarihinde yayımlanan Muharrem Kararnamesi ile Düyun-ı Umumiye idaresi (Genel Borçlar idaresi) kurulmuş ve alacaklarının tahsili için Osmanlı maliyesi büyük devletlerin kontrolü altına girmiştir. 18. yüzyıldan itibaren tekniğin, sınai üretimin ve ulaştırma imkânlarının gelişmesi ile çağdaş dünyada ortaya çıkan değişimi ifade eden kavram "Sanayi İnkılâbı"dır. Sanayi İnkılabı'nı gerçekleştiren devletlerin takip ettikleri politikalar, sanayinin ihtiyaçları ve ekonomik büyüme ekseninde gelişecektir. Ancak politik çabalar sonuç getirmeyecek ve bir paylaşım savaşı olarak nitelenen I. Dünya Savaşı kaçınılmaz bir hâle gelecektir. Siyasi birliğini 1870'de kurması dolayısıyla sanayileşmesini geç gerçekleştirmiş olan Almanya sömürge paylaşımının da geç kalmıştı. Ekonomik bakımdan geri kalmış olan Osmanlı Devleti ise sanayileşmiş güçlü devletler için yatırım, ham madde ve pazar durumundaydı.

EMPERYALİST REKABET VE KUVVETLER ÇATIŞMASI

Osmanlı topraklarında gerçekleşen hemen her olayda, Akdeniz'de egemenlik kurmak isteyen sanayileşmiş diğer devletler ile mücadele hâlinde bulunan İngiltere'nin politikaları, ağırlıkla hissedildiğini söyleyebiliriz.

İNGİLTERE: Osmanlı devletinden kapitülasyonlar gibi ticari bazı ayrıcalıklar elde etmeyi başardıktan sonra Hindistan'a giden ticaret güzergâhının güvenliği İngiliz politikasının temelini oluşturmuştur. Orta Doğu'da zengin petrol yataklarının bulunmasıyla

birlikte Osmanlı hâkimiyetindeki bu yerlerde egemenlik kurmak İngiliz politikasının ana stratejisini oluşturmuştur. İngiltere'nin Osmanlı toprak bütünlüğünü savunur olmasının asıl sebebi Hindistan ve Uzak Doğu'daki sömürgelerine giden yolun Osmanlı Devleti'nin elinde olması ve zengin petrol yataklarıdır. İngiltere'nin takip ettiği bu politika 20. yüzyıl başlarından itibaren değişmiştir.

FRANSA: İhtilalden sonra sanayileşmesini de tamamlayan Fransa'nın İngiltere'den sonra sömürgeci bir devlet olarak dünyada kendisini hissettirdiğini görmektedir. Osmanlı toprakları, Fransa ve İngiltere gibi güçlü emperyalist devletlerin çıkar çatışmalarına sahne olacaktır. Osmanlı Devleti Fransa'daki ihtilal sonrasında Fransa ile iş birliği içinde önemli ıslahatlar yapmıştır. Bütün bu işbirliği ve yakınlaşmalara rağmen Fransa'nın Osmanlı toprakları üzerindeki emellerini askerî güç ile halletmekten çekinmediği görülmektedir.

ALMANYA: Almanya, 1871'de birliğini tamamlayarak bir güç olarak ortaya çıktıktan sonra Avrupa'da güçler dengesi de değişmiştir. 1871 yılında Alman, Avusturya-Macaristan ve Rus İmparatorları bir araya gelerek "Üç İmparatorlar Ligi" oluşturmuşlar, ancak üç İmparatorlar Ligi bir süre sonra dağılmış 1879 yılında Almanya ile Avusturya-Macaristan ittifakı kurulurken İngiltere ve Fransa da sahaya çıkarak çeşitli ittifaklar içinde yer almaya başlamışlardır. İngiltere'den sonra Fransa da Türk toprakları üzerindeki emperyalist çatışmada yerini almıştır.

RUSYA: 18. yüzyılda hızla modernleşen ve Avrupa tekniğini ordularında başarıyla uygulayan Rusya, Yakın Çağ'da güçlü bir devlet olarak ortaya çıkmıştır. Sıcak denizlere inmek isteyen Rusya'nın bu dönemde Osmanlı Devleti'nde yaşayan Ortodoks Hristiyanlar üzerinde de etkisi artırmıştır. Rusya'nın politikası, bütün Slavları Osmanlı Devleti ve Habsburg İmparatorluğu'nun harabeleri üzerinde birleştirmekti. Rusya'nın Panslavist propagandası gerçekten de işe yaramış, Balkan milletlerinin isyanlarının hazırlanmasında olduğu gibi Balkan Savaşlarının çıkmasında da önemli bir etken olmuştur.

AVUSTURYA-MACARİSTAN: Yakın Çağ'da büyük devletlerle, özellikle Rusya ile ittifaklar oluşturarak topraklarını Balkanlar'da genişleten Avusturya ise Balkanlar'da hakimiyet kurarak Selanik'e ulaşmak ve Adalar Denizi'ne çıkmak istiyordu ancak Avusturya her ne kadar sanayileşmiş ise de büyük devletler içinde bir varlık gösterecek duruma gelememişti. Avusturya-Macaristan, özellikle Rusya'nın desteklediği Sırbistan'dan gelebilecek bir saldırı karşısında Almanya'nın desteğine muhtaç bir duruma düşmüştü. Bu arada Birliğini kurarak güçlü bir devlet hâlinde

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

sahneye çıkan Almanya'nın, yaşama alanı olarak doğusunda bulunan Rusya'nın denetimindeki toprakları görmesi Rusya'yı; güçlü bir donanma kurarak İngiltere sömürgelerine göz dikmesi de İngiltere'yi tedirgin etmişti, İngiltere Rusya'yı safına çekebilmek için Osmanlı toprakları üzerinde tavizler vermekten çekinmemiştir. Avrupa siyasi coğrafyasındaki bu ciddi gelişmeler İngiltere-Fransa-Rusya-Avusturya-İtalya-Almanya arasında gelişen olaylar ve siyasi hesaplar I. Dünya Savaşı'ndaki bloklaşmayı haber vermektedir. Bu gelişmeler Osmanlı Devletinin artık ne Avrupa'da ki ve ne de Avrupa dışındaki topraklarında tutunamayacağını göstermekteydi.

I. Dünya Savaşı'na kadar gelişen askerî ve siyasi olaylarda yer almayan Amerika, politikasını ticaretini geliştirmek üzerine kurmuştur. ABD, Osmanlı ülkesine nüfuz edebilmek için misyonerlik faaliyetlerine girişmiştir. Amerikan misyonerlerinin Osmanlı Devleti'ndeki faaliyetlerinin ilk aşaması yöreyi, halkı, devleti tanıma; yerel dilleri, adetleri ve değerleri öğrenmekle geçmiştir.

OSMANLI DEVLETİ'NİN ÇÖKÜŞÜ: "I. DÜNYA SAVAŞI"

17. yüzyıl sonlarından itibaren gerilemeye başlayan Osmanlı Devleti'nin kayıpları giderek artmış ve I. Dünya Savaşı başlamadan önce Avrupa ve Afrika'daki topraklarının hemen hemen hepsini kaybetmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan önce Avrupa'nın büyük devletlerinin oluşturdukları ittifaklar genişlemiş, Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya Üçlü İttifak'ı; İngiltere, Fransa ve Rusya Üçlü İtilaf'ı oluşturmuşlardır. 28 Haziran 1914 tarihinde Saray-Bosna'da Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun veliahdının öldürülmesiyle Birinci Dünya Savaşı başlamıştır.

Osmanlı Devlet, asırlardan beri kendisi hakkında beslenen ihtiraslar sebebiyle, Avrupa dengesinin bozulması yüzünden geleceği en fazla kararan ve tehdit altında kalan bir memleket hâline gelmişti. Almanya'nın savaşı kaybedebileceği ihtimalini hiç kimse düşünmüyordu. Ülkeyi yöneten İttihat ve Terakki liderlerin de sadece Türklerin son sırada kaybettiği toprakları geri almak değil, aynı zamanda Rus İmparatorluğu'nu parçalamak ve büyük bir Türk devleti kurmak ümidi hâkimdi.

12 Haziran 1913 tarihinde Londra'daki Osmanlı Büyükelçisi Tefik Paşa vasıtasıyla İngiliz Dışişleri Bakanı Grey nezdinde resmen yapılan ittifak teklifi, Üçlü İttifak Devletlerince kendilerine bir meydan okuma şeklinde anlaşılabileceği gerekçesiyle reddedilmiştir. Bir yıl sonra 1914 yılı Mayıs ayında

Talat Paşa, Kırım'da Rus Çarı'nı ziyaret ederek tekrar ittifak teklifinde bulunmuş ancak bu teklifi de İstanbul ve Boğazları ele geçirmek hususunda müttefiklerini razı etmiş olan Rusya, Alman askerî heyetlerinin Türkiye'de olmalarını bahane ederek ittifak teklifini geri çevrilmiştir.

İttifak teşebbüslerinden bir netice alınamayınca Enver Paşa, sadrazam Said Halim Paşa ve Dâhiliye Nazırı Talat Bey'i de ikna ederek Üçlü İttifak'a girmeye karar vermişlerdir.

İstanbul'da Sadrazam Said Halim Paşa, Dâhiliye Nazırı Talat Bey ve Harbiye Nazırı Enver Paşa ile Alman Büyükelçisi'nin katıldığı gizli bir toplantı yapılmış ve Neticede 1 Ağustos 1914 günü yapılan gizli anlaşma ile Osmanlı yönetimi savaşa katılma antlaşmasını imzalamıştır. Akdeniz'de İngiliz donanması tarafından takip edilen Goben ve Breslav adlı iki Alman savaş gemisinin, takipten kurtularak Çanakkale Boğazı'ndan içeri girmesi, Yavuz ve Midilli adları verilen bu gemilerin 29 Ekim 1914'te Karadeniz'de Odesa, Sivastopol ve Novorosisk limanlarını bombalamaları ile Osmanlı Devleti resmen savaşa katılmıştır.

I. DÜNYA SAVAŞI'NDA CEPHELER

Savaşın, jeopolitik konumu sebebiyle Osmanlı topraklarında yoğunlaşması kaçınılmaz görünüyordu. Bu itibarla her iki blokun da savaş planları Boğazlar, Çanakkale, Irak (Musul-Kerkük) ve Süveyş üzerine yapılacaktı. İngiltere, müttefikleri Rusya'ya gerekli yardımı ulaştırabilmesi ve Osmanlı Devleti'nin saf dışı edilebilmesi için boğazlara hakim olmak zorunda olduğu gibi Musul topraklarındaki petrolün de kontrolünü elinde bulundurmak istiyordu. Bu coğrafya aynı zamanda İngiltere'nin Hindistan yolunun kontrolü açısından da önem arz ediyordu. Yine Orta Doğu'nun kilit noktasını teşkil eden Süveyş Kanalı ve Mısır üzerinde İngiliz hâkimiyeti savaşın sonuçları bakımından son derece önem taşıyordu. Osmanlı devlet yöneticileri de bir yandan üç kıta üzerinde yayılmış olan devleti korumak isterlerken bir yandan da müttefiklerinin yükünü hafifletmek için İttifak bloku içinde yer aldıklarının farkında idiler.

KAFKAS CEPHESİ: 1 Kasım 1914'te Rusların Doğu Beyazıt'tan saldırıya geçmeleri ile Kafkas Cephesi açılmıştır. Türk ordusu 22 Aralık'ta Sarıkamış Harekâtı'nı başlatmıştır. Bu harekât 25-26 Aralık 1914'de durdurulmuş ve büyük kayıplar verilmiş ise de 28 Aralık 1914'te Sarıkamış kuşatılabilmiştir. büyük ümitlerle girişilen Sarıkamış Harekâtı, Türk ordusunun yenilgisiyle sonuçlanmış

Bu harekât sırasında 3. Ordu'nun neredeyse tamamının kaybedilmesi Anadolu'yu Rus istilasına karşı savunmasız bırakmıştır. Ayrıca Sarıkamış

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

yenilgisini fırsat bilen Ermeni çeteleri taşkınlıklarını artırmışlar ve Rus ordusunu Anadolu'ya girmeye teşvik etmişlerdir. Doğu Anadolu'da hızla ilerleyen Ruslar, Erzurum'u, Trabzon'u, Muş'u, Bitlis'i, Bayburt'u, Erzincan'ı işgal etmişlerdir. Bu cephede Mustafa Kemal komutasındaki kolordu ,Muş ve Bitlis'i Rus işgalinden kurtarmıştır. 1917 yılında Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin çıkması üzerine Rusya ile 3 Mart 1918 tarihinde Brest-Litovsk Antlaşması imzalanmıştır. Daha sonra Kazım Karabekir Paşa tarafından Kars, Ardahan ve Batum kurtarılmıştır. Kafkas Cephesi'nde Ruslara karşı mücadele verilirken, Ermenilerin de Rus ordusunda savaşmaları Ermeni sorununun yaşanmasına neden olmuştur.

KANAL CEPHESİ: 1 Kasım 1914'te İngilizlerin Süveyş Kanalı'nda Akabe Limanı'nı bombardıman etmeleri ile Filistin-Suriye cephesi açılmıştır. Kanal cephesin de amaç, İngiliz İmparatorluğu'nun Hindistan'a giden ana damarın kesilmek istenmesiydi ve harekâtın politik hedefi Hindistan-Mısır-Malta bağlantısı yerine Hamburgİstanbul-Kuveyt yolunu kurmak suretiyle Süveyş Kanalı'nı devreden çıkarmaktı.1.ve 2. Kanal hareketleri ne yazık ki Osmanlının başarısızlığı ile sonuçlanmıştır

ÇANAKKALE CEPHESİ: İngilizlere göre, Boğazlara girişilecek bir harekâtla, İstanbul Mütteliklerin kontrolü altına girecek, Asya Türkiye'sindeki kuvvetlerin Avrupa Cephesi'nde faaliyet gösteren kuvvetlerle bağlantısı kesilecek ve böylece Kafkas Cephesi'nde bulunan Rus kuvvetlerinin yükü hafifletilerek Osmanlı Devleti barış yapmaya mecbur edilecekti. Dolayısıyla, Almanya karşısında bunalan Çarlık Rusya'sının savaş gücünü de takviye edebileceklerdi. Müttelik Devletler, Boğazlardan rahatlıkla geçebileceklerinden çok emindiler, ancak başarılı olamayan düşman, 10 Ocak 1916'da tamamen Çanakkale'den çekip gitmiştir. Çanakkale'de kazanılan zafer ile Mütteliklerin bütün hesapları bozulmuştur. Çanakkale Zaferi üzerine Rusya'ya giden yolu açamadıkları gibi Çanakkale Muharebeleri, Mustafa Kemal gibi bir dâhiyi çıkarmış, savaşın bitiminde başlayacak olan İstiklal Harbi'nin liderini Türk milletine kazandırmıştır.

IRAK CEPHESİ: İngiltere, Basra Körfezi'nden kuzeye doğru çıkıp Rusya ile irtibat kurmak, Türk kuvvetlerinin İran'a girip Hindistan yolunu tehdit etmesini önlemek istiyordu. Ayrıca Orta Doğu'nun zengin petrol kaynaklarına sahip olan bu bölgede hakimiyet kurmak düşüncesinde olan İngilizler, harekete geçerek 1 Kasım 1914'te Basra Körfezi'ne asker çıkardılar. İngilizler, bir yıla yakın bir süre bölgeyi kontrol altına almışlarsa da Ruslarla birleşmeleri mümkün olmamıştır. İngiliz altınlarına ve

bağımsızlık vaatlerine kanan pek çok Arap kabilesinin tutumu cephenin kaderini belirlemiştir. Bağdat'ın düşmesinden sonra İngilizler, 30 Ekim 1918'de mütareke imzalandıktan sonra da Musul'u işgal etmişlerdir

GALİÇYA CEPHESİ: Savaşın başın da Romanya diğer Balkan Devletleri gibi tarafsız kalmak istiyordu. Rusya ise Romanya'nın kendi yanında savaşa katılması için çalışıyordu. Bu kararsızlık içerisinde İtilaf blokuna meylettiği anlaşılan Romanya ile Rusya ve Fransa arasında görüşmeler başlamış ve İtilâf Devletleri ile Romanya arasında bir antlaşma imzalanmıştır. Avusturya Galiciya Cephesi'nde Ruslara karşı beklenen başarıyı gösterememiştir. İşte bu zamanda Alman ve Türk birlikleri Avusturya'ya yardım etmek amacıyla Galiciya Cephesi'ne gönderilmişlerdir. Türk kuvveti burada çetin savaşlar yapmışlar, ağır kayıplar vermişlerdir. Sonunda Avusturya Galiciya'dan çekilmek zorunda kalmıştır

HİCAZ CEPHESİ: Osmanlı Devleti dünya savaşına girdikten kısa bir süre sonra "Cihad-ı Mukaddes" fetvası ilan edilerek Müslüman ülkelerin Osmanlı Halifesinin yanında yer alması istenmiştir. Ancak Araplar Osmanlı Devleti'ne karşı başkaldırmanın zamanının geldiğini düşünerek mukaddes Cihad çağrısından uymamışlardır. 7 Haziran 1916'da İngiltere'nin istekleri doğrultusunda yapılan anlaşma ile de İngiltere'nin destekleriyle Arap Devletinin kurulması planlanmıştır. Osmanlı Devleti'ne savaş ilan eden şerif Hüseyin, Ekim ayında da kendisini Arabistan Kralı ilan etmiştir. Osmanlı Devleti, Padişah ve Halife'ye karşı başlatılan bu isyanı İslam dünyasına duyurmaya çalışmıştır ancak bu sonucu değiştirmemiş Hicaz cephesi hüsrana sonuçlanmıştır

FİLİSTİN CEPHESİ: Mekke Emiri şerif Hüseyin'in isyanı ve İngiliz desteğiyle Hicaz'da önemli başarılar elde etmesi ile İngilizler Filistin ve Suriye'yi geçerek Gazze ve Kudüs ü de ele geçirmişler, ilerleyen İngiliz birlikleri Şam, Halep ve Beyrut'u da ele geçirmiştir. Bu arada Talat Paşa Hükûmeti istifa etmiş, İngiliz-Hindistan birlikleri de Mezopotamya'da Dicle boyunca ilerlemeye devam etmiştir

OSMANLI ERMENİLERİNİN YENİDEN YERLEŞTİRİLMELERİ

Osmanlı toplumu içinde imtiyazlı bir hayat süren Ermeniler Tebaa-i sadıka olarak anılmışlar ve devletin önemli görevlerinde bulunmuşlardır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti'ndeki Ermeniler cephede ve cephe gerisinde düşmanla iş birliği yapmışlar, isyanlar çıkarmışlardır. Yine Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle birlikte Ermeni çeteleri, savaşa giden orduların boş bıraktığı

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Doğu Anadolu'da Müslüman ahalیه saldırılmışlar, çok sayıda gönüllü Ermeni, Rus ordusunun yanında yer almış ve Türk askerlerine arkadan saldırılmıştır. Bunun üzerine Osmanlı devleti 24 Nisan 1915 tarihinde vilayetlere ve mutasarrıflıklara gizli bir tamim göndermiş ve Ermeni komite merkezlerinin kapatılması, evrakına el konulması ve komite elebaşlarının tutuklanmasını istemiştir. 27 Mayıs 1915 tarihinde çıkarılan geçici bir kanunla asayiş bozan silahlı saldırgan ve direnişçilerin tecavüz ve direnişleri sırasında imha, casusluk ve vatana ihanet eden köy ve kasaba halkını başka yerlere sevk ve iskan etmelerine karar verilmiştir. Göçe tabi tutulan Ermenileri gerek nakilleri sırasında gerekse konaklama yerlerinde taciz etmeye kalkışanların divan-ı harbe (sıkıyönetim mahkemesi) verilmeleri ve görevlerini suiistimal edenlerin hemen mahkemeye sevk edilmeleri kararlaştırılmıştır. Alınan önlemler doğrultusunda 700.000 civarında Ermeni, Suriye bölgesinde iskân edilmiştir. Göç sırasında askerî ve ekonomik bakımdan imkânsızlıklar, iklim şartları, salgın hastalıklar nedeniyle çok sayıda Ermeni hayatını kaybetmiştir.

SORU:
Coğrafi keşifler nedir?

CEVAP:
Coğrafi keşifler, dünya ticaret yollarının değişmesi, Avrupa'daki sosyal ve ekonomik alanlarda meydana gelen gelişmeler, Osmanlı Devleti'nde yapısal değişikliklere yol açan ve devleti kökünden sarsan temel etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

SORU:
Coğrafi keşiflerin Avrupa'daki sonuçları nelerdir?

CEVAP:
Avrupa'nın ekonomik, kültürel, sosyal, din ve düşünce hayatında büyük değişikliklere neden olan keşifler Avrupa'nın siyasi yapısını da değiştirmiş, aynı zamanda, düşünce dünyasındaki gelişmelerle Rönesans ve Reform hareketlerine zemin hazırlamıştır.

SORU:
Burjuva sınıfının temel özellikleri nelerdir?

CEVAP:
Ticaret yaparak değerli madenler gibi değerleri kazanan ve şehirlerde yaşayan tüccar zümresidir.

SORU:
İngiltere'nin yeni ticaret alanlarına yönelmesinin sebebi nelerdir?

CEVAP:

Venedik, Portekiz ve Fransa'dan sonra İngilizler de ham madde temini ve mamul madde ihracı için önemli gördükleri Yakın Doğu coğrafyasına yönelmişlerdir. 19. yüzyılın başlarından itibaren savaşlar sebebiyle tüketim maddelerine olan talep azalırken bir taraftan da işsizliğin artması, Fransa, Almanya ve Rusya gibi devletlerin gümrüklerini yüksek tarifelerle korumaları İngiltere'nin yeni sahalara yönelmesine sebep olmuştur. İngiltere, yalnız üretilmiş madde satışı bakımından değil, ham madde bakımından da önemli gördüğü Osmanlı Devleti'ne yönelmiştir.

SORU:
1580 yılından İngilizlerin elde etmiş olduğu ticari imtiyazlar neleri kapsamaktadır?

CEVAP:
Venedik ve özellikle Fransızların muafiyetlerine rağmen Osmanlı ülkesinde kendi bayrakları altında ticaret yapmak isteyen İngilizler, 1580 tarihinde ilk ticaret imtiyazını almışlardır. Bu imtiyazla İngilizler, başlangıçta diğer milletler gibi gümrük vergisini % 5 oranında öderlerken çok geçmeden bunu % 3'e indirmeyi başarmışlardır. Zamanla fiyatlarda görülen yükselişler dolayısıyla gümrük vergileri bir hayli azalmış %1-1,5'e kadar düşmüştür. 1834 tarihinde süresi sona erecek olan gümrük tarifelerinin yenilenmesi için teşebbüste bulunmuştur.

SORU:
Balta Limanı Anlaşması ile İngiliz Tüccarlara tanınan imtiyazlar nelerdir?

CEVAP:
1838 yılında imzalanan bu antlaşma ile İngiliz tüccarı en imtiyazlı millet olduğu gibi diğer ülkelerden getirilen malların da serbestçe ticaretini yapma imtiyazı elde etmiştir. Anlaşmaya göre vergi ihracatta % 9 olurken ithalatta % 2 olarak belirlenmiştir.

SORU:
Osmanlı Devleti'nin ithalatı değil de ihracatı sınırlandıran kararlar almasının sonuçları nelerdir?

CEVAP:
Hangi din ve mezhepten olurlarsa olsunlar azınlıkların iktisadi alana yönelmeleri ve burada başarılı olmaları 18. yüzyıldan itibaren tedricen büyüyen azınlık sermayesini ortaya çıkarmıştır ki bu husus, zaaflar içinde bulunan Osmanlı Devleti'nde iktisadi yapının siyasi güce doğrudan etki etmesine yol açmıştır. 1838 ticaret sözleşmesi ve bunu takip eden bazı Avrupa devletleriyle yapılan ticaret sözleşmelerinden sonra Osmanlı sanayi ve ticareti hızla çökmeye başlamıştır. Bu tarihlere kadar sanayileşmiş Batılı devletlerin üstün rekabet gücüne rağmen ayakta durabilen Osmanlı Devleti, kendi ticareti adına her türlü korumayı kaldırınca mevcut sanayi ve ticareti bütünüyle çökmüştür.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

SORU:

Osmanlı Devleti borçlarını ödeyemez duruma gelince kurulan kurum nedir?

CEVAP:

Osmanlı Devleti ekonomik çıkarlarından ziyade askerî ve siyasi çıkarlarını gerçekleştirmek istemiştir. Mısır meselesi halledilmiş ise de devletin gelirleri giderlerini karşılayamaz bir hale geldiği için 1854 tarihinde dış borçlanma başlamıştır. Bundan sonra yeni borçlanmalar yapılmış ve çok kısa bir süre sonra devlet borçlarını ödeyemez bir duruma gelmiştir. 1881 tarihinde yayımlanan Muharrem Kararnamesi ile Deyun-ı Umumiye İdaresi (Genel Borçlar İdaresi) kurulmuş ve alacakların tahsili için Osmanlı maliyesi büyük devletlerin kontrolü altına girmiştir.

SORU:

Osmanlı Devleti'nde yabancı milletlere kapitülasyonların verilmesi nasıl bir gelişim süreci izlemiştir?

CEVAP:

1507'de Sultan II. Bayezit tarafından Fransa'ya ticari kapitülasyon bahsedilmiş, 1536'da Kanuni Sultan Süleyman tarafından da I. Fransuva'ya öncekinden daha geniş kapitülasyon verilmiştir. Böylece Fransız tüccar, özgürce can ve mal güvenliği içinde ticaret yapabiliyordu. Diğer Avrupalı tüccar ise gemilerinde Fransız bayrağı ile ticaret yapabiliyordu. Osmanlı Devleti, Karlofça Antlaşması'ndan (1699) sonra Avusturya, Venedik, Leh ve Macar vatandaşı olan tüccarın; Küçük Kaynarca Antlaşması (1774) ile de Rus tüccarın kapitülasyonlardan yararlanmalarına izin vermek zorunda kalmıştır. Anlaşmaların bir parçası hâline gelen kapitülasyonlar yabancı devletlerin himayesindeki Osmanlı tebaasının haklarını koruyan bir yasaya dönüşmüştür.

SORU:

Sanayi İnkılabı neyi ifade etmektedir?

CEVAP:

18. yüzyıldan itibaren tekniğin, sinai üretimin ve ulaştırma imkânlarının gelişmesi ile çağdaş dünyada ortaya çıkan değişimi ifade etmektedir.

SORU:

Emperyalizmin güçlenmesi ile Sanayi İnkılabı arasında nasıl bir ilişki vardır?

CEVAP:

Emperyalizmin güç kazanmasında ekonomik faktörlerin etkin olduğu bir gerçektir. Sanayileşen Avrupalı büyük devletler, öteki kıtalar üzerinde gerek egemenliklerini kurarken gerekse daha sonra uyguladıkları politikalarda ekonomik şartlar ve istekler her zaman ön planda olmuştur. Başka bir ifade ile Avrupa'da biriken sermaye fazlasına yeni yatırım alanları bulma isteğinin

yanında ham madde ihtiyacını karşılama isteği kadar üretim fazlasına yeni pazarlar bulma isteği de yeni politikaların temelini teşkil etmeye başlamıştır.

SORU:

19.yy başlarında İngiltere, Fransa ve Almanya'nın sanayileşmedeki durumları nelerdir?

CEVAP:

19. Yüzyıl'ın başlarında İngiltere, dünya ticaretinin % 50'sini elinde tutarken, Fransa'nın payı ise sadece % 8 kadardır. İngiltere'nin bu tartışmasız üstünlüğü I. Dünya Savaşı'nın başladığı tarihlerde de söz konusudur. 19. yüzyılda bilim ve üretim tekniklerindeki gelişmeler endüstri üretimini daha da hızlandırarak arttırmıştır. Siyasî birliğini 1870'de kurması dolayısıyla sanayileşmesini geç gerçekleştirmiş olan Almanya'nın da ekonomik-siyasi mücadeleye katıldığı bu dönemde dünya ticaret hacmi bu tarihlere kadar düşünölemeyecek boyutlara ulaşmıştır. Bunda demir yolu ulaşımı kadar yelkenli gemilerin yerini alan buharlı gemilerin payı büyük olmuştur. Süveyş ve Panama Kanallarının açılması da dünya ticaretine önemli bir ivme kazandırmıştır. Bu gelişmeler dış yatırımların da hızlı bir artış göstermesine yol açmıştır. Avrupa'nın endüstrileşmiş ölkeleri, kendi nüfus ve toprak büyüklüğüyle orantılanamayacak kadar büyük toprakları sömürge yönetimleri altına sokmak suretiyle sanayileşmenin gereğini yerine getirmişlerdir. İngiltere'nin sömürge toprakları, anavatan topraklarının 94 katı idi. Fransa'nın % 5'i; Almanya'nın % 16'sı anavatan topraklarıken geri kalanı koloni topraklarıdır.

SORU:

1914 yılında sömürge ölkeler ile sömürölen ölkeler konumundaki ölkelerin toprak durumları nasıldı?

CEVAP:

1914'te sömürgeci ölkeler dışında kalan dünyanın % 68'i sömürge; % 11'i yarı sömürge toprağı iken bağımsız devletlerin toprakları ise sadece % 21'dir. Yine sömürgelerde yaşayan nüfus % 60, yarı sömürgelerde yaşayan nüfus % 22, bağımsız devletlerde yaşayan nüfus da % 18'dir.

SORU:

İngiltere'nin ticaret yollarıyla ilgili temel politikaları nelerdir?

CEVAP:

Osmanlı Devleti ile İngiltere arasında oldukça geç başlayan ilişkiler, kimi zaman canlanmış kimi zaman da gerilemişse de hızla gelişmiştir. Osmanlı Devleti'nin geniş sınırları içerisindeki ticari imkânlardan faydalanmak isteyen İngiltere, Fransızlara verilen kapitülasyonlar gibi ticari bazı ayrıcalıklar elde etmeyi başardıktan sonra Orta Doğu'yla bağlantısını güçlendirmeye çalışmış ve Hindistan'a giden ticaret güzergâhının güvenliği İngiliz politikasının temelini oluşturmuştur. Orta Doğu'daki kârlı

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

ticareti nedeniyle İngiltere, İspanya, Fransa, Portekiz’le sömürgecilik rekabetinde Osmanlıyla iyi ilişkiler kurmaya özen göstermiştir. 18. yüzyılın başlarında Osmanlı-İngiliz ticari ilişkileri gerileme dönemine girerken siyasi ilişkiler etkili bir gelişme göstermiştir.

SORU:

İngiltere’nin Ortadoğu toprakları üzerindeki amaçları nelerdir?

CEVAP:

Orta Doğu’da zengin petrol yataklarının bulunmasıyla birlikte Osmanlı hâkimiyetindeki bu yerlerde etkisini artırmak ve hatta buralarda egemenlik kurmak İngiliz politikasının ana stratejisini oluşturmuştur. Bu aynı zamanda geleneksel İngiliz politikası olan Hindistan yolunun güvenliği için de gerekli idi. Usta İngiliz politikası bunun için kendi sömürgelerinde asla müsaade etmediği milliyetçilik fikrini Osmanlı ülkesinde yaşayan gayri Türk unsurlar arasında yaymaya çalışmıştır. Bütün Orta Doğu’yu içine alan bölgede büyük bir Arap devletinin kurulması fikrini Araplara aşıl原因 İngilizler, Rusya’nın Akdeniz’e inmesi ihtimaline karşı da Ermenileri Osmanlı Devleti’ne karşı tahrik etmişlerdir.

SORU:

İngiltere’nin Osmanlı Devleti topraklarıyla ilgili amaçlarının 20.yy’da değişim göstermesinin sebebi nelerdir?

CEVAP:

İngiltere’nin takip ettiği bu politika 20. yüzyıl başlarından itibaren değişmiştir. İngiliz politikasındaki bu değişikliğin temel sebebi yine emperyalist devletler arasındaki çıkar çatışmalarıdır. Rusya, boğazlara hâkim olmak ve Akdeniz’e inmek istemekteydi. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’nun Balkanlar’da hâkimiyet tesis etmek istemesi, yeni bir güç olarak kendisini gösteren Almanya’nın Osmanlı Devleti’ndeki nüfuzunun artması ve özellikle Berlin-Bağdat demir yolları projesi ile Basra Körfezi’ne inmek istemesi gibi sebeplerden dolayı Osmanlı Devleti’nin bütünlüğünü muhafaza etmek, İngiliz menfaatleri açısından artık anlamsız görünüyordu. 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi sırasında Rusların İskenderun Körfezi’ne kadar inmelerini önlemek gerekçesiyle Kıbrıs’a yerleşen İngiltere’yi buradan çıkarmak mümkün olamamıştır. İngiltere benzer bir şekilde 1882 yılında geçici kaydıyla işgal ettiği Mısır’dan da çıkmamıştır. Osmanlı Devleti’ne karşı takip ettiği ikiyüzlü politika, İngiltere’nin muhtemel bir dünya savaşında Osmanlı Devleti’nin karşısında yer alacağını gösteriyordu.

SORU:

Fransa’nın Osmanlı Devleti toprakları üzerinde emperyalist düşüncelere sahip olduğunu gösteren olaylar nelerdir?

CEVAP:

Fransa’nın da Osmanlı toprakları üzerindeki emellerini askerî güç ile halletmekten çekinmediği görülmektedir. III. Selim Dönemi’nde Fransa ile dostane ilişkiler devam ederken Napolyon Bonaparte, 1 Temmuz 1798’de Mısır’ı işgal etmiştir. Akka Kalesi’ni kuşatan ancak Cezzar Ahmet Paşa karşısında yenilen Fransa, Rusya ile ittifak oluşturmuştur. 1827 yılında Navarin’de Osmanlı donanmasının yakılmasında İngiltere ve Rusya ile birlikte hareket eden Fransa, Yunanistan’a bağımsızlık verilmesi yönündeki Londra Antlaşması’nı da imzalamıştır. Osmanlı donanmasının Navarin’de yakılmasından da istifade ile 1830’da Cezayir’i işgal eden Fransa, Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa’nın isyanını da desteklemekten çekinmemiştir. Bu olaylar Fransa’nın hiç de iyi niyetli olmadığını ve Osmanlı ülkesi üzerinde emperyalist emelleri olduğunu göstermekteydi.

SORU:

Rusya’nın Balkan toprakları üzerinde izlemiş olduğu Panslavist politikalar nelerdir?

CEVAP:

Balkanlardaki Slavları Osmanlı Devleti’ne karşı kıskırtmak isteyen Rusya için esasen Balkan Slavlarında Fransız İhtilali’nden çok önceleri mevcut olan Panslavizm düşüncesi önemli bir gerekçe olmuştur. Çar II. Aleksandr Dönemi’nden itibaren Rus siyasetinde etkili olmaya başlayan Panslavizm’in siyasi alandaki en önemli temsilcisi, İstanbul’da elçi olarak göreve 1864 yılında başlayan General Nikolay Pavloviç Ignatiyev’dir. Ignatiyev’in daha İstanbul’a gelmeden önce Fiark Masası Müdürlüğü yaptığı dönemde başlıca üç amacı vardı. Bunlar, 1856 Paris Antlaşması’nda yer alan Rusya’nın Karadeniz’de donanma bulundurma yasağının kaldırılması, İstanbul ve Boğazlarda Rus nüfuzunun sağlanması ve Balkanlar’daki bütün Slavların Rusya’nın nüfuzuna sokulmasıdır. Bu amaçlar doğrultusunda çalışmalarına başlayan Ignatiyev, İstanbul’daki elçiliği, Panslavizm’in propaganda ve casusluk merkezi olarak kullanmıştır. Türklerin Avrupa ve Asya’dan atılması düşüncesini hâkim kılmak amacıyla yürütülen Panslavist propaganda gerçekten de işe yaramış, Balkan milletlerinin isyanlarının (Hersek ve Bulgar isyanları gibi) hazırlanmasında olduğu gibi Balkan Savaşlarının çıkmasında da önemli bir etken olmuştur. Rusya’nın faaliyetleri propaganda ile sınırlı kalmamış, Balkanlara, Rusya’dan çok sayıda subay, silah ve para gönderilmiştir. Ayrıca çeşitli Rus şehirlerinde Bulgar, Sırp ve Karadağlılar Türklere karşı eğitilmeye başlanmıştır.

SORU:

ABD’nin bağımsızlığını elde etmesinden sonra Osmanlı Devleti topraklarıyla ilgili olarak izlediği politikalar nelerdir?

CEVAP:

Amerika Birleşik Devletleri de bağımsızlığını kazandıktan hemen sonra dünyanın her yerinde ticari ve

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

iktisadi ilişkiler kurmaya çalışmıştır. 18. yüzyılın sonlarında ABD'nin irtibat kurmak istediği devletler listesinde Osmanlı Devleti de yer almıştır. I. Dünya Savaşı'na kadar gelişen askerî ve siyasi olaylarda yer almayan Amerika, politikasını ticaretini geliştirmek üzerine kurmuştur. ABD, Osmanlı ülkesine nüfuz edebilmek için misyonerlik faaliyetlerine girişmiştir. 19. yüzyıl başlarından itibaren gelişen misyonerlik faaliyetlerinin doruğa ulaştığı 20. yüzyıl başları, aynı zamanda kapitalizmin geliştiği, Sanayi Devrimlerini tamamlayan ülkelerin dünya ham madde kaynakları ile pazarlarını paylaştıkları bir tarihtir.

SORU:

I. Dünya Savaşı'ndan önce Avrupalı devletlerin oluşturmuş olduğu taraflar nelerdir?

CEVAP:

I. Dünya Savaşı'ndan önce Avrupa'nın büyük devletlerinin oluşturdukları ittifaklar genişlemiş, Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya Üçlü İttifak'ı; İngiltere, Fransa ve Rusya Üçlü İtilaf'ı oluşturmuşlardır.

SORU:

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti ile Almanya arasında yapılan ittifak neleri içeriyordu?

CEVAP:

İstanbul'da Sadrazam Said Halim Paşa, Dâhiliye Nazırı Talat Bey ve Harbiye Nazırı Enver Paşa ile Alman Büyükelçisi'nin katıldığı gizli bir toplantı yapılmış ve 28 Temmuz'da ittifak taslağı Berlin'e gönderilmiştir. Neticede 1 Ağustos 1914 günü yapılan gizli anlaşma ile Osmanlı yönetimi kendisine bir müttefik bulmuş oluyordu. Anlaşmaya göre Almanya, Osmanlı toprakları tehdit edildiği takdirde gerekirse silahla savunma yükümlüğünü kabul ediyordu. Buna karşılık Osmanlı Devleti, Sırbistan ile Avusturya-Macaristan arasındaki çatışmada tarafsız kalacak; Osmanlı Devleti savaşa, Rusya'nın Avusturya-Macaristan aleyhine askerî müdahalesi üzerine Almanya'nın savaşa girmesi hâlinde katılacak ve İstanbul'daki Alman Askerî İslah Heyeti'nin ordunun sevk ve idaresinde fiili yetkisine izin verilecekti. Bu bilgilerden de anlaşılacağı gibi tarafsız kalma imkân ve ihtimali kalmayan Osmanlı Devleti, itilaf Devletleri blokuna katılmak için yaptığı teşebbüsler de gerçekleşmeyince, Almanya'nın safında yer almak zorunda kalıyordu.

SORU:

Osmanlı Devleti'nin fiilen savaşa girmesinin gerçekleştiği olay nasıl gelişmiştir?

CEVAP:

Osmanlı Devleti'nin Almanya ile yaptığı ittifak, kendisini savaşa girmeye mecbur etmiyor olarak değerlendirilmiştir. Osmanlı Devleti, her ne kadar savaş karşısında tarafsızlığını ilan etmiş ise de Akdeniz'de

İngiliz donanması tarafından takip edilen Goben ve Breslav adlı iki Alman savaş gemisinin, takipten kurtularak Çanakkale Boğazı'ndan içeri girmesi Almanya yanında savaşa girilmesi mizansenini tamamlıyordu. Yavuz ve Midilli adları verilen bu gemilere, Türk bayrağı çekilip Enver Paşa'nın emriyle Amiral Souchon komutası altına verilmişti. Kamuoyuna İngiltere'nin el koyduğu Osmanlı savaş gemilerinin yerine Almanya'nın hediyesi şeklinde sunulan bu gemiler 29 Ekim 1914'te Karadeniz'de Odesa, Sivastopol ve Novorosisk limanlarını bombalamışlar, Rus donanmasıyla savaşmışlardır. Bu savaşa Hamidiye gemisi ile bazı Türk savaş gemileri de katılmıştı. Bu olay Osmanlı Devleti'nin fiilen harbe girişinin tarihidir. Bu gemilerin Osmanlı Hükümeti'nce satın alındığı, isimlerinin Yavuz ve Midilli olarak değiştirildiği ilan edilmiş ise de bu karar Osmanlı Devleti'nin tarafsız kaldığı şeklinde değerlendirilmeyecektir. 5 Kasım 1914 tarihinde itilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'ne resmen harp ilan etmişlerdir. 11 Kasım 1914'te de Osmanlı Devleti aynı devletlere resmen harp ilanında bulunmuş, 14 Kasım'da ise bütün İslam âlemine hitaben itilaf Devletlerine karşı cihad-ı ekber çağrısı yapılmıştır.

SORU:

I. Dünya Savaşı'nda Kafkas cephesinin açılması nasıl gerçekleşmiştir?

CEVAP:

1 Kasım 1914'te Rusların Doğu Beyazıt'tan saldırıya geçmeleri ile Kafkas Cephesi açılmıştır. Osmanlı orduları Rus saldırısını başarıyla durdurmuş ve karşı harekâta geçmişlerdir. Harbiye Nazırı ve Başkomutan Vekili Enver Paşa Kafkasya'yı zapt ederek Rusları bu bölgede çökertmeyi düşünmüştür. Böylece Orta Asya Türk dünyası ile doğrudan temasa geçmek ve hatta Hindistan'a kadar ilerlemek mümkün olacaktı. Bu düşüncelerle Boğazlar ve Trakya'da tutulması gereken kuvvetlerin bir kısmı Kafkas Cephesi'ne kaydırılmıştır.

SORU:

Kafkas cephesinde 3. Ordu'nun kaybedilmesinin sonuçları nelerdir?

CEVAP:

3. Ordu'nun neredeyse tamamının kaybedilmesi Anadolu'yu Rus istilasına karşı savunmasız bırakmıştır. Ayrıca Sarıkamış yenilgisini fırsat bilen Ermeni çeteleri taşkınlıklarını artırmışlar ve Rus ordusunu Anadolu'ya girmeye teşvik etmişlerdir. Özellikle 1915 Nisan'ında Van vilayetinde başlayan isyanın büyümesi üzerine bu uygun ortamdan yararlanmak isteyen Ruslar gönüllü Ermeni birliklerinin öncülüğünde Van bölgesini işgal etmişlerdir. Rusların Van'ın yönetimini Ermenilere bırakması üzerine Van merkezli devlet ilanına kalkışan Ermeni çeteleri de kaçamayan Müslüman halkı katletmeye başlamışlardır. Rus işgalleri Van ile sınırlı kalmamış, Doğu Anadolu'da hızla ilerleyen Ruslar, 16 Şubat 1916'da Erzurum'u, 18 Nisan'da Trabzon'u, 16 Şubat'ta Muş'u, 3 Mart'ta Bitlis'i,

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

15 Temmuz'da Bayburt'u, 25 Temmuz'da Erzincan'ı işgal etmişlerdir. Bu cephede Miralay Mustafa Kemal Bey komutasındaki 16. Kolordu, Muş ve Bitlis'i Rus işgalinden kurtarmıştır. 1917 yılında Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin çıkması üzerine Rusya ile 3 Mart 1918 tarihinde Brest-Litovsk Antlaşması imzalanmıştır. Anlaşma gereği geri çekilen Rus kuvvetleri ağır silahları ve malzemelerini iş birliği yaptıkları Ermeni çetelerine bırakacaklardır.

SORU:

I. Dünya Savaşı'nda Kanal cephesinin açılması nasıl gerçekleşmiştir?

CEVAP:

1 Kasım 1914'te İngilizlerin Süveyş Kanalı'nda Akabe Limanı'nı bombardıman etmeleri ile Filistin-Suriye cephesi açılmıştır. Akabe'nin bombalanmasından hemen sonra Enver Paşa, Miralay Cemal Bey'den 8. Kolordu Kumandanlığı görevini kabul ederek Kanal Seferi için hazırlıkları tamamlamasını istemiştir. Esasen Almanlar tarafından planlanan ve tatbiki istenen Kanal Seferi için Cemal Paşa, 21 Kasım 1914 tarihinde törenle İstanbul'dan yola çıkmıştır. Cemal Paşa, Sina çölünü büyük zorluklarla geçmiş ve 2-3 Şubat 1915'te Süveyş Kanalı'na ulaşmıştır. İngilizlerin bölgeye yığdığı 150.000 kişilik kuvvetine karşı 35.000 kişilik bir Türk kuvveti vardır. Aynı gece taarruz edilmiştir.

SORU:

I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale cephesinin açılmasının sebepleri nelerdir?

CEVAP:

İngiliz Bahriye Nazırı Winston Churchill, İstanbul'un ele geçirilip Osmanlı Devleti'nin savaş dışı bırakılmasını savunuyordu. Çanakkale Savaşlarında alınacak sonuçların uğranılacak kayıpları göze alıracak kadar önemli olduğunu düşünen Churchill'e göre, Boğazlara girişilecek bir harekâtla, İstanbul Müttefiklerin kontrolü altına girecek, Asya Türkiye'sindeki kuvvetlerin Avrupa Cephesi'nde faaliyet gösteren kuvvetlerle bağlantısı kesilecek ve böylece Kafkas Cephesi'nde bulunan Rus kuvvetlerinin yükü hafifletilerek Osmanlı Devleti barış yapmaya mecbur edilecekti. Ayrıca, henüz savaşa girmemiş Balkan Devletleri de Müttefik Devletler safına çekilebilecekti. Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında savaşa katılmasıyla zor durumda kalan İngiltere ve Fransa, Rusya ile doğrudan temasa geçip savaş güçlerini artırmak, Osmanlı Devleti'nin Süveyş Kanalı ve Hint Yolu üzerindeki baskısını kaldırmak, ayrıca Orta Avrupa'ya sızan Alman-Avusturya ordularını arkadan çevirebilmek için bu harekâtı gerekli görmüşlerdi. Dolayısıyla, Almanya karşısında bunalan Çarlık Rusya'sının savaş gücünü takviye etmek amacıyla ulaştırılmak istenen yardım yine boğazlardan yapılabilecekti.

SORU:

I. Dünya Savaşı'nda ilan edilen cihad çağrısı Hicaz bölgesinde nasıl bir etki yaratmıştır?

CEVAP:

Osmanlı Devleti dünya savaşına girdikten kısa bir süre sonra şeyhülislâm Mustafa Hayri Efendi'nin hazırladığı "Cihad-ı Mukaddes" fetvası ilan edilerek Kırım, Türkistan, Hindistan, Afganistan ve Afrika Müslümanları İngiltere, Fransa ve Rusya'ya karşı savaşa davet edilmişti. Cihad ilan edilince özellikle İngiliz imparatorluğu ve Rusya'da yaşayan Müslümanların ayaklanacakları düşünülmüştü. Osmanlı padişahının, aynı zamanda halife olması, bu devletlerin egemenliğinde yaşayan Müslümanların ilan edilen cihada uymalarını mümkün kılabilirdi. Oysa Sultan II. Abdülhamid Dönemi'nde müessir hâle gelen halifelığe karşı İngilizlerin 20-30 yıldır yaptıkları propagandalar ile Balkan ve Trablusgarp Savaşlarında devletin yenilgilere uğraması, Müslüman toplulukların cihada beklenen ilgiyi göstermeleri ihtimalini ortadan kaldırıyordu. Balkanlar'da ve Anadolu'daki gayri Müslim unsurlarda olduğu gibi Araplar da Osmanlı Devleti'ne karşı başkaldıranın zamanının geldiğini düşünmüşlerdir. Dolayısıyla mukaddes Cihad çağrısından beklenen sonuç alınamamıştır.

SORU:

24 Nisan 1915 tarihinde kabul edilen Ermeni tamimi hangi kararları içermektedir?

CEVAP:

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle birlikte Ermeni çeteleri, savaşa giden orduların boş bıraktığı Doğu Anadolu'da Müslüman ahaliye saldırmaya, köylerini yakıp-yıkmağa ve insanları öldürmeye başlamışlardır. Ermenilerin 1915 Şubat'ında Süleymanlı kasabasını işgal ederek Müslüman halka soykırımda bulunmaları sadece bir örnektir. Türk ordusu Çanakkale'de savaşırken çok sayıda gönüllü Ermeni, Rus ordusunun yanında yer almış ve Türk askerlerine arkadan saldırmıştır. Osmanlı Devleti savaşa girdikten sonra 1914 yılı sonları ile 1915 yılı başlarında alınan tedbirlerin yeterli olmadığı ve istenen tedbirlerin uygulanamadığı anlaşılmaktadır. Osmanlı Hükümeti, Ermenileri silahlandırıp devlet aleyhinde kışkırtan ve teşkilatlandıran komiteleri dağıtmak amacıyla 24 Nisan 1915 tarihinde vilayetlere ve mutasarrıflıklara gizli bir tamim göndermiş ve Ermeni komite merkezlerinin kapatılması, evrakına el konulması ve komite elebaşlarının tutuklanmasını istemiştir. Bu tamim üzerine 235 kişi tutuklanmıştır. Ermenilerin her yıl katliam günü olarak kutladıkları, günümüzde de Ermeni soykırımının yıldönümü olarak kabul ettirmek istedikleri 24 Nisan'ın özelliği bu tutuklamalardan dolayıdır.

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Osmanlı Devleti'nde yapısal değişikliklere yol açan, devletin yıkılması yönünde tarihi düşünce ve misyonu alevlendiren gelişmeler nelerdir?

CEVAP:

Coğrafi keşifler, dünya ticaret yollarının değişmesi, Avrupa'daki sosyal ve ekonomik alanlarda meydana gelen gelişmeler, Osmanlı Devleti'nde yapısal değişikliklere yol açan ve devleti kökünden sarsan temel etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Batılı devletlerde gerçekleşen Sanayi İnkılabı, Fransız İhtilali ve 1815 Viyana Kongresi'yle Avrupa var olan durumun belirlenmesi sömürgecilğe hız kazandırmış ve Osmanlı Devleti'nin yıkılması yönünde tarihî düşünce ve misyonu alevlendirerek daha sistematik bir hâle getirmiştir.

SORU:

Avrupa'nın ekonomik, kültürel, sosyal, din ve düşünce hayatında büyük değişikliklere neden olan gelişme hangisidir?

CEVAP:

Avrupa'nın ekonomik, kültürel, sosyal, din ve düşünce hayatında büyük değişikliklere neden olan gelişme, coğrafi keşiflerdir.

SORU:

Avrupa'nın Osmanlı Devletleri'ne bağımlılığının azalmasının sebepleri nelerdir?

CEVAP:

Akdeniz kıyısındaki limanların önemini kaybetmesine karşılık Atlas Okyanusu kıyısındaki limanların önem kazanması, Avrupa'nın Osmanlı Devleti'ne bağımlılığını azaltmıştır.

SORU:

Osmanlı Devleti'nin Balta Limanı Antlaşmasını imzalamak zorunda bırakılmasına neden olan gelişmeler nelerdir?

CEVAP:

Osmanlı ülkesinde kendi bayrakları altında ticaret yapmak isteyen İngilizler, 1580 tarihinde ilk ticaret imtiyazını almışlardı. Bu imtiyazla İngilizler, başlangıçta diğer milletler gibi gümrük vergisini % 5 oranında öderlerken çok geçmeden bunu % 3'e indirmeyi başarmışlardı. Zamanla fiyatlarda görülen yükselişler dolayısıyla gümrük vergileri bir hayli azalmış %11,5'e kadar düşmüştür. 1834 tarihinde süresi sona erecek olan gümrük tarifelerinin yenilenmesi için teşebbüste bulunmuştur. Bu tarihlerde Avrupalı devletler, yüksek gümrük vergileri koyup çeşitli malları yasaklarken İngiltere, tarifelerin yenilenmesi yoluna gidilmeyeceğini açıklamıştır. Başlangıçta İngiliz teklifleri kabul edilmek istenmemişse de bir taraftan hazinenin uğradığı zararın artması, diğer taraftan da Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyanı sebebiyle düşmüş olduğu siyasi buhran, Osmanlı Devleti'ni serbest ticaret prensiplerini içeren Balta Limanı Antlaşması'nı imzalamak zorunda bırakmıştır. 1838 yılında imzalanan bu antlaşma ile İngiliz tüccarı en imtiyazlı millet olduğu gibi diğer ülkelerden

getirilen malların da serbestçe ticaretini yapma imtiyazı elde etmiştir.

SORU:

Osmanlı Devleti'nin gelirleri giderlerini karşılayamaz geldiği için 1881 yılında hangi adım atılmıştır?

CEVAP:

Devletin gelirleri giderlerini karşılayamaz bir hale geldiği için 1854 tarihinde dış borçlanma başlamıştır. Bundan sonra yeni borçlanmalar yapılmış ve çok kısa bir süre sonra devlet borçlarını ödeyemez bir duruma gelmiştir. 1881 tarihinde yayımlanan Muharrem Kararnamesi ile Deyun-ı Umumiye İdaresi (Genel Borçlar İdaresi) kurulmuş ve alacakların tahsili için Osmanlı maliyesi büyük devletlerin kontrolü altına girmiştir.

SORU:

Sanayi İnkılabı, dünya için neyi ifade etmektedir?

CEVAP:

Sanayi İnkılabı, 18. yüzyıldan itibaren teknolojinin, sanayi üretimin ve ulaştırma imkânlarının gelişmesi ile çağdaş dünyada ortaya çıkan değişimi ifade etmektedir.

SORU:

19. yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ne bakışı nasıldır?

CEVAP:

İngiltere'nin Osmanlı toprak bütünlüğünü savunur olmasının asıl sebebi Hindistan ve Uzak Doğu'daki sömürgelerine giden yolun Osmanlı Devleti'nin elinde olması ve zengin Orta Doğu coğrafyasını ele geçirmek istemesine dayanmakta idi. Osmanlı Devleti'nin İngiltere için geniş bir pazar olması da İngiliz politikasına yön veren diğer bir husustur. Anlaşılacağı gibi İngiltere, Rusya ve Fransa'nın Osmanlı Devleti'ni paylaşarak güçlenmeleri yerine, sözünü geçirebileceği zayıf bir Osmanlının yaşamasını istemiştir. İngiltere bu politikasını 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'na kadar sürdürmüştür. Bu savaştan sonra İngiltere, Osmanlı toprak bütünlüğünü korumaktan vazgeçmiş, kendi güçlü donanmasını kullanarak bölgedeki çıkarlarını korumayı tercih etmiştir.

SORU:

"Üç İmparatorlar Ligi" olarak da bilinen toplantıyı hangi ülkeler yapmışlardır?

CEVAP:

1870-1871 Savaşı'nda Fransa'yı yenen Almanya, 1871'de birliğini tamamlayarak bir güç olarak ortaya çıktıktan sonra Avrupa'da güçler dengesi de değişmiştir. 1871 yılında Alman, Avusturya-Macaristan ve Rus İmparatorları bir araya gelerek "Üç İmparatorlar Ligi" olarak bilinen bir toplantı yapmışlar ve sözlü olarak üç devletin Avrupa'da ortak politika takip etmeleri kararı almışlardır.

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

"Pan-Slavizm" hangi plan sonrasında şekillenmeye başlanmıştır?

CEVAP:

18. yüzyılda hızla modernleşen ve Avrupa tekniğini ordularında başarıyla uygulayan Rusya, Yakın Çağ'da güçlü bir devlet olarak ortaya çıkmıştır. İstanbul'u ele geçirmek ve sıcak denizlere inmek isteyen Rusya'nın bu dönemde, Osmanlı Devleti'nde yaşayan Ortodoks Hristiyanlar üzerinde de etkisi artmıştır. Rusya'nın boğazlarda hakimiyet kurmasından çekinen İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı Devleti'ne destek olmaları kaçınılmazdı. Osmanlı ülkesini bu iki devletle savaşmadan paylaşılmasını düşünen Rusya'nın politikası, bütün Slavları Osmanlı Devleti ve Habsburg İmparatorluğu'nun harabeleri üzerinde birleştirmekti. Bu politika merkezi İstanbul (3. Roma) olacak bir Slav devleti kurmak şeklinde tanımlayabileceğimiz "Pan-Slavizm" ekseninde şekillenecektir.

SORU:

I. Dünya Savaşı'nda İtilaf ve İttifak Devletleri hangileridir?

CEVAP:

I. Dünya Savaşı'ndan önce Avrupa'nın büyük devletlerinin oluşturdukları ittifaklar genişlemiş, Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya Üçlü İttifak'ı; İngiltere, Fransa ve Rusya Üçlü İtilaf'ı oluşturmuşlardır.

SORU:

I. Dünya Savaşı nasıl başlamıştır?

CEVAP:

28 Haziran 1914 tarihinde Saray-Bosna'da Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun veliahdı Arşidük Fransuva Ferdinand'ın Gabriel Princip adlı Sırp asıllı bir öğrenci tarafından öldürülmesini bahane eden Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Sırbistan'a harp ilan etmesiyle Birinci Dünya Savaşı başlamıştır. Bu tarihten hemen sonra Almanya, Rusya'ya; Fransa da Belçika'ya harp ilan etmişlerdir.

SORU:

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na hangi devletin yanında ve nasıl girmiştir?

CEVAP:

1914 yılına gelindiğinde Osmanlı Devleti için İngiltere veya Almanya'nın yanında savaşa girmekten başka bir çıkar yol gözüküyordu. Silahlı ve tarafsız kalmak, en makul bir fikir olarak ileri sürülmüş ise de bu fikrin kabulü ve uygulanması şüpheli, hatta imkânsız görünüyordu. Avrupa'daki dengeyi temin eden bütün devletler, çareyi silaha sarılmakta buldukları bir zamanda Osmanlı Devleti, harbin neticesinde ortaya çıkacak olan dengenin, mümkün mertebe kendi aleyhinde olmaması için tarafsız ve hareketsiz kalamazdı. Bundan başka, Devlet, bilhassa coğrafi mevkiinin bu savaşta taşıdığı önem dolayısıyla ve asırlardan beri kendisi hakkında beslenen ihtiraslar sebebiyle, Avrupa dengesinin bozulması

yüzünden geleceği en fazla kararan ve tehdit altında kalan bir memleket hâline gelmişti.

SORU:

Osmanlı Devleti'nin Alman Büyükelçiliği'nde yaptığı gizli toplantı neticesinde yaptığı gizli anlaşma ile müttefikler neleri kabul etmiştir?

CEVAP:

İstanbul'da Sadrazam Said Halim Paşa, Dahiliye Nazırı Talat Bey ve Harbiye Nazırı Enver Paşa ile Alman Büyükelçisi'nin katıldığı gizli bir toplantı yapılmış ve 28 Temmuz'da ittifak taslağı Berlin'e gönderilmiştir. Neticede 1 Ağustos 1914 günü yapılan gizli anlaşma ile Osmanlı yönetimi kendisine bir müttefik bulmuş oluyordu. Anlaşmaya göre Almanya, Osmanlı toprakları tehdit edildiği takdirde gerekirse silahla savunma yükümlüğünü kabul ediyordu. Buna karşılık Osmanlı Devleti, Sırbistan ile Avusturya-Macaristan arasındaki çatışmada tarafsız kalacak; Osmanlı Devleti savaşa, Rusya'nın Avusturya-Macaristan aleyhine askeri müdahalesi üzerine Almanya'nın savaşa girmesi halinde katılacak ve İstanbul'daki Alman Askeri İslah Heyeti'nin ordunun sevk ve idaresinde fiili yetkisine izin verilecekti.

SORU:

I. Dünya Savaşı'nda her iki bloğunda savaş planları hangi bölgelerde yapılması yönündedir?

CEVAP:

Tarafların stratejilerine göre savaşın, jeopolitik konumu sebebiyle Osmanlı topraklarında yoğunlaşması kaçınılmaz görünüyordu. Bu itibarla her iki blokun da savaş planları Boğazlar, Çanakkale, Irak (Musul-Kerkük) ve Süveyş üzerine yapılacaktır.

SORU:

I. Dünya Savaşı'nda hangi cephelerde savaşılmıştır?

CEVAP:

Kafkas Cephesi, Kanal Cephesi, Çanakkale Cephesi, Irak Cephesi, Galiciya Cephesi, Hicaz Cephesi, Filistin Cephesi.

SORU:

Kafkas Cephesi ne zaman ve neyin sonucunda açılmıştır?

CEVAP:

1 Kasım 1914'te Rusların Doğu Beyazıt'tan saldırıya geçmeleri ile Kafkas Cephesi açılmıştır.

SORU:

Sarikamış Harekatı'nda Türk ordusu ne kadar kayıp vermiştir?

CEVAP:

Sarikamış Harekatı, Türk ordusunun yenilgisiyle sonuçlanmıştır. Bütün güçlüklerle rağmen hiçbir zaman yılgınlık göstermeyen 3. Ordu'nun kayıpları büyük olmuştur. Kuşatmayı gerçekleştiren 9. ve 10. Kolorduların 55 000 kişilik mevcudundan geriye sadece 3000 kişi kalmıştır. 11.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Kolordu'nun kayıpları ile birlikte toplam zayıat 75.000 kişi kadardır.

SORU:

Kanal Cephesi ne zaman açılmıştır?

CEVAP:

1 Kasım 1914'te İngilizlerin Süveyş Kanalı'nda Akabe Limanı'nı bombardıman etmeleri ile Filistin-Suriye cephesi açılmıştır. Akabe'nin bombalanmasından hemen sonra Enver Paşa, Miralay Cemal Bey'den 8. Kolordu Kumandanlığı görevini kabul ederek Kanal Seferi için hazırlıkları tamamlamasını istemiştir. Esasen Almanlar tarafından planlanan ve tatbiki istenen Kanal Seferi için Cemal Paşa, 21 Kasım 1914 tarihinde törenle İstanbul'dan yola çıkmıştır. Cemal Paşa, Sina çölünü büyük zorluklarla geçmiş ve 2-3 Şubat 1915'te Süveyş Kanalı'na ulaşmıştır.

SORU:

Çanakkale Muhaberesi nasıl başlamış ve sürmüştür?

CEVAP:

Çanakkale Muharebeleri 19 ve 25 Şubat 1915 tarihinden itibaren başlamış ve 8,5 ay sürmüştür. 18 Mart 1915 tarihinde 18 Müttefik gemisi boğazları zorlamış ve geçebileceklerini düşünmüşlerdi. Müttefiklerin 6 gemisi batırılmış ve "Çanakkale geçilmez" hükmü ile geri dönmek zorunda kalmışlardır. Bu olaydan sonra karaya asker çıkarmak suretiyle hedeflerine ulaşmaya çalışacaklardır. Çanakkale Muharebelerinin ikinci safhası, düşmanın karaya asker çıkarıp karadan İstanbul'a ulaşmak istemesiyle başlar. 25 Nisan'da Saros'a, 26 Nisan'da Kumkale'ye, 27 Nisan'da Seddülbahir ile Tekeburnu arasına çıkarma yapmışlardır. Çanakkale Muharebelerinde "Kitre Muharebeleri" diye isimlendirilen bu savaşlar destanlarla doludur. Diğer bir Seddülbahir Muharebesi de "Zığındere Muharebesi"dir ki 6 Temmuz'a kadar sürmüştür. 8 Ağustos'ta Anafartalar Grup Komutanı olan Miralay (Albay) Mustafa Kemal ile 9 Ağustos'ta Kocaçimen, Conkbayır, Kanlısirt'ta cereyan eden muharebelerde I. Anafartalar Zaferi kazanılmıştır. 10 Ağustos'ta Conkbayırı Muharebelerinde Mustafa Kemal'in göğsüne bir şarapnel parçası isabet etmiş ancak göğsündeki saat onu korumuştur. 14-21 Ağustos'ta Kireçtepe, Aslantepe Muharebeleri yapılmış, 21 Ağustos'ta II. Anafartalar Zaferi kazanılmıştır. Burada başarılı olamayacağını anlayan düşman, 20 Aralık 1915'ten itibaren gizlice çekilmeye başlamış, 10 Ocak 1916'da tamamen Çanakkale'den çekip gitmiştir.

SORU:

Alman ve Türk birlikleri hangi ülkeye yardım etmek amacıyla Galiçya Cephesi'nde savaşmışlardır?

CEVAP:

1917 yılı başlarında Avusturya, savaşın başında ele geçirdiği Belgrad'ı koruyamamış ve Sırlara kaptırdığı gibi Galiçya Cephesi'nde de Ruslara karşı beklenen başarıyı gösterememiştir. İşte bu zamanda Alman ve Türk birlikleri Avusturya'ya yardım etmek amacıyla Galiçya Cephesi'ne

gönderilmişlerdir. 33.000 kişilik Türk kuvveti burada çetin savaşlar yapmışlar, ağır kayıplar vermişlerdir.

SORU:

"Cihad-ı Mukaddes" nedir?

CEVAP:

Osmanlı Devleti'nin dünya savaşına girdikten kısa bir süre sonra şeyhülislâm Mustafa Hayri Efendi'nin hazırladığı; Kırım, Türkistan, Hindistan, Afganistan ve Afrika Müslümanlarını İngiltere, Fransa ve Rusya'ya karşı savaşa davet edildiği fetvadır.

SORU:

I. Dünya Savaşı sırasında Ermenilerin tutumu nasıl olmuştur?

CEVAP:

XX. yüzyıl başlarına kadar Osmanlı toplumu içinde imtiyazlı bir hayat süren Ermeniler Tebaa-i sadıka olarak anılmışlar ve devletin önemli görevlerinde bulunmuşlardır. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle birlikte Ermeni çeteleri, savaşa giden orduların boş bıraktığı Doğu Anadolu'da Müslüman ahaliye saldırmaya, köylerini yakıp yıkmaya ve insanları öldürmeye başlamışlardır. Ermenilerin 1915 şubat'ında Süleymanlı (Zeytun) kasabasını işgal ederek Müslüman halka soykırımda bulunmaları sadece bir örnektir. Türk ordusu Çanakkale'de savaşırken çok sayıda gönüllü Ermeni, Rus ordusunun yanında yer almış ve Türk askerlerine arkadan saldırmıştır.

SORU:

Ermeni soykırımı olarak kabul ettirilmek istenen durum nasıl oluşmuştur?

CEVAP:

Osmanlı Devleti savaşa girdikten sonra 1914 yılı sonları ile 1915 yılı başlarında alınan tedbirlerin yeterli olmadığı ve istenen tedbirlerin uygulanmadığı anlaşılmaktadır. Osmanlı Hükûmeti, Ermenileri silahlandırıp devlet aleyhinde kışkırtan ve teşkilatlandıran komiteleri dağıtmak amacıyla 24 Nisan 1915 tarihinde vilayetlere ve mutasarrıflıklara gizli bir tamim göndermiş ve Ermeni komite merkezlerinin kapatılması, evrakına el konulması ve komite elebaşlarının tutuklanmasını istemiştir. Bu tamim üzerine 235 kişi tutuklanmıştır. Ermenilerin her yıl katliam günü olarak kutladıkları, günümüzde de Ermeni soykırımının yıldönümü olarak kabul ettirmek istedikleri 24 Nisan'ın özelliği bu tutuklamalardan dolayıdır.

SORU:

"Techir" nedir?

CEVAP:

Ermeni vatandaşların başka yerlere nakledilmesine "techir" denir.

ÜNİTE 5: MONDROS'TAN LOZAN'A TÜRKİYE

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

ŞARK MESELESİ'NİN UYGULAMAYA KONMASI: MONDROS MÜTAREKESİ

Birinci Dünya Savaşı'nın emperyalist güçleri ile Osmanlı Devleti arasında savaşın sonu anlamına gelecek Mondros Mütarekesi (Ateşkes Antlaşması) imzalandı.

MÜTAREKE HÜKÜMLERİ VE UYGULAMA OSMANLI DEVLETİ'NİN FİİLEN BİTİRİLİŞİ

Mütarekenin şartları çok ağırdı. İmparatorluk büyük toprak kaybedecekti. Çanakkale ve İstanbul Boğazi Toros tünelleri itilaf devletlerine bırakılıyordu. Ayrıca Osmanlı ordusu terhis edilecek ordunun silahları teslim alınacaktı. Bu antlaşmanın en ağır maddesi ise İtilaf devletleri isterse ülkenin herhangi bir yerini işgal edebilecekti. Haberleşme, ve kendini savunma gücü elinden alınan Osmanlı Devleti'nin artık bir devlet olma özelliği yoktu.

İtilaf devletleri, yapılan antlaşma gereği işgale başladı. Yunanistan Wilson prensiplerine dayanarak Batı Anadolu'yu istedi, İtilaf devletleri bu talebi kabul etti. Yunanistan 15 Mayıs 1919'da İzmir'e asker çıkardı. İzmir'in işgali bütün yurttaki tepkiyle karşılandı. Yunan kuvvetleri İzmir'i işgal ettikten sonra birliklerini yurdun iç kesimlerine doğru kaydırmaya başladı. İtilaf devletlerinin amacı aslında Şark Meselesiydi; yani Türklerin Anadolu egemenliğine son vermektir.

Siyasi ve Askeri Şahsiyetlerin Mütarekeye

Bakışı Mondros Mütarekesi'nin ağır şartları Osmanlı devlet adamlarını rahatsız etti. Padişah Vahdettin " Şartların çok ağır olmasına karşın bu anlaşmayı kabul edelim, biz sonra İngilizlerin hoşgörüsüne nail olabileceğiz." Dedi. Mustafa Kemal Paşa'ya göre : " Osmanlı Devleti bu mütareke ile kendini kayıtsız şartsız düşmana teslim etmeye razı olmuştu. Bu ağır durum karşısında M. Kemal ve arkadaşları kurtuluş çareleri aramaya başladılar.

TÜRK MİLLETİNİN MÜTAREKE VE İŞGALLERE TEPKİSİ: MİLLİ TEŞKİLATLANMALAR

Osmanlı Hükümeti bu antlaşmaya sessiz kaldı. Türk halkı kendi içinde direnişe geçti ve Anadolu'nun çeşitli yerlerinde Müdafaa-ı Hukuk Cemiyetlerini kurmaya başladı. Belli başlı cemiyetler şunlardır:

- Kars Milli İslam Şurası
- Vilayet-i Şarkiyeye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti
- Trakya Paşaeli Müdafaa-i Heyet-i Osmaniye Cemiyeti
- İzmir Müdafaa-i Hukuk-ı Osmaniye Cemiyeti

MİLLİ VARLIĞA DÜŞMAN VE MİLLİ MÜCADELE ALEYHTARI FAALİYETLER

Mütareke sonrasında ülkedeki azınlık olan Rumlar, Ermeniler düşmanla işbirliği yaptılar. Rumlar, Etnik-i Etery ve Mavri Mira ile Karadeniz'de Pontus; doğuda da Ermeniler, Hıncak ve Taşnak örgütlerini kurdular. Ne yazık ki ülke içinde de Türk ve Müslüman grupların da Milli Mücadele'ye zarar verici " Kürdistan Teali Cemiyeti, İngiliz Muhripler Cemiyeti ve Wilson Prensipleri Cemiyeti'ni kurdular.

MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN SAMSUN'A ÇIKIŞI, TEŞKİLATLANMA VE KONGRELER

M. Kemal Paşa ve silah arkadaşları; Kazım Karabekir, Ali Fuat, Rauf ve İsmet Beylerle birlikte yaptığı toplantılarda vatanın kurtuluşu için çareler arıyorlardı. M. Kemal Paşa padişah tarafından Samsun'a 9. Ordu müfettişliği için görevlendirildi. Silah arkadaşları da Anadolu'nun çeşitli yerlerine tayin oldular. M. Kemal Paşa 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı. Böylece milli mücadelenin ilk adımı atılmış oldu.

Amasya Genelgesi

M. Kemal Paşa ve arkadaşları Samsun'daki çalışmalarından sonra önce Havza'ya sonra Amasya'ya geldi. Bütün milleti içine alacak milli bir kongrenin toplanmasını istedi ve 22 Haziran 1919 tarihinde bir genelge yayınladı.

Amasya Genelgesi'nin Esasları:

- Vatanın ve milletin istiklali tehlikededir.
- İstanbul Hükümeti sorumluluğunu yerine getirmemektedir.
- Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
- Bütün dünyaya haklarını duyuracak bir milli kurulun varlığı zorunludur.
- İstanbul Hükümeti'nin bu genelgeden haberi oldu. M. Kemal Paşa'yı görevinden azletti. .Bu gelişme üzerine M. Kemal Paşa da askerlik görevinden istifa etti.

Erzurum Kongresi

7 Ağustos 1919 tarihinde Erzurum'da toplanan kongre çok önemli kararlar aldı.

Bu kararlar şunlardır:

- Vatan bir bütündür parçalanamaz.
- Vatanın bütünlüğünün korunması ve milli istiklalini sağlanması şarttır.
- Azınlıklara ayrıcalık verilemez.
- Mütareke şartlarına karşı çıkılmalıdır.
- Devletimize yapılacak yardımlar kabul edilecektir.
- Merkezi hükümet milli hükümete tabi olmalıdır.

Sivas Kongresi

Sivas Kongresi'nde Erzurum Kongresi'nde alınan kararlar aynen kabul edilmiştir. Ülkedeki bazı

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

aydınlarda ağır mütareke şartları moral bozukluğu ve ümitsizlik yaratmıştı. Bu nedenle manda meselesi tartışılmaya başlamıştı. M. Kemal'in bu konuda tavrı çok kesindi.

Ülkenin geleceği yabancı bir gücün iradesine bırakılamazdı.

Batı Anadolu Kongreleri

Erzurum ve Sivas Kongrelerinin yanı sıra Batı Anadolu'da Balıkesir'de Alaşehir'de ve Nazilli'de kongreler düzenlendi.

Son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ının Toplanması ve Misak-ı Milli

Sivas Kongresi Kararları İstanbul Hükümeti'nin istifa etmesine neden oldu. Yerine Ali Rıza Paşa Hükümeti kuruldu. Kurulan bu yeni hükümet, Ankara'daki heyet-i temsiliye ile bir protokol imzaladı.

Bu protokole göre;

- İşgal altında olan ve halkın çoğunluğunun İslam olmadığı yerlerde halk, oylamaya gidecek kendi gelecekleri hakkında kararı kendileri vereceklerdir.
- Kars Ardahan ve Batum'da gerekirse halk oylaması yapılacaktır.
- Batı Trakya'nın statüsü halk oylaması ile belirlenecektir.
- Hilafetin merkezi İstanbul'un ve Marmara'nın güvenliği sağlanmalıdır.
- Azınlık haklarından Anadolu'nun dışındaki Müslümanların da yararlanması sağlanacaktır.
- Kapitulasyonlar kaldırılmalıdır.

Alınan bu kararlar İtilaf devletlerini rahatsız etti. Baskı altında kalan Ali Rıza Paşa Hükümeti istifa etti. Yerine Salih Paşa Hükümeti kuruldu. Bunun üzerine İstanbul işgal edildi. Bazı milletvekilleri Malta'ya sürüldü.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NE KARŞI TEPKİLER VE ALINAN TEDBİRLER

İngilizler ve Yunanlar devamlı M. Kemal Paşa ve Kuvay-ı Milliye aleyhinde propaganda yapıyorlardı. İstanbul Hükümeti Milli Mücadeleye katılanları asi ilan etti. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde isyanlar çıktı. Alınan tedbirlerle bu isyanlar bastırıldı.

Türkiye'yi Paylaşma Projesi Sevr Antlaşması

Damat Ferit Hükümeti'nin temsilcileriyle İtilaf devletlerinin temsilcileri arasında 10 Ağustos 1920'de Paris'in Sevr semtinde antlaşma imzalandı. İtilaf devletleri bu antlaşmaya göre Şark Meselesi planların gerçekleştirebileceklerdi. Sevr Antlaşması'na göre Osmanlı'ya yalnızca Anadolu'da çok küçük bir toprak bırakılmıştı. Osmanlı'ya bırakılan yerler İstanbul Ankara ve Kastamonu civarıydı. Anadolu'nun diğer yerleri İtilaf devletleri tarafından paylaşılacaktı. Batı Anadolu ve Trakya Yunanistan'a; Çukurova, Sivas ve

Malatya Fransızlara; Akdeniz Bölgesi ve Konya İtalya'ya bırakılıyordu. Ayrıca Doğu Anadolu'da Ermeni devletiyle aşağısında Kürt devleti kurulması planlanıyordu.

ASKERİ GELİŞMELER

Mondros Mütarekesi gereğince Osmanlı ordusu dağıtılmış silahları elinden alınmıştı. Anadolu halkı kendi imkânlarıyla ve kendi içlerinden çıkardıkları Kuvay-ı Milliye güçleriyle işgal devletlerine karşı savaşıyordu.

Doğu Cephesi

Ordunun dağıtılmasına karşı Doğu'da Kazım Karabekir Paşa'nın ordusu ayakta idi ve mütarekenin şartlarına uymamıştı. Ruslardan destek gören Ermeniler, Paris Barış Konferansı'na başvurarak Giresun Mersin çizgisinin doğunda kalan yerleri kendilerine verilmesini istediler ve hemen arkasından doğuda işgallere başladılar. Kazım Karabekir Paşa ordusuyla bu işgalleri bastırdı. Sarıkamış Kars ve Gümrü'yü geri aldı ve Ermenilerle Gümrü Antlaşması yapıldı.

Güney Cephesi

Fransızlar, 1919 Ocak tarihinden itibaren Çukurova Bölgesini işgale başladı. Adana'da Yüzbaşı Tufan Bey ile Maraş'ta Sütçü İmam'ın başlattığı Türk ordusunun ve halkın direnişi zaferle sonuçlandı. TBMM Türk halkının bu kahramanlığını; Antep'e "Gazi"; Urfa'ya "Şanlı" ve Maraş'a "Kahraman" unvanlarını vererek ödüllendirdi.

Batı Cephesi

Yunanlar İngilizlerin desteği ile Batı Anadolu'yu işgal etmeye devam ediyordu. Türk halkı bu işgallere boyun eğmedi ve düşmana direndi. Bölgedeki bu direnişte özellikle Balıkesir Müdafaa'ı Hukuk Cemiyeti'nin ve Albay Kazım Özalp'ın büyük katkıları oldu.

Düzenli Ordu Dönemi

TBMM'nin kurulmasıyla birlikte Türk Devleti'nin temelleri atılmış oldu. TBMM'nin varlığını kabul ettirebilmesi yeni bir ordunun kurulmasına bağlıydı. Milletvekili Hamdullah Suphi Bey meclisteki konuşmasında " Hakikaten bir orduya malik olduktan sonra hükümeti kurdum demeye TBMM'nin hakkı olacaktır." Diyerek düzenli bir ordu kurmanın önemini dile getirmişti. Kısa bir zaman içinde Kuvay-ı Milliye tasfiye edilerek düzenli ordu kuruldu. İnönü Muharebeleri Yunan kuvvetleri, Ethem Bey'in ayaklanmasını fırsat bilip harekete geçtiler. Uşak ve Bursa yönünden Eskişehir ve Afyon'a doğru saldırı başlattılar. İnönü ve civarında Türk ordusu, Yunan ordusunu iki kez yendi. Bu zafer Türk milleti için bir umut oldu. Kütahya ve Eskişehir Muharebeleri İnönü

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

yenilgisinden sonra toparlanan Yunan ordusu Kütahya ve Eskişehir savaşlarında Türk ordusunu çekilmek zorunda bıraktı. Kütahya, Eskişehir ve Afyon düşmanın eline geçti. Bu süreçte başkomutanlığa M. Kemal Paşa getirildi. Yunanların Ankara'ya yaklaşması üzerine meclisin Kayseri'ye taşınması gündeme geldi.

Sakarya Meydan Muharebesi

Düşmanın Ankara'ya yaklaşması üzerine Türk birlikleri Sakarya Nehri civarında Yunan kuvvetlerini 26 Ağustos 1922'de 22 gün 23 gece süren çok şiddetli geçen savaşta mağlup etti. Yunan ordusu büyük bir kayıp vererek geri çekildi. Sakarya zaferi İtilaf devletleri üzerinde etkili oldu. Fransa ve İngiltere Ankara Hükümeti'ni tanıdı. Fransızlar savaştan çekildi. İngiltere ile anlaşma yapılarak Suriye'nin sınırları çizildi ve esir değişimi yapıldı. Sovyetlerin aracılığı ile de Kars Antlaşması imzalandı.

Büyük Taarruz ve Mudanya Mütarekesi

Sakarya Savaşı'nda bozguna uğrayan Yunan ordusu Eskişehir ve Afyon'a doğru geri çekildi. İtilaf devletleri Türk Hükümeti'ne mütareke teklifi yaptı. Barıştan yana olan Türkler, bu teklifi düşmanın Anadolu'yu boşaltmasından sonra kabul edeceklerini söyledi. Yunanlar Anadolu'yu boşaltmadı. Türk ordusu 26 Ağustos 1922'de Yunan ordusunu Afyon'da 5 gün gibi kısa bir sürede mağlup etti. Yunan birlikleri İzmir'e doğru kaçmaya başladı. İtilaf devletlerinin isteği üzerine 3 Ekim 1922'de Mudanya Mütarekesi imzalandı. Antlaşma gereği ateşkes yapıldı. Yunanlar Batı Anadolu'yu ve Trakya'yı tamamen boşalttılar. Mütareke bütün yurttan sevinçle karşılandı.

İstiklal Savaşı'nın Lojistik Kaynakları

Kurtuluş savaşı çok zor şartlarda kazanılmıştır. Uzun yıllar değişik cephelerde savaşan Osmanlı, her yönden zayıf düşmüştü. Ordusu gücünü kaybetmişti. Ciddi anlamda asker sıkıntısı vardı. Kurtuluş Savaşı'na bu imkânsızlıklar içinde girildi. Türk ordusuna, yurt içinden halkın yardımları oldu. Yurt dışından da Sovyetler Birliği'nin, Azerbaycan'ın, Hindistan Müslümanlarının da para yardımları yanında silah yardımları oldu.

SORU:

Vilayat-ı Sitte ne anlama gelmektedir?

CEVAP:

Osmanlı dönemi idari taksimatında Van, Elazığ, Diyarbakır, Erzurum, Sivas ve Bitlis, vilayetleri; günümüzde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun hemen tamamını içine alan kısma Vilayat-ı Sitte adı verilmektedir.

SORU:

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 24. maddesinin önemi nedir?

CEVAP:

6 vilayette karışıklık çıktığı zaman bu vilayetlerin herhangi bir kısmı işgal edilebilecekti. Aslında bu maddenin arkasında Şark Meselesinin hedeflerinden biri olarak İtilaf Devletleri'nin Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir Ermeni devleti kurma niyetleri saklı bulunuyordu. Nitekim ateşkesin İngilizce metninde söz konusu 6 vilayetten Ermeni vilayetleri olarak bahsedilmiştir.

SORU:

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın en ağır kabul edilebilecek maddesi hangisidir?

CEVAP:

Antlaşmanın en ağır maddesi İtilaf Devletleri'ne güvenliği tehdit edecek bir durum ortaya çıktığında ülkenin istediği bölgelerini işgal olanağı tanıyan ve Osmanlı Devleti'nin hükümlerini fiilen bitiren 7. maddesidir.

SORU:

Mondros Ateşkes Antlaşması'na göre Osmanlı Devleti sizce neden fiilen yok sayılmıştır?

CEVAP:

Osmanlı Devleti savaş sırasında bir taraf ve bir devlet olarak görünmesine rağmen Antlaşma hükümlerine göre fiilen devlet olma özelliklerini kaybetmiş yani yok sayılmış durumdadır. Eğer İtilaf Devletleri gerekli gördükleri zaman, istedikleri yerleri işgal etme hakkına sahip ise o devletin elinden ordusu yani kendini savunma gücü alınmış, haberleşme sistemine el konulmuş, ekonomisi denetim altına alınmış ise artık o devletin hükümlerinden yani bir devlet olmasından bahsedilemez.

SORU:

Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında İngilizler hangi Osmanlı Devleti topraklarını işgal etmişlerdir?

CEVAP:

İngilizler öncelikle Musul ve İskenderun'u işgal ettiler. Boğazlar ve İstanbul'a İtilaf Devletleri donanmaları demir attı. İngilizler kısa sürede işgalleri genişletti ve Batum, Kars, Antep, Maraş, Hatay ve Konya'yı işgal ettiler.

SORU:

İngiltere, Amerika ve Fransa'nın 6 Mayıs'ta Batı Anadolu'nun Yunanistan'a verilmesi isteğini kabul etmesinin nedeni sizce ne olabilir?

CEVAP:

O günlerde İtilaf Devletleri politikalarına yön veren İngiltere, kendi menfaatinin de bir gereği olarak Doğu Akdeniz'de güçlü bir İtalya Devleti istemediğinden bu bölgelerin Yunanistan'a verilmesini istiyordu. İngiltere,

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Amerika ve Fransa'nın, Batı Anadolu'yu Yunanistan'a bırakmasının temel sebebi budur.

SORU:

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesi, Türk milleti açısından hangi tutumun ortaya çıkmasına yol açmıştır?

CEVAP:

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesi Türk düşmanlarını ümitlendirirken, Türk milletinin bağımsız yaşama ve milli mücadele azmini kamçulamıştır.

SORU:

Saray ve Osmanlı hükümeti Mondros Ateşkes Antlaşması'nı onaylamaktan yana tavır takınırken, Mustafa Kemal Paşa'nın Antlaşmaya karşı tavrı nasıl olmuştur?

CEVAP:

Mustafa Kemal Paşa'ya göre Osmanlı Devleti, bu antlaşma ile kendini kayıtsız ve şartsız düşmanlara teslim etmeye razı olmaktadır.

SORU:

Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında Türk halkının tutumu nasıl olmuştur?

CEVAP:

Türk halkı Mondros Antlaşması ve sonrasında başlayan işgaller karşısında oldukça tedirgin ve kesinlikle bir şeyler yapılması gerektiğine inanıyordu. Özellikle İzmir'in işgali, gaflette olan bazı insanları da uyandırmaya yetmişti. Türk halkı, bir taraftan milli teşkilatlanmalarla vatan savunmasına hazırlanırken bir taraftan da miting ve protestolar ile kamuoyu oluşturmaya ve Türk milletinin haksızlığa uğradığını anlatmaya çalışıyordu.

SORU:

Müdafaa-i Hukuk teşkilatlanma hareketinin kuruluş amacı nedir?

CEVAP:

Milli Mücadele hareketinin zeminini oluşturan ve zaman içinde hemen her il ve ilçede bazen farklı isimlerle kurulan bu cemiyetler mahalle ve köylere kadar teşkilatlanmıştır. Bu teşkilatlanma hareketi savunma amaçlı olup her şeyin başında hür ve bağımsız yaşama hakkını, vatani koruma amacını taşıyordu.

SORU:

Milli Kongre hakkında bilgi veriniz?

CEVAP:

Mütareke sonrası işgal veya işgal tehlikesi karşısında oluşan hareketleri bir araya getirmek amacıyla 29 Kasım 1918'de Milli Kongre adıyla yeni bir

teşkilatlanma ortaya çıkmıştır. 6 Aralık 1918 ve Ocak 1919'da geniş katılımlı kongreler düzenleyen ve yayın faaliyetlerine önem veren Milli Kongre, İzmir'in işgaline yönelik yapılan protesto ve mitinglerin organizasyonunda görev almıştır.

SORU:

Milli varlığa düşman ve Milli Mücadele karşıtı faaliyetlerde bulunan cemiyetler hakkında bilgi veriniz?

CEVAP:

Mütareke sonrasında Türk milleti istiklalini koruma ve var olma mücadelesine girdiğinde, bazı azınlıklar da o zamana kadar ekmeğini yediği suyunu içtiği, kimliğini muhafaza edegeldiği vatandaşı bulunduğu devleti aleyhine tavır almaktan ve işgalcilerle iş birliği içine girmekten kendilerini alıkoyamadılar. Hatta bu konuda teşkilatlanmaya bile gittiler. Rumlar, Patrikhanenin başını çektiği Etnik-i Eteryay ve Mavri Mira örgütleri ile Doğu Trakya, Batı Anadolu ve İstanbul'u Yunanistan'la birleştirmek istiyor, öte yandan Karadeniz bölgesinde bir Rum Pontus Devleti kurmayı amaçlayan Pontus adlı örgütle silahlı propaganda yapıp terör estiriyorlardı. Tabii ki esas hedef Megali İdea'yı gerçekleştirmeye yönelik idi. Millet-i sadıka olarak bilinen Ermeniler de bulanık suda balık avlamak misali, emperyalistlerin maşası olarak Doğu Anadolu ve Çukurova bölgesinde işgalcilerle iş birliği yapmışlardır. Ermeniler vatandaşı bulunduğu devlete ve o zamana kadar huzur ve barış içinde yaşadığı Müslüman komşularına karşı silahlı çete faaliyetlerine girebilmişlerdi. Hınçak ve Taşnak adlı Ermeni silahlı örgütleri Doğu Anadolu'yu Ermenistan'a katmak istiyor ve hatta ileriki hedefleri olarak Hazar'dan Antalya'ya uzanan ve başkentinin Erzurum olacağı Büyük Ermenistan'ı hayal ediyorlardı. Öteden beri Filistin'de bir devlet kurma niyetlerini ortaya koyan Yahudiler de Alyans-İsrailit adlı silahlı bir izci teşkilatı oluşturmuşlar, Türkiye'deki imtiyazlarını koruyabilmek amacıyla da ayrıca Makabi Cemiyeti adında bir dernek kurmuşlardı. Azınlıkların bu tür faaliyetlerinin yanı sıra gaflet, ileriye görememek veya emperyalistlerin tesirinde kalmak gibi bazı sebeplerden dolayı bazı Türk ve Müslümanların da Millî Mücadele'ye zarar verici tutum ve davranışta bulundukları ve bu maksatla dernek kurdukları görülebilmektedir. Bu cümleden olmak üzere, Kürdistan Teali Cemiyeti, İngiliz Muhipler Cemiyeti ve Wilson Prensipleri Cemiyeti'ni örnek verebiliriz.

SORU:

Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkış amacı nedir?

CEVAP:

Mustafa Kemal Paşa, 30 Nisan 1919'da askeri ve sivil yetkilerle 9. Ordu Müfettişliği'ne tayin olmuştur. Mustafa Kemal Paşa'nın bu tayini müfettişlik bölgesindeki asayışı sağlamak olarak görünse de esas

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ 1

amacı Milli Mücadeleyi başlatmaktır. Mustafa Kemal, Anadolu vatan coğrafyasında Türk milletini teşkilatlandırarak, Türk istiklalini korumak ve yeniden doğuş için Milli Mücadeleyi başlatmak üzere 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı.

SORU:

Mustafa Kemal Paşa, Samsun'a çıkar çıkmaz hangi girişimlerde bulunmuştur?

CEVAP:

Mustafa Kemal Paşa, Samsun'a çıkar çıkmaz ülkenin her tarafındaki askerî ve mülkî erkân ile irtibata geçerek halkı Millî Mücadele fikri etrafında birleştirmeye çalıştı. Bu arada yaptığı incelemelerde, bölgedeki asayişî Türkler değil, Rumların bozduğu, özellikle İngiliz destekli Pontusçuların niyetlerinden ve terör faaliyetlerinden vazgeçtikleri takdirde bölgede asayişin düzeleceğini ilgililere rapor etmişti. Bugünlerdeki şartlar çerçevesinde Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'da kalması uygun olmadığından, Anadolu'nun daha iç kısımlarına gitmek ve milletle daha yakın temasta bulunabilmek için 25 Mayıs'ta karargâhıyla Havza'ya geldi. Burada konuştuğu Havzalılara memleketin içinde bulunduğu durumdan kurtarılacağına dair ümit verdi. Havza'dan sivil ve askerî yöneticilere gönderdiği bildiride devam etmekte olan işgallere karşı miting ve protestoların sürdürülmesini istedi.

SORU:

Amasya Genelgesi hangi esaslardan oluşmaktadır?

CEVAP:

1. Vatanın ve milletin istiklali tehlikededir.
2. İstanbul Hükümeti, üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini gereği gibi yerine getirmemektedir. Bu durum milletimizi yol olmuş gibi göstermektedir.
3. Milletın istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
4. Milletın içinde bulunduğu durum ve şartlara göre harekete geçmek ve haklarını yüksek sesle dünyaya duyurmak için her türlü etki ve denetimden uzak millî bir kurulun varlığı zorunludur.
5. Anadolu'nun her bakımda en güvenli yeri olan Sivas'ta millî bir kongrenin acele toplanması kararlaştırılmıştır.
6. Bunun için tüm illerin her sancağından milletin güvenliğini kazanmış 3 temsilcinin mümkün olduğu kadar çabuk olarak yola çıkması gerekmektedir.
7. Her ihtimale karşı bu meselenin millî bir sır halinde tutulması ve temsilcilerin gerekli görülen yerlerde seyahatlerini kendilerini tanıtmadan yapmaları lazımdır.
8. Doğu illeri adına 10 Temmuz'da Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. Bu tarihe kadar diğer illerin temsilcileri de Sivas'a gelebilirlerse Erzurum

Kongresi üyeleri de Sivas Kongresi'ne katılmak üzere hareket edecektir.

SORU:

Amasya Genelgesi'nin tarihimizdeki önemi sizce nedir?

CEVAP:

Türk İstiklal Savaşı'nın ve inkılap tarihinin çok önemli bir belgesi sayılan Amasya Genelgesi'nde, İstiklal Savaşı'nın gerekçeleri ve yöntemi ortaya konmuştur. "Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararının kurtaracağı", "millî heyet", "millî bir kongre"den bahsedilmesi, Türk tarihinde ilk defa millî iradeye yani demokrasiye dayalı yeni bir yapılanmanın ve gelişmelerin habercisi olarak da karşımıza çıkıyor. Bu bakımdan, söz konusu belge, Millî Mücadele tarihinin önemli bir belgesi olmakla birlikte Türk Demokrasi Tarihi açısından da ayrı bir değer taşımaktadır.

SORU:

Erzurum Kongresi'nde alınan kararlar nelerdir?

CEVAP:

1. Mevcut sınırları ile vatan bir bütündür, hiçbir sebep ve bahane ile birbirinden ayrılmaz.
2. Vatan bütünlüğünün, millî istiklalın, hilafet ve saltanatın korunması için Kuva-yı Milliye'yi amil, millî iradeyi hakim kılmak esastır.
3. Hristiyan unsurlara millî birlik ve beraberliğimizi ve sosyal dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilemez. Ancak kazanılmış haklara da saygı duyulacaktır.
4. İtilaf Devletleri'nin 30 Ekim 1918'de imzalanan mütareke tarihindeki sınırlarımız içinde kalan toprakları bölme çalışmalarına karşı çıkılacaktır.
5. Memleketimize karşı işgal emeli beslemeyen herhangi bir devletin fenni, sınai ve ekonomik yardımı memnuniyetle karşılanacaktır.
6. Milletlerin kendi kaderini tayin ettiği bu devirde, merkezi hükümetin de millî iradeye tabi olması zorunludur. Hükümet, derhal Meclis-i Mebusan'ı toplayarak hükümet işlerinin meclisin denetimine alınmasına çalışılacaktır.

SORU:

Erzurum Kongresi'nin önemi nedir?

CEVAP:

Kongre, amacı ve toplanış şekli mahallî olmakla birlikte aldığı kararlar açısından millî özellik taşımaktaydı. Alınan kararlar, İstiklal Mücadelesinin amacı ve yönteminin ana hatlarıyla ortaya konduğu ve özellikle Misak-ı Milli'nin şekillendiği bir programı ifade ediyordu. Bunun da ötesinde, metin içinde zaman ve şartların gereği olarak "saltanat ve hilafet" kavramları geçmekle birlikte, metnin bütününe bakıldığında millî iradenin hakim olacağı

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

yeni bir yönetim ve geleceğin arzu edildiği açıkça görülmektedir.

SORU:

Mustafa Kemal Paşa'nın Sivas Kongresi'nde üzerinde önemle durduğu noktalar ve sebebini açıklayınız?

CEVAP:

Kongre açılış konuşmasında Mondros Mütarekesi sonrası ülkenin içinde bulunduğu durum ve muhtemel tehlikeleri dile getiren Mustafa Kemal Paşa, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğü üzerinde durdu. Çünkü bazı aydınlar da bile ümitsizlik hakim olmaya başlamıştı. Hatta bu yüzden manda meselesi kongrenin en önemli tartışma konusu haline gelmişti. İleride Ankara Hükûmeti'nin ve Milli Mücadele'nin önemli isimleri arasında yer alacak bazı şahsiyetler bile bu günlerde "ehven-i şer" olarak Amerikan mandasına taraftar görünmüşlerdi. Kongre üyeleri arasında uzun süre tartışılan manda konusu hakkında Mustafa Kemal'in düşüncesi ise açık ve kesin idi. Erzurum Kongresi'nde de dile getirildiği üzere, manda asla kabul edilemezdi. Uzun tartışmalardan sonra, Mustafa Kemal Paşa, gerektiğinde Kongre üyeleriyle tek tek görüşerek, istiklalin başkasına emanet edilemeyeceğini anlattı ve delegeleri ikna etmeyi başardı. Sonuçta Sivas Kongresi manda rejimi düşüncelerine son verdi.

SORU:

Sivas Kongresi'nde alınan kararlar nelerdir?

CEVAP:

Bu Kongre'de Erzurum Kongresi'nde alınan kararlar olduğu gibi kabul edilerek genelleştirilmiş oldu. Buna göre; Mütareke'nin imzalandığı tarihteki sınırlarımız savunuluyor, Mebusân Meclisi'nin bir an önce toplanarak millî irade yönünde çalışması isteniyor, Temsil Heyeti'nin genişletilerek, bütün ülkeyi temsil etmesi amaçlanıyordu. Ayrıca kongre kararları gereğince, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri" adıyla tek bir çatıda toplanıyordu. Kongre "İrade-i Milliye" adıyla bir de gazete çıkardı.

SORU:

Osmanlı Mebusan Meclisi'nin son gerçekleştirdiği icraat olan ve Milli Mücadele için önem taşıyan gelişmeyi açıklayınız?

CEVAP:

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin en önemli icraatı 28 Ocak 1920'de Misak-ı Milli kararlarını kabul etmesi olmuştur. Misak-ı Milli Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde şekillenmiş, 6 maddede Milli Mücadele'nin hedeflerini ortaya koyan önemli bir belgedir.

SORU:

Misak-ı Milli'nin hükümleri analiz edildiğinde, maddelerin hangi temel noktalarda toplandığı görülmektedir?

CEVAP:

İstiklal Savaşı'nın da gerekçelerini ortaya koyan Misak-ı Milli hükümlerini analiz ettiğimizde bu hükümlerin üç temel noktada toplandığını görüyoruz. Birincisi; sınırlar, İstanbul ve Marmara'nın güvenliği meselesi. İkincisi; Azınlıklar ve buna bağlı olarak Anadolu dışındaki Türk ve Müslümanların haklarının korunması meselesi. Üçüncüsü ise; Ekonomik hedefler yani kapitülasyonların asla kabul edilemeyeceği konusu. Millî Mücadele'nin haklı gerekçelerini ve amacını ortaya koyan bu program, aynı zamanda Lozan Antlaşması'nda da temel müzakere konularını oluşturacaktır.

SORU:

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gösterilen tepkilere karşı alınan önlemler nelerdir?

CEVAP:

İstanbul Hükûmeti ve İtilaf Devletleri'nin tahriki ile ortaya çıkan bu ayaklanmalar, Ankara Hükûmeti tarafından sistemli bir şekilde bastırıldı. Dürrizade'nin fetvasına karşı, Ankara Müftüsü Rıfat Efendi'nin öncülüğünde 153 din görevlisinin imzasını taşıyan fetva, Millî Mücadele'nin haklılığını ortaya koyma ve halkı aydınlatma açısından çok etkili oldu. Hiyanet-i Vataniye Kanunu yürürlüğe girdi. Asker kaçaklarını önleme kanununu uygulamak için İstiklal Mahkemeleri kuruldu. Alınan tedbirlerle ayaklanmalar bastırıldı ve uzun süren kardeş kavgası sona erdi. TBMM'nin otoritesi arttı. Bu gelişmeler İstanbul yönetiminin gerçek yüzünü ortaya çıkarırken, Türk milleti düşman karşısında bütün gücünü seferber edebilme imkânına kavuştu.

SORU:

Sevr Anlaşması'na Osmanlı Devleti adına imza koyan heyette kimler yer almaktadır?

CEVAP:

Sevr Anlaşması'na Osmanlı Devleti adına imza koyan heyette Rıza Tevfik (Şura-yı Devlet Reisi), Damat Ferit (Sadrazam), Hadi Paşa (Maarif Nazırı), Reşat Halis Bey (Bern Sefiri) yer almaktadır.

SORU:

Sevr Anlaşması, Türk milleti açısından hangi anlamı taşımakta ve nasıl bir öneme sahiptir?

CEVAP:

Sözde "barış antlaşması" adı altında yer alan bütün bu hükümler, Türk milleti için bir ölüm fermanından başka bir anlam ifade etmiyor idi. Bu yüzden, Ankara Hükûmeti, İstanbul Hükûmeti'nin imzalayacağı hiçbir antlaşmayı kabul etmeyeceğini ilan etmişti. Ankara Hükûmeti'nin "Misak-ı Milli" dışında bir

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

çözümü kabul etmesi mümkün değildi. Aslında Misak-ı Milli, o zamanın şartlarında kolu kanadı budana budana, yalnızca gövdesi kalmış ve gövdesinin de parçalanmasıyla yok olacak bir milletin feryadı ve haklı direnişinden başka bir şey değildi. Sevr Antlaşması'nın yaralı ve mazlum bir milleti ölüme mahkûm etmekten başka bir anlamı yoktu.

SORU:

Şark Fatihî olarak adlandırılan komutan kimdir?

CEVAP:

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ilk zaferleri hediye eden Kazım Karabekir Paşa, ve Doğu Anadolu'da "Şark Fatihî" olarak anılmaktadır.

SORU:

TBMM Hükümeti, İnönü Muharebelerinde hangi konferansa davet almıştır?

CEVAP:

İnönü Muharebeleri, TBMM Hükümeti'nin Londra Konferansı'na davet almıştır.

SORU:

Eskişehir-Kütahya Muharebeleri sonrası Türk ordusunun geri çekilmesi sonucunda yaşanan gelişmeler nelerdir?

CEVAP:

Bu harekât sonunda Eskişehir, Kütahya, Afyonkarahisar Yunanların eline geçti. Tabii ki bu gelişmeler yurttan ve Mecliste büyük moral kırılığın ve tepkilere yol açtı. Hatta, Meclisin Ankara'dan Kayseri'ye taşınması bile dile getirildi. Başkomutanlık üzerine yöneltilen eleştiriler karşısında Mustafa Kemal, kararlı ve makul açıklamaları ile moralleri ve güven duygusunu güçlü tutmayı başardı.

SORU:

Düzenli ordunun kurulma gerekçeleri nelerdir?

CEVAP:

Kuva-yı Milliye'nin tasfiyesi mevcut askerî gelişmelerin bir mecburiyeti ise de aslında siyasi şartlar da düzenli ordunun kurulmasını gerekli kılıyordu. Çünkü yeni bir devlete doğru gidişin ilk ve önemli adımı olarak TBMM kurulmuştu. Meclisin siyasi varlığını kabul ettirebilmesi ve otoritesini tesis edebilmesi aynı zamanda askerî gücünün varlığıyla alakalı idi. Bir başka ifade ile hükümet olabilmek, emniyeti ve güveni sağlayabilmek ve hükümetin gereklerini yerine getirebilmek için kuvvete sahip olmak gerekiyordu.

SORU:

Mustafa Kemal Paşa'nın "İnkılap tarihimizin bir sayfası bu zaferle yazıldı" dediği başarı nedir?

CEVAP:

Mustafa Kemal Paşa'nın "İnkılap tarihimizin bir sayfası İkinci İnönü Zaferi ile yazıldı" dediği bu başarının Türk ve dünya kamuoyunda fevkalade etkileri oldu ve bu zafer; siyasi, askerî ve psikolojik açıdan İstiklal Savaşı'nın bundan sonraki seyrini olumlu yönde etkiledi.

SORU:

Sakarya Meydan Muharebesi'nin gerçekleşmesini ele alan üç aşamayı açıklayınız?

CEVAP:

22 gün 23 gece süren Sakarya Meydan Muharebesi'ni 3 aşamada ele almak doğru olur. 23-31 Ağustos arasında Yunanlar sürekli taarruzda bulunup Türk kuvvetlerinin güçlü bir direnişle karşılık verdiği çarpışmalar. İkinci aşama 1-5 Eylül arasındır ki bu süreçte Yunanlar bazı tepeleri ele geçirmiş ve Türkler aleyhine bazı gelişmeler olmuştur. Bu günlerde Mütfa Kemal Paşa'nın askerlik literatürüne giren; "Hatt-ı Müdafaa yoktur sathı müdafaa vardır. O sathı bütün vatanıdır. Vatanın her karış toprağı vatandaşların kanıyla ıslanmadıkça terk edilemez" sözü Türk ordusunun temel stratejisi olmuştur. Son aşama olarak görebileceğimiz 6 - 12 Eylül, artık Türk kuvvetlerinin üstünlüğü ele alıp taarruza geçtiği günlerdir. 10 Eylül'de başlayan Türk taarruzuna dayanamayan, Yunan ordusu perişan bir şekilde dağılmış ve 13 Eylül'de Sakarya'nın doğusunu tamamen boşaltmıştır.

SORU:

Sakarya Meydan Muharebeleri'nin sonuçları halkta nasıl bir etki uyandırmıştır?

CEVAP:

Sakarya Zaferi, bütün vatan sathında zafer şenlikleriyle kutlandı ve kazanılan bu moral ile düşmanın Anadolu'dan atılması için topyekûn maddi-manevi seferberlik başladı. Aşağı yukarı bir yıllık hazırlık neticesinde emperyalizmin destek verdiği Yunan işgal kuvvetlerine son darbeyi vurmak için Büyük Taarruz'un arifesine gelindi.

SORU:

Türk ordusunun Sakarya Meydan Muharebelerinden hemen sonra Büyük Taarruz'u gerçekleştirmemesinin sebepleri nelerdir?

CEVAP:

Sakarya'da büyük bozguna uğrayan Yunan kuvvetleri, Eskişehir-Afyon hattına kadar takip edilebilmişti. Çünkü bugünlerdeki Türk ordusu gerek sayı gerekse lojistik imkânlar itibarıyla Yunan ordusuna kesin darbeyi vurmak için hemen taarruza geçecek durumda değildi. Zaten mevsim de kışa yaklaşıyordu. Bu yüzden ciddi bir hazırlık yapıldıktan sonra taarruzun yapılması uygun görülmüştü.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

SORU:

Büyük Taarruz'un başarıyla sonuçlanmasından sonra hangi gelişmeler yaşanmıştır?

CEVAP:

Büyük Taarruz'un başarıyla sonuçlanmasından sonra, Anadolu'da Yunan askeri kalmamıştı. Ancak, Trakya hâlen işgal altındaydı. İtilaf Devletleri'nin araya girmesi ile ateşkes görüşmeleri 3 Ekim 1922'de Mudanya'da başladı. Sert tartışmalar ile geçen görüşmelerden sonra 11 Ekim günü Mudanya Mütarekesi imzalandı. Buna göre; 15 Ekim'den itibaren çatışmalar duracak, Yunanlar 15 gün içinde Doğu Trakya'yı boşaltacaklar ve 30 gün zarfında Trakya Türk memurlarına devredilecekti. Barış antlaşması imzalanıncaya kadar İtilaf kuvvetleri miktarlarını artırmamak şartıyla bulundukları yerlerde kalabileceklerdir. Mudanya Mütarekesi, Türk İstiklal Savaşı'nın Türk zaferiyle sonuçlandığını gösteren ilk diplomatik ve siyasi belge olması bakımından fevkalade önemlidir. Mütareke yurt içinde büyük coşku ile karşılanmıştır.

SORU:

İstiklal Savaşı'nın toplandığı iki temel noktayı açıklayınız?

CEVAP:

İstiklal Savaşı oldukça zor şartlarda verildi. Bu zorluk, iki temel noktada toplanıyordu. Birincisi; nüfus meselesi, ikincisi; ekonomik durum. Bu iki meseleyi doğru anlamadan veya verilen mücadelenin zeminine, bu konuları koymadan, İstiklal Savaşını doğru anlayabilmek pek mümkün gözükmemektedir.

SORU:

Mondros Mütakeresi'nin, Osmanlı Devleti açısından en ağır maddesi olarak görülen ve ülkeyi işgale açık hale getiren maddesi hangisidir?

CEVAP:

Mondros Mütakeresi'nin 7. Maddesi "Anlaşma devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durum ortaya çıktığında istedikleri stratejik bir bölgeyi işgal edebilecektir." Bu madde Osmanlı Devleti'ni işgale açık hale getirmiştir. İtilaf Devletleri bu maddeyi antlaşmaya koyarak Anadolu'daki işgallerine hukuki bir dayanak oluşturmuşlardır.

SORU:

Mondros Mütakeresi'nde "Vilâyat-ı Sitte" olarak belirtilen vilayetler hangileridir?

CEVAP:

Mondros Mütakeresi'nde "Vilâyat-ı Sitte" olarak belirtilen vilayetler; Erzurum, Van, Elazığ, Diyarbakır, Sivas ve Bitlis'tir.

SORU:

15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'e çıkartma yapan Yunan askerlerine Kordonboyu'ndan ilk kurşunu sıkarak Türk direnişini başlatan gazeteci kimdir?

CEVAP:

15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'e çıkartma yapan Yunan askerlerine Kordonboyu'ndan ilk kurşunu sıkarak Türk direnişini başlatan gazeteci Osman Nevres (Hasan Tahsin)'dir.

SORU:

Mondros Mütarekesi'ni, Osmanlı Devleti adına imzalayan bürokrat kimdir?

CEVAP:

Mondros Mütarekesi'ni, Osmanlı Devleti adına imzalayan bürokrat Rauf Orbay'dır.

SORU:

Anadolu'nun her bakımdan en güvenli yeri olan Sivas'ta millî bir kongrenin toplanması hangi genelge ile duyurulmuştur?

CEVAP:

Anadolu'nun her bakımdan en güvenli yeri olan Sivas'ta millî bir kongrenin toplanması Amasya Genelgesi ile duyurulmuştur.

SORU:

Mustafa Kemal Paşa'yı "Heyet-i Faale" Başkanlığına getiren cemiyet hangisidir?

CEVAP:

Mustafa Kemal Paşa'yı "Heyet-i Faale" Başkanlığına getiren cemiyet, Erzurum Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'dir.

SORU:

"Manda" rejimi düşüncesine tamamiyle son verilen Milli Mücadele kongresi hangisidir?

CEVAP:

"Manda" rejimi düşüncesine tamamiyle son verilen Milli Mücadele kongresi Sivas Kongresi'dir.

SORU:

Ülke sathındaki bütün millî kuruluşları tek bir çatı altında ve tek bir ülkü etrafında toplayan kongre Milli Mücadele kongresi hangisidir?

CEVAP:

Ülke sathındaki bütün millî kuruluşları tek bir çatı altında ve tek bir ülkü etrafında toplayan kongre Milli Mücadele kongresi Sivas Konresi'dir.

SORU:

Sivas Kongresi kararlarının Osmanlı Devleti yönetimi üzerindeki etkileri neler olmuştur?

CEVAP:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Sivas Kongresi kararlarının Osmanlı Devleti bürokrasisi üzerindeki etkileri büyük olmuştur. Halkın ve aydınların büyük bölümü gerçekleri görürken, Damat Ferit Hükümeti itibar kaybetmiş ve sonuçta hükümet düşmüştür. Yerine Ali Rıza Paşa kabinesi kurulmuştur. Ali Rıza Paşa, hükümet üyesi Salih Paşa'yı Mustafa Kemal Paşa ile görüşmek üzere Amasya'ya göndermiştir.

SORU:

Meclis-i Mebusan içerisinde bulunan ve Mustafa Kemal'in direktifi ile hareket eden Millî Mücadele yanlısı milletvekilleri tarafından oluşturulan grup hangisidir?

CEVAP:

Meclis-i Mebusan içerisinde bulunan ve Mustafa Kemal'in direktifi ile hareket eden Millî Mücadele yanlısı milletvekilleri tarafından oluşturulan grup; Felah-ı Vatan grubudur.

SORU:

İstanbul Hükümeti'nin Heyet-i Temsiliye'yi resmen tanıdığını ve kararlarını dikkate aldığını gösteren antlaşma hangisidir?

CEVAP:

İstanbul Hükümeti'nin Heyet-i Temsiliye'yi resmen tanıdığını ve kararlarını dikkate aldığını gösteren antlaşma Amasya Protokolüdür.

SORU:

Milli mücadele girişimlerinden rahatsız olan İtilaf Devletleri İstanbul'u hangi tarihte işgal etmişlerdir?

CEVAP:

Milli mücadele girişimlerinden rahatsız olan İtilaf Devletleri 16 Mart 1920 tarihinde İstanbul'u işgal etmişlerdir.

SORU:

Şeyhülislam Dürrizade Abdullah'ın Millî Mücadele'yi başlatanları "âsi" olarak nitelendirdiği fetvaya karşı hazırlanan, Milli Mücadele'nin haklılığını ortaya koyan fetva kim öncülüğünde hazırlanmıştır?

CEVAP:

Şeyhülislam Dürrizade Abdullah'ın Millî Mücadele'yi başlatanları "âsi" olarak nitelendirdiği fetvaya karşı hazırlanan, Milli Mücadele'nin haklılığını ortaya koyan fetva, Ankara Müftüsü Rifat Efendi'nin öncülüğünde hazırlanmıştır. Bu fetva ayrıca 153 din görevlisinin imzasını taşımaktadır.

SORU:

Osmanlı Genelkurmayı'nın da desteğiyle Düzenli Ordu'ya geçiş zamanına kadar yani Ekim-Kasım 1920'ye kadar işgallere karşı koyan milli askeri güç hangisidir?

CEVAP:

Osmanlı Genelkurmayı'nın da desteğiyle Düzenli Ordu'ya geçiş zamanına kadar yani Ekim-Kasım 1920'ye kadar işgallere karşı koyan milli askeri güç "Kuvâ-yı Milliye" grubu idi.

SORU:

Türkiye açısından Ermeni meselesini kapatan ve TBMM'nin ilk askerî başarısı olan antlaşma hangisidir?

CEVAP:

Türkiye açısından Ermeni meselesini kapatan ve TBMM'nin ilk askerî başarısı olan antlaşma Gümrü Antlaşmasıdır.

SORU:

TBMM'ye ilk zaferleri hediye eden ve Doğu Anadolu'da "Şark Fatih" olarak anılan Milli Mücadele komutanı hangisidir?

CEVAP:

TBMM'ye ilk zaferleri hediye eden ve Doğu Anadolu'da "Şark Fatih" olarak anılan Milli Mücadele komutanı Kazım Karabekir'dir. Kazım Karabekir, cephe komutanı olarak askerî faaliyetlerinin yanı sıra bölgenin eğitim ve kültür alanında kalkınması için de fevkalade hizmetlerde bulunmuştur.

SORU:

Düzenli Türk ordusunun Batı Cephesi'nde ilk başarısı olarak kabul edilen I. İnönü Muharebesi'nin sonuçları nelerdir?

CEVAP:

Düzenli Türk ordusunun Batı Cephesi'nde ilk başarısı olarak kabul edilen bu zaferin Türk ve dünya kamuoyunda fevkalade etkisi olmuştur. oldu. Bu zaferle 2. Viyana yenilgisinden itibaren sürekli geri çekilen bir milletin ve ordusunun asla hak etmediği bir eziklik psikolojisini üzerinden atma fırsatı doğmuştur. Bu başarı ile TBMM Hükümeti'nin Londra Konferansına daveti sağlanmıştır.

ÜNİTE 6: TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ VE SİYASİ YAPILANMA (1920-1923)

MECLİS-İ MEBUSAN'DAN TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNE GEÇİŞ

19 Ocak 1920'de İstanbul'da açılan ve Misak-ı Milli (28 Ocak 1920) gibi önemli bir belgenin kabulünü gerçekleştiren Meclis-i Mebusan'ın çalışma imkânı, İngilizler'in 16 Mart 1920 günü İstanbul'u fiilen işgal etmeleri, Meclisi basarak başta Rauf Bey ve Kara Vasıf Bey olmak üzere bazı mebusları tutuklayarak tüm devlet kurumlarını denetim altına almak istemeleri nedeniyle ortadan kalkmıştır. Bunun üzerine Mustafa Kemal Paşa 19 Mart 1920 günü bir genelge yayınlarak Ankara'da memleket işlerini idare etmek ve denetlemek üzere olağanüstü yetkilere sahip bir meclis toplanacağını duyurmuştur. Buna göre, milletvekili olmak isteyenlerin milletvekili seçim yasası hükümlerine bağlı olacaklarını, her sancaktan 5 milletvekili seçileceğini, milletvekillerinin ikinci seçmenler, sancak idare meclisleri, belediye meclisleri ve Müdafaa-i İdare Hukuk üyeleri tarafından seçileceklerini, her parti, zümre ve derneğin aday gösterebileceğini, dileyenlerin bağımsız aday

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

olabileceklerini, seçimlerin gizli oy ve salt çoğunluk esasına göre yapılacağını ve seçimlerin en üst düzeyde kamu yöneticilerinin denetiminde gerçekleştirileceğini belirtti. Bunun üzerine başta padişah olmak üzere İstanbul Hükümeti ve itilaf devletleri bu duruma karşı çıktı. Bir isyan olarak nitelendirilen bu tavra karşın itilaf devletlerince işgal altında bulunan bazı yerlerde seçimlerin yapılması engellendi. Çatalca, Gelibolu, Kırklareli ve Tekirdağ'da seçimler yapılamadı. Adana, İzmir, İzmit, Mersin ve İstanbul'un ise belirli bölgelerinde seçimler yapılabilirdi. Bütün bu engellemelere karşın 23 Nisan 1920 Cuma günü en yaşlı milletvekili olan Sinop Milletvekili Şerif Bey'in konuşmasıyla meclis açıldı. Bir konuşma gerçekleştiren Mustafa Kemal Paşa hükümetin kurulmasının zorunlu olduğunu, geçici olarak bir hükümet başkanı seçmenin ve padişaha vekil atamanın doğru olmadığını, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üstünde bir güç kabul edilemeyeceğini, yasama ve yürütme yetkilerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde toplanması gerektiğini öngören bir teklif sundu. Bunun üzerine 3-4 Mayıs'ta seçimler yapılarak İcra Vekilleri Heyeti adı verilen ve 11 kişiden oluşan hükümetin üyeleri belirlendi. Meclis başkanının hükümete de başkanlık etmesi kararlaştırıldı. Meclis otoritesinin yurt düzeyinde kurulabilmesi için bazı yasal düzenlemeler gerçekleştirildi. İstiklal Mahkemeleri kuruldu. Seyyar Jandarma Birlikleri oluşturuldu. Anadolu Ajansı ve milliyetçi çizgide yayın yapan gazeteler desteklendi. Dağılmış ordunun yerine yeni bir ordu kuruldu. Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama, yürütme ve zaman zaman da yargı görevlerini üstlenerek güçler birliği ilkesini belirlemiştir. Anayasa niteliğini taşıyan ve kurulacak yeni devletin temel ilkelerini belirleyecek Teşkilat-ı Esasiye Kanunu 20 Ocak 1921 tarihinde kabul edildi. 24 maddeden oluşan yeni anayasa siyasi yapı ve idare yapı olmak üzere iki bölümden oluşmaktaydı. Siyasi yapı bölümünde (1.-10. madde) egemenliğin kayıtsız şartsız milletin olduğu, yürütme ve yasama gücünün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde olduğu, Osmanlı İmparatorluğu'nun mutlak/monarşik yönetim anlayışı yerine demokrasiye dayalı millet egemenliğini esas alan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu, Türkiye Devleti Hükümeti'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti adını taşıyacağı anayasal hüküm haline getirildi. Siyasi yapı bölümünde ayrıca meclis üyelerinin vilayet halklarınca seçileceği, seçimlerin iki yılda bir yapılacağı, seçilen milletvekilinin seçildiği ili değil bütün milleti temsil edeceği, seçilen vekillerin kendi içlerinden birisini "İcra Vekilleri Reisi" olarak seçeceklerini, İcra Vekillerinin yetkilerinin bir yasa ile

belirleneceğini, Meclis başkanının İcra Vekillerinin kararlarını onaylayacağı belirtiliyordu. İdari yapı bölümünde (11.- 23. madde) ülke vilayetlere, vilayetler kazalara, kazalar da nahiyelere ayrılıyor, vilayet ve nahiyelere muhtarlıklar veriliyordu. Valilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin temsilcisi olarak vilayetlerde bulunacağı, kazaların valinin emri altındaki kaymakamlarca yönetileceği, nahiyeleri ise nahiye müdürlerinin yöneteceği ifade ediliyor, Nahiye müdürlerinin Nahiye Şurası tarafından, Nahiye Şuralarının ise doğrudan doğruya halk tarafından seçileceği belirtiliyordu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin en belirgin özelliklerinden birisi "ihtilalci" olmasıdır. Zira meclisin üstünde bir güç olmadığı düşüncesi ile 20 Ocak 1921 tarihinde çıkarılan Anayasada egemenliği kayıtsız şartsız millete veren hükmü benimseyerek Hilafetle Saltanatı birbirinden ayırıp altı yüz yıllık Osmanlı Saltanatını 1 Kasım 1922 de kaldırarak bu özelliğini açıkça göstermiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisine Türk ve Müslüman olmayanlar dışında kimse katılmamıştır. Bu nedenle gerek oluşum biçimi gerekse amaçları bakımından tam bir Milli Meclistir. 1. Meclis 1 Nisan 1923 tarihinde yeniden seçimlerin yapılması kararının alınmasına dek çalışmalarını sürdürmüştür

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDE OLUŞAN GRUPLAR

A-YEŞİL ORDU: Geleceğin şarkta olduğunu düşünen ve Anadolu'da Rusya'nın yardımıyla bir devrim yapmayı tasarlayanlar Meclis kurulduktan sonra Yeşil Ordu adını almışlardır. Öncüleri arasında Hakkı Behiç Bey bulunmaktaydı. Mecliste on dört vekili bulunan bir örgüt olarak kuruluşlarına dair resmi belgeyi hükümete sunmadıkları için gizli bir örgüt olarak nitelendirilmişlerdir. İslamcı sosyalizmi savunan bu cemiyetin Ethem Bey (Çerkez Ethem) ile ilişki kurması Mustafa Kemal Paşa tarafından hoş karşılanmayarak faaliyetlerini durdurması istenmiştir. 14 Ağustos'ta Mustafa Kemal Paşa'nın yaptığı meclis konuşmasının ardından ayrılık yaşayan sol kesimin bu durumundan Yeşil Ordu'da etkilenmiştir. Üyelerinin bir kısmı Sovyet Devrimi'ne benzer bir devrim modeli getirmeye çalışmış, bir kısmı a ulusal-halkçı bir düzen kurma modeli oluşturmaya yönelmiştir. 1920 Eylülüne gelindiğinde Yeşil Ordu Cemiyeti tamamen dağılmıştır. Üyelerinin büyük bir kısmı hükümetçe kurulan Cumhuriyet Komünist Fırkası'na geçmiştir. Cemiyetin sol kanadını oluşturan Nazım Bey ise Yeşil Ordu'nun dönüşümüne karşı çıkarak Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'na dönüştüğünü belirtmiştir.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

B-HALK ZÜMRESİ: Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin toplanmasının ardından bir grup milletvekili Rusya'da olduğu gibi Anadolu'da da bir Bolşevik Devrim gerçekleştirmeyi amaçlamaktaydılar. Mustafa Kemal Paşa'nın Sosyalizme karşı ancak halkçılık yanlısı olması bu milletvekillerinin halkçılık düşüncesi çerçevesinde örgütlenmelerini gündeme getirdi. 60-70 kişiden oluşan bir grup milletvekili Halk Zümresi adıyla orta çıktı (Eylül 1920). Yunus Nadi, Hakkı Behiç, Muhittin Baha, Dr. Adnan Bey gibi isimler bu hareketin içerisinde yer aldılar. 8 Eylül 1920'de bir de program yayınlayan bu hareketin amacı; ülkede kayıtsız şartsız halkı egemen kılmak, çağın koşullarına ve halkın ihtiyaçlarına göre gerekli yenilikleri yapmak ve gerekli kurumları oluşturmaktır. Halk Zümresi İttihatçı-İslamcı-Sosyalist görüşleri birleştirmeye çalışan siyasi bir oluşum olarak görülüyordu.

C-ISLAHAT GRUBU: Egemenliğin kayıtsız şartsız millete verilmesini, halkın kendi işlerini doğrudan doğruya kendisinin yürütmesini amaçlamıştır. Eğitim alanında büyük reformlar amaçlayan bu grubun programında, en kısa sürede ulusun bütün bireylerini okur-yazar duruma getirmek, her ilde öğretmen okulu açmak, öncelikli olarak köylere öğretmen göndermek, kızların eğitimine İslam gelenekleri çerçevesinde erkekler kadar önem vermek yer almaktaydı.

D-İSTİKLAL GRUBU: Mecliste Mustafa Kemal Paşa'ya hayranlık duyan, ileri görüşlü 30-40 kadar milletvekili bir araya gelerek İstiklal Grubu'nu kurdular. Bunlar mecliste Terakkiperver-Milliyetperver akımı temsil edeceklerini açıkladılar.

E-TESANÜD GRUBU: Mazhar Müfid, Ferid, İsmail Suphi, Mustafa, Rasim, Yusuf, Dr. Suat, Tahsin, Şevket, Abdulkadir Kemali, Yusuf Ziya beylerin İdare Heyeti'ni oluşturduğu Tesanüd Grubu, "mütedil milliyetperver" milletvekilleri tarafından kurulmuştur. Amaçları milletvekilleri arasında dayanışmayı sağlamaktır. Mecliste en örgütlü grup olarak partileşmeyi düşünmemiş ve program yayınlamamışlardır.

MÜDAFAA-İ HUKUK GRUPLARI

A-ANADOLU VE RUMELİ MÜDAFAA-İ HUKUK GRUPLARI (BİRİNCİ GRUP): Mustafa Kemal Paşa'nın hazırlamış olduğu Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun meclis tarafından kabul edilmesinin ardından, meclisteki hizipleşmeler daha da çoğalmaya başladı. Bu durum yasama, yürütme ve zaman zaman da yargı görevini üstlenen TBMM'nin çalışma düzenini olumsuz yönde etkiledi. Meclis çalışmalarının daha düzenli bir biçimde işleyiş göstermesi için bazı milletvekilleri yeni bir grup kurmak istediler. Bu durum üzerine Mustafa Kemal Paşa meclisin temelini oluşturan ve tüm yurt düzeyine yayılan Müdafaa-i

Hukuk Cemiyetlerinin meclis başkanlığı ile ilişkilerini daha düzenli bir hale getirmelerini istedi. Mecliste inkılapçılık zihniyetine sahip vekiller ile görüştüken sonra Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu adı altında mecliste büyük bir grup kurma kararı aldı. 10 Mayıs 1921 tarihinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu kuruldu. Mustafa Kemal Paşa grubun başkanlığına seçildi. Grubun 2 maddeden oluşan bir programı vardı. Buna göre grubun amacı Misak-ı Milli esasları içinde vatanın tamamını ve milletin bağımsızlığını sağlayacak barışı elde etmek ve bu amacı gerçekleştirmeye çalışmakla birlikte devlet ve millet teşkilatını Teşkilat-ı Esasiye Kanunu dairesinde bölüm bölüm tespit etmek ve hazırlamaya çalışmaktır. Grubun kuruluşunun ardından bazı isimlerin grubun dışında tutulması tepkilere yol açmıştı. Mecliste adeta bir siyasi parti işlevi gören "Birinci Grup" 1923 seçimlerinin ardından siyasi parti biçimine dönüştü ve Halk Fırkası olarak çağdaş Türkiye'nin oluşumuna damgasını vurdu.

B-İKİNCİ GRUP: TBMM'de Mustafa Kemal Paşa liderliğinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubunu kurulduktan sonra meclisteki vekiller üç gruba bölündüler. Hükümete yakınlıklarıyla tanınanlar sağ tarafta, muhalif olanlar sol tarafta ve tarafsız gözükenerler ise ortada konumlanmaya başladılar. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu içinde yer almayan kimi milletvekilleri bir araya gelerek 1921 yılı sonları ve 1922 yılı başlarında yeni bir grup oluşturmaya çalıştılar. Böylece mecliste bir muhalefet grubu oluşmuş oldu. Kendilerine İkinci Grup adını takan bu yapılanma üyeleri arasında tutarlı bir görüş birliği oluşturmamıştı. Bununla birlikte ülkenin yenileşmesi ve dirilmesi için kendi içinden ayırdığı milletvekillerinden oluşan bir özel komisyon kurarak programını hazırlamıştır. İkinci Grup, 1923 seçimlerinde kendi iradesiyle katılmamış, bunun sonucu olarak da siyasi yaşamdan silinip gitmiştir.

CUMHURİYET'İN İLANINA KADAR TÜRKİYE'DE KURULAN SİYASİ PARTİLER

Osmanlı Devleti'nde siyasi partili hayat 23 Temmuz 1908'de Meşrutî sisteme yeniden geçildikten sonra başladı. 14 Eylül 1908'de kurulan Osmanlı Ahrar Fırkası, Türk tarihinde parti adıyla kurulan ilk siyasi parti oldu. 1908-1918 yılları arasında çeşitli siyasi partiler kurulduysa da döneme damgasını vuran İttihat ve Terakki Partisi ile Hürriyet ve İtilaf Partisi oldu. Mondros Mütarekesi'nden sonra Hürriyet ve İtilaf Partisi yeniden siyaset sahnesine dönerek ülke yönetiminde etkin olmaya başladı. Ülkenin işgaline karşı etkili bir direniş gösterememesi ülkede Müdafaa-i Hukuk hareketi denilen yeni bir hareket

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ 1

doğurdu. Mustafa Kemal Paşa önderliğinde Müdafaa-i Hukuk hareketi Sivas Kongresi sırasında Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirildi. Atatürk'ün liderliğini yaptığı bu cemiyet, Türkiye halkının Misak-ı Milli ile saptanan sınırlar içinde bağımsız bir devlet olarak varlığını sürdürebilmesini sağlamak için Milli Kurtuluş Savaşı'nı başlattı. Bunun için Ankara'da 23 Nisan 1920'de TBMM'ni kurarak yeni bir devletin temelini attı. Mecliste kısa süreli partiler kuruldu. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne bağlı milletvekillerinden oluşan bu mecliste zaman içinde çeşitli hizipler oluştu. 1 Nisan 1923'te TBMM seçimlerin yenilenmesi kararı alınca Atatürk 8 Nisan 1923'te bir seçim bildirisi yayınladı. Bu bildiride lideri olduğu Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubunu Halk fırkasına dönüştüreceğini belirtti. 9 Eylül 1923 tarihinde ise Halk Fırkası kuruldu.

A-TÜRKİYE HALK İŞTİRAKİYUN FIRKASI: 7 Aralık 1920'de Tokat milletvekili Nazım Bey, Bursa milletvekili Şeyh Servet Bey, Afyon milletvekili Mehmet Bey, baytar binbaşı Hacıoğlu Salih Bey ve Ziyetullah Nuşirevan Bey tarafından emeği temel ilke olarak kurulmuştur. Emek gazetesi çıkarılarak Yeşil Ordu'nun tabanını kendi yanlarına çekmek adına Yeşil Ordunun kurdukları partiye dönüştüğü propagandasını yaydılar. Memurlardan bu partiye girenlerin görevini son verildi. Maarif Vekili, maarif müdürlerine bir genelge göndererek maarif mensuplarının partiye girmesine izin verilmemesini istedi. Parti, saltanatın babadan oğula geçmesine, dini esaslara dayanan tasarruf hakkına karşı çıkınca İslamcı milletvekillerinin ve halkın tepkisini çekmeye başladı. Çerkez Ethem isyanını destekledikleri gerekçesiyle bazı parti üyeleri tutuklandı. Çerkez Ethem ayaklanması sonrası parti üzerindeki baskılar artınca parti yöneticileri 1 Şubat 1921 tarihinde itibaren çalışmalarının durdurulduğuna dair bir bildiri yayınladılar. Hükümet başkanı olan Rauf Bey 21 Temmuz'dan itibaren sosyalistlerin çalışmalarını yasakladı. 2 Ekim 1922'de ise İcra Vekilleri Heyeti kararıyla Türkiye Halk İştirakiyun Partisi tümüyle kapatıldı.

B-TÜRKİYE KOMÜNİST FIRKASI: Rusya'da Bolşevik İhtilali sonrası Sosyalist temellere dayanan yeni bir düzen kurulmuştu. İki ülke arasında kurulan iyi ilişkiler sosyalist düşüncenin Anadolu'da yayılmasına yol açtı. 1920 sonbaharında Anadolu'da göz ardı edilemeyecek kadar gelişmiş bir Bolşevik kitle oluşmuştu. Hükümet bu kitleyi denetimi altına almak istedi. Zira bu sırada bazıları komünist bir parti kurarak Anadolu'da sosyalist bir düzene geçmenin mücadelesini veriyorlardı. Oysa millet, meclis ve

hükümet böyle bir düzen yanlısı olarak gözükmüyordu. Hükümet, dış etkilerle ülkenin kimi yerlerinde görülen sosyalist hareketleri önlemek, hükümete muhalif güçleri denetim altına almak, emperyalist düşmana karşı yapılacak savaşta Sovyetlerin yardımını arttırabilmek adına 18 Ekim 1920'de Türkiye Komünist Partisi kuruldu. Kurtuluş Savaşı'nın askeri kadrosunda bulunan Fevzi Paşa Kazım Karabekir Paşa, Ali Fuat Paşa, Rafet Bey ve İsmet Bey'de partiye dahil olmuşlardı. Türkiye Komünist Partisi, Anadolu'nun ve Türk milletinin koşulları farklı olduğu için Türkiye'ye özgü yukarıdan gelen kanlı olmayan bir komünizmi benimsemişti. Parti, Hakimiye-i Milliye ve Anadolu'da Yeni Gün gazetelerince desteklenmiştir. Pati 1921 yılı ortalarında kapatılmıştır.

C-CUMHURİYET HALK FIRKASI: Savaş sırasında TBMM'de oluşturulan Müdafaa-i Hukuk Grubu, Mudanya Mütarekesi'nden sonra işlevini tamamlamıştı. Bunun bir siyasi partiye dönüştürülme zamanı gelmişti. Mustafa Kemal Paşa, 6 Aralık 1922'de Halk Partisi adından bir parti kuracağını açıkladı. Atatürk'ün buradaki amacı; Kurtuluş Savaşı başarısının yapılacak inkılaplarla tamamlamak, inkılapları bir programa dayandırmak, bu programa halkı da katmak ve partiyi halkçılık esasına göre yapılandırmaktı. Yaptığı yurt gezileri sonrası hükümete düşüncelerini aktaran Atatürk, seçimlerin yenilenmesi fikrini hükümet üyelerine ifade etti. Bunun üzerine 1 Nisan 1923 tarihinde verilen bir önerge ile seçimlerin yenilenmesi kararlaştırıldı. Seçimler tamamlandıktan sonra 9 Eylül 1923'te parti kuruldu. 11 Eylül 1923'te toplanan Halk Partisi üyeleri Mustafa Kemal Paşa'yı parti başkanlığına, Başvekil Ali Fethi Bey'i Parti Grup Başkanlığına, Recep Bey'i de Genel Sekreterliğe seçti. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilince Mustafa Kemal Atatürk Cumhurbaşkanı olarak fiilen parti başkanlığını sürdürmeyi uygun görmedi ve 19 Kasım 1923'te İsmet Paşa'yı Parti Başkan vekilliğine atadı. İsmet Paşa 20 Kasım günü yayınladığı bir bildiri ile Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin şubelerini Halk Partisi'ne bağladı. Bu sayede parti yurdun dört bir yerine kısa sürede yayıldı. 10 Kasım 1924'te alınan bir kararla partinin başına Cumhuriyet ifadesi eklendi. Cumhuriyet'in ilanı ve Hilafetin kaldırılması sonrası gelişmeler parti üyeleri arasında parçalanmalara yol açtı. Bazı parti üyeleri partiden ayrılarak yeni bir parti kurdular. Cumhuriyet Halk Partisi 1927 yılına kadar tek parti olarak çalışmalarını ilk tüzük doğrultusunda sürdürdü. 15-20 Ekim 1927'de yapılan ikinci kongresinde parti tüzüğünü daha da geliştirdi. 1927 yılındaki kongrede parti Cumhuriyetçilik, Halkçılık,

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Milliyetçilik ve Laiklik ilkelerini benimsemiştir. 1930'da partide yaşanan ayrışmalar sonucu bir grup üye ayrılarak Serbest Cumhuriyet Fırkası adında bir parti kurmuştur. Bu parti uzun ömürlü olmamış ve ortadan kalkmıştır. 1930 sonrasında partinin programına Devletçilik ve İnkılapçılık ilkeleri de eklenmiştir. 9 Mayıs 1935 yılındaki kurultay sonrası fırka ibaresi parti ibaresi ile değiştirilmiştir. Aynı kurultayda partinin benimsediği ilkeler Kemalizm olarak adlandırılmıştır. Söz konusu bu ilkeler 5 Şubat 1937'de Anayasa'ya eklenmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi 1950 yılına kadar iktidar partisi olarak görev yapmıştır. Kuruluşundan başlayıp 10 Kasım 1938'e kadar parti genel başkanlığını Mustafa Kemal Atatürk yapmıştır. Vefatının ardından bu görevi İsmet İnönü sürdürmüştür.

SORU:

Mondros Mütarekesi kaç yılında imzalanmıştır?

CEVAP:

30 Ekim 1918

SORU:

1914 seçimlerine tek giren parti hangisidir?

CEVAP:

İttihat ve Terakki Partisi

SORU:

Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti hareketinin esas amacı nedir?

CEVAP:

Ülke topraklarının sömürgeleşmesine ve Türk halkının esir edilmesine karşı çıkan az sayıda asker ve sivil aydının öncülüğünde önce bölgeleri daha sonra da tüm ülkenin kurtartılması

SORU:

Damat Ferit Paşa hükümeti ile Ankara arasındaki iletişimi koparan olay nedir?

CEVAP:

Erzurum'da ve Sivas'ta yapılan Kongrelerde millî sınırlar içinde vatanın bölünmez bir bütün olduğu belirtilerek seçimlerin yapılarak halkın temsilcilerinden oluşan Meclis-i Mebusanın toplanması ve ülke sorunlarının burada görüşülmesi, hükümetlerin de meclisten güç alması istenmesine karşın Ferit Paşa hükümetinin bu isteğe yanıtı kalmaması.

SORU:

Damat Ferit Paşa'nın istifası üzerine sadrazamlığa kim atanmıştır?

CEVAP:

Ali Rıza Paşa

SORU:

16-29 Kasım 1919 Tarihinde Heyet-i Temsiliye ile komutanlar arasında Sivas'ta gerçekleştirilen görüşmede hangi konular üzerinde fikir birliği sağlanmıştır?

CEVAP:

Kongrelerde ortaya konan temel ilkelerin korunması ordunun millî iradenin emrinde olması, mali sorunların millî mücadeleyi engellemeyeceği konularında görüş birliği sağlanmıştır.

SORU:

Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin seçimlere soğuk durmasının sebebi nedir?

CEVAP:

Kuva-yı Milliye güçlerinin seçimlere müdahale edeceğinden dolayı serbest seçim yapılamayacağı görüşünde olmaları

SORU:

Mustafa Kemal hangi şehirden mebus seçilmiştir?

CEVAP:

Erzurum

SORU:

Meclis-i Mebusan'ın yaptığı en önemli iş nedir?

CEVAP:

28 Ocak 1920'de kabul ettiği ve 17 Şubat 1920'de Meclis kürsüsünden açıkça okunup oylayarak tüm dünyaya açıklanan ve tarihe Misak-ı Millî (Millî Ant) olarak geçen belgeyi kabul etmesidir.

SORU:

Meclis-i Mebusan'ın açılmasına karşın İngilizler tepkisi nasıl olmuştur?

CEVAP:

Karşı harekete geçen İngilizler 15 Mart'ta 150 kişiyi tutukladılar. 16 Mart 1920'de de fiilen İstanbul'u işgal ettiler. Tüm devlet kurumlarını denetim altına aldılar. Meclisi basarak başta Rauf Bey, Kara Vasıf Bey olmak üzere bazı mebusları tutukladılar. Böylece devletin bağımsızlığına büyük bir darbe vurdular. Bir bildiri yayınlarak sözde işgalin geçici olduğunu, amaçlarının Saltanatın etkinliğini kırmak olmayıp, Osmanlı idaresinde kalacak yerlerde güçlendirmek olduğunu, taşrada isyan çıktığı ya da katliamlar yapıldığı takdirde İstanbul'un Türklerden alınacağını, herkesin saltanat merkezi olan İstanbul'dan verilecek emirlere uyması gerektiğini belirttiler.

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

İngilizler 'in fiilen İstanbul'u işgal etmesi üzerine Mustafa Kemal Paşa nasıl bir reaksiyon gösterdi?

CEVAP:

Mustafa Kemal Paşa bu gelişmeler üzerine İstanbul ile iletişimin kesilmesini, işgalci güçlerin Anadolu'ya asker göndermesini sağlayacak stratejik noktaların tutulmasını belirli noktalarda demiryollarının bozulmasını, Anadolu'daki İtilaf Devletleri subaylarının tutuklanmasını, İstanbul'a para ve kıymetli eşya akışının istedi. İşgalin protesto edilmesini istedi. İstanbul'daki İngiliz, Fransız, İtalyan, Amerikan temsilcilerine, tarafsız devletlerin Dışişleri Bakanlıklarına, İngiltere, Fransa ve İtalya parlamentolarına işgali protesto eden birer telgraf gönderdi. Ayrıca 19 Mart 1920'de Ankara'da bir meclisin toplanacağını belirten bir de genelge yayınladı.

SORU:

23 Nisan 1920'de kurulan hükümetin ilk icraatları neler olmuştur?

CEVAP:

Meclis, otoritesini yurt yüzeyinde kurabilmek için yasal düzenlemeler yaptı, 'istiklal Mahkemeleri gibi olağanüstü mahkemeler kurdu, iç isyanları bastırmak mal ve can güvenliğini sağlayabilmek için Seyyar Jandarma Birlikleri oluşturdu, kamuoyu oluşturabilmek için yazılı sözlü propagandaya büyük bir önem verdi. Anadolu Ajansı'nı destekledi, Matbuat ve İstihbarat Müdürlüğü'nü kurdu. Başta Hâkimiyeti Milliye olmak üzere milliyetçi çizgide yayın yapan gazeteleri destekledi, milletvekillerinden, aydınlardan heyetler oluşturarak köy köy, kasaba kasaba meclisin amaçları halka anlatıldı. Böylece Türk halkının meclisin etrafında toplanması sağlandı. Dağılmış ordunun yerine yeni bir ordu kurdu.

SORU:

Yeni kurulan Türk devletinin ilk anayasası olan 1921 anayasasına göre devletin siyasi yapısı nasıl şekillendirilmiştir?

CEVAP:

Siyasi yapı bölümünde (1-10. madde) egemenliğin kayıtsız şartsız millette olduğu düşüncesi anayasal hüküm hâline getirilmişti. Yürütme gücü ve yasama yetkisinin milletin tek ve gerçek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisinde toplandığı kabul edilmişti. Böylece Büyük Millet Meclisi açıldığı andan o güne kadar yaptıklarını yasal bir çerçeve içine oturtarak egemenlik anlayışında köklü bir dönüşümü gerçekleştirmişti. Osmanlı İmparatorluğu'nun Mutlak/Meşruti Monarşi anlayışı yerine demokrasinin temel ögesi olan millet egemenliği anlayışını oturtmuştu. Anayasa Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur ve hükûmeti Büyük Millet Meclisi hükûmeti unvanını taşıy hükûmünü getirerek Osmanlı Devleti'nin artık tarihe karıştığını onun yerine Türkiye Devleti'nin geçtiğini belirtmiştir. Türkiye Devleti Hükûmeti'nin de Büyük Millet Meclisi Hükûmeti adını

taşıyacağını vurgulayarak Osmanlı Hükûmeti'nin yok olduğuna dikkati çekmiştir. Anayasa Büyük Millet Meclisi üyelerinin vilayet halkınca seçileceğini seçimin iki yılda bir yapılacağını seçilen milletvekillerinin seçildiği ili değil tüm milleti temsil edeceğini, hükûmet üyelerinin kendi içlerinden birini İcra Vekilleri Reisi" olarak seçeceğini, İcra Vekillerinin" görev ve yetkilerinin bir yasa ile belirleneceğini, Meclis Başkanının İcra Vekillerinin" kararlarını onaylayacağını belirtiyordu. Anayasa şeriat hükümlerinin yürütülmesi, genel yasaların değiştirilmesi, kaldırılması, anlaşma ve barış yapılması, yurt savunması gibi görevlerin de Büyük Millet Meclisine ait olduğunu vurguluyordu. Tüm bu hükümler Meclis Başkanını devlet başkanı konumuna getiriyor ve yeni devlet de padişahın yerinin olmadığını örtülü bir şekilde benimsemiş oluyordu.

SORU:

Yeni kurulan Türk devletinin ilk anayasası olan 1921 anayasasına göre devletin idari yapısı nasıl şekillendirilmiştir?

CEVAP:

İdari yapı bölümünde ise (11-23.madde); Anayasa ülkeyi vilayetlere, vilayetleri kazalara, kazaları da nahiyelere ayırıyordu. Vilayetlere ve Nahiyelelere "Muhtariyet" veriyordu. Ancak dış ve iç politika, şer'i, adli ve askerî konularda, uluslararası iktisadi ilişkiler dışında çıkarılacak yasalar çerçevesinde vakıflar, medreseler, eğitim, sağlık, iktisat, ziraat, bayındırlık ve sosyal yardım işlerinin düzenlenmesinde Vilayet vakıflarına yetki veriliyordu. Vilayet Şuraları seçimle oluşacaktı. Vali, Büyük Millet Meclisinin temsilcisi olarak vilayette bulunacak ve devletin genel ve ortak işlerini yerine getirecekti. Kazalar valinin emri altında kaymakamlarca yönetilecekti. Nahiyeleler nahiye müdürlerince yönetilecek. Nahiye Müdürünü Nahiye Şurası seçecekti, Nahiye Şurası da doğrudan doğruya nahiye halkınca seçilecekti. Nahiye'nin idare heyetini de Nahiye Şurası seçecekti. Nahiye Şurası ve idare heyetinin yargısal, iktisadi ve mali yetkileri olacak bunların sınırları yasalarda belirlenecekti. 1921 Anayasasının öngördüğü devlet düzeni, yerel yönetimlere ve yerinden yönetim ilkesine büyük bir önem veren adı konmamış bir cumhuriyetti.

SORU:

TBMM'nin tam bir Milli Meclis olma özelliğini kazandıran durum nedir?

CEVAP:

TBMM'ye Türk ve Müslüman olmayanların dışında kimsenin katılmamış olmasıdır.

SORU:

TBMM'de İslamcı sosyalizmi savunan grup hangi ad ile anılmaktaydı?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

CEVAP:

Yeşil Ordu

SORU:

Yeşil ordu grubunu gizli bir örgüt olarak nitelendirilmesinin sebebi nedir?

CEVAP:

Örgütlerinin kuruluşunu gösteren resmi bir belgeyi hükümete vermemeleri.

SORU:

Yeşil Ordu Cemiyeti'nin hangi vilayetlerde merkezleri vardı?

CEVAP:

Eskişehir ve Ankara

SORU:

Yeşil Ordu Cemiyeti'nin hangi davranışı Mustafa Kemal Paşa tarafından hoş karşılanmamış ve tepki görmüştür?

CEVAP:

Yeşil Ordu Cemiyeti'nin Ethem Bey (Çerkez Ethem) ile görüşmesi

SORU:

Ethem Bey Yeşil Ordu Cemiyeti'nin propagandasını nasıl sürdürmekteydi?

CEVAP:

Ethem Bey, "Seyyare-Yeni Dünya" adlı "İslam Bolşevik Gazetesi" çıkararak Yeşil Ordu Cemiyeti'nin propagandasını sürdürmüştür.

SORU:

Mustafa Kemal Paşa'nın 14 Ağustos tarihinde TBMM'de yaptığı konuşma sonrasında Yeşil Ordu Cemiyeti'nde nasıl bir ayrılık başlamıştır?

CEVAP:

Mustafa Kemal Paşa'nın 14 Ağustos'ta Mecliste yaptığı konuşmadan sonra, sol kesim arasında bir ayrılık başlamıştır. Bu ayrılık, Yeşil Ordu'ya da sıçramış, bir kısmı Sovyet Devrimi'ne benzer bir devrim modeli geliştirmeye çalışırken bir kısmı da ulusçu-halkçı bir düzen kurma modeli oluşturmaya yönelmiştir.

SORU:

Halk zümresinin siyasi programına göre Halk zümresinin amacı nedir?

CEVAP:

Bu programa göre Halk Zümre'sinin amacı; ülkede kayıtsız koşulsuz halkı egemen kılmak, çağın koşullarına ve halkın ihtiyaçlarına göre gerekli olan yenilikleri yapmak ve gerekli kurumları oluşturmak,

İslamiyet'in kutsal esaslarına dayanarak halkı Asr-ı saadetteki mutluluğa ulaştırmaktır.

SORU:

Halk zümresinin siyasi programında hangi vaatler yer alıyordu?

CEVAP:

Halk Zümresi; yürütme gücünü ve yasama yetkisini halkın büyük şurasında toplayacak, Büyük şura 18 yaşını bitirmiş Liva halkınca genel oy ile seçilecekti. Programa göre ülke; coğrafi durumu ve iktisadi konumu itibarıyla nahiye, kaza ve livalar marifetiyle idare olunacaktı. Halk Zümresi; eğitimin parasız olmasını, kütüphanelerin ve okulların yaygınlaştırılmasını, ülkede okumamış kimsenin kalmamasını hedefliyordu. Vergi oranlarının adalet ölçüsünde belirlenmesini, işçi ve köylülerin vergi yükünden kurtarılmasını istiyordu. Toprağın denetiminin devlete ait olmasını, toprağı olmayanlara hükümetçe yeterince toprak verilmesini savunuyordu. Emekçilerin evlerinin sağlık koşullarına uygun hâle getirilmesini, eczane ve hastanelerin hükümetin idaresi altında bulundurulmasını, fakir çocukların 16 yaşına kadar hükümetin denetimi altında tutulmasını öngörüyordu. Adaletin; üyeleri halk tarafından seçilecek Halk Mahkemeleri tarafından yerine getirilmesini istiyordu.

SORU:

TBMM'de oluşan İslahat Grubu nasıl bir amaç taşıyordu?

CEVAP:

egemenliğin kayıtsız şartsız millete verilmesini, halkın kendi işlerini doğrudan doğruya kendisinin yürütmesini amaçlamaktadır.

SORU:

İslahat Grubu TBMM'nin nasıl bir siyasi yapısının olması gerektiğini savunuyordu?

CEVAP:

Yasama ile yürütme yetkisinin Büyük Millet Meclisinde toplanmasını, Türkiye devletinin, Büyük Millet Meclisince yönetilmesini, Büyük Millet Meclisinin de iller halkınca doğrudan doğruya seçilmesini, yasaların konulması, değiştirilmesi, kaldırılması, antlaşma ve barışın yapılması ve vatan savunması gibi temel yetkilerin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmesini istemektedir.

SORU:

İslahat Grubunun siyasi programında eğitim ile ilgili nasıl planlar vardı?

CEVAP:

İslahat Grubu, en kısa sürede ulusun bütün bireylerini okuryazar duruma getirmeyi, her ilde bir öğretmen okulu açmayı, ivedi olarak köylere öğretmen

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

göndermeyi tasarlıyorlardı. Kızların öğrenimine İslam gelenekleri çerçevesinde, erkeklerinki kadar özen gösterileceğini belirten İslahat Grubu, Sultanî okulları kaldırıp il merkezlerinde yedişer yıllık idadi okulları açmak ve bu idadilerin son iki yılında meslek okullarına ilişkin program uygulamak istiyordu. «İllerin elverişli görülenlerinde, uygulamalı» tarım okulları ile ebe ve dişiçi ve küçük sağılık memuru okulları açılacaktı.

SORU:

TBMM’de Terakkiperver-Milliyetperver akımı temsil edeceğini açıklayan grup hangisidir?

CEVAP:

İstiklal Grubu

SORU:

Tenasüd Grubunun amacı nedir?

CEVAP:

Mecliste milletvekilleri arasında mecliste milletvekilleri arasında dayanışmayı sağlamaktır.

SORU:

Tenasüd Grubunun siyasi program açıklamamasının sebebi nedir?

CEVAP:

Partileşmeyi düşünmemeleri

SORU:

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu’nun kurulma amacı nedir?

CEVAP:

Grupların olumsuz tavırlarından rahatsız olan milletvekillerinin kendi aralarında toplanıp yeni bir grup kurma isteğı ve meclis çalışmalarını daha düzenli bir şekilde sokma amacıdır.

SORU:

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu’nun siyasi programında neler yer alıyordu?

CEVAP:

Grubun iki maddeden oluşan bir programı vardı:
1. Büyük Millet Meclisinde oluşan “Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu”nun temel amacı millî mücadelenin başından beri Erzurum, Sivas Kongreleri’nde saptanan ve son Osmanlı Meclis-i Mebusanı ile Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen Misak-ı Millî esasları içinde vatanın tamamını ve milletin bağımsızlığını sağlayacak barışı elde etmektir. Grup bu amaca ulaşabilmek için milletin tüm maddi ve manevi gücünü gerek görülen hedeflere yöneltecek ve kullanacak, ülkedeki resmî ve özel tüm örgütleri ve kuruluşları bu amaç doğrultusunda kullanmaya çalışacaktır. 2. Grup, bu amacı gerçekleştirmeye çalışmakla beraber devlet ve

milletin teşkilatını, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu dairesinde bölüm bölüm tespit edecek ve hazırlamaya çalışacaktır.

SORU:

İkinci grubun kuruluş amacı nedir?

CEVAP:

İkinci Grupçular, Millet Meclisinin hakkını ve hâkimiyetini savunmak, otokratik şef usulü bir idareye karşı meşru ve yasal yanıt vermek, yasal kurallara aykırı millet egemenliği ile örtüşmeyen ayrıcalıkları, örgütleri ve uygulamaları ortadan kaldırmak için bu grubu kurduklarını belirtmişlerdir.

SORU:

Dünya tarihinde siyasi partiler hangi olaydan sonra ortaya çıkmıştır?

CEVAP:

Amerikan Bağımsızlık Savaşı

SORU:

Türkiye’de parti adıyla kurulan ilk siyasi parti hangisidir?

CEVAP:

Osmanlı Ahrar Fırkası

SORU:

Osmanlı Devleti’nde partili hayat ne zaman ve nasıl başlamıştır?

CEVAP:

23 Temmuz 1908 yılında II. Meşrutiyete yeniden geçildiğı zaman başlamıştır.

SORU:

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Sivas Kongresi’nden sonra hangi isim altında birleştirildi?

CEVAP:

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

SORU:

Mustafa Kemal Paşa Halk Fırkasını hangi düşünceyle kurmuştur?

CEVAP:

Ülkenin çağdaş dünyada saygın bir yere ulaşacak atılımları yapabilme düşüncesiyle kurmuştur.

SORU:

Halk Fırkası hangi olay sonrasında resmi olarak kurulmuştur?

CEVAP:

1 Nisan 1923’te Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerin yenilenmesi kararı alınca Mustafa Kemal Paşa

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

8 Nisan 1923'te bir seçim bildiri yayınladı. Bu bildiri de lideri olduğu Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubunu (Birinci Grup) Halk Fırkasına (Partisine) dönüştüreceğini belirtmiş ve 9 Eylül 1923'te Halk Fırkası kurulmuştur.

SORU:

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası kimler tarafından kurulmuştur?

CEVAP:

Yeşil Ordu hareketi dağıldıktan sonra Türkiye Komünist Fırkası'na geçmeyen milletvekilleri tarafından kurulmuştur.

SORU:

Türkiye İştirakiyun Fırkası'nın nelere karşı çıkmasını halkın ve İslamcı vekillerin tepkisini toplamıştır?

CEVAP:

Saltanatın babadan oğula geçmesine, dinî esaslara dayanan tasarruf hakkına; kiralama gibi "ülkeyi berbat eden" ve bir avuç azınlığın çoğunluğa egemen olmasına yol açan haklara karşı çıkması.

SORU:

Türkiye Halk İştirakiyun Partisi yöneticileri hangi gelişmelerden sonra faaliyetlerini durdurma kararı almıştır?

CEVAP:

Çerkez Ethem isyanından sonra hem Türkiye Komünist Partisi hem de İslamcı milletvekillerinin Türkiye Halk İştirakiyun Partisini gafil ve hain olarak nitelendirmesinden ve dışarıdan para almakla suçlamasından sonra bu kararı almışlardır.

SORU:

Türkiye Halk İştirakiyun Partisi üyelerinden Nazım, Şeyh Servet ve Mehmet Şükrü Beyler hangi gerekçeyle İstiklal Mahkemeleri'ne sevk edilmişlerdir?

CEVAP:

Hükümeti yasadışı yollardan devirmeyi amaçladıkları gerekçesiyle sevk edilmişlerdir.

SORU:

Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluş amacı nedir?

CEVAP:

Dış etkilerle ülkenin kimi yerlerinde hissedilen sosyalist hareketlenmeleri önlemek, hükûmete muhalif sol güçleri denetim altına almak, emperyalist düşmana karşı verilecek savaşta Sovyetlerin yardımını daha da artırabilmek için kurulmuştur.

SORU:

Türkiye Komünist Partisi'nin parti programında yer alan amacı nedir?

CEVAP:

Rusya'dakine benzer şekilde Anadolu'da işçinin önderliğinde proletarya diktatörlüğüne dayanan bir komünizm kurma programıdır.

SORU:

Mustafa Kemal Atatürk'e göre Cumhuriyet Halk Fırkasının kurulma amacı nedir?

CEVAP:

Kurtuluş Savaşı başarısını siyaset, yönetim ve ekonomi alanında yapılması gereken inkılaplarla tamamlamak, yapılacak inkılaplar bir programa dayandırmak, bu programa halkı da katmak, kurulacak partiyi halkçılık esasına göre yapılandırmaktır.

SORU:

Cumhuriyet Halk Fırkasını ilkeleri nelerdir?

CEVAP:

- Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.
- TBMM'nin saltanatın kaldırılmasına ilişkin kararı değiştirilemez bir ilkedir.
- Ülkede iç güvenliğin kesin olarak sağlanması en önemli görevlerden biridir.
- Mahkemelerin hızlı bir şekilde adalet dağıtabilmeleri sağlanacak, yasal mevzuat milli ihtiyaçlarımıza, bilimsel hukuk anlayışına göre yeni baştan düzenlenecektir.
- Aflar yönteminde halkın şikâyetine ve mağduriyetine yol açan kısımlar iyileştirilecek, bütün ekimi ve ticaretini milletin yararına dönüştürecek önlemler alınacaktır. Mali kurumlar çiftçilere, sanayicilere ve ticaretle uğraşanlara kolayca borç verecek bir şekilde getirilecek, ivedi ihtiyacımız olan demiryolları için vakit geçirilmeden girişimde bulunulacak, ilk eğitim birleştirilecek, tüm okullarımız ihtiyacımıza ve çağdaş esaslara uygun hale getirilecek, sağlık ve sosyal yardım kuruluşları iyileştirilecektir.
- Askerlik süresi kısaltılacaktır.
- Milletin bağımsızlığı ve vatanın savunulması uğrunda sakat kalan kişilerin, ordu emeklilerinin, dul ve yetimlerinin sefaletine meydan vermeyecek önlemler alınacaktır.
- Memurların atanma, görevden çıkarılma, yükseltilme, ödüllendirme, emekli edilme koşulları belirlenecektir.
- Ülkenin hızlı bir şekilde onarılması için özel şirketlerin kurulması da özendirilecektir. Mali, iktisadi, idari bağımsızlığımızı sağlamak koşuluyla bir barış ortamının oluşturulmasına çalışılacaktır.

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

29 Ekim 1923 yılında Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra cumhurbaşkanı olan Mustafa Kemal Paşa'nın yerine Cumhuriyet Halk Fırkasının genel başkanı kim gelmiştir?

CEVAP:

İsmet İnönü

SORU:

Cumhuriyet Halk Partisi 1927 kongresinde hangi ilkeleri benimsemiştir?

CEVAP:

Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Milliyetçilik ve Laiklik ilkelerini benimsemiştir.

SORU:

1930 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'nden ayrılanlar hangi partiyi kurmuşlardır?

CEVAP:

Serbest Cumhuriyet Fırkası

SORU:

1931 yılındaki seçimlerden sonra Cumhuriyet Halk Partisi'nin tüzüğüne hangi ilkeler eklenmiştir?

CEVAP:

Devletçilik ve İnkılapçılık ilkeleri.

ÜNİTE 7: OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E EKONOMİK GELİŞMELER

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN SON YILLARINDA EKONOMİK DURUM

Osmanlı İmparatorluğunun son yıllarında, ülke içerisinde iktisadi alanlarda batılı ülkelerden oldukça uzak kalmıştır. 1879 yılında, "Ekonomi Politik" kitabında Ahmet Mithat Efendi azınlıkların denetiminde olan Osmanlı ekonomisinin nasıl yağmalandığını ve Müslümanların ekonomi dışına itildiği anlatılmıştır. Sakızlı Ohannes Efendi, Adam Simit'in görüşlerine dayalı olarak ilk iktisadi kitabı yazmış ve Mekteb-i Mülkiye'de Portakal Mikail Paşa ile derslerinde bu kitabı okutmuşlardır. Cumhuriyet önce Osmanlı Ekonomisine ait yeterli verilerin olmadığı görülmektedir.

Tarım

Osmanlı Devletinin son dönemlerinde özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da toprak-insan ilişkileri feodal bir yapıdaydı. Geleneksel Osmanlı Devletin çökmesiyle işlemez bir duruma gelmiştir. Tarım sektörünün durumu iyi değildir. Aşar Vergisi ve vergi toplama uygulamaları Mültezimler tarafında uygulanmaktaydı. Bu uygulamalar tarımda modernleşmeyi engellemiştir. Ulaşım ve haberleşme

alanındaki yetersizlik çiftçinin içe dönük üretimle yetinmesine yol açmıştır.

Osmanlı topraklarının doğusunda 50 ve daha büyük dönümlerle toprak işlenirken Batı Anadolu'da işletmelerde küçülmeler ve piyasaya göre üretimlerde artış gözlenmektedir. Hemen hemen her bölgede tahıl ekimi, belirleyici durumundadır. Ekilebilir alanların bir kısmı mera, bir kısmı da bataklık hâldeydi. Mera alanının geniş olması, hayvancılığı kolay hâle getirmişti. Nüfusun %80- 85 'i tarım alanında çalışmaktaydı.

Sanayi

Osmanlı Devletinin son dönemlerinde sanayi yok denecek kadar azdı. Saray'ın ve Ordu'nun ihtiyaçlarını karşılamak için kurduğu bir kaç fabrikadan ve yabancı sermayenin kurduğu küçük ölçekli ve az sayıda sanayi tesislerden başka sanayi faaliyet yoktu. XIX. Asırda Devlet sermayesiyle ordu ihtiyacını karşılamaya yönelik kurulan tekstil ve büyük tesisler Cumhuriyet sonrası faaliyetlerine devam etmişlerdir. Buna rağmen ülke içerisinde her kasabada küçük ölçekli atölyelerin ve sanatkârların olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Osmanlı'da gümrük birliğinin oluşması ve ulusal düzeyde Pazar genişlemesi 1873 yılında ancak mümkün olabilmıştır. Büyük kentlerde sanayi faaliyetler ülke içerisinde yaşayan azınlıkların elinde bulunmaktaydı. Müslüman Türkler, gerçek anlamda 1908 II. Meşrutiyet'ten sonra ekonomi ile ilgilenmeye başlamışlardır. Osmanlı Devletinde, Hristiyanlar askere alınmazlar, askerlik hizmeti karşılığında bir ücret öderlerdi. BU sebepten de iş kurma ve eslek edinme konusunda fazlasıyla zaman bulabiliyorlardı. Müslümanlar ise yıllarca süren savaşlar nedeniyle düzenli bir iş olanağına ve meslek edinme olanağına sahip bakkallıkla işe başlıyorlardı.

Ulaştırma

Avrupa Ülkelerinde görülen sanayi devrimi, 1750-1820 yılları arasında ulaşım sektörüne de büyük yenilikler kazandırmıştır. 19. Yüzyılın ilk yarısında, buharlı gemiler ve lokomotiflerle insan ve yük taşıyan, ülkeleri birbirine yakınlaraştıran yeni bir ulaşım sistem yerleşmişti.

Osmanlı Devletinin, çağı yakalayacak bir sanayileşme politikası olmaması sebebiyle ulaştırma sektörünün yenilenmesi için bir ihtiyaç olmamıştır. Milli mücadelenin başladığı günlerde Anadolu'da üç yolla ulaşım sağlanmaktaydı. Bunlar; demiryolu, kara yolu ve deniz yoluydu. Ülke içerisindeki ulaşım araçları çağdaş anlamda çok ilkel ve ihtiyacı karşılayamaz durumdaydı. Kara yolu ulaşımında deve, katır, at ve eşek belirleyici durumdaydı. Bağımsızlık mücadelesi yıllarında tek ulaşım aracı ise demiryoluydu.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Demiryollarının yapımı yabancı sermayenin denetiminde olmuş ve kendi çıkarları doğrultusunda bir strateji ile yapılmıştır. Örneğin, demiryolları hattı kurulurken daima kıyılar, Ege ve Akdeniz tercih edilmiştir. Bu hatlar hiçbir zaman başkent İstanbul'a bağlanmamıştır. Merkezi yönetimin ülke geneline ulaşım güçlenmesine bir engel oluşturulmuştur.

Dış Ticaret

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, ihracatın ithalatı karşılama oranı yaklaşık %55 düzeyindedir. Dış ticaret açığı sürekli. Dış ticaretin ithalat ve ihracatın ülkelere göre dağılımına bakıldığında, ilginç bir gelişme görülmektedir. Almanya'nın, ithalat ve gerekse ihracat içindeki payı, 1890 yılı sonuna göre, yaklaşık %2 civarında olduğu hâlde: 1913 yılına gelindiğinde bu oranlar büyümüş; ithalat %17,6 ve ihracatta %8,3 düzeyine yükselmiştir. Buna karşılık olarak İngiltere'nin payı her iki yönde de azalmıştır. İthalatta %50,6'dan %33,6'ya, ihracatta da %49,7'den %31,6'ya düşmüştür. 1900-1913 yılları arasında Osmanlı dış ticareti içinde İngiltere ve Fransa'nın payları düşerken; Avusturya-Macaristan, Almanya ve İtalya'nın payları yükselmiştir.

Osmanlılarda Para ve Banka

Batı Avrupa'nın yaşadığı sanayileşme, dışa açılma ve gelişme süreci, Osmanlı Devletinde görülmemesi sebebiyle bankacılık sistemine ihtiyaç duyulmamıştır. Hazinesin iç ve dış borçlanmasını kolaylaştırmak ve sürdürmek amacıyla yabancı bankaların hizmetine gerek duyulmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşı öncesinde para sistemi üç farklı para biriminden oluşuyordu. Altın ve gümüş sikkeler ile banknotlar dolaşımdaydı. Osmanlı Bankasının çıkardığı ilk banknotlar, yardımcı para niteliğindeydi. 1915 yılında ilk kâğıt para tedavüle çıkarılmıştır. Osmanlılarda İlk bankacılık girişimini Mithat Paşa Dönemi'nde 1863'de Ziraat Bankası ve 1868'de İstanbul Emniyet Sandığı ile başlamıştır. Niş Valiliği yaptığı sıralarda Mithat Paşa, Ruscuk-Pirot yöresinde "Memleket Sandığı" ile Ziraat Bankası'nın temellerini atmıştır. Bu sandıklar bir tarım-kredi kooperatifi olarak faaliyet göstermekteydiler. 1888 Ağustosunda, yaklaşık 20 yıllık bir deneyimden sonra, Memleket Sandıkları, çıkarılan bir Nizamnameyle, sermayesi 10 milyon Lira olan ve merkezi İstanbul'da bulunan Ziraat Bankasına dönüştürülmüştür. Ziraat Bankası'nın ilk aşamada ülke içerisinde tarım sektörüne kredi vermesi isteniyordu. İstanbul Emniyet Sandığı, Mithat Paşa tarafından Rusçuk'ta halkın tasarruflarını toplamak ve saklamak üzere faaliyete geçirilmiş olan "Emniyet Sandığı"ndan doğmuş, 1868 yılında Sandığın merkezi İstanbul'a taşınmıştır. Bir çeşit tasarruf bankası gibi çalışan bu

sandık, 1984 yılında Ziraat Bankası'na katılarak çalışmalarına son vermiştir.

Kamu Maliyesi

Osmanlı Devletinin kuruluşu bir İslam devleti olması sebebiyle, devletin yönetiminde dini kurallar egemendi. Bu sebeple devletin temel gelir kaynağı şeri vergilerdi. Zamanla örfi vergilere de yer verilmiştir. 1856 Yılından itibaren, "Tek Hazine", "Tek Bütçe" ilkeleri yürürlüğe konmuştur. 1876 Meşrutiyet Anayasası ile de vergilendirmelerin kanuna dayalı olması ilkesi getirildi. Osmanlı Devletinde batı anlamında bütçe uygulamaları 1909'dan sonra başlamıştır. Osmanlı maliyesi 1881 yılında yürürlüğe giren "Muharrem Kararnamesi" ile Düyun-u Umumiye İdaresinin denetimine girmişti. 1876- 1909 yılları arasında Osmanlı Devleti'ni yöneten II. Abdülhamid'in bu kararnameyi imzalamasıyla ülke resmen yarı sömürge hâline gelmiş oldu. Bunun sebebi ise, I. Dünya Savaşı yıllarında gelir-gider tahminlerinde büyük dalgalanmalar ve büyük bütçe açıklarını borçlanmayla kapatmaktı.

Düyun-u Umumiye İdaresi, yabancı alacaklıları temsil eden beş ülke temsilcisi ile yerli alacaklıları ve Galata bankerlerini temsil eden 2 temsilcinin katılımıyla 7 üyeden meydana geliyordu. Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve mali kaynaklarını denetim altına alan idare, gerek gördüğünde haciz yoluyla tahsilat yapabiliyordu. Böylece vergileme hakkı devletin elinden alınmıştı. Yaklaşık on civarında vergi çeşidini Düyun-u Umumiye İdaresi toplamaktaydı. I. Dünya Savaşı öncesinde, vergilerin % 5'i devlet tarafında dorudan toplanırken, %95'i ise mültezimler aracılığıyla toplanmaktaydı.

I. Dünya Savaşı sonrası Osmanlı Devleti, galip devletlerin işgaline uğramıştır. Bunun sonucunda, Osmanlı toprakları üzerinde siyasi ve iktisadi yönden üç ayrı karar merkezi doğdu; Anadolu'da Büyük Millet Meclisi Hükûmeti, İstanbul'da Padişah Hükûmeti ve İşgal Kuvvetleri. Ekonomik olarak çağın gerisinde kalan Osmanlı Devleti, borçlarının taksit ve faizlerini ödeyemeyen, ekonomik bağımsızlığını kaybetmiş, toprakları paylaşılmış bir devlet durumundaydı. Meclis-i Mebusan ve Ayan Meclisi toplanamadığı için 1919 Yılı Bütçesi, onaylanamamıştı. Bu yüzden 1918 yılı Bütçe Kanunu'nun 1919 yılında da uygulanması kararlaştırıldı.

MİLLİ MÜCADELE'NİN FİNANSMANINDA İÇ KAYNAKLAR

Osmanlı Devletinin son yıllarındaki savaşlar nedeniyle, silâh altına alınan üç milyon insandan, yaklaşık bir milyonu şehit veya esir durumuna düşerek kaybolmuş veya sakat kalmıştır. İşgal altında kalan İstanbul'dan

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Anadolu ya geçen Mustafa Kemal Paşa, karşısında, Balkan ve Birinci Dünya Savaşı nedeniyle genç nüfusu kırılmış, yoksul ve çaresiz bir halk bulmuştur. İletişim ve ulaştırma ağı bulunmayan ülkede, iç ticaret çok ilkel ve sınırlı düzeydeydi.

Başlangıçta, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin halktan topladığı ayni ve nakdi yardımlarla İstiklal Savaşı finanse edilmiştir. Erzurum ve Sivas Kongrelerinde, Gönüllü milis teşkilatının iase, ibate ve silahlandırma giderlerinin karşılanması görüşülerek, aşağıdaki kararlar alınmıştır:

- Kazalarda maliye teşkilatı ve levazım kurulacak ve milis kuvvetlerinin giderleri bu örgütlerce karşılanacak,
- Şahıs ve ailelerden alınacak yardım miktarları mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından verilecek mali belgelere dayandırılacak,
- Yardım yapmaktan kaçınacak kişilere verilecek cezayı ilgili milis komutanı belirleyecek,
- Yüz lira nakdi bedel ödeyenler 3 ay askerlikten muaf tutulacaktır.

Büyük Millet Meclisi Hükümeti, Ankara'da kuruluşundan sonra, aldığı ilk mali karar, Anadolu halkının Osmanlı Hükümeti'ne ödediği vergilere el konulması olmuştur. "Düyun-u Umumiye" ve Tütün Rejisi İdaresi gibi örgütlerin topladığı devlet gelirlerinin Ankara Hükümeti Hazinesine nakledilmesi sağlanmıştır

Henüz hiçbir devlet bütçesi olmayan Meclis Hükümetinin ülkede yaşanan olağanüstü koşullar içerisinde gelir ve giderleri tahmin etmesi mümkün değildi. 1911 yılından itibaren süren savaşlar nedeniyle halk, elinde avucunda olanı zaten tüketmiş durumdaydı. Tüm bu koşullara rağmen, Rusya ve İslam âleminde silah ve Rusya'daki Müslümanlardan da para yardımlarıyla İstiklal Savaşının giderleri karşılanmaya çalışılmıştır.

5 Ağustos 1921'de Büyük Millet Meclisi'nin çıkardığı yasa ile Başkomutanlık verilen Mustafa Kemal Paşa, 7-8 Ağustos 1921 tarihinde yayınladığı, "Tekalif-i Milliye Emirleri" ile savaş için gerekli mal ve hizmetlerin teminine çalışmıştır.

ORU:

1879 yılında Ahmet Mithat Efendi'nin, yazdığı "Ekonomi Politik" adlı kitabında Osmanlı ile ilgili yaptığı önemli tesbit neydi?

CEVAP:

Kitabında azınlıkların denetiminde Osmanlı ekonomisinin nasıl yağma edildiğini, Müslümanların nasıl ekonomi yönetimi dışına itildiğini anlatmaya çalışmıştır.

SORU:

1913 yılına göre yabancı sermayenin toplam yatırımlarının dağılımları hangi alanları kapsamaktaydı?

CEVAP:

Madencilik ,Elektrik, havagazı, su , Tütün, tekel ve imalat Sanayi alanlarını kapsamaktaydı.

#3

SORU:

Gayrimüslimlerin Osmanlı Devleti için sanayileşmeyi elverişsiz bularak kaynak israfı saymaları ile örtüşen ikinci Dünya Savaşı sonrası Batılıların Türkiye için ön gördükleri ekonomik anlayış neydi?

CEVAP:

Batılılar Türkiye için tarım toplumu olarak kalmayı tavsiye ediyorlardı.

SORU:

İlk elektrik enerjisi istasyonları nerelerde kurulmuştur?

CEVAP:

1902'de Adana'da kuruldu. 1913 yılında benzer bir istasyon İstanbul'da faaliyete geçti. Cumhuriyet Dönemi'nde ilk elektrik santrali 1948'de Etibank tarafından kuruldu.

SORU:

Yabancıların denetim ve işletilmesinde olan Anadolu demir yolu hatları ne zaman Türklerin denetim ve işletimine geçmiştir?

CEVAP:

Demir yolu ağlarının denetimi ancak Millî Mücadele Dönemi'nde Ankara Hükümeti'nce sağlanmıştır. Bu kapsamda 19.7.1920 tarihinde Ankara Hükümeti'nce bir işletme Umum Müdürlüğü kurulmuştur. Daha sonra cumhuriyet idaresi bir yasayla demir yolu işletmelerini devlet tekeline almıştır.

SORU:

Kurtuluş Savaşı öncesine kadar Türk köylüsünün devletin sadece "vergi ver asker ver" yönündeki isteklerine muhatap olması, köylünün elinden tutulmaması ,tarımın ve tarım araçlarının modernize olamaması Türk köylüsü açısından nasıl bir sonuç doğurmuştur?

CEVAP:

Köylünün yoksullaşmasından yararlanan Rum ve Ermeni cemaati geniş topraklar satın almışlardır. Böylece Müslüman Osmanlı, azınlıkların işçisi durumuna gelmiştir. Ayrıca köylü, devlet yerine, "ayan" veya "ağa"nın himayesine sığınmıştır.

SORU:

Osmanlının ilk kağıt parası neydi ve ne zaman uygulanmaya başlandı?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

CEVAP:

Osmanlı Devleti'nin ilk kâğıt parası "Kaime" olup, 1840 yılında uygulamaya sokulmuştur.

SORU:

İlk demir yolu imtiyazı ne zaman, hangi ülkeye ve hangi hatlar da tanınmıştır?

CEVAP:

İlk demir yolu imtiyazı 1856'da İngiltere'ye İzmir-Aydın hattı için verildi.

SORU:

Türkiye'de ilk düzenli posta teşkilatı, telgraf ve telefon hizmetleri ne zaman devletçe yürütölmeye başlandı?

CEVAP:

1840'da posta, 1855'te telgraf ve 1908'de de telefon hizmetleri devletçe yürütölmeye başlandı

SORU:

Türkiye'nin 'ulusal ekonomiye geçiş dönemi' diye nitelediğimiz (1923-1930) dönemde atılım yapmasını engelleyen en önemli zorlukları nelerdi?

CEVAP:

Birinci nedeni ülkenin bir 'merkez bankası' yoktu. İşleri yabancı bir banka olan Osmanlı Bankası yürütüyordu. İkinci olarak da, Lozan Antlaşması'na bağlı "Ticaret Sözleşmesi"ne göre 1929 yılına dek Türkiye gümrük tarifelerini değiştirme hakkından yoksundu.

SORU:

İlk Osmanlı altın lirası olan "Sultanî"ler ne zaman ve kim tarafından bastırılmıştır?

CEVAP:

1479 yılında Fatih Sultan Mehmet, döneminde bastırılmıştır.

SORU:

Düyun-u Umumiye idaresinin görevi neydi?

CEVAP:

Osmanlı'nın ödeyemediği borçlarını tahsil etmekte. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve mali kaynaklarını denetim altına alan idare, gerek gördüğünde haciz yoluyla tahsilat yapabiliyordu. Böylece bağımsız devlet olmanın belki de en önemli unsuru olan vergileme hakkı devletin elinden alınmıştı. On civarında vergi çeşidinin gelirlerini doğrudan Düyun-u Umumiye idaresi topluyordu.

SORU:

19.yüzyılda Osmanlı Devletinin "Sanayileşmesi" konusunda savunulan ve etkin olan görüşler nelerdi?

CEVAP:

Sakızlı Ohannes Efendi ve Portakal Mikail Paşa, Mekteb-i Mülkiyede verdikleri derslerde Osmanlı Devleti için sanayileşmeyi kaynak israfı sayıyorlardı. Yüzyılın sonuna gelindiğinde ise M. Cavit Bey "İktisat ilkelerine ters düşen bir sanayileşme ülkeyi yoksullaştıracaktır" diyordu.

SORU:

20. yüzyılın başında Osmanlı imparatorluğu içinde yaşayan insanların çoğunluğu kırsal alanlarda tarımla uğraşıyor ancak elde ettikleri ürünleri kentlere getirip satamıyorlardı. Kentlerin tarım ürünleri genellikle dışarıdan ithal ediliyordu neden?

CEVAP:

Ticaret ile çoğunlukla azınlıkların uğraşması, Hükümetin tarım kesimini veya çiftçiyi koruyacak önlemler alamıyor olmasıydı. Çünkü hükümetin 1838 Ticaret Anlaşması ve Kapitülasyonlar nedeniyle eli kolu bağılıydı.

SORU:

Büyük kentlerdeki az sayıda sınai faaliyetler ve Anadolu da ki ticari işler yabancıların ya da ülkede yaşayan azınlıkların elindeydi. Müslüman Türkler, gerçek anlamda bu tür ekonomik faaliyetlerde bulunmamışlardır. Bu durumu nasıl açıklayabiliriz?

CEVAP:

Hristiyanlar askere alınmazlar bedel öderlerdi. Böylece yerleşme, iş kurma veya meslek sahibi olma zamanı bulurlardı. Oysa Müslümanlar seneler süren askerlik hizmeti veya savaşlar nedeniyle sürekli ve düzenli iş gücü sahibi olma şansına sahip değillerdi. Ayrıca Bu tür işleri kendilerine yakıştırmazlardı.

SORU:

Osmanlı Devleti'nde ilk iktisat kitabının yazılması ve basılması ne zaman ve kim tarafından gerçekleştirilmiştir?

CEVAP:

1881'de Ohannes Efendi tarafından gerçekleştirildi.

SORU:

Osmanlı İmparatorluğu'nun 20. yüzyılın başında sanayileşme durumu neydi?

CEVAP:

Devletin özellikle Saray'ın ve Ordu'nun ihtiyaçlarını karşılamak için kurduğu birkaç fabrikadan ve ülkede yabancı sermayenin kurduğu küçük ölçekli ve az sayıda sanayi tesislerden başka sınai faaliyeti yoktu.

SORU:

"1929 Büyük Buhranı" ı olarak adlandırılan ve bütün dünyayı sarsan bu ekonomik kriz, ülke içinde siyasal,

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

sosyal, kültürel ve ekonomik sorunları aşmaya çalışan Türkiye Devletini nasıl etkiledi ?

CEVAP:

Kriz özellikle tarım ürünleri piyasalarında fiyatların hızla düşmesine neden oldu. Geleneksel tarım ürünleri ihracatçısı olan Türkiye'nin döviz gelirleri hızla düştü. Dolayısıyla tarımsal ürünlerin üreticileri büyük bir yoksullaşma süreciyle karşı karşıya kaldılar.

SORU:

Osmanlı Devletinin kurduğu ilk sanayi tesisleri hangileridir ve ne zaman kurulmuştur?

CEVAP:

Devlet sermayesiyle 1810 yılında kurulan ve askerî kundura, çizme, palaska, fişeklik gibi malları imal eden Beykoz tesislerinden sonra, 1835 de çuha, fes, battaniye imal etmek üzere İstanbul'da Feshane Tesisleri kuruldu. Kadife, ipekli kumaş, saten ve tafta üretmek için 1845'te Hereke Fabrikası tesis edildi. Yine devlet eliyle 1850'de pamuklu dokuma ürünleri imal etmek üzere İstanbul Bakırköy Bez Fabrikası faaliyete geçti. Son olarak 1892'de Yıldız Çini Fabrikası kuruldu.

SORU:

Osmanlı Devletin de 19. Yüzyılın sonlarına kadar bir "Banka" kurulmamasının nedeni neydi?

CEVAP:

Osmanlı Devleti, Batı Avrupa'da yaşanan gelişme, sanayileşme ve dışa açılma sürecini yaşamadığı için, benzer bir bankacılık sistemine ihtiyaç duymamış ve teşvik de etmemiştir.

SORU:

Osmanlı Devleti'nin nüfusu ile ilgili elimizde var olan en güvenilir ve en eski kaynak hangisidir?

CEVAP:

Bu kaynak 14 Nisan 1919 yılında yayımlanmış bir belgedir. Bu kaynak tan elde edilen bilgilerle çeşitli düzeltmeler yapıldıktan sonra imparatorluğun büyük kentlerinin nüfuslarını hesaplamak mümkün olmuştur

SORU:

İstanbul içinde ulaşımı sağlayan temel tesislerden biri olan Galata Köprüsü kimin zamanında yaptırılmıştır ?

CEVAP:

II. Abdülhamid

SORU:

Düyun-u Umumiye idaresi kimlerden oluşuyordu?

CEVAP:

Yabancı alacaklıları temsil eden beş ülke temsilcisi ile yerli alacaklıları ve Galata bankerlerini

temsil eden 2 temsilcinin katılmasıyla 7 üyeden meydana geliyordu.

SORU:

Osmanlının nüfus yapısı ile ilgili 14 Nisan 1919 tarihli belgeye göre Osmanlı şehirlerinin nüfus durumu nedir?

CEVAP:

1914 yılı sonuna göre başlıca büyük kentlerin nüfusları şöyledir: İstanbul 1.122.000, İzmir 198.000, Bursa 76.000, Adana 64.000, Konya 49.000 ve Ankara 27.000

SORU:

Osmanlı'da ilk para hangi padişah zamanında bastırılmıştır ?

CEVAP:

Orhan Bey

SORU:

istiklal Savaşı başlangıçta Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin halktan topladığı yardımlarla finanse edilmiştir. Zaman içinde hızla büyüyen "gönüllü milis teşkilatının giderlerinin karşılanması için Erzurum ve Sivas Kongrelerinde konuya ilişkin alınan kararlar nelerdi?

CEVAP:

- Kazalarda maliye teşkilatı ve levazım kurulacak
- Şahıs ve ailelerden alınacak yardım miktarları muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından mali belgelere dayandırılacak,
- Yardım yapmaktan kaçınacaklar cezalandırılacak
- Yüz lira nakdi bedel ödeyenler 3 ay askerlikten muaf tutulacaktı.

SORU:

Eskiden Osmanlı ülkesinin ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük pay sahibi olan küçük aile işletmelerinin ,hatta orta ölçekli işletmelerin ortadan kalkmasının nedeni neydi?

CEVAP:

Osmanlı ülkesin de sanayinin kurulamaması, kapitülasyonlar nedeniyle batıdan gelen mallarla rekabet edememesi.

SORU:

Küçük sanayi teşvik ve yerli malını oruma amacıyla 1913'te çıkarılan kanun nedir ?

CEVAP:

Geçici Sanayi Kanunu

SORU:

Avrupa'da Sanayi Devrimi büyük yenilikler getirmiştir. 19. yüzyılın birinci yarısında buharlı gemiler ve lokomotiflerle insan ve yük taşıyan ve ülkeleri

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

yakınlaştıran yeni bir ulaşım sistemi egemen olmuştur. Ama Osmanlı bu yeniliklerin hiçbirini takip edememişti. Neden?

CEVAP:

Osmanlı Devleti'nin çağı izleyen bir sanayileşme politikası olmadığı için ulaştırma sektörünü yenileme ihtiyacı öne çıkmamıştı.

SORU:

Osmanlı'da ilk kağıt para hangi tarihte basılmıştır ?

CEVAP:

1915

SORU:

Neden Cumhuriyet öncesi Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyoekonomik yapısı hakkında elimizde tutarlı ve yeterli bilgiler yoktur?

CEVAP:

Bunun nedeni bu döneme ait devlet arşivlerinin tasnifinin bitmemiş olmasıdır. Bu yüzden elimizde ki bilgiler dağınık ve sınırlıdır.

SORU:

Kurtuluş Savaşı'nın finansmanı hangi kaynaklardan sağlanmıştır?

CEVAP:

Vergileme, el koyma, borçlanma ve dış kredi gibi başlıca kaynaklarla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Anadolu insanının gönüllü katkılarında ve yardımlarında da yararlanılmıştır.

SORU:

Osmanlı da tüm sınai faaliyetlerin İstanbul'da toplanmasının nedeni ne olabilirdi?

CEVAP:

Büyük ölçüde Saray'ın ve yüksek memurların İstanbul'da uygun bir piyasa yaratması, ayrıca kamunun ihtiyaçlarının karşılanmasının temel hedef alınması dolayısıyla da İstanbul'un o günün en büyük ve kalabalık kenti oluşu neden olarak gösterilebilir.

SORU:

Osmanlı imparatorluğunun Batı Avrupa ülkelerinin tarımsal ve sınai ürünlerinin tam bir açık pazarı hâline dönüşmesinin nedeni neydi?

CEVAP:

imzaladığı uluslararası antlaşmalar ve kapitülasyonlar nedeniyle.

SORU:

Bu dönemde Osmanlı'nın İstanbul ve İzmir gibi büyük liman kent özelliğini taşıyan yani diğer bir deyişle ülkenin

Avrupa'ya açılan kıyıları kentleşmiş ve gelişmiş iken iç Anadolu ve Doğu Anadolu gelişmenin dışında kalmıştı. Neden?

CEVAP:

Avrupa'da kentleşmeyi belirleyen sanayi yatırımlarının başlaması ile ortaya çıkan iş gücü talebidir. Oysa Osmanlı Devleti çağdaş sanayi süreci dışında kaldığından İstanbul ve İzmir'de görülen kentleşme iç ve dış ticaret yanında kamu hizmetlerinin yoğunlaşması ile oluşmuştur. İç ve Doğu Anadolu, coğrafi konumları ve sanayinin olmaması nedeniyle gelişmemiştir.

SORU:

Kurtuluş savaşı öncesinde Osmanlı Devleti'nde özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da tarımda "Modernleşmeyi" engelleyen en önemli faktör neydi?

CEVAP:

Aşar Vergisi ve bu uygulamanın ortaya çıkardığı mültezimlik sistemi tarımda modernleşmeyi engellemiştir. Ayrıca ulaşım ve haberleşme yetersizliği çiftçinin içe dönük üretimle yetinmesine yol açmış, miras yoluyla toprağın paylaşılması da ekilebilir toprakların küçülmesine yol açmıştır.

SORU:

Yabancı sermayenin denetiminde kurulan demir yolu hatları neden hep kıyılar yani Akdeniz ve Ege tercih edilmiş ve buradaki hatlar da başkent İstanbul'a bağlanmamıştır?

CEVAP:

Nedeni merkezî yönetimin ülkenin tümüne ulaşmasını ve güçlenmesini önlemektir.

SORU:

Türkiye . "1929 Büyük Buhranı" ı olarak adlandırılan ve bütün dünyayı sarsan bu ekonomik kriz karşısında ne yaptı?

CEVAP:

Türkiye Cumhuriyeti 'ekonomik seferberlik' ilan etmek zorunda kaldı. Atatürk'ün önderliğinde başarıyla yürütülen bir dizi reformlar yanında, bu kez hızlı ve köklü iktisadi reformlar başlatıldı.

SORU:

Hangi savaşın finansmanında kullanılmak üzere "Beşlik ve Altılık" diye adlandırılan yeni para çeşitleri piyasaya sürülmüştür ?

CEVAP:

Osmanlı- Rus Savaşı

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Osmanlıların ilk ulusal bankacılık girişimi kim tarafından, ne zaman başlatılmıştır. Bunlar hangi bankalardır?

CEVAP:

Mithat Paşa önderliğinde 1863’de Ziraat Bankası ve 1868’de İstanbul Emniyet Sandığı ile başlamıştır.

SORU:

Osmanlı imparatorluğu yönetimi kapitülasyonlar nedeniyle zorunlu olarak serbest dış ticaret rejimini benimsemek durumun da kalmıştır. Bu durum Osmanlı ekonomisini ve siyasi yaşamını nasıl etkilemiştir?

CEVAP:

Bu durum dış ekonomik ilişkilerde olduğu kadar siyasette de ülkenin güçlü devletlerin denetimine girmesine yol açmıştır. 19.yüzyılda imzalanan ticaret anlaşmalarıyla durum daha da kötüleşmiştir.

SORU:

Osmanlı da 17. yüzyıldan itibaren paranın ayarının düşürülmesi uygulamasına gidilmesinin nedeni neydi ?

CEVAP:

Avrupa’da devlet desteğiyle üretilmiş malların, Osmanlı piyasalarını işgal etmesiyle dış ticaret açığının hızla büyümesi.

SORU:

Türkiye’de ilk düzenli posta teşkilatı ne zaman kuruldu ?

CEVAP:

Ekim 1840

SORU:

Osmanlı Devletin de ithalat ve ihracat büyük çapta deniz taşımacılığı ile gerçekleştiriliyordu. Deniz ticareti ise İngiliz ve Fransızların elindeydi. Bu durumdan rahatsız olan II. Abdülhamit bir denge politikası olarak nasıl bir yol takip etmiştir?

CEVAP:

1898 sonbaharında II. Wilhelm’in II. Abdülhamid’i İstanbul’da ziyaretinden sonra Alman girişimcilerine birçok yatırım ve işletme imtiyazları tanımıştır, özellikle Anadolu da önemli ölçü de demir yollarının yapımı ve işletilmesi hakları, dış alımlarda Alman mallarının tercih edilmesi gibi imtiyazlar sağlanmıştır

SORU:

1913’de çıkarılan “Geçici Sanayi Kanunu” ile ne tür kolaylıklar sağlanmıştır?

CEVAP:

Kanun vergi muafiyeti, bedava arazi, geçici gümrük muafiyeti, kamunun öncelikle bu tesislerin

ürünlerini satın alma zorunluluğu gibi hükümler getirmiştir.

SORU:

Millî Mücadele’nin başladığı günlerde Anadolu’da ulaşım durumu nasıldı?

CEVAP:

Anadolu’da üç ulaşım yolu vardı: Demir yolu, kara yolu, deniz yolu. Her üçü de çok ilkel ve ihtiyacı karşılamaz durumdaydı. Ülke özellikle çağdaş anlamda kara yolu ve deniz yolu taşıtlarına sahip değildi. Bağımsızlık Savaşı sırasında kullanılabilir tek ulaşım aracı demir yoluydu. Bunların yapımı ise yabancı sermayenin denetimindeydi.

SORU:

1900-1913 yılları arasında Osmanlı dış ticareti içinde İngiltere ve Fransa’nın payları düşerken; neden Avusturya-Macaristan, Almanya ve İtalya’nın payları yükselmiştir?

CEVAP:

Çünkü İngiltere ve Fransa 1900-1913 dönemin de Rusya’yı da itilaşlarına dahil ederek Osmanlı Devleti üzerindeki bir paylaşım anlaşmaları şekillendirirken, bu gelişmeye karşın II. Abdülhamid de millî birliğini yeni sağlamış olan Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya ile denge unsuru olarak dış ilişkilerinde önemli ittifaklar geliştirmişti.

SORU:

Yerli sermayeyle ilk banka hangi isimle ne zaman kurulmuştur ?

CEVAP:

İtibar-ı Millî Bankası adıyla 1917’de

SORU:

Osmanlı da kullanılan ve ilk kağıt para olan “Kaime” nin özelliği neydi?

CEVAP:

Bu Kaime ler geri ödemeli ve %8 faizliydi. Bir çeşit borçlanma aracı durumundaydı. Kaimeler altın veya gümüş paralara irtibatlı değildi.

SORU:

Osmanlı devletin de kurulan ilk banka hangisidir, ne zaman ve kimler tarafından kurulmuştur?

CEVAP:

Bank-ı Osmanî (Ottoman Bank) adıyla, 18 şubat 1856 tarihli “Hattı Hümayun”da alınan kararlara göre , bir İngiliz sermaye grubuna kurdurulmuştur.

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

1917’de kurulmuş olan “ İtibar-ı Millî Bankası”nın özelliği neydi?

CEVAP:

Yerli sermaye ile kurulan ilk bankaydı, ilk yılda personelin %90’nı Türkler dışındaki kişilerden oluşuyordu. Banka kayıtları Fransızca tutuluyordu ve ilk genel müdürü Avusturyalı idi. Bu banka 1924 yılında Türkiye İş Bankası ile birleşti.

SORU:

Osmanlı maliyesi ne zaman, hangi yasa ile ve kimin döneminde Düyun-u Umumiye idaresinin denetimine girmiştir?

CEVAP:

1881 yılında yürürlüğe giren “Muharrem Kararnamesi’ ile, II. Abdülhamid döneminde .

SORU:

Lozan Antlaşması ile Osmanlı’nın toplam dış borç miktarı 161,3 milyon lira olarak belirlenmişti. Bu borcun ödenmesi konusunda nasıl bir formül üzerinde anlaşıldı?

CEVAP:

Borcun Osmanlı imparatorluğu sınırları içinde olup da Lozan Antlaşması ile ayrılan ve bağımsız hâle gelen ülkelerce de ödenmesi kararlaştırıldı.

SORU:

Ankara’da Büyük Millet Meclisi Hükûmeti kurulduktan sonra, Mali konular ile ilgili alınan ilk kararlar neler olmuştur?

CEVAP:

Anadolu halkının Osmanlı Hükûmeti’ne ödediği vergilere el konulmuştur. Özellikle “Düyun-u Umumiye” ve Tütün Rejisi idaresi gibi örgütlerin topladığı devlet gelirlerinin Ankara Hükûmeti Hazinesine nakli sağlanmıştır.

SORU:

Osmanlı maliyesi Muharrem kararnamesi ile "Duyun-u Umumiye" idarsinin denetimine girmiştir. Muharrem kararnamesini hangi padişah imzalamıştır ?

CEVAP:

II. Abdülhamid

SORU:

17 şubat - 4 Mart 1923 tarihlerinde İzmir’de toplanan Türkiye iktisat Kongresi’nde alınan kararlara uygun olarak, hükûmetin kurduğu ilk ulusal ticaret bankamız hangisidir?

CEVAP:

İlk ulusal ticaret bankamız olan Türkiye İş Bankası 1924’te faaliyete geçirilmiştir.

SORU:

Cumhuriyet Dönemi’nde ilk elektrik santrali hangi kurum tarafından kurulmuştur ?

CEVAP:

Etibank

SORU:

Osmanlıların ilk ulusal bankacılık girişimi kimin önderliğinde başlamıştır ?

CEVAP:

Mithat Paşa

SORU:

İlk demiryolu imtiyazı hangi ülkeye verilmiştir ?

CEVAP:

İngiltere

SORU:

Müslüman Türkler gerçek anlamda ekonomik faaliyetlerle ne zaman ilgilenmeye başlamışlardır ?

CEVAP:

II. Meşrutiyet’ten sonra

SORU:

Osmanlı’da sahip olunan mevcut cılız filosunu hangi olay olumsuz etkilemiştir ?

CEVAP:

I. Dünya Savaşı

SORU:

5 Ağustos 1921’de başkomutanlık görevine getirilen Mustafa Kemal Paşa, 7-8 Ağustos 1921 tarihinde savaşın gerektirdiği mal ve hizmetlerin temini için hangi emirleri yayınlamıştır?

CEVAP:

Tekâlif-i Milliye Emirlerini yayınlamıştır

SORU:

İlk demiryolu imtiyazı İngiltere’ye hangi hat için verilmiştir ?

CEVAP:

İzmir-Aydın

SORU:

Osmanlı’da deniz ticaret filosunun gelişmemesinin sebebi nedir ?

CEVAP:

Kabotaj hakkına sahip olamaması

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Osmanlı Devleti'nde ilk iktisat kitabının yazılması ve basılması ne zaman kim tarafından gerçekleştirildi ?

CEVAP:

1881'de Ohannes Efendi tarafından

SORU:

Gazi Mustafa Kemal ve arkadaşlarının 'Modern Türk Devleti Projesi'ne uygun olarak laik Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmaya çalışırken temel hedefi neydi?

CEVAP:

Temel hedef halk egemenliğine dayanan, çağdaş ve bilimi rehber alan yeni bir devlet düzeni kurmaktır.

SORU:

Azınlıklardan Sehak Efendi'nin hediye olarak litografya ile basılmış kitabı İlm-i Tedbir-i Menzil'i hangi padişaha vermiştir ?

CEVAP:

Abdülmecid

SORU:

1914 yılı sonuna göre 198.000 nüfusa sahip olup, aynı zamanda ithalat ve ihracatın yapıldığı 2. büyük liman kenti özelliği taşıyan ilimiz hangisidir ?

CEVAP:

İzmir

SORU:

İlk elektrik enerjisi istasyonu nerede kurulmuştur ?

CEVAP:

Adana

SORU:

Osmanlı ekonomisinde hayvancılık önemli yer tutmaktaydı. Bu durumun nedeni olarak ne söyleyebiliriz?

CEVAP:

Osmanlı da ekilebilir alanların bir kısmı mera, bir kısmı da bakımsızlıktan bataklık hâldeydi. Mera alanının geniş olması hayvancılığı kolay ve yaygın hâle getirmişti.

SORU:

Geleneksel Osmanlı toprak düzeni Devlet'in çökmesiyle işlemez hâle gelmişti. Bu durum nasıl bir gelişmenin ortaya çıkmasına yol açmıştır?

CEVAP:

Bu boşluktan yararlanan derebeyleri, ağalar, tefeciler bulundukları yörelerde ki topraklara el koydular. Ayrıca merkezî idare aciz kalınca kendini güçlü hissedenler, valiler, mutasaruflar, kaymakamlar, jandarma gibi devlet memurları da toprağa el koyarak toprak ağası hâline gelmişlerdi.

SORU:

Ülke içinde gümrük birliği oluşması ve ulusal düzeyde pazar oluşturulması ne zaman mümkün olmuştur?

CEVAP:

Ancak 1873 yılında mümkün olabilmıştır.

SORU:

Günümüze dek gelen ve hepimizin güzelliğini kabul ettiğimiz İstanbul yalılarının zamanın büyük asker-sivil bürokratları tarafından yaptırılmış olmasının nedeni nasıl açıklanabilir?

CEVAP:

Parasal olanakları elverişli ve tasarruf edebilen kesim genellikle asker ve sivil bürokratlardı. Bu yüksek memurları, o zamanki ülke koşullarına göre aldıkları ücretler nedeniyle bugünün büyük zenginleri gibi görmek mümkündür.

SORU:

1913'de "Geçici Sanayi Kanunu" çıkarılmasının nedeni neydi?

CEVAP:

Küçük sanayi teşvik ve yerli malını koruma.

SORU:

Yabancı sermayenin ağır sanayi yerine kolay ve kısa vadede gelir getiren alanlara girmesinin nedeni neydi?

CEVAP:

Amaçları, Ağır sanayi kurarak Osmanlı ülkesin de isdihtam yaratmak, Osmanlının sanayileşmesini sağlamak ve ülkeyi kalkındırmak değildi. Amaç ülkeyi biran önce sömürmek ve zenginliklerini batıya aktarmaktı.

SORU:

Osmanlı Dönemi'nin son zamanların da zaten yabancıların denetiminde olan ve yabancılar tarafından işletilen mevcut demir yolu hatları Anadolu da nasıl bir dağılım gösteriyordu?

CEVAP:

1. Anadolu demir yolu (İstanbul, İzmit, Eskişehir, Ankara),
2. Bağdat hattı (Eskişehir, Afyon, Konya, Adana, Halep),
3. Mersin, Tarsus, Adana,
4. İzmir, Bandırma,
5. Bandırma, Bursa,
6. İzmir, Aydın, Afyon.

SORU:

İstanbul içinde ulaşımı sağlayan temel tesislerden biri olan Galata Köprüsü ne zaman yapılmış ve bugünkü haline nasıl ulaşmıştır?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

CEVAP:

Galata Köprüsü demir köprü olarak 1878 yılında II. Abdülhamid zamanında yaptırılmıştı. Bugünkü Galata Köprüsü hâline gelmesi 1912 yılında bir Alman şirketi tarafından gerçekleştirilmiştir.

SORU:

Ağustos 1888 tarihli bir Nizamname ile sermayesi 10 Milyon Osmanlı lirası olan ve merkezi İstanbul' olarak belirlenen Ziraat Bankası'nın temel görevi ne olarak kararlaştırılmıştı?

CEVAP:

Banka'nın sadece tarım sektörüne kredi vermesi kararlaştırılmıştı

SORU:

Osmanlı da 1876 yılında yürürlüğe konan Meşrutiyet Anayasası (1.Kanun-i Esasi) ile Kamu Maliyesi konusunda getirilen en önemli ilke neydi?

CEVAP:

Bundan böyle Osmanlı ülkesinde vergilemenin kanunla dayalı olması ilkesi getirildi.

ÜNİTE 8: YENİ TÜRK DEVLETİ'NİN İLANI: LOZAN'DAN CUMHURİYET'E

YENİ TÜRK DEVLETİNİN İLANI: LOZAN'DAN CUMHURİYETE

26 Ağustos 1922'de başlayan Büyük Taarruz ile 30 Ağustos'ta Yunan ordusu tamamen kuşatılmış ve büyük bir kısmı imha edilmiştir. Türk askeri kuvvetleri 9 Eylül 1922 tarihinde İzmir'e girmiştir. Ardından, Türk kuvvetleri Çanakkale ve İstanbul yönünde ilerlemeye başlamışlardır. İngiltere, bu bölgenin İtilaf Devletleri tarafından birlikte müdafaa edilmesini istemişse de, Fransa ve İtalya bu çağrışı kabul etmemişlerdir. 19 Eylül 1922'de Fransa askerlerini bölgeden tahliye etmiştir. İngiltere'nin dominyonlarından yarın kuvveti getirme girişimleri de sonuçsuz kalınca, diplomatik teşebbüsler devreye girer.

İtilaf Devletleri 23 Eylül 1922'de verdikleri bir nota ile İzmir veya Mudanya'da bir toplantı yapılmasını teklif etmişlerdir. İtilaf Devletleri'ne verilen cevabi notada, Müttefiklerin verdikleri güvence karşısında Türk Ordusu'nun Çanakkale İstanbul yönünde ilerlemeyecekleri belirtilmiştir. Ayrıca, Edirne de dâhil olmak üzere, Trakya'nın Meriç Nehri'nin batısına kadar olan bölgenin derhal boşaltılması şart koşularak, mütareke görüşmelerine başlanabileceği ifade edilmiştir.

3-11 Ekim 1922 tarihleri arasında toplanan Mudanya Konferansı'na, Türkiye, İngiltere, Fransa ve İtalya

katılmışlardır. Yunanistan ise Konferansa katılmamıştır. Yunan delegeleri, Mudanya'ya gelmişler ancak limanda bulunan bir gemide kalmayı tercih etmişlerdir. 11 Ekim'de imzalanan protokole göre, Yunan kuvvetleri Doğu Trakya'dan tahliye edilecektir. Mudanya Mütarekesi ile BMM, İtilaf Devletlerince resmen tanınmış oluyordu. Ayrıca, köklü bir barış yapılabilmesi için gereken zemin de bu mütarekeyle hazırlanmış oluyordu

LOZAN KONFERANSI'NIN TOPLANMASI

Milli Mücadele'de elde edilen askeri başarılar, siyasi başarıları da beraberinde getirmiş, Mudanya Mütarekesi imzalanmış ve taraflar arasında kısmen sağlanan uzlaşmanın hukuki bir statüye dönüştürülmesi için bir konferans toplanması kararlaştırılmıştır.

13 Kasım 1922'de başlayacak olan barış görüşmelerine, Müttefik Devletler, konferansta Türk tarafında ikilik çıkarmak amacıyla Ankara Hükümeti ile birlikte İstanbul Hükümeti'ni de davet etmişlerdir. Bu sırada, TBMM 1 Kasım 1922'de aldığı bir karar ile saltanatı kaldırmıştır. Saltanatın kaldırılması ile Türk milletinin yegâne meşru temsilcisi Ankara Hükümeti haline gelmiştir. Başka bir deyişle, İtilaf Devletleri bundan böyle Ankara yönetimi dışında İstanbul'da muhatap alacağı hiçbir makam ve merci bulamayacaktır.

20 Kasım 1922'de başlayan Lozan görüşmelerinde Türk tarafını İsmet Paşa'nın başkanlığında, Sağlık Vekili Dr. Rıza Nur, Hasan Saka, Celal Bayar ve bu isimlere eşlik eden müşavirlerden oluşan bir heyet temsil etmiştir. Konferans'a Türkiye ile birlikte, İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan, Japonya, Romanya ve Yugoslavya katılmışlardır. Ayrıca, Sovyetler Birliği ve Bulgaristan yalnızca Boğazlar görüşmelerine katılmak üzere, ABD ise gözlemci sıfatıyla konferansa katılmışlardır.

Lozan Konferansı'nda meseleleri incelemek üzere 3 komisyon kurulmuştur. 1. Komisyon, topraklara, askerliğe, Boğazlara; 2. Komisyon, Türkiye'de yabancıların tabi olacağı rejime; 3. Komisyon ise iktisadi ve mali meselelere ait konuları görüşecektir. Konferans'ta Türk heyeti Misak-ı Milli'ni gerçekleştirilmesi için gayret gösterirken, İtilaf temsilcileri Sevr'i esas alarak Türkiye'yi mağlup bir devlet olarak değerlendirmek eğilimindeydiler. Nitekim görüşmelerde Ermenilere toprak verilmesi, kapitülasyonların devamı, Osmanlı dış borçlarının tamamının Türkiye'ye ödetilmek istenmesi, savaş tazminatı ve tamirat bedeli gibi hususların gündeme gelmesi İtilaf Devletleri'nin söz konusu eğiliminin göstergesidir. Bu nedenle Türk heyeti 4 Şubat 1923'te

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

anlaşma tasarısını imzalamayı reddederek Türkiye'ye dönmüştür.

İsmet Paşa'nın, taraf devletlerin dışişleri bakanlarına 8 Mart 1923'te bir görüşmelere yeniden başlamak üzere ve Türk Hükümeti'nce yapılması istenen değişiklikleri bildiren bir mektup göndermesiyle, Lozan görüşmeleri 23 Nisan 1923'te tekrar başlamıştır.

SINIRLARIN TESPİTİ

Lozan Konferansı'nda, Suriye sınırı, 20 Ekim 1921'de Fransa ile imzalanan Ankara İtilafnamesi'nde belirlenen haliyle aynen kabul edilmiştir. İskenderun Sancağı, Misak-ı Milli sınırları içinde mütalaa edilmesine rağmen, Ankara İtilafnamesi'nde milli sınırlar dışında kalmıştı. Böylece bu sancak, Suriye ile birlikte Fransız mandası altına girmiştir.

Bulgaristan sınırı, Karadeniz'de Rezve deresi sınırına kadar gelen 1913 sınırı aynen kabul edilmek suretiyle belirlenmiştir. Doğu Trakya sınırını, Mudanya Mütarekesi'nde tespit edildiği şekilde, Meriç Nehri'nin teşkil etmesi ve Edirne ile birlikte Karaağaç'ın da Türkiye'de kalması kararlaştırılmıştır. Konferans'ta Türkiye-Irak sınırında uzlaşılammış ve meselenin Lozan'dan sonra 9 ay içinde Türkiye ile İngiltere arasında görüşülmesi kararlaştırılmıştır. Böylelikle, Musul meselesi Konferans'ta çözülememiştir.

Lozan'da en zor geçen görüşmelerden biri Boğazlar meselesi üzerinde olmuştur. Sonuçta, Çanakkale ve İstanbul boğazlarından barış zamanında yabancı gemilerin serbestçe geçmesi kabul edilmiştir. Savaş zamanında ise Türkiye tarafsız ülke konumundaysa, barış zamanındaki rejim uygulanacaktır. Türkiye savaşta ise tarafsız gemilerin düşmana yardım etmemek şartıyla bazı sınırlamalarla Boğazlardan serbestçe geçebilmeleri kararlaştırılmıştır. Ayrıca, bir Boğazlar Komisyonu'nun kurulması ve bu komisyonun Milletler Cemiyeti'ne bağlı olması kararlaştırılmıştır. Bunların yanında, Çanakkale ve İstanbul boğazları, askerden arındırılacaktır. Lozan'da Boğazlar meselesi her ne kadar çözülmüş ise de Boğazların askersizleştirilmesi Türkiye'nin egemenlik haklarını sınırlandırıyordu. Bir süre sonra, Türkiye, bu şartların değiştirilmesi için girişimlerde bulunmuş ve 20 Temmuz 1936'da Montreux Boğazlar sözleşmesi imzalanmıştır. Böylelikle sorun, Türkiye'nin isteği doğrultusunda çözülmüş olacaktır.

Son olarak, Lozan'da, İmroz, Bozcaada ve Tavşan adaları Türkiye'ye bırakılmıştır. Bu adalar dışındaki Sisam, Sakız, Midilli, Limni ve Semadirek adaları Yunanistan'a bırakılmıştır. Rodos ve 12 ada ile Meis adası ise İtalyanlara verilecektir. Kıbrıs ise İngiltere'de kalacaktır.

AZINLIKLARLA İLGİLİ MESELELER

Lozan'da azınlıklara ilişkin alınan kararlara göre, Türkiye'de yaşayan Müslüman olmayan azınlıklar hukuken ve fiilen Türk uyruklu sayılacaklar ve kendileri için her türlü hayır kurumu ve okul açabileceklerdir. Ayrıca, Türkiye'de yaşayan Rumlarla Yunanistan'da yaşayan Türkler, karşılıklı olarak değiştirileceklerdir. Ancak İstanbul'da yaşayan Rumlarla, Batı Trakya'da yaşayan Türkler mübadelenin dışında tutulacaklardır. İstanbul Rumları ve Batı Trakya Türkleri, okul açma, hastane ve vakıf kurma ve yayın işlerinde serbest olacaklar, ayrıca mahkemelerde kendi dilleriyle ifade verebileceklerdir. Türk tarafının Patrikhane'nin de mübadele kapsamında değerlendirilerek Türkiye'den çıkarılması isteği ise kabul görmemiştir. Yabancı okullar ise, Türk Maarif Vekâleti müfettişleri tarafından teftiş edilebilecekler ve müdür muavinlerinden birisi Türk olacaktır.

İKTİSADİ VE MALİ MESELELER

Anlaşmada alınan karara göre, Osmanlı borçları, Osmanlı Devleti'nden ayrılan ülkeler arasında paylaşılacak ve Türkiye'nin payına düşen borçların ödenmesi belirli taksitlere bağlanacaktır. Ayrıca, Kapitülasyonlar bütün şartlarıyla birlikte kaldırılacaktır.

ADIM ADIM CUMHURİYET'E GİDİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'ni ilan etmenin yanında yeni devletin esaslarını belirleyecek köklü düzenlemeleri de yapacak olan ikinci TBMM 11 Ağustos 1923'te çalışmalarına başlamıştır. Gazi Mustafa Kemal meclis başkanı olmuştur. Yeni meclis 23 Ağustos'ta Lozan Barış Anlaşması'nı onaylamıştır. Lozan Anlaşması'nın TBMM tarafından onaylanmasıyla birlikte, İstanbul'un İtilaf Devletleri kuvvetlerinden boşaltılması süreci de resmen başlamıştır. 6 Ekim 1923'te Türk askerleri İstanbul'a girmişlerdir. Böylece 13 Kasım 1918'de fiilen ve 16 Mart 1920'de de resmen başlayan işgal her manada sona ermiş oluyordu.

Bundan sonra sıra, yeni devletin merkezinin belirlenmesine gelir. 9 Ekim 1923'te İsmet Paşa ve 14 arkadaşı, Ankara'nın başkent olması gerektiğine ilişkin teklifi Meclis'e sunmuşlardır. 13 Ekim 1923'te Meclis'te görüşülerek kabul edilen ve Anayasa'ya dâhil edilen madde ile Türkiye Devleti'nin başşehri Ankara olarak belirlenmiştir.

CUMHURİYET'İN İLANI

Yeni devletin her şeyi ile İstanbul'daki yönetimden farklı bir noktaya doğru gittiğini açıkça gösteren bu gelişme Meclis'te hükümete karşı muhalefeti hızla artırmıştır. Bu durumda, Mustafa Kemal daha seçimlerin hemen ertesinde hazırlığını yaptığı projeyi uygulamaya koymaya karar vermiştir. Cumhuriyeti ilan etmek

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLA P TARİHİ 1

28 Ekim akşamı Mustafa Kemal Paşa, Çankaya'da topladığı arkadaşlarına, ertesi gün Cumhuriyeti ilan edeceklerini bildirmiştir. Buna göre, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun, yani Anayasa'nın, birinci maddesine "Türkiye Devleti'nin idare şekli cumhuriyettir" cümlesi ilave edilmiş ve dördüncü madde de "Türkiye Devleti TBMM tarafından idare olunur, Meclis, Hükümet'in yükümlülüğündeki görevleri Bakanlar Kurulu vasıtasıyla yerine getirir" şekline getirilmiştir. Belirtilmeli ki, Cumhuriyet'in ilanını sağlayan Anayasa düzenlemeleri kendine özgü şartlar ve mülahazalar ile gerçekleştirilmiştir. Muhaliflerin kendilerini en kuvvetli hissettikleri dönemde, fikri uyumlarının tam olmadığını fark eden Mustafa Kemal Paşa, harekete geçmiştir. Daha Erzurum Kongresi toplanmadan evvel, Milli Mücadele başarıya ulaştığında benimsenmesi gerektiğini düşündüğü Cumhuriyet idaresini gerçekleştirmiştir.

Cumhuriyet'in ilanı gerçekleştirildikten hemen sonra Cumhurbaşkanı seçimi yapılması teklif edilmiş ve bu oturumda 158 azanın oybirliğiyle Ankara mebusu Gazi Mustafa Kemal Paşa, Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Başbakanlığa getirilen İsmet Paşa hükümeti güvenoyu almış, aynı gün Fethi Bey de Meclis Başkanlığı'na seçilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin 29 Ekim 1923 tarihinde ilanı ile altı asırlık bir dünya devleti resmen yıkılmış, aynı millete dayanmakla birlikte, anlayış sistemi, idealleri farklı bir kadronun idaresinde yeni bir devlet doğmuştur. Cumhuriyetin ilanından amaç, medeni ve modern dünya ile Türkiye arasında açılan boşluğu bir an önce kapatmak, hatta muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkmaktır.

Önceki dönemlerde devleti kurtarmak ve düzeni ıslah etmek amacıyla yapılanların hep kısır, yarım işler olduğunun bilinci ile Mustafa Kemal, bir daha aynı sıkıntıları yaşamamak için gerekli gördüğü bütün köklü değişiklikleri birbiri ardına hayata geçirmiştir. Cumhuriyetin ilanı, anlayış değişimi gibi son derece güç ve zahmetli bir sosyal inkılabı gerçekleştirmenin ilk adımını teşkil etmiştir.

SORU:

Mudanya Mütarekesi niçin yapılmıştır?

CEVAP:

26 Ağustos 1922 tarihinde Büyük Taarruz zaferle sonuçlandı. Yunan ordusu tamamen imha edildi. Türk kuvvetleri İzmir'i kurtardıktan sonra Çanakkale ve İstanbul yönünde ilerlemeye başladı. Bu gelişmeler üzerine İtilaf Devletleri, Türk tarafına bir mütareke teklifinde bulundu. Türk tarafı mütareke görüşmelerine ancak, Yunanlardan Trakya'yı Edirne dâhil Meriç Nehri'nin batısına kadar boşaltılmasını şart koştu. İtilaf

Devletleri, Türkiye'nin bu teklifini kabul etti. 3 Ekim 1922'de Mudanya'da görüşmeler başladı.

SORU:

Mudanya Mütarekesi'ne hangi devletler katıldı?

CEVAP:

Mudanya Mütarekesi'ne şu devletler katıldı: Türkiye, İngiltere, Fransa, İtalya. (Görüşmelere Yunanlılar katılmamıştır.)

SORU:

Mudanya Mütarekesi nasıl sonuçlandı?

CEVAP:

Müttefik devletlerinin temsilcileri, İsmet Paşa'nın Doğu Trakya'nın Yunanlılar tarafından terk edilmesi isteğini kabul etmek zorunda kaldılar. İmza edilen protokole göre Doğu Trakya'nın tahliyesine sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlanacak ve 15 gün içinde tamamlanacaktı. Yunanlılar çekildikçe idareyi Müttefiklere, onlar da Türklere bırakacaklardı. Yunan askerlerinin çekilmelerinden sonra 30 gün içinde Müttefikler de Trakya'yı tamamen boşaltacaklardı. Mütareke 15 Ekim 1922 tarihinden itibaren yürürlüğe girdi.

SORU:

Lozan Konferansı'nın yapılmasının nedenlerini açıklayınız?

CEVAP:

Milli mücadele Dönemi'nde elde edilen askeri başarılar, siyasi başarıları da beraberinde getirmiş, Mudanya Mütarekesi imzalanmış ve taraflar arasında kısmen sağlanan uzlaşmanın hukuki bir statüye dönüştürülebilmesi için bir konferansın toplanması kararlaştırılmıştır. TBMM Hükümeti konferansın İzmir'de toplanmasını istediysede bu istek, Türk tarafının itibarını artıracığı ve Yunanistan'ın incinebileceği nedeniyle İtilaf Devletleri tarafından kabul görmemiş, Konferansın tarafsız olan İsviçre'nin Lozan şehrinde toplanması kararlaştırılmıştır. Bununla birlikte Türk tarafının isteği ve ısrarı üzerine Boğazlarla ilgili görüşmelere katılmak üzere Rusya, Ukrayna ve Gürcistan da Konferansa davet edilmiştir.

SORU:

Müttefik Devletleri'nin Lozan Konferansı'na Ankara Hükümeti'yle birlikte İstanbul Hükümetini de davet etmelerinin sebebi neydi?

CEVAP:

Müttefik Devletleri, ikilik çıkarmak ve Ankara Hükümetini zor durumda bırakmak için Konferansa İstanbul Hükümetini de davet ettiler.

SORU:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

İstanbul Hükümeti milletvekili Tevfik Paşa, TBMM'ye gönderdiği telgrafta Ankara Hükümeti'nden ne istedi?

CEVAP:

Tevfik Paşa, Ankara Hükümeti'ne Lozan'da yapılacak konferansa birlikte katılmayı teklif etti.

SORU:

Tevfik Paşa'nın Konferansa Ankara Hükümetine konferansa birlikte katılma teklifi üzerine Ankara'da hangi gelişmeler yaşandı?

CEVAP:

Tevfik Paşa'nın bu teklifi Ankara'da şiddetli tartışmalara yol açtı. Yaşanan tartışmalar Saltanatın kaldırılması meselesini gündeme getirdi ve 1 Kasım 1922'de Saltanat kaldırıldı.

SORU:

Saltanatın kaldırılması Lozan Konferansı'nı nasıl etkiledi?

CEVAP:

Saltanatın kaldırılması Ankara Hükümeti'nin varlığını daha güçlü hale getirdi. Barış görüşmelerinde Ankara Hükümetinin daha rahat hareket etmesinin yolu açıldı. Bu gelişmeyle İtilaf Devletleri Ankara Hükümeti'ni kendine muhatap almak zorunda kaldı; başka bir deyişle İstanbul Hükümeti devre dışı kaldı.

SORU:

İstanbul'da Saltanatın kaldırılması üzerine hangi olaylar meydana geldi?

CEVAP:

Saltanatın kaldırılması üzerine İstanbul'da Vahdettin aleyhinde gösteri yürüyüşleri oldu. Son Osmanlı Hükümeti topluca istifa etti. Bu gelişmeler üzerine dayanacak fazla gücü kalmayan Vahdettin bir İngiliz zırhlısıyla İstanbul'dan ayrıldı.

SORU:

Lozan Konferansı'na katılan heyette kimler bulunuyordu?

CEVAP:

Lozan için görevlendirilecek heyet Ankara'da tartışma konusu oldu. Mustafa Kemal Paşa, Lozan Konferansı için Türkiye'yi Mudanya Mütarekesi'nde görüşmeleri başarıyla yürüten İsmet Paşa'yı düşünüyordu. Dışişleri Bakanı Yusuf Kamil Bey'in istifası üzerine İsmet İnönü bu göreve getirildi; daha sonra da Türk delegasyonu başkanı oldu. Heyet şu kişilerden oluşmaktaydı: Hariciye Vekili İsmet Paşa 1. Delege, Sağlık Vekili Dr. Rıza Nur II. Delege; Mali Müşavir Hasan Saka ve Celal Bayar'dır. Bu isimlere ek olarak adli, siyasi, askeri, ticari ve bahri müşavirler de katıldılar.

SORU:

Lozan Konferansı hangi tarihte yapıldı ve konferansa hangi devletler katıldı?

CEVAP:

20 Kasım 1922 tarihinde başlayan konferansa; Türkiye, İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan, Japonya, Romanya ve Yugoslavya devletleri katılmıştır.

SORU:

Lozan Konferansı'nda hangi meseleler görüşüldü?

CEVAP:

Lord Curzon'un başkanlığında 20 Kasım 1922'de toplanan Lozan Konferansı'nda meseleleri incelemek üzere üç komisyon kurulmuştur.

1. Komisyon, topraklara, askerliğe, boğazlara,
2. Komisyon Türkiye'de yabancıların tabi olacağı rejime,
3. Komisyon ise iktisadi ve mali meselelere bakmakla görevlendirildi.

SORU:

Görüşmelerde İtilaf Devletleri'nin Türkiye'ye olan tutumları nasıldı?

CEVAP:

İtilaf Devletleri'nin eski düzenin bir şekilde devam ettirilmesini istemeleri, Türkiye'nin kayıtsız şartsız bağımsız bir devlet olarak yaşamak istemesi üzerine uzlaşma sağlamak kolay olmadı. Konferans, İtilaf Devletleri'nin beklentilerinin aksine sekiz ay sürdü. Konferans'ta Türk heyeti Misak-ı Milli'nin gerçekleştirilmesi için çok gayret gösterdi. Buna karşın İtilaf temsilcileri Yunanistan'a karşı kazanılan zaferi pek de hesaba katmadan Sevr'i esas alarak Türkiye'yi yenik bir devlet olarak görmek istediler. I. Dünya Savaşı'ndan Avrupa'nın en güçlü devleti olarak çıkmış olan İngiltere, Lozan görüşmeleri süresince Türkiye'yi yalnız bıraktı. Doğal olarak böyle bir anlayış ve yaklaşım karşısında Lozan'da beklenen netice çıkmayacaktı. Anlaşma sürecinde Ermenilere toprak verilmesi, kapitülasyonların devam ettirilmesi, savaş tazminatı ve tamirat bedeli, boğazların statüsü gibi meselelerde anlaşmaya varılamadı.

SORU:

Lozan Konferansı'nda İtilaf Devletleri'nin "Boğazlar" konusundaki görüşü neydi?

CEVAP:

İtilaf Devletleri, İstanbul ve Çanakkale'de Boğazların hem ticaret hem de savaş gemilerine açık bulundurulmasını istedi. 1. Dünya Savaşı'ndan Avrupa'nın en güçlü devleti olarak çıkmış olan İngiltere, Lozan görüşmeleri süresince Türkiye'yi yalnız bırakma çabası içinde oldu.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

SORU:

Boğazlar konusunda Rusya hangi görüşü ileri sürdü?

CEVAP:

Rusya, Boğazların ticaret ve savaş gemilerine açık bulundurulmasını istedi. Boğazlar gerek savaşta gerekse barışta bütün savaş gemilerine kapalı olmalı görüşündeydi. Ayrıca Türkiye'nin Boğazların kontrolünü sağlamak için bir savaş filosuna sahip olmasını istedi.

SORU:

Türkiye görüşmelerde Boğazlar konusunda ne istedi?

CEVAP:

Türkiye, Misak-i Milliye uygun olarak İstanbul ve Marmara'nın güvenliği şartı ile Boğazlardan geçişin serbest olmasını istedi.

SORU:

Lozan'da "Boğazlar" konusu nasıl sonuçlandı?

CEVAP:

Lozan'da Boğazlarla ilgili olarak ortaya konulan görüşlerde, Türk hâkimiyetine zarar verebilecek olan Boğazların askerden arındırılması meselesi tartışıldı. Sonunda Türk devletinin hâkimiyeti altındaki topraklarda bulunan ve Türkiye için özel bir öneme sahip olan Çanakkale ve Karadeniz Boğazlarından yabancı gemilerin serbestçe geçmesi prensip olarak kabul edildi. Barış zamanında yabancı ticaret gemilerine gündüz ve gece tam geçiş serbestliği tanınmış; savaş zamanında Türkiye tarafsız ise barış zamanındaki rejimin uygulanması; Türkiye savaşta ise tarafsız gemilerin düşmana yardım etmemek şartıyla bazı sınırlamalarla Boğazlardan serbestçe geçebilmeleri kararlaştırıldı.

SORU:

Lozan'dan sonra Boğazlar konusunda hangi anlaşma yapıldı?

CEVAP:

Lozan'da Boğazlar meselesi her ne kadar çözülmüş ise de Boğazların ve Marmara Denizi'ndeki adaların askersizleştirilmesi Türkiye'nin egemenlik haklarını sınırlandırıyordu. Bir süre sonra Lozan Antlaşması'nda öngörülen garanti ile haklarının korunamayacağını anlayan Türkiye, şartların değiştiğinden bahisle Boğazlarla ilgili statünün değişmesi yönünde birtakım girişimlerde bulundu. 20 Temmuz 1936 yılında Montreux Boğazlar Sözleşmesi imzalandı. Bu Antlaşmanın Türkiye'nin lehine olduğu söylenebilir.

SORU:

Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde kalan ülkelerin durumu nasıl çözümlendi?

CEVAP:

Mısır ve Sudan üzerindeki Türk haklarından 5

Kasım 1914 tarihinden geçerli olmak üzere vazgeçilmiş ve buralar İngilizlere verilmiştir. Filistin, Sina, Yemen, Asir, Hicaz ve Irak ülkeleri üzerinde de artık Türkiye'nin hiçbir hakkı kalmadığı kabul edildi. Bu ülkeler de İngilizlere verildi. Türkiye'nin Tunus ve Fas üzerinde artık hiçbir hakkı kalmadı. Bu ülkeler Fransa'ya verildi. Türkiye'nin Trablusgarp ve Bingazi (Libya) üzerinde hiçbir hakkı kalmadı. Bu yerler de İtalyanlara bırakıldı.

SORU:

Görüşmelerde Lozan ve Kerkük meselesi ile ilgili hangi kararlar alındı?

CEVAP:

Misak-i Millî'nin birinci maddesine giren MusulKerkük ve Süleymaniye ile Erbil üzerindeki Türk iddiaları barışın tasdikinden sonra Milletler Cemiyeti'nin kararına göre Türkiye-Irak sınırı çizilirken göz önüne alınacaktır.

SORU:

Lozan'da "Adalar" konusu nasıl sonuçlandı?

CEVAP:

Türk karasuları içinde bulunan irili ufaklı Akdeniz ve Ege Adaları Anadolu'nun huzuru ve güvenliği için çok önemliydi. Ancak Türkiye bu adaların çok azını alabilmişti. Türkiye'nin tarihi ve hukuki durumu gözardı edildi. Lozan'da İmroz, Bozcaada, Limni ve Sema direk adaları askersiz olmaları koşuluyla Yunanistan'a bırakılmıştır. Yunan birlikleri işgal ettikleri İmroz ve Bozcaada'dan çekildikten sonra Türkiye'nin buralarda yerli halkın da söz sahibi olacağı bir yönetim uygulaması serbestliğine ve Yunanistan'ın da Limni, Midilli, Sakız, Sisam ile Nikarya adalarında hiçbir deniz üssü ve askeri istihkâm kurmaması kararı alındı. 1912'den beri işgal altındaki Rodos ve on iki ada ile yanlarındaki adacıklar ve karasularımızdaki Meis Adası'nın İtalyanlara bırakılması kararlaştırıldı. Kıbrıs Adası 5 Kasım 1914'ten beri İngiltere'ye terk edilmiş sayıldı. Bununla birlikte Kıbrıs'taki Türklerin iki yıl içinde Türk vatandaşlığına geçebilme imkânı garanti altına alındı.

SORU:

Lozan'daki görüşmelerde Türkiye'de yaşayan Ortodoks Rumlar ile Yunanistan'da yaşayan Müslüman Türklerin durumu nasıl çözümlendi?

CEVAP:

Büyük devletlerin Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmak için sık sık gerekçe olarak kullandıkları azınlıklarla ilgili meselelerin Lozan'da hassasiyetle ele alınması doğal bir durumdu. Lord Kurzon için azınlıklar meselesi çok iyi bir propaganda malzemesiydi. Lord Kurzon, bir yandan azınlıklar meselesini kendi isteklerini elde edebilmek için bir baskı aracı kullanmak isterken diğer taraftan da Konferans'ın kesintiye uğraması halinde

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

bunun sorumluluğunu Türk tarafına yüklemek için mükemmel bir fırsat olarak kullanmak istedi. Alınan karara göre; Türkiye’de yaşayan Müslüman olmayan azınlıklar hukuken ve fiilen Türk uyruklu sayılacaklar ve kendileri için her türlü hayır kurumu açabileceklerdi. Aynı zamanda Türkiye’de yaşayan Rumlarla Yunanistan’da yaşayan Türkler karşılıklı değiştirilecekti. Batı Trakya’da yaşayan Türkler bunun dışında tutulacaktı.

SORU:

Lozan’da Türkiye’de açılacak yabancı okullarla ilgili olarak nasıl karar alındı?

CEVAP:

Türkiye’de açılması düşünülen yabancı okulların Türk kanunlarına uymak suretiyle açılacaklarına karar verildi. Alınana karara göre İstanbul’daki Rum-Ortodoks Patrikhanesi yine İstanbul’da kalacak ve dokunulmazlığı olacaktır. Yabancı okullar, Türk Maarif Vekâlet müfettişleri tarafından teftiş edilebilecekler ve müdür muavinlerinden birisi Türk olacaktır. Yabancı hastaneler ise Sağlık Bakanlığınca kontrol edilecektir.

SORU:

Lozan’da görüşülen Osmanlı borçları konusunda taraflar hangi ileri görüşleri ileri sürdüler?

CEVAP:

Görüşmelerde Türk tarafı, işgal masraflarının Türkiye tarafından ödenmesinin mümkün olmadığını söyledi. İngiltere ve Yunanistan Türkiye’den İstanbul ve Musul’u boşaltmasını talep ettiler. Ayrıca bu iki devlet Osmanlı borçları ve kapitülasyonlar konularında Türk heyetine zorluk çıkardılar. 20 Kasım 1922 - 4 Şubat 1923 tarihleri arasındaki Lozan Konferansı’nda İngilizler Yunanistan’ı açıkça himaye etti. İtilaf Devletleri Türkiye üzerinde baskı kurdu. Adil olmayan bu görüşmelerde Batı Trakya Yunanistan’a bırakılıyordu. İtilaf Devletleri’nin bu yanlı tutumu, Batı Anadolu, Marmara ve Doğu Trakya’yı harabeye çeviren Yunanlılardan harp tazminatı alınmasını imkânsız hale getirdi. Anlaşma sağlanamayınca Türk heyeti Ankara’ya döndü.

SORU:

Görüşmelerde Osmanlı borçları nasıl çözümlendi?

CEVAP:

Türkiye, Osmanlı borçlarının tamamını üstlenemeyeceğini bildirdi. Osmanlılar bu borçları aldığı dönemde, topraklarının tamamının Türkiye’de olmadığını ve bu yüzden Türkiye’nin bütün borçlardan sorumlu tutulamaz tezini öne sürdü. Türkiye ayrıca “Ya o toprakların tamamını bize verin; ya da Türkiye payına düşeni ödesin” talebinde bulundu. Eski Osmanlı toprakları üzerinde İtilaf Devletleri toprakların tamamının Türkiye’ye bırakılmasını istemedi. İtilaf Devletleri Türkiye’nin payına düşen borçları ödemesini kabul etti.

SORU:

Lozan Barış Antlaşması hangi tarihte ve hangi devletler arasında imzalandı?

CEVAP:

Antlaşma 24 Temmuz 1923’te Türkiye, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Portekiz ve Belçika arasında imzalandı.

SORU:

Lozan Antlaşması’nın Türkiye açısından daha iyi sonuçlanması mümkün müydü?

CEVAP:

Anlaşmanın bu haliyle kabul edilmemesi, Türkiye’nin yeniden savaşa girmesi anlamına geliyordu. Dolayısıyla Türkiye’nin o günkü koşullarda savaşa girmesi mümkün değildi. Bu yüzden Türkiye bu anlaşmayı en zararsız biçimiyle kendi lehinde imzalamıştır denilebilir.

SORU:

Lozan Antlaşması’nın sonuçları nelerdir?

CEVAP:

Türkiye Lozan Barış Antlaşmasıyla bağımsızlığını bütün dünyaya duyurdu. Misak-i Milli’nin gerçekleştirilmesi ve tam bağımsızlığın sağlanması yolunda büyük bir kararlılıkla yürütülen milli hareketin siyasi ve hukuki alanda bir başarı olarak kabul edilmesi gereken Lozan Antlaşması, bağımsız güçlü bir Türk Devleti’nin kurulmasını sağlayan bir anlaşma olmuştur.

SORU:

İkinci Meclis ilk oturumunda hangi önemli konularda çalışmaları gerçekleştirmiştir?

CEVAP:

Türkiye Cumhuriyeti’ni ilan etmenin yanında yeni devletin esaslarını belirleyecek köklü düzenlemeleri yapacak olan İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi, 11 Ağustos 1923 tarihinde çalışmalarına başladı. 13 Ağustos 1923’te başkanlık seçiminde 197 milletvekilinin 196’sının oyunu alarak Gazi Mustafa Kemal başkan seçildi. Bakanlar Kurulunun üyeleri de güvenoyu alarak çalışmalarına başladı.

SORU:

Ankara’nın başkent olmasının nedenlerini açıklayınız?

CEVAP:

Gazi Mustafa Kemal gazeteci Hans Lazar’a verdiği 23 Eylül 1923 tarihli demecinde Ankara’nın Türkiye Cumhuriyeti’nin başkenti olacağını söylemişti. Mustafa Kemal Paşa bu konudaki düşüncesini İsmet İnönü’yle paylaştı. Mustafa Kemal Paşa’nın bu direktifi İsmet Paşa tarafından uygulamaya kondu. 13 Ekim 1923’te Mecliste kabul edilen ve Anayasa’ya dâhil edilen

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

madde ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin başşehri Ankara olarak belirlendi. Gazi Mustafa Kemal Ankara'nın başkent olmasını istiyordu. Aynı zamanda uzun yıllar hilafetin başkentliğini yapan İstanbul'un görevini tamamladığını düşünüyordu. Yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin başkenti Ankara oldu. Ankara'nın başkent olması stratejik yönden önemliydi.

SORU:

Türk ordusunun İstanbul'a girişi nasıl oldu?

CEVAP:

24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşması'na göre İtilaf Devletleri'nin askerleri altı hafta içinde İstanbul'u boşaltacaktı. Bu anlaşma gereği İstanbul'un boşaltılması süreci resmen başladı. 6 Ekim 1923 tarihinde Şükrü Naili Paşa komutasındaki Türk askerleri, halkın büyük sevgi gösterileri arasında İstanbul'a girdiler. Böylece 13 Kasım 1918'de fiilen ve 16 Mart 1920'de resmen başlayan işgal, her manada sona erdi.

SORU:

Cumhuriyetin İlanı sürecinde Mecliste hangi gelişmeler yaşandı?

CEVAP:

İkinci Meclisin çalışmaya başlamasıyla birlikte Mecliste muhalefet rüzgârları esmeye başladı. İçişleri Bakanı Fethi Okyar'ın istifa etmesi ve bu koltuğa muhaliflerin kendi adaylarını getirmek istemeleri üzerine Mustafa Kemal Paşa bu gelişmelerden rahatsız oldu. Hükümeti Çankaya'da toplayarak istifa etmelerini istedi. Ayrıca mevcut hükümet üyelerinden hiç kimsenin yeni kurulacak kabinede görev kabul etmemesinin uygun olacağını bildirdi. Böylece muhalefet grubuna bir hükümet kurma fırsatı verilmiş olacaktı. Aslında bu aynı zamanda bir iktidar mücadelesiydi. 29 Ekim 1923 tarihinde meclis eski hükümetin yerine daha kuvvetli bir hükümet kurmaya çaba harcadı ama sonuç alınamadı. Aynı gün Gazi Mustafa Kemal Paşa, daha önce hazırlığını yaptığı ve bunu başta İsmet İnönü olmak üzere yakın arkadaşlarıyla paylaştığı, kurulmasını düşündüğü Cumhuriyet İdaresi'nin mecliste görüşülmesini istedi. Meclis oy çoğunluğu ile Cumhuriyet İdaresini kabul etti. Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa seçildi. Başbakanlığa İsmet İnönü getirildi. İsmet İnönü hükümeti güvenoyu aldı.

SORU:

Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Cumhuriyet'i ilan ederken nasıl bir yol izledi?

CEVAP:

Mücadeleye atıldığı ilk günden itibaren Meclisi ön plana çıkaran ve her hususta tam bir fikir birliği ile netice almaya çalışan Mustafa Kemal Paşa, yakın çevresi dâhil

cumhuriyetin ilanı konusunda onunla aynı fikirde olmayan milletvekillerini görünce cumhuriyetin bir an önce ilan edilmesini zaruri gördü. Bütün üyelerin tek tek ikna edilmesi gibi bir çaba tabi ki daha demokratik olurdu. Ancak buna zaman yoktu. Askeri başarı kazanılmış, memleket düşmandan kurtarılmıştı. Ancak bu başarı, siyasi düzenlemelerle desteklenmediği takdirde, milleti uçurumun kenarına getiren yönetim anlayışının yeniden hâkim duruma gelmesi, mevcut ortamda çok kolaylıkla gerçekleştirilebilecek bir olaydı.

SORU:

Cumhuriyetin ilanının Türk toplumu üzerindeki etkileri nasıl oldu?

CEVAP:

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin 29 Ekim 1923 tarihinde ilanı ile altı yüzyıllık bir dünya devleti resmen yıkılmış; aynı millete dayanan birlik anlayışı, sistemi ve idealleri farklı yeni bir kadronun idaresinde yeni bir devlet doğdu. Cumhuriyetin ilanında amaç, medeni dünya ile Türkiye arasında açılan boşluğu bir an evvel kapatmak hatta muasır medeniyetin üstüne çıkarmaktı. Cumhuriyet sistemi, Yeni Osmanlı düşüncesinde 1860'lı yıllardan itibaren tartışıldığı gibi Atatürk'ün de 1923'ten çok önceleri Türkiye'nin kurtuluşu için meşrutî-monarşi tarzı bir yönetimin yeterli gelmeyeceği düşüncesi bilinmekteydi. Önceki dönemlerde devleti kurtarmak ve düzeni ıslah etmek amacıyla yapılanların yarım işler olduğunun bilinci ile Mustafa Kemal Paşa, bir daha aynı sıkıntıları yaşamamak amacıyla gerekli gördüğü bütün köklü değişiklikleri birbiri ardına hayata geçirdi. Cumhuriyetin ilanı, anlayış değişimi gibi son derece güç ve zahmetli bir sosyal inkılabı gerçekleştirmenin ilk adımını sağladı. Cumhuriyeti Atatürk'ün en büyük başarısı ve Türk Milletinin onun önderliğinde gerçekleştirdiği en büyük inkılap olarak anlamak gerekir.

SORU:

Türk kuvvetleri İzmir'e hangi tarihte girmiştir?

CEVAP:

26 Ağustos 1922 tarihinde Büyük Taarruz başlamış, 30 Ağustos'ta Yunan ordusu tamamen kuşatılmış ve büyük bir kısmı imha edilmiştir. Yunan Başkomutanı General Trikopis de esir alınmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın " Ordular ilk hedefiniz Akdenizdir, ileri!" emriyle ilerleyen Türk kuvvetleri 9 Eylül'de İzmir'e girmiştir.

SORU:

Mudanya Konferansı'nda Türkiye'yi kim temsil etmiştir?

CEVAP:

Mudanya Konferansı'nda Türkiye'yi İsmet Paşa temsil etmiştir.

SORU:

İtilaf Devletleri hangi olay sonrası TBMM'yi tanımıştır?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

CEVAP:

Mudanya Mütarekesi sonucunda İtilaf Devletleri TBMM'yi resmen tanımıştır.

SORU:

Müttefik devletlerinin Lozan Konferansı'na Ankara Hükümeti ile birlikte İstanbul Hükümeti'ni de davet etmesi hangi sonucu doğurmuştur?

CEVAP:

13 Kasım 1922'de Barış görüşmelerini Lozan'da başlatmayı kararlaştıran Müttefik Devletler, 27 Ekim 1922'de konferansa Türk tarafında ikilik çıkarmak amacıyla Ankara Hükümeti ile birlikte İstanbul Hükümeti'ni de davet etmişlerdir. 29 Ekim 1922'de Tefvik Paşa TBMM'ye gönderdiği bir telgrafla konferansa birlikte katılmayı teklif etmiştir. Tefvik Paşa'nın bu teklifi TBMM'de şiddetli tartışmalara yol açmış, yaşanan tartışmalar neticesinde Saltanat'ın kaldırılması meselesi gündeme gelmiş ve 1 Kasım 1922'de Saltanat kaldırılmıştır.

SORU:

Saltanat'ın kaldırılması sonucu Padişah'ın durumu ne olmuştur?

CEVAP:

Saltanat'ın kaldırılmasını takip eden günlerde Vahidettin aleyhinde İstanbul'da gösteri yürüyüşleri yapılmıştır. Son Osmanlı hükümeti'nin de 4 Kasım tarihinde topluca istifa etmesi üzerine dayanacak bir gücü kalmadığını düşünen Vahidettin 16/17 Kasım 1922 gecesi İngilizlerin Malaya Zırhlısı ile sessiz sedasız İstanbul'dan ayrılarak İngiltere'nin himayesine geçmiştir.

SORU:

Lozan Heyeti'nde Türk delegasyonu kimlerden oluşmaktadır?

CEVAP:

Hariciye Vekili İsmet Paşa, Sağlık Vekili Dr. Rıza Nur, mali müşavir Hasan Saka ve Celal Bayar'dan oluşmaktadır.

SORU:

Lozan Konferansı'nda hangi ana meseleler ele alınmıştır?

CEVAP:

Lozan Konferansı'nda meseleleri incelemek üzere üç komisyon kurulmuştur. I. komisyon topraklara, askerliğe, boğazlara; II. komisyon Türkiye'de yabancıların tabi olacağı rejime; III. komisyon ise iktisadi ve mali meselelere ait konulara bakacaktı. Böylece görüşülecek konular üç başlık altında toplanmıştır.

SORU:

Lozan Konferansı hangi tarihte toplanmıştır?

CEVAP:

Lozan Konferansı görüşmelerine İngiltere'deki Hükümet değişikliği sebebiyle planlanandan bir hafta sonra 20 Kasım

1922'de, saat 15.30'da Lozan'da, Casino de Montbenon'da başlanmıştır.

SORU:

Lozan Konferansı'na yalnızca boğazlar meselesini görüşmek üzere katılan devlet hangisidir?

CEVAP:

Konferans'a Türkiye ile birlikte İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan, Japonya, Romanya ve Yugoslavya (Eski Sırp-Karadağ, Hırvat, Makedon) bütün maddeler üzerinde söz sahibi olarak Sovyet Rusya ve Bulgaristan ise yalnızca Boğazlar görüşmelerine katılmak üzere ABD de gözlemci sıfatıyla katılmıştır.

SORU:

Lozan Konferansı'nda Suriye sınırı nasıl belirlenmiştir?

CEVAP:

Suriye sınırının, 20 Ekim 1921'de Fransa ile imzalanan Ankara İtilafnamesi'nde belirlenen haliyle aynen kabul edilmesi ve İskenderun ve Antakya'daki Türklerin kendi kültürlerini korumaları konusunda Ankara İtilafnamesi'nin hükümlerine uyulması kararlaştırılmıştır.

SORU:

Lozan Konferansı'nda Musul meselesi nasıl sonuçlanmıştır?

CEVAP:

Konferans'ta Türkiye-Irak sınırının da çözümü mümkün olamamış ve meselenin Lozan'dan sonra dokuz ay içinde Türkiye ile İngiltere arasında dostça belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Böylece Musul meselesi Konferans'ta çözülememiş ve ileriye bırakılmıştır. Konferans'tan sonraki süreçte 1926'da imzalanan Ankara Antlaşması ile Musul'un İngilizlerin manda yönetimi altında Irak'a bırakılmasına karar verilecektir.

SORU:

Lozan Konferansı'nda İtilaf Devletleri'nin Boğazlar ile ilgili görüşü nedir?

CEVAP:

İtilaf Devletleri; İstanbul ve Çanakkale Boğazlarının, hem ticaret hem de harp gemileri için kesin olarak açık olması; bu açıklığın güvencesi olarak Boğazların iki tarafının askersizleştirilmesi ve milletlerarası bir idare kurularak bu idarenin kontrolünde yönetilmesi. ABD temsilcisi de hiçbir millet için özel ayrıcalık olmaksızın tam bir serbestlik olmasını ve dünya ticaretini hiçbir milletin engellememesi gerektiğini savunmuştur.

SORU:

Lozan Konferansı'nda Türkiye'nin Boğazlar ile ilgili görüşü nedir?

CEVAP:

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Türkiye'nin görüşü: Misak-ı Milli'ye uygun olarak, İstanbul ve Marmara'nın güvenliği şartı ile Boğazlardan geçişin serbest olmasıdır.

SORU:

Lozan Konferansı'nda Türkiye'ye bırakılan adalar hangileridir?

CEVAP:

Lozan'da İmroz, Bozcaada, ve Tavşan adaları Türkiye'ye bırakılmıştır.

SORU:

Lozan Konferansı'nda Kıbrıs meselesi nasıl sonuçlanmıştır?

CEVAP:

Kıbrıs adası 5 Kasım 1914'ten beri İngiltere'ye terk edilmiş sayılacaktır. Bununla birlikte Kıbrıs'taki Türklerin iki yıl içinde Türk vatandaşlığına geçebilme imkânı garanti altına alınmıştır.

SORU:

Lozan Konferansı'nda nüfus mübadelesi nasıl sonuçlanmıştır?

CEVAP:

Alınan karara göre Türkiye içinde yaşayan Müslüman olmayan azınlıklar hukuken ve fiilen Türk uyruklu sayılacaklar ve kendileri için her türlü hayır kurumu ve okul açabileceklerdir. Türkiye'de yaşayan Rumlarla Yunanistan'da yaşayan Türkler karşılıklı olarak değiştirilecekler, İstanbul'da yaşayan Rumlarla, Batı Trakya'da yaşayan Türkler bu değiş tokuşun dışında tutulacaklardır. İstanbul Rumları yayın, okul açma, hastane ve vakıf işlerinde serbest olacaklar, Türk mahkemelerinde kendi dilleri ile ifade vermelerine engel olunmayacak, dinî tatillerinde mahkemeye çağrılmayacaklardır. Bu hakların hepsi Batı Trakya'daki Türkler için de geçerlidir. Ayrıca her iki tarafta kalmış olan harp esirleriyle sivil tutukluların derhal memleketlerine iade edilmeleri kabul edilmiştir.

SORU:

TBMM Lozan Barış Antlaşma'sını hangi tarihte onaylamıştır?

CEVAP:

Antlaşma 23 Ağustos 1923 tarihinde TBMM'de onaylanmış ve 6 Haziran 1924 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

SORU:

Türk ordusu İstanbul'a hangi tarihte girmiştir?

CEVAP:

6 Ekim 1923 tarihinde Şükrü Naili Paşa komutasındaki Türk askerleri İstanbul halkının büyük sevgi gösterileri arasında İstanbul'a girmiştir.

SORU:

Cumhuriyet'in ilanından sonra TBMM'nin ilk başkanı kim olmuştur?

CEVAP:

Cumhuriyet'in ilanı gerçekleştirildikten sonra hemen Cumhurbaşkanı seçimi yapılması teklif edilmiş ve bu oturumda "158 azanın oy birliğiyle" Ankara Mebusu Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı Cumhurbaşkanlığına seçtikleri ilan olunmuştur. Başbakanlığa getirilen İsmet Paşa hükûmeti güvenoyu almış, aynı gün Fethi Bey Meclis Başkanlığına seçilmiştir.

SORU:

Mustafa Kemal Paşa'nın Cumhuriyet'i ilanındaki amaç nedir?

CEVAP:

Cumhuriyet'in ilanından amaç, medeni ve modern dünya ile Türkiye arasında açılan boşluğu bir an evvel kapatmak, hatta muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkmaktır.

ARA SINAVDA NELER GELEBİLİR?

1.Soru

İngiltere'nin Uzakdoğu'daki sömürgeleriyle bağını kesmek için Osmanlı Devleti'nin açtığı cephe hangisidir?

- a) Kafkas
- b) Irak
- c) Çanakkale
- d) Kanal
- e) Galiçya

Yanıt Açıklaması: İngiltere'nin Uzakdoğu'daki sömürgeleriyle bağını kesmek için Almanya'nın önerisi ile Osmanlı Devleti tarafından Kanal Cephesi açılmıştır?

2.Soru

Aşağıdaki oluşumlardan hangisi "Muharrem Kararnamesi" ile tesis edilmiştir?

- a) Meclis-i Ayan
- b) Meclis-i Mebusan
- c) Şuray-ı Devlet
- d) Meclis-i Vala
- e) Düyun-ı Umumiye

Yanıt Açıklaması: Muharrem Kararnamesi olarak bilinen kararname Osmanlı Rus Savaşı'ndan sonra Osmanlı'dan alacaklı olan Avrupalı Devletlerin alacaklarını tahsil etmek için Osmanlı Devleti ile yaptıkları anlaşmanın ilan edildiği kararnamedir. Bu anlaşma ve kararname ile kurulan yapının adı da Düyun-ı Umumiye idi. Dolayısıyla doğru seçenek F seçeneğidir.

3.Soru

İngilizler Irak cephesini hangi tarihte açmışlardır?

- a) 1912
- b) 1913
- c) 1914
- d) 1915
- e) 1916

Yanıt Açıklaması: İngilizler 1 Kasım 1914 tarihinde Basra körfezi'ne asker çıkararak Barsa şehrini ele geçirmişlerdir.

4.Soru

Sultan Abdülaziz'e mektup göndererek meşrutiyeti ilan etmesini isteyen Genç Osmanlılar Cemiyeti üyesi aşağıdakilerden hangisidir?

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

- a) Mustafa Fazıl Paşa
- b) Ziya Paşa
- c) Mithat Paşa
- d) Ali Suavi
- e) Namık Kemal

5.Soru

Osmanlı Devleti'nde İkinci Meşrutiyet'in ilanı aşağıdakilerden hangisine neden olmuştur?

- a) Trablusgarp savaşının sona ermesine
- b) Balkan savaşlarının başlamasına
- c) 31 Mart Olayı'nın çıkmasına
- d) Osmanlı aydınlarının İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni kurmalarına
- e) Paris Barış Konferansı'nın toplanmasına

Yanıt Açıklaması: İkinci Meşrutiyet'in ilanına karşı olan gericipler ülkenin çeşitli yerlerinde kargaşa çıkarıyorlardı, nihayet 31 mart 1909 da büyük bir ayaklanma denemesi daha yapıldı ancak bastırıldı.

6.Soru

17. yüzyılın sonuna kadar yaklaşık yüz yıl süren bu döneme Duraklama Dönemi yerine Buhran Dönemi denmesinin asıl sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) 1579 yılında Sokullu Mehmet Paşa'nın ölümü
- b) Devlet teşkilatında ve sosyal hayatta yaşanan sorunların devletin genişlemesini durduramaması
- c) Buhran Döneminin Duraklama döneminin başlangıcı kabul edilmesi
- d) Buhran Döneminde yenileşme hareketlerinin hız kazanması
- e) Buhran Döneminde farklı olarak siyasi krizlerin yaşanması

Yanıt Açıklaması:

yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı sınırları dâhilinde devlet teşkilatı ve sosyal hayatta birtakım aksaklıklar baş göstermeye başlamıştır. Ancak bu aksaklıklar fetihleri ve devletin genişlemesini durduramamıştır. Bu nedenle 17. yüzyılın sonuna kadar yaklaşık yüz yıl süren bu dönemin Duraklama Dönemi yerine Buhran Dönemi olarak adlandırılması daha doğru olacaktır. Doğru yanıt B seçeneğidir.

7.Soru

Sened-i İttifak'ın tarihteki önemi aşağıdakilerden hangisidir

- a) Osmanlı Devleti'nin imzaladığı ağır bir antlaşma olması
- b) İmzalanmasına rağmen yürürlüğe girememiş olması
- c) İlk kez Sadrazamın yetkilerinin kısıtlanması
- d) Mal ve toprakların artık babadan oğula aktarılabilmesi
- e) Anayasal süreci başlatan ilk belgelerden biri olması

Yanıt Açıklaması: Osmanlı devlet adamlarının devletin eski gücüne ulaşması için ayanlarla merkezi otorite arasındaki iktidar ilişkilerini düzenlenmeye çalıştığı bu belge, aynı zamanda, Osmanlı Devleti'ndeki anayasallaşma sürecini başlatan ilk belgelerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle doğru yanıt E seçeneğidir.

8.Soru

II. Abdülhamid Devri'nde Kanun-i Esasi ile ilköğretimin mecburi olduğu anayasaya konulurken, 1879'da yapılan bir değişiklikle Maarif Nezareti bünyesinde "Mekâtib-i Sübyaniye

Dairesi" kurulmuştur. Aşağıdaki maddelerden hangisi Mekâtib-i Sübyaniye Dairesi'nin uygulamalarından değildir?

- a) İlköğretim mecburiyetinin konması.
- b) Medreselerin düzenlenmesi
- c) İptidai okullarının açılması ve çoğaltılması
- d) Sübyan okullarına yeni usul eğitimin sokulması
- e) Müslüman halkın kalabalık olduğu yerlerde ilköğretime öncelik ve ağırlık verilmesi

Yanıt Açıklaması: Medreselerin düzenlenmesi

9.Soru

I. Avrupa'da kurulacak olan yeni dengede önemli bir yer edinmek.II. Kaybedilen toprakları geri almak.III. Orta Asya Türk devletleri ile bütünleşmek.IV. Eldeki mevcut toprakları korumak.Yukarıdaki ifadelerden hangisi veya hangileri Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmek istemesinin nedenleri arasındadır?

- a) Yalnız I
- b) I - II
- c) III- IV
- d) I - II - III
- e) II - III - IV

10.Soru

Osmanlı Devleti'nde ilk anayasal yönetimin başlangıcını temsil eden I. Meşrutiyet hangi tarihte ilan edilmiştir?

- a) 08.09.1808
- b) 03.11.1839
- c) 23.12.1876
- d) 23.07.1876
- e) 17.12.1875

11.Soru

Osmanlı Devleti'nin İtilaf Devletlerine resmen savaş ilan ettiği tarih aşağıdakilerden hangisidir?

- a) 01/01/14
- b) 17/04/14
- c) 22/09/14
- d) 11/11/14
- e) 26/12/14

12.Soru

Tanzimat Fermanı ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- a) Fermanla yapılmak istenen, eskiyi "bütün bütün" ortadan kaldırmak ve değiştirmek değildir.
- b) II. Mahmut döneminde hazırlanıp Sultan Abdülmecit döneminde ilan edilmiştir
- c) 3 Kasım 1839 tarihinde ilan edilmiştir.
- d) Osmanlı'da yeni bir devrin başlangıcını temsil etmektedir.
- e) Osmanlı Devleti artık bütün tebaasına "vatandaş" statüsü tanımakta, herkesi devletin koruması altına almaktadır

Yanıt Açıklaması: Tanzimat Fermanıyla yapılmak istenen, eskiyi "bütün bütün" ortadan kaldırmak ve değiştirmek olduğundan bu durumun ülke halkına ilanının yanı sıra dost devletlerin bu usulün sonsuza kadar devamına şahit tutulmaları isteği yönetimin samimiyetine bir işaret olarak değer kazanmaktadır.

13.Soru

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

Tanzimat Fermanı'nda Padişah, Tanzimat'ın amacının eski dönemlerdeki anlayıştan farklı olarak, yalnız din ve devleti korumak değil, ülkeyi ve milleti de kalkındırmak olduğunu vurgulamıştır. Padişah'ın bu sözleriyle vurgulamak istediği asıl düşünce aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- a) Ekonomik yenilikler yapılması gerektiği
- b) Halkın devlet için değil; devletin halk için var olduğu düşüncesi
- c) Halka hukuki olarak geniş yetkiler verilmesi gerektiği
- d) Devletin, din ve devleti koruma misyonunun geri planda kalması gerektiği
- e) Azınlıklar ve Türk nüfusun ortak paydada buluşturulması gerektiği

Yanıt Açıklaması: Soruda Padişah'a ait verilen ifade incelendiğinde, halka devlet içinde merkezi bir yer verilmekte olduğu görülmektedir. Modern devletlerde halkın devlet için değil; devletin halk için olduğu düşüncesi vurgulanmaktadır. Bu nedenle yanıt B seçeneğidir.

14.Soru

Osmanlı Devleti'nin buhranı yaşadığı dönemin alimlerinden Katip Çelebi'ye göre, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu buhranın temel sebebi nedir?

- a) Medrese sisteminin bozulmuş olması.
- b) Devlet düzeninde eski kuralların terk edilmesi ve askeri alanda teknolojik olarak geri kalınması.
- c) Tımar sisteminin bozulması ve rüşvetin artarak hazinenin bozulması.
- d) Kanuni döneminde yaşanan olumsuzlukların içinde bulunulan döneme de yansımış olması.
- e) Devlet adamlarının niteliksizleşmesi.

15.Soru

İbrahim Müteferrika'nın matbaasına saray desteği ilk hangi padişah döneminde sağlanmıştır?

- a) I. Mahmut
- b) II. Mahmut
- c) III. Ahmet
- d) III. Mustafa
- e) I. Abdülhamid

16.Soru

Kafkasya cephesi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- a) Sarıkamış Harekatı Türk ordusunun yenilgisiyle sonuçlanmıştır.
- b) İngiltere Orta Avrupa'ya sızan Alman ordularını arkadan çevirmek için bu harekatı gerekli görmüştür.
- c) 25 Şubat 1915 tarihinde başlamış ve 8,5 ay sürmüştür.
- d) Türk askeri sıcaktan, kolera ve açlıktan kırılmıştır.
- e) Osmanlı ordusu askeri ve stratejik planlama açısından başarılı bir mücadele sergilenmiştir.

17.Soru

Aşağıdaki savaşlardan hangisi gerek Enver Bey'in gerekse de Mustafa Kemal ve arkadaşlarının "düşman karşısında en çetin şartlar altında yerli halkla beraber geçirdikleri ilk savaş stajı" olarak sayılabilir?

- a) Trablusgarp Savaşı
- b) I.Balkan Savaşı
- c) II.Balkan savaşı

- d) I.Dünya Savaşı
- e) Kurtuluş Savaşı

18.Soru

Aşağıdakilerden hangisi 1876'da ilan edilen Kanun-i Esasi'nin maddeleri arasında yer almaz?

- a) Okullara din dersi konuldu.
- b) Padişaha yürütme görevi verildi.
- c) Şer'i mahkemeleri kuruldu.
- d) Şeyhülislam devlet örgütü dışında kaldı.
- e) İslam dini resmi din olarak kabul edildi.

Yanıt Açıklaması: Kanun-i Esasi'de şeyhülislam devlet örgütü içinde yer almıştır.

19.Soru

Osmanlı Devletinde gerçekleşen Balkan Savaşları hakkındaki aşağıdakilerden hangisi doğru değildir?

- a) Osmanlı Devleti Bulgaristan ile İstanbul Anlaşmasını imzalamıştır.
- b) Yunanistan Midye-Enez hattına kadar gelmiştir.
- c) Osmanlı Devletinin sınırları Dimetoka hariç Meriç nehri olmuştur.
- d) I.Balkan Savaşları Londra Anlaşması ile sona ermiştir.
- e) Hepsi doğrudur

Yanıt Açıklaması:

Osmanlı Devletinde gerçekleşen Balkan Savaşları hakkındaki "Yunanistan Midye-Enez hattına kadar gelmiştir" ifadesi yanlıştır.

20.Soru

Osmanlı Devleti, İslam dinini resmi din olarak hangi anayasa ile ilk defa kabul etmiştir?

- a) Kanun-i Esasi
- b) I. Meşrutiyet
- c) Tanzimat Fermanı
- d) II. Meşrutiyet
- e) Islahat Fermanı

FİNALDE NELER GELEBİLİR?

1.Soru

Yeni Türk devletinin dayanması gereken temel unsurlar konusunda gerek Meclis içinde gerekse Meclis dışında kimi çalışmaların yapıyordu, Mustafa Kemal Paşa Mecliste yaptığı konuşmalarda yeni devletin dayanacağı temel düşüncenin ne olduğunu belirterek yeni arayışlarda bulunanları uyarıyordu?

- a) Cumhuriyetçilik
- b) Milliyetçilik,
- c) Devrimcilik,
- d) Halkçılık
- e) Laiklik,

Yanıt Açıklaması:

Yeni devletin dayanması gereken temel unsurlar konusunda gerek Meclis için- de gerekse Meclis dışında kimi çalışmaların yapıldığı, programların hazırlandığı gözden kaçmıyordu. Bu programların hazırlanmasında yurt dışından esen ideolojik rüzgârların da etkisi vardı. Mustafa Kemal Paşa (Atatürk) Mecliste yaptığı konuşmalarda yeni devletin dayanacağı temel düşüncenin

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

"halkçılık" olduğunu belirte- rek yeni arayışlarda bulunanları uyarıyordu.

2.Soru

İlk demir yolu imtiyazı 1856'da İzmir-Aydın hattı için hangi ülkeye verildi?

- a) İngiltere'ye
- b) Almanya'ya
- c) Fransa'ya
- d) Rusya'ya
- e) İtalya'ya

Yanıt Açıklaması: İngiltere'ye

3.Soru

I. Dünya Savaşı'ndan önce Avrupa'nın büyük devletlerinin oluşturdukları ittifaklar aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a) Üçlü ittifak : Almanya, Avusturya-Macaristan ve italya
- b) Üçlü itilaf : İngiltere, Fransa ve Rusya
- c) Üçlü ittifak : İngiltere, Fransa ve Rusya
- d) Üçlü itilaf : Almanya, Avusturya-Macaristan ve italya
- e) Üçlü ittifak : İngiltere, Rusya, İtalya

Üçlü itilaf :Almanya,Fransa,Avusturya-Macaristan,

Üçlü ittifak : Almanya,Rusya,Avusturya-Macaristan,

Üçlü itilaf :İngiltere,İtalya,Fransa,

Üçlü ittifak :İngiltere,Almanya,İtalya,

Üçlü itilaf :Fransa,Rusya,Avusturya-Macaristan,

Yanıt Açıklaması:

Dünya Savaşı'ndan önce Avrupa'nın büyük devletlerinin oluşturdukları itti- faklar genişlemiş, Almanya, Avusturya-Macaristan ve italya Üçlü ittifak'ı; İngiltere, Fransa ve Rusya Üçlü itilaf'ı oluşturmuşlardır.

4.Soru

Osmanlı Devleti'nin ekonomik açıdan resmen yarı sömürge haline gelmesine zemin hazırlayan belge aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Balta Limanı Antlaşması
- b) Hünkâr İskelesi Antlaşması
- c) Lozan Antlaşması
- d) Muharrem Kararnamesi
- e) Ramazan Kararnamesi

Yanıt Açıklaması: 1876-1909 yılları arasında Osmanlı Devletini yöneten II. Abdülhamit'in 1881 yılında imzaladığı Muharrem Kararnamesi ülkeyi ekonomik açıdan resmen yarı sömürge haline getirmiştir. Bu Kararnameye dayalı olarak kurulan Düyun-ı Umumiye idaresi Osmanlı borçlarını alacaklılar adına toplayan bir kurum olmanın dışında devletin maliye nezaretinden bile daha çok söz sahibi olmuştur.

5.Soru

12 Ocak 1920'de tekrar açılan Meclis-i Mebusan, hangi şehirde açılmıştır?

- a) İzmit
- b) Ankara
- c) Bursa
- d) Bolu
- e) İstanbul

Yanıt Açıklaması:

12 Ocak 1920'de Meclis-i Mebusan İstanbul'da açıldı.

6.Soru

Seçeneklerdeki vilayetlerden hangisi Vilayet-i Sitte arasında yer almaz?

- a) Van
- b) Elazığ
- c) Diyarbakır
- d) Kars
- e) Sivas

Yanıt Açıklaması: Osmanlı dönemi idari taksimatında Van, Elazığ, Diyarbakır, Erzurum, Sivas ve Bitlis, vilayetleri;günümüzde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun hemen tamamını içine alan kısımdır.

7.Soru

İlk ulusal ticaret bankamız aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Türkiye İş Bankası
- b) Ziraat Bankası
- c) Vakıflar Bankası
- d) Halk Bankası
- e) Deniz Bankası

Yanıt Açıklaması:

İlk ulusal ticaret bankamız Türkiye İş Bankasıdır.

8.Soru

Osmanlı Devleti'nin Duraklama Dönemine (Buhran Devri) girmesinin sebebini medreselerdeki eğitimin pozitif bilimlerden uzaklaşmasına bağlayan dönemin âlimi kimdir?

- a) Gelibolulu Mustafa Ali Efendi
- b) Kâtip Çelebi
- c) Göriceli Koçi Bey
- d) Manisalı Defter Emîni Aynî Ali
- e) Bosnalı Bilgin Hasan Kâfi

Yanıt Açıklaması: Osmanlının Duraklama Dönemine girmesinin nedeni, eğitim kurumlarında pozitif bilimlerden uzaklaşmış olmasıdır. Bu tespiti yapan kişi, dönemin âlimlerinden Kâtip Çelebi'dir.

9.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Misak-ı Milli'nin özellikleri arasında yer almaz?

- a) Sınırlar, İstanbul ve Marmara'nın güvenliğini sağlaması.
- b) Azınlıklar ve buna bağlı olarak Anadolu dışındaki Türk ve Müslümanların haklarının korunması.
- c) Siyasi, adli ve mali alanda gelişmemizi önleyecek bütün sınırlamaların kaldırılması.
- d) Milli egemenlik anlayışına dayalı yeni bir yönetim amaçlaması.
- e) Lozan Antlaşması'nda müzakere konularının temelini oluşturması

Yanıt Açıklaması: Misak-ı Milli, vatan topraklarının sınırlarını belirlemesi ve tam bağımsızlık hedeflerini içeren bir belgedir. Devletin yönetim anlayışını belirleyen içeriğe sahip değildir.

10.Soru

I. Vatanın ve milletin istiklali tehlikededir. II. İstanbul Hükûmeti üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini gereği gibi yerine getirememektedir, bu durum milletimizi yok

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ 1

olmuş göstermektedir. III. Millet'in istiklalini yine millet'in azim ve kararı kurtaracaktır. Amasya genelgesinin yukarıda verilen esaslarından hangileri, Türk İstiklal Savaşı'nın amacını ve gerekçesini ifade etmektedir?

- a) Yalnız I
- b) Yalnız III
- c) I ve II
- d) II ve III
- e) I, II ve III

Yanıt Açıklaması: Türk İstiklal Savaşı'nın ve inkılap tarihinin çok önemli bir belgesi sayılan Amasya Genelgesi'nde, İstiklal Savaşı'nın gerekçeleri ve yöntemi ortaya konmuştur. I ve II numaralı öncüller amaç ve gerekçeyi ortaya koyarken, "Millet'in istiklalini yine millet'in azim ve kararının kurtaracağı", III numaralı öncül ise yöntemi ortaya koymuştur.

11.Soru

Özellikle pamuk ekim ve üretiminde miktar ve kalitenin artırılmasında Almanlardan önce aşağıdakilerden hangi ülke etkili olmuştur?

- a) İtalyanlar
- b) Fransızlar
- c) İspanyollar
- d) Ruslar
- e) İngilizler

Yanıt Açıklaması:

Özellikle pamuk ekim ve üretiminde miktar ve kalitenin artırılmasında önce İngilizler sonra Almanlar etkili olmuşlardır.

12.Soru

Osmanlı Devletinde 1876 yılında ilan edilen Kanun-i Esasi ile birlikte, İslam Dini resmi din olarak kabul edilmiş, yine bu dönemde okullara din dersleri konulmuş, Şeyhülislam devlet örgütü içerisine alınmış, adli yasama kurumlarının yanında Şer'i mahkemelere de yer verilmiş, Ayan Meclisine İslami ilkelere aykırı yasaların reddedileceği maddesi konulmuş ve ayrıca padişah İslam'ın koruyucusu olarak kabul edilmiştir. Bütün bu gelişmeler I. Meşrutiyet dönemiyle birlikte Osmanlı Devletinde hangi anlayışın ön plana çıktığının bir göstergesi olarak ifade edilebilir?

- a) Terakki
- b) İttihat
- c) Türkçülük
- d) Osmanlıcılık
- e) Demokratikleşme

Yanıt Açıklaması: Avrupa endüstrisinin rekabeti karşısında yerli sanayinin çökmesi, yönetimde meydana gelen değişiklikler ve Osmanlı coğrafyasının sürekli parçalanması ve işgallere maruz kalması karşısında Müslüman halk arasında ittihat kavramını ön plana çıkaran unsur olmuş ve devlet her alanda olduğu gibi dini alanda da yukarıda ifade edilen adımları atmak durumunda kalmıştır.

13.Soru

Aşağıdakilerden hangisi 23 Nisan 1920'de Mustafa Kemal Paşa'nın Mecliste yaptığı konuşmanın ana teması için söylenebilir?

- a) Milli bir siyaset uygulanması isteği
- b) Meclis organlarının nasıl belirleneceği

- c) Yeni hükümeti kurulma şekli
- d) Padişah bağlılığın bildirilmesi
- e) Mecliste yasama, yürütme ve yargı yergileri

Yanıt Açıklaması: Mustafa Kemal Paşa 24 Nisan 1920'de Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından 23 Nisan'a kadarki gelişmeleri ve yapılan çalışmaları anlatan uzun bir konuşma yaptı. Millî sınırlar içinde her şeyden önce kendi kuvvetimize dayanarak varlığımızı koruyarak millet ve memleketin gerçek saadet ve refahına çalışmayı öngören bir siyasetin yani millî bir siyasetin uygulanmasını istedi.

14.Soru

İstanbul hükümetinin temsil heyetini resmen tanıdığı olay seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a) Amasya Protokolü
- b) Erzurum Kongresi
- c) Sivas Kongresi
- d) Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışı
- e) Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri

Yanıt Açıklaması: Sivas Kongresi kararlarının ülkede büyük etkisi oldu. Halkın ve aydınların büyük bölümü gerçekleri görürken, Damat Ferit Hükümeti itibar kaybetti ve sonuçta hükümet düştü. Yerine Ali Rıza Paşa kabinesi kuruldu. Ali Rıza Paşa, ülke menfaati için Heyet-i Temsiliye ile temasa geçmenin gerekliliğine inanıyordu. Bu maksatla hükümet üyesi Salih Paşa'yı Mustafa Kemal Paşa ile görüşmek üzere Amasya'ya gönderdi. 20-22 Ekim 1919 tarihlerinde yapılan görüşmeler sonunda bir protokol imzalandı. Tarihe Amasya Protokolü olarak geçen bu olay İstanbul hükümetinin temsil heyetini resmen tanıdığı ilk olaydır.

15.Soru

Aşağıdakilerden hangisi son Osmanlı Mebusan Meclisindeki Misak-ı Milli'de kabul edilen kararlardan hangisi ekonomik hedefler arasında yer almaktadır

- a) Batı Trakya'nın, Paşaeli'nin hukuki statüsü de bölge halkının oyu ile tespit edilmelidir.
- b) Siyasi, adli ve mali alanda gelişmemizi önleyecek bütün sınırlamalar kaldırılmalıdır.
- c) Mütareke sırasında düşman ordularının işgali altında bulunan kısımların geleceği halkının serbest oyu ile tespit edilecektir.
- d) Azınlıkların hakları civar ülkelerde bulunan Müslüman halkın da aynı haklardan faydalanması şartıyla tarafımızdan korunacaktır.
- e) Hiçbiri

Yanıt Açıklaması:

Siyasi, adli ve mali alanda gelişmemizi önleyecek bütün sınırlamalar kaldırılmalıdır. Doğru cevap B şıkkıdır.

16.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Erzurum Kongresi'nde alınan kararlardan biri değildir?

- a) Mebuslar Meclisi acele toplanmalıdır.
- b) Millet'in iradesini hâkim kılmak esastır.
- c) Milli sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz.
- d) Manda ve himaye kabul edilemez.
- e) İstanbul Hükümeti ile işbirliği yapılmalıdır.

Yanıt Açıklaması: İstanbul Hükümeti ile işbirliği düşüncesi hiçbir zaman olmamıştır.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKİLAP TARİHİ 1

17.Soru

Osmanlı Devletinde sanayi ve ticaretinin çökmesinin sebebi nedir?

- a) Kendi ticareti adına korumayı kaldırmaması.
- b) Gelişen ticaret ve sanayi anlayışına ayak uyduramaması.
- c) Sanayi devrimini gerçekleştirememesi.
- d) Yeni sanayi ürünlerini üretmemesi.
- e) Ticaretle ilgili eğitimin yetersiz olması.

Yanıt Açıklaması: Osmanlı Devleti, kendi ticareti adına her türlü korumayı kaldırınca mevcut sanayi ve ticareti bütünüyle çökmüştür.

18.Soru

Aşağıdakilerden hangisi Lozan Barış Antlaşması'nın getirdiği bir sonuç değildir?

- a) Yeni Türk Devleti'nin resmen tanınması
- b) Türkiye'nin bağımsızlığını ve egemenliğini sınırlayıcı engellerin ortadan kaldırılması
- c) Boğazlar komisyonunun kaldırılarak, boğazların tümüyle Türkiye'ye bırakılması
- d) Azınlıkların, Türk uyruklu olduğunun kabul edilmesi
- e) Bozca ada ve Gökçe ada dışındaki Ege adalarının Yunanistan'a bırakılması

Yanıt Açıklaması: Boğazların tümüyle Türkiye'ye bırakılması 1936 Montrö Antlaşması ile sağlanmıştır. C seçeneği doğru seçenektir. Diğer seçenekler Lozan'ın kazanımlarıdır.

19.Soru

Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'da egemenliğinin sona ermesinin bir nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Trablusgarp Savaşı
- b) Kuzey Afrika'daki yerel halkların isyanı
- c) Osmanlının bu toprakları bırakmak istemesi
- d) Büyük devletlerin müdahalesi
- e) Ülkedeki ekonomik zorluklar

Yanıt Açıklaması: Osmanlı Devleti Trablusgarp Savaşı'yla Kuzey Afrika'daki egemenliğini kaybetmiştir.

20.Soru

I. Her ilçede birer ulusal vergi kurulu kurulacak.
II. Ordunun yedirilip giydirilmesine yarayacak bütün sahipsiz mallara el konulacak.
III. Halkın elinde bulunan savaşa elverişli bütün silah ve cephane üç hün içinde hükümete verilecektir.
Yukarıdakilerden hangileri 7-8 Ağustos 1921 tarihinde yayınlanan Tekalif-i Milliye emirleri arasında yer alır?

- a) Yalnız I
- b) Yalnız II
- c) I ve II
- d) I ve III
- e) I, II ve III

Yanıt Açıklaması:

Mustafa Kemal Paşa'ya başkomutanlık görevi verilmesiyle, 7-8 Ağustos 1921 tarihinde Tekalif-i Milliye Emirleri ile savaşın gerektirdiği mal ve hizmetlerin teminine çalışılmıştır. Halktan her türlü desteğin istendiği bu emirlerde oldukça fazla sayıda karar alınmıştır.

I. Her ilçede birer ulusal vergi kurulu kurulacak.

II. Ordunun yedirilip giydirilmesine yarayacak bütün sahipsiz mallara el konulacak.

III. Halkın elinde bulunan savaşa elverişli bütün silah ve cephane üç hün içinde hükümete verilecektir.

Soru 1.

Tarihe “sopalı seçim” adıyla geçen seçimler kaç yılında yapılmıştır?

- A) 1908
- B) 1912
- C) 1914
- D) 1919
- E) 1920

Soru 2.

III. Selim Dönemi'nde gerçekleştirilen ıslahat hareketlerine ne ad verilir?

- A) Nizam-ı Cedid
- B) Islahat Fermanı
- C) Sened-i İttifak
- D) Vaka-i Hayriye
- E) Tanzimat Fermanı

Soru 3.

Osmanlı Devleti'nde ilk anayasal yönetimin başlangıcını temsil eden I. Meşrutiyet hangi tarihte ilan edilmiştir?

- A) 8 Eylül 1808
- B) 3 Kasım 1839
- C) 23 Aralık 1876
- D) 23 Temmuz 1908
- E) 17 Aralık 1908

Soru 4.

1871 yılında toplanan ve “Üç İmparatorlar Ligi” olarak bilinen toplantıya katılan ülkeler aşağıdakilerden hangisinde birlikte ve doğru olarak verilmiştir?

- A) Almanya, Avusturya-Macaristan, İngiltere
- B) Almanya, Rusya, Fransa
- C) İngiltere, Fransa, Venedik
- D) Almanya, Avusturya-Macaristan, Rusya
- E) İngiltere, Almanya, Rusya

Soru 5.

Mustafa Kemal Atatürk'ün, 1923 seçimlerinden önce ülke sorunlarına çözüm bulmak ve yenileşmeyi gerçekleştirmek amacıyla yayınladığı program aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Başkanlık Divanı Bildirisi
- B) Halkçılık Bildirisi
- C) Altın Işık Bildirisi
- D) Dokuz Umde (İlke)
- E) Altı İlke

Soru 6.

Aşağıdakilerden hangisi I. TBMM'nin yaptığı düzenlemelerden biri değildir?

- A) İstiklal Mahkemeleri'nin kurulması
- B) Misak-ı Milli'nin ilan edilmesi
- C) Seyyar jandarma birliklerinin kurulması
- D) Matbuat ve İstihbarat Müdürlüğü'nün kurulması
- E) Teşkilat-ı Esasi Kanununun kabul etmesi

Soru 7.

Toplanış amacı ve şekli mahalli olmakla birlikte aldığı kararlar açısından milli özellik taşıyan kongre aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nazilli Kongresi
- B) Balıkesir Kongresi
- C) Alaşehir Kongresi
- D) Havza Genelgesi
- E) Erzurum Kongresi

Soru 8.

Mustafa Kemal Atatürk, yaptığı meclis konuşmasında yeni Türk devletinin dayandığı temel düşünce olarak aşağıdakilerden hangisine işaret etmiştir?

- A) Halkçılık
- B) Panturanizm
- C) İslamcılık
- D) Sosyalizm
- E) Adem-i Merkeziyet

Soru 9.

Mustafa Kemal Paşa'nın, 25 Mayıs - 12 Haziran 1919 tarihleri arasında Havza'da bulunduğu süre içerisinde izlediği strateji aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Pontusçu çetelerin tasfiye edilmesi için talimat vermesi
- B) Dünya parlamentolarına şikayet telgrafi göndermesi
- C) Sivil ve askeri yöneticilerden işgallere karşı miting ve protestolarda bulunmalarını istemesi
- D) İstanbul Hükümeti'ne asayiş raporları göndermesi
- E) Ordu komutanlarından silahlı direnişe geçmelerini istemesi

Soru 10.

Aşağıdakilerden hangisi Mustafa Kemal (Atatürk) Paşa'nın Halk Fırkası'nı kurmaktaki amaçları arasında yer almaz?

- A) Oluşturulacak programa halkı da dahil etmek
- B) Mecliste güçlü ve tek bir parti oluşturmak
- C) Kurtuluş Savaşı başarısını siyaset, yönetim ve ekonomi alanında yapılacak inkılaplarla tamamlamak
- D) Kurulacak partiyi halkçılık esasına dayandırmak
- E) Yapılacak inkılapları bir programa dayandırmak

Soru 11.

Aşağıdakilerden hangisi Mondros Mütarekesi'ne göre, karışıklık çıktığı takdirde İtilaf Devletleri tarafından işgal edilebilecek altı vilayetten biri değildir?

- A) Van
- B) Yozgat
- C) Erzurum
- D) Elazığ
- E) Diyarbakır

Soru 12.

Konya, Bağdat ve Basra Körfezi'ne kadar uzanan demiryolu hattının yapım imtiyazını alan devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Almanya
- B) İngiltere
- C) Fransa
- D) ABD
- E) İtalya

Soru 13.

Lozan'a sadece boğazlar konusunu görüşmek için katılan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İtalya
- B) Fransa
- C) İngiltere
- D) Sovyet Rusya
- E) ABD

Soru 14.

Lozan'da çözölen fakat yine de Türkiye'nin egemenlik haklarını sınırlandırdığı için 1936 yılında tekrar çözülmeye çalışılan sorun aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sınırlar
- B) Kapitöasyonlar
- C) Adalar
- D) Azınlıklar
- E) Boğazlar

Soru 15.

Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılda ekonomik, mali sistemi yönlendirmek ve canlandırmak için bir banka kurulması düşüncesinin belirtildiği belge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanzimat Fermanı
- B) 1838 Balta Limanı Antlaşması
- C) 1856 Hatt-ı Hümayunu (Islahat Fermanı)
- D) Muharrem Kararnamesi
- E) Kanun-ı Esasi

Soru 16.

Aşağıdakilerden hangisi 1913'te çıkarılan "Geçici Sanayi Kanunu" içinde yer alan düzenlemelerden biri değildir?

- A) Bedava arazi
- B) Devlet kurumlarının kurulacak tesislerin ürünlerini alma zorunluluğu
- C) Vergi muafiyeti
- D) Üretilen ürünlerin ihracatının yasaklanması
- E) Geçici gümrük muafiyeti

Soru 17.

Ankara hangi tarihte başkent olmuştur?

- A) 27 Aralık 1919
- B) 23 Nisan 1920
- C) 13 Ekim 1923
- D) 29 Ekim 1923
- E) 1 Kasım 1923

Soru 18.

Türkiye sınırları içerisinde yaşayan azınlıkların hukuken ve fiilen Türk uyruklu sayıldıkları antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mudanya Antlaşması
- B) Ankara Antlaşması
- C) Gümrü Antlaşması
- D) Moskova Antlaşması
- E) Lozan Barış Antlaşması

Soru 19.

Sakarya Savaşı'ndan önce ordunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan düzenleme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tekâlif-i Harbiye Kanunu'nun çıkarılması
- B) Para bastırılması
- C) Ağnam vergisinin çıkarılması
- D) Maliye Bakanlığının Teşkilat Kanunu'nu çıkarması
- E) Tekâlif-i Milliye Emirleri'nin yayınlanması

Soru 20.

Birinci İnönü Savaşı'nda kazanılan zaferin en önemli sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) TBMM'nin Londra Konferansı'na davet edilmesi
- B) İtilaf Devletleri'nin Misak-ı Milli'yi kabul etmesi
- C) Düzenli ordunun kurulmasına hız verilmesi
- D) Mustafa Kemal Paşa'nın başkomutanlığa getirilmesi
- E) İstanbul Hükümeti'nin TBMM'yi resmen tanınması

CEVAPLAR:1-B 2-A 3-C4-D 5-D 6-b 7-e 8-a 9-c 10-B 11-B 12-A 13-D 14-E 15-C 16-D 17-C 18-E 19-E 20-A

Soru 1

Mustafa Kemal Atatürk'ün, Padişah tarafından Dokuzuncu Ordu

Müfettişliği'ne atanmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ülkenin içinde bulunduğu zor durumu halka anlatmak
- B) Milli mücadeleyi başlatmak
- C) Rumların hükümete sadakatini sağlamak
- D) Ülkenin önemli yerlerinde kongreler toplamak
- E) Samsun ve çevresinde asayişin sağlamak

Soru 2

Toplanış amacı ve şekli mahalli olmakla birlikte aldığı kararlar açısından milli özellik taşıyan kongre aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Havza Genelgesi
- B) Erzurum Kongresi

C Nazilli Kongresi

D Balıkesir Kongresi

E Alaşehir Kongresi

Soru 3

Lozan görüşmelerine gözlemci olarak katıldığı için antlaşmada imzası olmayan devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A ABD

B İngiltere

C Fransa

D Yunanistan

E İtalya

Soru 4

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin, Avrupa ülkelerinin yıkıcı rekabetine karşı dayanarak ayakta kalan küçük işletmelerinden biri değildir?

A Silah imalatı

B Halıcılık

C Bakırcılık

D Madencilik

E Saraççılık

Soru 5

Osmanlı Devleti'nin ilk elektrik enerjisi istasyonu hangi ilde kurulmuştur?

A Mersin

B İzmir

C İstanbul

D Adana

E Tekirdağ

Soru 6

Yunanlıların yenilgi olarak kabul etmeyip "taaruzi keşif" adını verdikleri savaş aşağıdakilerden hangisidir?

A I. İnönü

B II. İnönü

C Sakarya

D Eskişehir - Kütahya

E Büyük Taarruz

Soru 7

Lozan'da görüşülen ve Misak-ı Millîye uygun olarak çözümlemeyen mesele aşağıdakilerden hangisidir?

A Azınlıklar

B Musul

C Yabancı okullar

D Kapitülasyonlar

E Türk - Bulgar sınırı

Soru 8

Türkiye sınırları içerisinde yaşayan azınlıkların hukuken ve fiilen Türk

uyruklu sayıldıkları antlaşma
aşağıdakilerden hangisidir?

- A Mudanya Antlaşması
- B Gümrü Antlaşması
- C Moskova Antlaşması
- D Lozan Barış Antlaşması
- E Ankara Antlaşması

Soru 9

Aşağıdakilerden hangisi
I. TBMM’de oluşan gruplardan
biri değildir?

- A Halk Zümresi
- B İstiklal
- C Felahı Vatan
- D Islahat
- E Tesanüd

Soru 10

Mustafa Kemal Atatürk İstanbul’un
işgali üzerine Ankara’da açılacak
Meclis’in hangi sıfatla toplanacağını
açıklamıştır?

- A Reformcu
- B istiklalci
- C İhtilalci
- D Kurucu
- E Olağanüstü yetkilerle donatılmış

Soru 11

Mustafa Kemal Atatürk, yaptığı meclis
konuşmasında yeni Türk devletinin
dayandığı temel düşünce olarak
aşağıdakilerden hangisini işaret
etmiştir?

- A Sosyalizm
- B Adem-i merkeziyet
- C İslamcılık
- D Panturanizm
- E Halkçılık

Soru 12

Osmanlı Devleti’nde 1831’de çıkarılan ilk
Türkçe gazete aşağıdakilerden
hangisidir?

- A Tercüman-ı Hakikat
- B Tercüme-i Şark
- C Tercüman-ı Ahval
- D Takvim-i Vekâyi
- E Basiret

Soru 13

Aşağıdakilerden hangisi 1913 tarihli
Geçici Sanayi Kanunu’nun
hükümlerinden biri değildir?

- Kanunun geçerli olduğu tesislerin
- A ürünlerini öncelikle kamunun satın alma
- zorunluluğu

B Vergi muafiyeti

C Yasadan sadece sınırlar içerisindeki Türklerin yararlanması

D Geçici gümrük muafiyeti

E Bedava arazi uygulaması

Soru 14

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda Galiçya Cephesi'nde savaşmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A Bölgede bulunun Türklere yardım etmek

B Bulgaristan güçlerine yardım etmek

C Avusturya-Macaristan güçlerine yardım etmek

D Almanya ile birleşmeyi sağlamak

E Rusya karşısında zor durumda olan Almanlara yardım etmek

Soru 15

Aşağıdakilerden hangisi Milli Mücadeleye yarar sağlayan cemiyetlerden biridir?

A Kürt Teali Cemiyeti

B Etnik-i Eterya Cemiyeti

C Mavri Mira Cemiyeti

D Makabi Cemiyeti

E Kars Milli İslam Şurası

Soru 16

Kurtuluş Savaşı sırasında ordunun ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan düzenleme aşağıdakilerden hangisidir?

A Tekâlif-i Milliye Emirlerinin yayınlanması

B Tekâlif-i Harbiye Kanunu'nun çıkarılması

C Para bastırılması

D Maliye Bakanlığı'nın Teşkilat Kanunu'nu çıkarması

E Ağnam Vergisinin çıkarılması

Soru 17

Lozan Barış Antlaşmasında Rodos, On İki Ada ve Meis Adaları hangi ülkeye verilmiştir?

A Yunanistan

B İtalya

C Rusya

D İngiltere

E Fransa

Soru 18

II- Abdülhamit Dönemi'nde etkili olan düşünce akımı aşağıdakilerden hangisidir?

A İslamcılık

B Türkçülük

C Osmanlıcılık

D Batıcılık

E Liberalizm

Soru 19

Mustafa Kemal Atatürk'ün, 1923 seçimlerinden önce ülke sorunlarına çözüm bulmak ve yenileşmeyi gerçekleştirmek amacıyla yayınladığı program aşağıdakilerden hangisidir?

A Halkçılık Bildirisi

B Dokuz Umde (ilke)

C Başkanlık Divanı Bildirisi

D Altı ilke

E Altın Işık Bildirisi

Soru 20

23 Aralık 1876 tarihinde İstanbul'da toplanan Tersane Konferansı'nda çözülmeye çalışılan konu aşağıdakilerden hangisidir?

A Osmanlı borçları

B Kıbrıs'ın kiralınması

C Balkan sorunu

D Kafkasların geleceği

E I. Meşrutiyet'in ilanı

CEVAPLAR: 1-E 2-B 3-A 4-D 5-D 6-A 7-B 8-D 9-C 10-E 11-E 12-D 13-C 14-C 15-E 16-A 17-B 18-A 19-B 20-C

Soru 1.

Sultan Abdülaziz'in idaresine karşı mücadele etmek amacıyla gazete çıkaran ve bu yolla halkı bilinçlendirerek kamuoyu oluşturmaya çalışan cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
- B) Hürriyet ve İtilaf Fırkası
- C) Yeni Osmanlılar Cemiyeti
- D) Fedakâran-ı Millet Cemiyeti
- E) İttihat ve Terakki Cemiyeti

Soru 2.

18. yüzyıl sonlarında Rusya'nın, Karadeniz'e yerleşmesini ve Osmanlı Devleti'ndeki Ortodoks tebaanın haklarının koruyuculuğunu üstlenmesini sağlayan antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Küçük Kaynarca Antlaşması
- B) Edirne Antlaşması
- C) Moskova Antlaşması
- D) Pasarofça Antlaşması
- E) Kırım Antlaşması

Soru 3.

Aşağıdakilerden hangisi II. Meşrutiyet Dönemi'nde İslamcılık düşüncesinin savunuculuğunu yapan yayın organlarından biridir?

- A) Neyyir-i Hakikat
- B) Sırat-ı Müstakim
- C) Yıldız
- D) Meşveret
- E) Terâkki

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW...

SINCE 2020

Soru 4.

1871'de siyasi birliğini tamamladıktan sonra Avrupa'daki güçler dengesini bozan ülke aşağıdakilerden hangisi dir?

- A) Fransa
- B) Bulgaristan
- C) Almanya
- D) İtalya
- E) Avusturya – Macaristan

Soru 5.

Amasya Genelgesi'nin en önemli özelliği aşağıdakilerden hangisi dir?

- A) Yeni bir ordu kurulması kararının alınması
- B) Milli hareketi savunan gazetelerin çıkarılması
- C) Yerel kongrelerin yapılmasının teşvik edilmesi
- D) Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin kurulmasının teşvik edilmesi
- E) Demokrasiye dayalı yeni bir yapılanmanın habercisi olması

Soru 6.

Aşağıdakilerden hangisi I. TBMM'de oluşan gruplardan biri değildir?

- A) İslahat
- B) Yeşil Ordu
- C) Tesanüd
- D) Halk Fırkası
- E) İstiklal

Soru 7.

Toplanış amacı ve şekli mahalli olmakla birlikte aldığı kararlar açısından milli özellik taşıyan kongre aşağıdakilerden hangisi dir?

- A) Balıkesir Kongresi
- B) Nazilli Kongresi
- C) Alaşehir Kongresi
- D) Erzurum Kongresi
- E) Havza Genelgesi

Soru 8.

I.TBMM'de kurulan Halk Zümresi'nin savunduğu görüş aşağıdakilerin hangisinde birlikte ve doğru olarak verilmiştir?

- A) Muhafazakâr - İttihatçı
- B) Sosyalist - Liberal
- C) İslamcı - Liberal
- D) İttihatçı - Liberal
- E) İttihatçı - İslamcı - Sosyalist

Soru 9.

Aşağıdakilerden hangisi Mustafa Kemal Paşa'nın, İstanbul'un işgali üzerine alınmasını istediği önlemlerden biri değildir?

- A) İstanbul'a para ve kıymetli eşya akışının durdurulması
- B) İtilaf Devletleri subaylarının tutuklanması
- C) Belirli noktalardaki demir yollarının bozulması
- D) Avrupa'daki Türk delegasyonunun geri çağırılması
- E) İstanbul ile iletişimin kesilmesi

Soru 10.

Aşağıdakilerden hangisi TBMM'nin, yurt düzeyinde otoritesini kurmak için yaptığı yasal düzenlemelerden biri değildir?

- A) Seyyar Jandarma Birliklerinin oluşturulması
- B) İstiklâl Mahkemelerinin kurulması
- C) Milli İstihbarat Teşkilatının kurulması
- D) Matbuat ve İstihbarat Müdürlüğünün kurulması
- E) Anadolu Ajansı'nın desteklenmesi

Soru 11.

ON PDF
ONS,JUST FOLLOW...
2020

Dokuzuncu Ordu Komutanı Yakup Şevki Paşa'nın desteği ile 5 Kasım 1918'de kurulan cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kilikyalılar Cemiyeti
- B) Kars Milli İslam Şurası
- C) İzmir Müdafaa-ı Vatan Heyeti
- D) Milli Kongre
- E) Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Soru 12.

Misak-ı Milli'nin ilk şekillendiği kongre aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Erzurum Kongresi
- B) Sivas Kongresi
- C) Milli Kongre
- D) Balıkesir Kongresi
- E) Alaşehir Kongresi

Soru 13.

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nde faaliyet gösteren yabancı bankalardan biri değildir?

- A) Deutsche Bank
- B) The Royal Bank of London
- C) Banco Di Roma
- D) Deutsche Orient Bank
- E) Bank-ı Osmanî Şahane

Soru 14.

Aşağıdakilerden hangisi Lozan Barış Antlaşması'nda yer alan, boğazların statüsüne ilişkin hükümlerden biri değildir?

- A) Barış zamanında yabancı ticaret gemilerine gece ve gündüz tam geçiş serbestliği tanınması
- B) Anlaşmaya katılan devletlerin temsilcilerinden oluşan bir Boğazlar Komisyonunun kurulması
- C) İstanbul Boğazı'nın her iki tarafında 15 kilometrelik bir alanın askerden arındırılması
- D) Karadeniz'e kıyısı olmayan devletlerin gemilerinin geçmesi için Sovyetlerden izin alınması
- E) Türkiye'nin savaşta olması halinde tarafsız gemilerin düşmana yardım etmemek şartıyla boğazlardan geçmesi

Soru 15.

Cumhuriyet Dönemi'nden önce, 1810'da devlet sermayesi ile kurulan fabrika aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Beykoz Tesisleri
- B) Hereke Fabrikası
- C) Feshane Tesisleri
- D) Yıldız Çini Fabrikası
- E) Bakırköy Bez Fabrikası

Soru 16.

İsmet Paşa'nın, Lozan Barış Konferansı sırasında Musul sorununun çözülmesi için önerdiği yöntem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlhak edilmesi
- B) Milletler Cemiyeti'ne havale edilmesi
- C) Geçici manda kurulması
- D) Askeri harekât yapılması
- E) Plebisit yapılması

Soru 17.

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS, JUST FOLLOW...

SINCE 2020

Aşağıdakilerden hangisi Mustafa Kemal Paşa'nın Başkomutanlık görevini üstlendikten sonra ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için yaptığı ilk düzenlemelerden biridir?

- A) Bankacılık sektörünü düzenlemek
- B) Milli iktisatı uygulamak
- C) Tekalif-i Milli Emirlerini yayımlamak
- D) Tekalif-i Harbiye Kanunu çıkarmak
- E) Kırıkkale'de silah fabrikası kurmak

Soru 18.

1913'te küçük sanayinin teşvik edilmesi ve yerli malın korunması amacıyla çıkarılan yasa aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Geçici Sanayi Kanunu
- B) Muharrem Kararnamesi
- C) Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu
- D) Milli İktisat Kanunu
- E) Tekâlif-i Harbiye Kanunu

Soru 19.

Lozan'da çözülen fakat yine de Türkiye'nin egemenlik haklarını sınırlandırdığı için 1936 yılında tekrar çözülmeye çalışılan sorun aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kapitülasyonlar
- B) Boğazlar
- C) Sınırlar
- D) Adalar
- E) Azınlıklar

Soru 20.

Cumhuriyet Dönemi'nin ilk başbakanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rauf Bey
- B) Recep Bey
- C) Fevzi Paşa
- D) Fethi Bey
- E) İsmet Paşa

CEVAPLAR: 1-C 2-A 3-B 4-C 5-E 6-D 7-D 8-E 9-D 10-C 11-B 12-A 13-B 14-D 15-A 16-E 17-C 18-A 19-B 20-E

Soru 1

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'ndeki buhranı fark eden bazı devlet adamı ve âlimlerin ıslahat amacıyla yazdığı eserlerden biri değildir?

A Nasihatü's-Selatin

B Usulü'l-hikem fî nizami'l-âlem

C Risale-i Vazife-haran ve Merâtib-i Bendegân-ı Âl-i Osman

D Cihannüma

E Mizanü'l-Hak fi İhyari'l-Ehakk

Soru 2

Osmanlı döneminden kalan ve bazı değişikliklerle varlığını devam ettiren iki dereceli seçim sistemi aşağıdaki seçimlerden hangisine kadar uygulanmıştır?

A 1946

B 1950

C 1954

D 1957

E 1961

Soru 3

I. Dünya Savaşı'nda Irak Cephesi'nde, Türk Birlikleri karşısında İngilizlerin

ağır kayıp verdiği yer aşağıdakilerden hangisidir?

- A Musul
- B Kutü'l Ammare
- C Kerkük
- D Süleymaniye
- E Erbil

Soru 4

Aşağıdakilerden hangisi Islahat Fermanı'nda yer alan maddelerden biri değildir?

- A Yabancılar Osmanlı ülkesinde gayrimenkul alma hakkının verilmesi
- B Müslüman olmayanlara askeri ve sivil okullara girme hakkının verilmesi
- C Müslüman olmayanların mülki memurluklarda görev alması
- D İltizam sisteminin uygulamaya konulması
- E Müslüman olmayanlara askerlik zorunluluğunun getirilmesi ancak bedel ödeyerek askerlikten muaf olabilmeleri

Soru 5

Aşağıdakilerden hangisi Milli Mücadele sırasında TBMM'nin kamuoyu oluşturmak için yaptığı çalışmalardan biri değildir?

- A Hakimiyet-i Milliye gazetesinin desteklenmesi
- B Anadolu Ajansı'nın desteklenmesi

C Gazeteciler Cemiyeti'nin kurulması

D Heyetler oluşturarak Milli Mücadele konusunda halkın aydınlatılması

E Matbuat ve İstihbarat Müdürlüğü'nün kurulması

Soru 6

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Paris Barış Konferansı'nda İzmir'in Yunanistan'a verilmesine karşı çıkan devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A Almanya

B Fransa

C İtalya

D Amerika Birleşik Devletleri

E İngiltere

Soru 7

Milli Mücadele'den itibaren TBMM'nin yeni kurulacak devletin dayanacağı ilkeleri belirlediği anayasa aşağıdakilerden hangisidir?

A Teşkilat-ı Esasiye Kanunu

B Kanun-i Esasi

C Kanun-ı Kebir

D Kanun-u Cedid

E Teşkilat-ı Hukukiye

Soru 8

İtilaf Devletlerinin Osmanlı Devleti'ni paylaşma tasarılarına son şeklini

verdikleri konferans aşağıdakilerden hangisidir?

- A Wilson Konferansı
- B II. Londra Konferansı
- C Paris Barış Konferansı
- D San Remo Konferansı
- E I. Londra Konferansı

Soru 9

23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılış konuşmasını yapan milletvekili aşağıdakilerden hangisidir?

- A Rauf Orbay
- B Mustafa Kemal Paşa
- C Şerif Bey
- D Ali Fuat Paşa
- E Kâzım Karabekir Paşa

Soru 10

23 Nisan 1920'de TBMM açıldıktan sonra oluşturulan hükümete ne ad verilmiştir?

- A İcra Vekilleri Heyeti
- B Meclis-i Kebir-i Milli
- C Şûra-yı Devlet
- D Dâr-ı Şûra-yı Bâbîâli
- E Meclis-i Vükela Heyeti

Soru 11

Mondros Mütarekesi'nden sonra işgallere karşı kurulmuş olan hareketleri bir çatı altında toplamak amacıyla oluşturulan teşkilat aşağıdakilerden hangisidir?

- A Türk Yurdu Cemiyeti
- B Milli Kongre
- C Selamet-i Umumiye Komitesi
- D Milli Vahdet
- E Milli Cemiyetler Komitesi

Soru 12

Aşağıdakilerden hangisi Erzurum Kongresi'nde alınan kararların sonuçlarından biri değildir?

- A Milli iradenin egemen olacağı yeni bir yönetimin belirlenmeye başlaması
- B Alınan kararların milli nitelik taşıması
- C Misak-ı Milli'nin belirlenmeye başlanması
- D Bir temsil heyeti oluşturulması
- E Milli Mücadele'nin sesini duyuracak bir gazetenin çıkarılması

Soru 13

Lozan Barış Konferansı'nda çözülmediği için İngiltere tarafından Milletler Cemiyeti'ne götürülen sorun aşağıdakilerden hangisidir?

- A Bozkurt-Lotus Davası
- B Devlet borçları

C İngiliz Okulları

D Kıbrıs

E Musul

Soru 14

Osmanlı Devleti'nde yabancı girişimcilere ilk demir yolu yapım imtiyazı verilen hat aşağıdakilerden hangisidir?

A İzmir-Aydın

B Mersin-Tarsus-Adana

C Eskişehir-Konya

D Haydarpaşa-Eskişehir

E Soma-Bandırma

Soru 15

Lozan Barış Konferansı'nda boğazlar konusunda Türk tezine yakın bir tavır sergileyen devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A İtalya

B Japonya

C Sovyet Rusya

D Amerika Birleşik Devletleri

E Romanya

Soru 16

Islahat Fermanı'ndan sonra İngiliz-Fransız ortak sermayesiyle kurulan ve 1863-1914 yılları arasında altın karşılıklı

konvertibl banknot basan banka aşağıdakilerden hangisidir?

A Osmanlı Bankası

B İstanbul Bankası

C İtibar-ı Milli Bankası

D Galata Bankası

E Levanten Bankası

Soru 17

Lozan Barış Konferansı'na gözlemci olarak katılan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

A Sovyet Rusya

B Japonya

C Romanya

D Yugoslavya

E Amerika Birleşik Devletleri

Soru 18

Osmanlı Devleti'nde ilk kağıt para uygulamasına hangi yıl geçilmiştir?

A 1826

B 1839

C 1840

D 1856

E 1876

Soru 19

Mustafa Kemal Paşa'nın 7-8 Ağustos 1921'de ordunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaptığı girişim aşağıdakilerden hangisidir?

- A Osmanlı Bankası'na el konulması
- B Tekalif-i Milli Emirleri'nin yayınlanması
- C Fransız bankerlerinden borç alınması
- D Sovyetler Birliği'nden yardım alınması
- E imalat-ı Harbiye'nin kurulması

Soru 20

İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından resmen işgal edildiği ve Türk askerleri tarafından kurtarıldığı tarihler aşağıdakilerden hangisinde birlikte ve doğru olarak verilmiştir?

- A 13 Kasım 1918 - 1 Kasım 1922
- B 13 Kasım 1918-6 Eylül 1922
- C 16 Mart 1920 - 30 Ağustos 1922
- D 30 Ekim 1918-24 Temmuz 1923
- E 16 Mart 1920 -6 Ekim 1923

CEVAPLAR: 1-D 2-A 3-B 4-D 5-C 6-C 7-A 8-D 9-C 10-A 11-B 12-E 13-E 14-A 15-C 16-A 17-E 18-C 19-B 20-E

Soru 1.

Aşağıdakilerden hangisi III. Selim'in yaptığı ıslahatlardan biri değildir?

- A) Mühendishane-i Berr-i Hümayun'un açılması
- B) Tımar ve zeametın yeniden düzenlenmesi
- C) Mühendishane-i Bahri Hümayun'un ıslah edilmesi
- D) Gedik usulünün kaldırılması
- E) Evkaf Vekâletinin kurulması

Soru 2.

Osmanlı Devleti ve İngiltere arasında yapılan Balta Limanı Antlaşması hangi padişah zamanında imzalanmıştır?

- A) I. Mahmut
- B) II. Mahmut
- C) I. Abdülhamit
- D) II. Abdülhamit
- E) II. Selim

Soru 3.

Danıştay'ın başlangıcı sayılan kurum aşağıdakilerden hangisi dir?

- A) Meclis-i Ali-i Tanzimat
- B) Meşveret Meclisi
- C) Meclis-i Mebusan
- D) Şura-yı Devlet
- E) Meclis-i Vükela

- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 4.

Aşağıdakilerden hangisi 23 Aralık 1876'da ilan edilen Kanun-i Esasi'nin hükümleri arasında yer almaz?

- A) Meclis-i Umumi'nin Heyet-i Ayan ve Heyet-i Mebusan'dan meydana gelmesi
- B) Heyet-i Ayan üyelerinin padişah tarafından atanması
- C) Padişahın para basma hakkına sahip olması
- D) Hükümetin Meclise karşı sorumlu olması
- E) Cezaların hafifletilmesi ve affedilmesi yetkisinin padişaha ait olması

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 5.

II. Meşrutiyet döneminde Meclis-i Mebusan'da kadınlara seçmen olma hakkının tanınması yönünde teklif veren kişi kimdir?

- A) Lütfi Fikri Bey
- B) Mahmut Şevket Paşa
- C) Kozmidi Efendi
- D) Hallacyan Efendi
- E) Rıza Nur Bey

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)

- ☐ E)

Soru 6.

Aşağıdakilerden hangisi II. Abdülhamit döneminde eğitim için ayrılan kaynaklar arasında yer almaz?

- A) Yabancı ülkelere alınan borç
- B) Çıkarılan yeni vergiler
- C) Vakıf gelirleri
- D) Halktan alınan bağışlar
- E) Yerel kaynaklar

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 7.

1838 yılında imzalanan ve İngiliz tüccarlarını Osmanlı Devleti'nde en imtiyazlı millet haline getiren antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hünkâr İskeleyi
- B) Balta Limanı
- C) Karlofça
- D) Pasarofça
- E) Paris

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 8.

Aşağıdakilerden hangisi coğrafi keşiflerin sonuçlarından biri değildir?

- A) Geleneksel kıtalar arası ticaret yollarının değişmesi
- B) Hindistan-Avrupa deniz yolunun Avrupalı devletlerin eline geçmesi
- C) Avrupa'nın siyasi yapısının değişmesi
- D) Rönesans ve Reform hareketlerine zemin oluşturması
- E) Atlas Okyanusu kıyısındaki limanların önemini kaybetmesi

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 9.

1915 Londra ve 1917 St. Jean de Maurienne gizli antlaşmalarına göre İtalya'ya vaat edilen yer aşağıdakilerden hangisi dir?

- A) İzmir
- B) Niğde
- C) Kayseri
- D) Balıkesir
- E) Sivas

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 10.

Amasya Genelgesi'nde milli egemenlik ilkesine işaret eden madde aşağıdakilerden hangisi dir?

- A) Vatanın ve milletin istiklali tehlikededir.
- B) Doğu illeri adına Erzurum'da bir kongre toplanacaktır.
- C) İstanbul Hükümeti üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirmemektedir.
- D) Milli bir kurulun varlığı zorunludur.
- E) Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 11.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Dokuzuncu Ordu Müfettişliği'ne atanmasının nedeni aşağıdakilerden hangisi dir?

- A) Milli mücadeleyi başlatmak
- B) Rumların hükümete sadakatini sağlamak
- C) Samsun ve çevresinde asayişini sağlamak
- D) Ülkenin önemli yerlerinde kongreleri toplamak
- E) Ülkenin içinde bulunduğu zor durumu halka anlatmak

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 12.

Mustafa Kemal Atatürk'ün İstanbul'un işgali üzerine yeni bir meclisin toplanması için 19 Mart 1920'de yayımladığı genelgede aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Her sancaktan 5 milletvekilinin seçilmesi
- B) Ordu komutanlarına milletvekilliği kontenjanı tanınması
- C) Her partinin ve derneğin aday gösterebilmesi
- D) Seçime bağımsız adayların katılabilmesi
- E) Seçimde gizli oy ve salt çoğunluğun esas alınması

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 13.

Yeşil Ordu Cemiyeti'nin yayın organı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Oğüt
- B) Babalık
- C) Hâkimiyet-i Milliye
- D) Seyyare-Yeni Dünya
- E) Anadolu'da Yeni Gün

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 14.

Aşağıdakilerden hangisi I. TBMM'nin yaptığı düzenlemelerden biri değildir?

- A) Misak-ı Milli'nin ilan edilmesi
- B) İstiklal Mahkemeleri'nin kurulması
- C) Seyyar jandarma birliklerinin kurulması
- D) Matbuat ve İstihbarat Müdürlüğü'nün kurulması
- E) Teşkilat-ı Esasi Kanunu'nun kabul etmesi

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 15.

Ahmet Mithat Efendi'nin 1879'da yazdığı "Ekonomi Politik" adlı kitabında ele aldığı en önemli konu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yeni vergiler konulması
- B) Karl Marks'ın "Kapital" adlı eserini eleştirmesi
- C) İltizam sisteminde reform yapılması
- D) Devalüasyonun ülke ekonomisini etkilemesi
- E) Osmanlı ekonomisinin azınlıklar tarafından yağma edilmesi

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 16.

Osmanlı Devleti'nde ilk kâğıt para (kaime) uygulaması hangi yıl başlatılmıştır?

- A) 1826
- B) 1839
- C) 1840
- D) 1845
- E) 1856

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 17.

Aşağıdakilerden hangisi 1913'te çıkarılan "Geçici Sanayi Kanunu" içinde yer alan düzenlemelerden biri değildir?

- A) Vergi muafiyeti
- B) Bedava arazi
- C) Üretilen ürünlerin ihracatının yasaklanması
- D) Geçici gümrük muafiyeti
- E) Devlet kurumlarının kurulacak tesislerin ürünlerini alma zorunluluğu

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 18.

Lozan Barış Antlaşması'nda Rodos, On İki Ada ve Meis Adaları hangi ülkeye verilmiştir?

- A) Yunanistan
- B) İtalya
- C) Fransa
- D) Rusya
- E) İngiltere

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 19.

Osmanlı Devleti'nin son sadrazamı aşağıdakilerden hangisi dir?

- A) Damat Ferit Paşa
- B) Ahmet İzzet Paşa
- C) Salih Paşa
- D) Ahmet Tevfik Paşa
- E) Ali Rıza Paşa

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)
- ☐ D)
- ☐ E)

Soru 20.

SKYMOON PDF

DON'T ASK QUESTIONS,JUST FOLLOW...

SINCE 2020

Ankara'nın başkent olduğu tarih aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 27 Aralık 1919
- B) 23 Nisan 1920
- C) 13 Ekim 1923
- D) 29 Ekim 1923
- E) 1 Kasım 1923

- ☐ A)
- ☐ B)
- ☐ C)

CEVAPLAR: 1-E 2-B 3-D 4-D 5-A 6-A 8-E 9-A 10-E 11-C 12-B 13-D 14-A 15-E 16-C 17-C 18-B 19-D 20-C

Soru 1

Osmanlı Devleti'nin ilk resmi gazetesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A Tercüme-i Şark
- B Tercüman-ı Ahval
- C Tercüman-ı Hakikat
- D Basiret
- E Takvim-i Vekâyi

Soru 2

Kıbrıs'ın fethi hangi padişah zamanında gerçekleşmiştir?

- A II. Mehmet
- B I. Süleyman
- C IV. Murat
- D III. Selim
- E II. Selim

Soru 3

Aşağıdakilerden hangisi "Tersane Konferansı" sonrasında alınan ve Osmanlı Devleti'ne kabul ettirilmeye çalışılan maddeler arasında yer almaz?

- A Sırbistan ve Karadağ bağımsız olacak.
- B Bulgaristan özerk hale gelecek.
- C Edirne, Kırklareli ve Dimetoka Osmanlı Devleti'ne bırakılacak.
- D Romanya'ya bağımsızlık verilecek.
- E Osmanlı Devleti bu kararları kabul etmezse zorlama yoluna gidilecek.

Soru 4

1876 Anayasasının ön gördüğü Meclis-i Umumi hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A Mebusan olmak üzere iki ayrı meclisten oluşurdu.
- B Heyet-i Ayan üyeleri padişah tarafından atanırdı.
- C Mebusların üyeliğinin düşmesi ve yargılanmalarına Meclis-i Umumi azası karar verirdi.
- D Heyet-i Mebusan üyeleri tekrar seçimlere katılamazdı.
- E Heyet-i Mebusan seçimleri dört yılda bir yapılırdı.

Soru 5

II. Meşrutiyet Dönemi'nde yayınlanmaya başlanan Sırat-ı Müstakim, Sebilürreşad ve Beyanü'l-Hak gibi dergilerin alt yapısını oluşturdıkları fikir akımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A Osmanlıcılık
- B İslamcılık
- C Türkçülük
- D Batıcılık
- E Milliyetçilik

Soru 6

1909 Anayasa değişikliğinde en fazla üzerinde durulan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A Hakimiyet-i Milliye
- B Laiklik
- C Halkçılık
- D Devletçilik
- E İslamcılık

Soru 7

Rusya'nın Birinci Dünya Savaşından çekilirken imzaladığı antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A Trianon
- B Versay
- C Sen German
- D Nöyyi

E Brest – Litovsk

Soru 8

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda Galiçya Cephesi'ne asker göndermesinin amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A Ruslar karşısında zor durumda kalan Almanlara yardım etmek
- B Avusturya güçlerine yardım etmek
- C Bölgede bulunan Türklere yardım etmek
- D Almanya'yla birleşmeyi sağlamak
- E Bulgaristan güçlerine yardım etmek

Soru 9

Düzenli Türk ordusunun ilk başarısını gösterdiği cephe aşağıdakilerden hangisidir?

- A Güney Cephesi
- B Doğu Cephesi
- C Çanakkale Cephesi
- D Batı Cephesi
- E Kanal Cephesi

Soru 10

Toplanış amacı ve şekli mahalli olmakla birlikte aldığı kararlar açısından milli özellik taşıyan kongre aşağıdakilerden hangisidir?

- A Erzurum Kongresi

- B Havza Genelgesi
- C Nazilli Kongresi
- D Balıkesir Kongresi
- E Alaşehir Kongresi

Soru 11

Yunanlıların yenilgi olarak kabul etmeyip “taaruzi keşif” adını verdikleri savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A II. İnönü
- B Eskişehir – Kütahya
- C I. İnönü
- D Sakarya
- E Büyük Taarruz

Soru 12

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Komünist Fırkası üyeleri arasında yer almaz?

- A İsmail Suphi Bey
- B Tevfik Rüştü Bey
- C Kılıç Ali Bey
- D Mahmut Esat Bey
- E Yunus Nadi Bey

Soru 13

Aşağıdakilerden hangisi Mustafa Kemal (Atatürk) Paşa’nın Halk Fırkası’nı kurmaktaki amaçları arasında yer almaz?

- A Kurtuluş Savaşı başarısını siyaset, yönetim ve ekonomi alanında yapılacak inkılaplarla tamamlamak
- B Yapılacak inkılapları bir programa dayandırmak
- C Mecliste güçlü ve tek bir parti oluşturmak
- D Kurulacak partiyi halkçılık esasına dayandırmak
- E Oluşturulacak programa halkı da dahil etmek

Soru 14

Osmanlı Devleti’nin 1919 yılı bütçesinin onaylanamamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A İtilaf devletlerinin işgallerinin başlaması
- B Duyun-u Umumiye yönetiminin baskısı
- C Meclis üyeleri arasındaki anlaşmazlık
- D Meclis-i Mebusan ve Ayan Meclisinin toplanamaması
- E Mebusan ve Ayan meclisleri arasındaki anlaşmazlık

Soru 15

Aşağıdakilerden hangisi küçük sanayi teşvik ve yerli malını koruma amacıyla çıkarılan “Geçici Sanayi Kanunu” hükümleri arasında yer almaz?

- A Vergi muafiyeti
- B Geçici gümrük muafiyeti
- C Bedava arazi uygulaması

D Yasadan sadece sınırlar içerisindeki
Türklerin yararlanması

Kanunun geçerli olduğu tesislerin
E ürünlerini öncelikle kamunun satın alma
zorunluluğu

Soru 16

Milli Mücadele öncesi Osmanlı tarımıyla
ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

Özellikle Doğu ve Güney Doğu
A Anadolu'da toprak-insan ilişkileri feodal
düzen içindeydi.

Ulaşım ve haberleşme yetersizliği
B çiftçinin içe dönük üretim yapmasına
neden olmuştu.

Toprak mülkiyeti sisteminin
C karışıklığından dolayı kendini güçlü
hisseden her kişi ve grup hazine
topraklarına el koyabiliyordu.

D Hemen her bölgede tahıl ekimi belirleyici
durumdaydı.

Mera alanının oldukça dar olması
E hayvancılığın yaygın hale gelmesini
engelliyordu.

Soru 17

Osmanlı Devleti'nde yerli sermaye ile
kurulan ilk banka aşağıdakilerden
hangisidir?

A Bank-ı Osmani-i Şahane

B İtibar-ı Milli Bankası

C Ziraat Bankası

D Memleket Sandıkları

E Milli Aydın Bankası

Soru 18

TBMM, Lozan Antlaşmasını hangi
tarihte onaylamıştır?

A 23 Ağustos 1923

B 9 Eylül 1923

C 29 Ekim 1923

D 11 Aralık 1923

E 3 Mart 1924

Soru 19

Lozan görüşmelerine sadece gözlemci
olarak katılan ülke aşağıdakilerden
hangisidir?

A Belçika

B Portekiz

C ABD

D Romanya

E Japonya

Soru

20

Türkiye'nin boğazlar üzerindeki
hâkimiyetini tam olarak sağlayan
antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A Hünkâr İskelesi Antlaşması

B Montreux Boğazlar Sözleşmesi

SINCE 2020

C Mudanya Antlaşması

D İstanbul Antlaşması

E Balta Limanı Antlaşması

**CEVAPLAR:1-E 2-E 3-C 4-D 5-B 6-A
7-E 8-B 9-D 10-A 11-C 12-A 13-C 14-D
15-D 16-E 17-B 18-A 19-C 20-B**

Soru 1

II. Mahmut döneminde saray ile ayanlar arasında imzalanan Sened-i İttifak belgesinin en önemli özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A Merkezi otoritenin sınırlandırılması

B Vergi oranlarının düşürülmesi

C Ayanların Padişah'a sadakatle bağlı olması

D Padişahların ayanları koruması

E Ayanlığın babadan oğula geçmesinin kabul edilmesi

Soru 2

Tanzimat Fermanı'nın yeni yönetim tarzı bakımından dikkat çeken en önemli özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

Yeni kanunlara ihtiyaç duyulduğunu A açıklaması ve meclisler eliyle karar alma anlayışını getirmesi

B Padişah'ın yetkilerini arttırması

C Kânun-i Esâsî'nin ilan edileceğini açıklaması

D Meclis-i Mebusan'ın açılacağını ilan etmesi

E Bakanlar Kurulu anlayışını getirmesi

Soru 3

Aşağıdakilerden hangisi

II. Meşrutiyet döneminde Adliye alanında yapılan düzenlemelerden biri değildir?

A Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nin çıkartılması

B Şer'i Mahkemelerin Adalet Bakanlığı'na bağlanması

C Mahkemelerinin görev ve yetkilerinin ayrılması

D Yeni kanunların hazırlanması için komisyonlar kurulması

E Mecelle'nin kabul edilmesi

Soru 4

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda Galiçya Cephesi'nde savaşmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A Rusya karşısında zor durumda olan Almanlara yardım etmek

B Bölgede bulunun Türklere yardım etmek

C Avusturya-Macaristan güçlerine yardım etmek

D Almanya ile birleşmeyi sağlamak

E Bulgaristan güçlerine yardım etmek

Soru 5

Doğu Trakya bölgesi aşağıdaki antlaşmalardan hangisinin yürürlüğe konulmasıyla savaşılmadan elde edilmiştir?

- A Ankara Antlaşması
- B İstanbul Antlaşması
- C Berlin Antlaşması
- D Mudanya Antlaşması
- E Lozan Barış Antlaşması

Soru 6

Milletin güvenini kazanmış kişilerin katılacağı milli bir kongrenin Sivas'ta toplanması düşüncesi ilk kez nerede gündeme getirilmiştir?

- A Samsun'da
- B Havza'da
- C Amasya'da
- D Erzurum'da
- E İstanbul'da

Soru 7

Türkiye'ye karşı işgal emeli beslemeyen herhangi bir devletten dış yardım alınabileceği kararı ilk kez aşağıdaki kongrelerden hangisinde alınmıştır?

- A Balıkesir Kongresi'nde

B Erzurum Kongresi'nde

C Sivas Kongresi'nde

D Alaşehir Kongresi'nde

E Nazilli Kongresi'nde

Soru 8

Birinci İnönü Savaşı'nda kazanılan zaferin en önemli sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A İtilaf Devletleri'nin Misak-ı Milli'yi kabul etmesi
- B Düzenli ordunun kurulmasına hız verilmesi
- C Mustafa Kemal Paşa'nın başkomutanlığa getirilmesi
- D İstanbul Hükümeti'nin TBMM'yi resmen tanınması
- E TBMM'nin Londra Konferansı'na davet edilmesi

Soru 9

Aşağıdakilerden hangisi Sivas Kongresi'nde alınan kararlardan biri değildir?

- A Müdafaa-ı Hukuk Cemiyetlerinin tek çatı altında toplanması
- B Mebusan Meclisi'nin toplanması
- C Ankara'da TBMM'nin açılması
- D Heyet-i Temsiliye'nin genişletilmesi
- E Manda ve himayenin kabul edilmemesi

SINCE 2020

Soru 10

Aşağıdakilerden hangisi Mondros Ateşkes Antlaşması değerlendirildiğinde ortaya çıkan en önemli sonuçlardan biridir?

- A Ermenilerin yaşadığı vilayetlerde reform yapılmasının kaçınılmaz olması
- B Osmanlı Devleti'nin fiilen sona ermesi
- C Padişah'ın yetkilerinin korunması
- D İstanbul ve boğazların güvenliğinin sağlanması
- E İtilaf Devletleri'nin Osmanlı Devleti'ne varlığını sürdürmesi konusunda güvence vermesi

Soru 11

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra işgallere karşı oluşturulan hareketleri bir araya getirmek amacıyla 29 Kasım 1918 tarihinde kurulan yeni örgüt aşağıdakilerden hangisidir?

- A Anadolu ve Rumeli Müdafa-ı Hukuk Cemiyeti
- B Selamet-i Umumiye Komitesi
- C Teceddüt Fırkası
- D Milli Kongre
- E Milli Dayanışma Hareketi

Soru 12

Mustafa Kemal Paşa İstanbul'un işgali üzerine Ankara'da açılacak Meclis'in hangi sıfatla toplanacağını açıklamıştır?

- A İhtilalci
- B Kurucu
- C Reformcu
- D İstiklalci
- E Olağanüstü yetkilerle donatılmış

Soru 13

Aşağıdakilerden hangisi Birinci TBMM'de oluşan gruplardan biri değildir?

- A Islahat Grubu
- B Medeniyetçi Grubu
- C Halk Zümresi
- D İstiklal Grubu
- E Tesevüs Grubu

Soru 14

Mustafa Kemal Atatürk'ün, 1923 seçimlerinden önce ülke sorunlarına çözüm bulmak ve yenileşmeyi gerçekleştirmek amacıyla yayınladığı program aşağıdakilerden hangisidir?

- A Altın Işık Bildirisi
- B Altı ilke
- C Halkçılık Bildirisi
- D Başkanlık Divanı Bildirisi
- E Dokuz Umde (ilke)

Soru 15

Mustafa Kemal Atatürk 7-8 Ağustos 1921'de Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın sürdürülmesi için çeşitli mal ve hizmetlerin sağlanması amacıyla aşağıdaki düzenlemelerden hangisini gerçekleştirmiştir?

- A Tekâlif-i Milliye Emirlerinin yayınlanması
- B ihracat ve ithalatın yeni düzene kavuşturulması
- C Para basma kararının alınması
- D Banka kurulması kararının alınması
- E Yabancı bankerlerden borçlanılması

Soru 16

Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyet Dönemi'nden önce, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren tarım sektöründe görülen özelliklerden biri değildir?

- A İçer dönük üretim yapılması
- B Rum ve Ermenilerin geniş topraklar satın alması
- C Tahıl ithalatına başvurulması
- D Toprakların tümünün devlet mülkiyetinde olması
- E Devletin çiftçiyi koruyucu önlemler almaması

Soru 17

Ulusal Kurtuluş

Savaşı'nın önemli gelişmeleri ve tarihleri ile ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A Amasya Genelgesi - 11 Eylül 1919
- B Misak-ı Milli'nin İlanı - 28 Ocak 1920
- C Saltanatın Kaldırılması - 1 Kasım 1922
- D Mudanya Ateşkes Antlaşması - 11 Ekim 1922
- E Lozan Barış Antlaşması - 24 Temmuz 1923

Soru 18

TBMM tarafından Lozan'a gönderilen heyet aşağıdaki seçeneklerden hangisinde birlikte ve doğru olarak verilmiştir?

- A İsmet Bey, Şükrü Saraçoğlu, Kazım Karabekir
- B İsmet Bey, Hasan Saka, Ali Fuat Paşa
- C İsmet Bey, Rıza Nur, Hasan Saka
- D İsmet Bey, Rıza Nur, Recep Peker
- E İsmet Bey, Refet Paşa, Ali Fuat Paşa

Soru 19

Lozan Barış Antlaşması'nın içeriği ve temel özellikleri değerlendirildiğinde aşağıdaki ifadelerden hangisi söylenemez?

- A Azınlıklar Türk uyruklu sayılmıştır.
- B Ulus-devletin kökleşmesini sağlamıştır.

C Birinci Dünya Savaşı'nı kesin olarak sona erdirmiştir.

D Misak-ı Milli'yi tam olarak gerçekleştirmiştir.

E Türkiye Devleti'nin kurucu antlaşmasıdır.

Soru 20

Aşağıdaki konulardan hangisi, Lozan Barış Konferansı görüşmelerinin 4 Şubat 1923'te kesintiye uğramasında diğerlerinden daha az etkili olmuştur?

A Boğazlar Sorunu

B Kıbrıs ve Adalar sorunu

C Kapitülasyonların kaldırılması

D Osmanlı borçları

E Savaş tazminatı ve tamirat bedeli

CEVAPLAR: 1-A 2-A 3-E 4-C 5-D 6-C 7-B 8-E 9-C 10-B 11-D 12-E 13-B 14-E 15-A 16-D 17-A 18-C 19-D 20-B

ATATÜRK İLKE VE İNKILAP TARİHİ 1 ONLINE DÖNEM FİNAL

1- Aşağıdakilerden hangisi milli mücadelenin mali maddi kaynaklarından biri değildir?

ABD'DEN GELEN YARDIMLAR.

2- Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat fermanının içeriğinde yer almaz?

Vergilerin adil, toplanması için nüfus sayımı yapılması.

3- Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyetin ilanı ile birlikte 1921 anayasasında yapılan değişikliklerinden biri değildir?

Türkiye Devleti Cumhurbaşkanı tarafından yönetilir.

4- Hakimiyeti milliyet gazetesinin şaheseri garabet başlığını atarak tepki gösterdiği olay aşağıdakilerden hangisidir?

Musul raporu.

5- Terakkiperver Cumhuriyet fırkasının kapatılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

Şeyh Said isyanında rol oynamaları.

6- Şark İstiklal mahkemesinin başkanı aşağıdakilerden hangisidir?

Mazhar Müfit Kansu.

7- Mustafa Kemal Atatürk'ün dış politika ilkelerinden reel politik kavramının karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

Gerçekçi.

8- TBMM'de **ilk defa** birlikte hareket eden muhalefet grubunun ortaya çıkması aşağıdaki gelişmelerden hangisinin bir sonucudur?

Büyük kayıplar veren Türk ordusunun Sakarya nehrinin doğusuna çekilmesi.

9- Türkiye'nin 2 Mayıs 1920 de yeni teşkil edilen Genelkurmay Başkanlığı görevine getirilen kişi aşağıdakilerden hangisidir?

Mustafa İsmet İnönü Paşa.

10- Mustafa Kemal Paşa'ya Gazi ünvanı mareşal rütbesi hangi muharebe sonucunda verilmiştir.

Sakarya Meydan Muharebesi.

11- Aşağıdakilerden hangisi Lozan barış anlaşmasında çözüme kavuşturulamayan konulardan biridir.

Musul.

12- Hem Ankara'yı hemde Türkiye Cumhuriyeti resmi olarak ilk ziyaret eden devlet adamı, aşağıdakilerden hangisidir?

Afgan Kralı, amanullah han

13- Kuvayi Milliye'nin oluşturulması fikrini ilk kez ortaya atan kişi aşağıdakilerden hangisidir?

Albay şefik Bey.

14- Türkiye'nin Boğazlar üzerindeki tam egemenliğini sağlayan antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

Montrö Boğazlar sözleşmesi.

15- Kuvayi Milliye ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır.

Saltanat yanlısı taraftar toplamak için uğraşmışlardır.

16- Mustafa Kemal Paşa siyasal ve askeri zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa meydana gelen zaferler kalıcı olmaz, kısa zamanda söner sözünü aşağıdakilerin hangisinde söylemiştir.

Türkiye izmir iktisat kongresinde

17- Aşağıdakilerden hangisi milli mücadeleye destek veren cemiyetlerden biri değildir.

Trabzon ve Havalisi ademi merkezîyet cemiyeti

18- Mustafa Kemal Paşa'nın hattı müdafaa yoktur sattı müdafaa vardır o satıh bütün vatandır emrini verdiği muharebe aşağıdakilerden hangisidir?

Sakarya Meydan Muharebesi.

19- Aşağıdakilerden hangisi Atatürk döneminde 1923 1938 Türk dış politikasında uygulanan ilkelerden biri değildir.

Himayecilik.

20- Aşağıdakilerden hangisi halifeliğin kaldırılmasının nedenlerinden biri değildir.

Devlet başkanı olarak cumhurbaşkanının halifeliğinin yetkilerini de taşıması.

21- Aşağıdakilerden hangisi 1.Dünya Savaşından sonra revizyonist politika takip eden devletlerden biri değildir.

Fransa

22- Lozan barış anlaşmasının taraflarından biri olmayan konferansa sadece gözlemci sıfatıyla katılan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

ABD

23- Aşağıdakilerden hangisi saltanatın kaldırılmasının nedenlerinden biri değildir.

Saltanat sisteminin milli egemenlik sistemi içine alınması.

24- Milli mücadele karşısı, Avrupa merkezli propagandaların önünü kesmek ve Türk kamuoyunu yanlış yönlendirecek, iç ve dış yayınları yapan girişim aşağıdakilerden hangisidir?

Anadolu Ajansının kurulması.

25- Osmanlı devletinin 1 Kasım 1831 de Türkçe olarak yayın hayatına başlayan ilk Resmi Gazetesi aşağıdakilerden hangisidir?

Takvimi Vekayi

26- 1.Dünya Savaşı sonunda ABD'nin barışı temin edebilmek için her iki tarafında çıkarlarının korunduğu iddiasıyla 14 madde halinde açıkladığı belge, aşağıdakilerden hangisidir?

Wilson ilkeleri.

27- Aşağıdakilerden hangisi Lozan Barış Konferansına katılan heyette yer alan kişilerden biridir?

Rıza nur.

28- Türkiye ile Sovyetler Birliği sınırına kesin ve son şeklini veren, antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

Kars Antlaşması.

29- Aşağıdakilerden hangisi Mudanya mütarekesinin maddelerinden biri değildir? Yunan kuvvetleri, Meriç nehrinin batısına, çekilecek....

30- Lozan görüşmeleri sırasında İngiltere baş delegesi Lort Curzon'un sık sık Mondrosu hatırlatan devlet adamı kimdir?

İsmet paşa.

31- Türkiye Almanya ilişkileri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır.

Türk Alman ortaklığı ile Kayseride TULOMSAŞ

32- Serbest Cumhuriyet fırkasının kurucusu, aşağıdakilerden hangisidir?

Ali feti Bey

33- Ankara hükümetinin Lozan Barış, konferansın ikinci döneminde özellik Musul Konusunda ABD'nin desteğini almak için yaptığı girişim aşağıdakilerden hangisidir?

Chester Projesinin Onaylanması

34- III. Selim döneminde yapılan yeniliklere genel olarak ne ad verilir.
Nizam-ı cedit.

35- Gümrü antlaşması ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır.

Sovyet Rusya Antlaşmaya garantör olarak katılmıştır

36- Aşağıdakilerden hangisi 1.TBMM'nin özelliklerinden biri değildir.

İstanbul hükümeti ile koordineli çalışması.

37- Aşağıdakilerden hangisi eski kuvayi Milliye komutanlarından biri olup, daha sonra düzenli orduya katılmayı reddederek, ayaklanan kişilerden, biridir

Çerkez etem.

38- Misakı Milli sınırları içinde yer alan Edirne dahil, Doğu Trakya'nın savaşılmadan kazanılmasını sağlayan antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

Mudanya Mütarekesi.

39- 1927 yılından itibaren 23 Nisan'ı Çocuk Bayramı olarak kabul edip kutlayan cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?

Himayeyi Etfal Cemiyeti

40- 1927 kongresinde Cumhuriyet Halk fırkasının parti programına giren Atatürk İlkeleri aşağıdakilerin hangisinde birlikte ve doğru olarak verilmiştir.

Devletçilik-inkılapçılık

41- 1.Dünya Savaşı esnasında İngiltere'nin Yahudilere bir devlet kurumaları için bugünkü Filistin topraklarını vadettiği belge aşağıdakilerden hangisidir?

Balfour deklarasyonu.

42- Düzenli Türk ordusunun Batı Cephesinde Yunanlılar ile yaptığı ilk muharebe aşağıdakilerden hangisidir?

1. İnönü Muharebesi

43- Bugünkü Türkiye Irak sınırının çizildiği antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

Ankara Antlaşması.

44- Aşağıdakilerden hangisi 1932 1938 yılları arasında Türk dış politikasında yaşanan siyasi gelişmelerden biri değildir?

NATO'YA ÜYE OLUNMASI.

45- Türkiye Cumhuriyetinin Ağrı Dağının tamamını elde ettiği antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

23 Ocak 1932 Tahran antlaşması

46- Lozan Barış Konferansına gitmeden önce Meclis tarafından Türk heyetine verilen talimatnamede kesinlikte taviz verilmemesi, gerekirse görüşmelerin kesilmesinin istendiği, konu aşağıdakilerden hangisidir?

Ermenilere toprak verilmemesi ve kapitülasyonların kaldırılması.

47- 24 Ekim 1923'te kabul edilen bir kanunla, Hakimiyeti Milliye Bayramı olarak kutlanması kanunlaştırılan olay aşağıdakilerden hangisidir?

Saltanatın kaldırılması.

I. TBMM'nin açılması.
II. Cumhuriyetin ilanı.
III. halifeliğin kaldırılması.
IV. ankaranın başkent olması. V. saltanatın kaldırılması.

48- yukarıdaki olayların kronolojik sıralaması aşağıdakilerden hangisinde birlikte ve doğru olarak verilmiştir.

I-V-IV-II-III

49- Aşağıdakilerin hangisinde ilk defa İstiklal Savaşı'nın gerekçesi, yöntemi, amacı açıklanmış ve Türk ulusu milli mücadeleye davet edilmiştir?

Amasya Genelgesinde

50 - Hatay ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur ?

FRANSA, HATAY'ın Türkiye'ye kendi isteğiyle katılmasını kabul etmeyip konuyu yeniden Milletler Cemiyetine taşımıştır.

1.23 Nisan 1920' de TBMM'nin en yaşlı üyesi sıfatıyla meclisin açılış konuşmasını yapan kişi aşağıdakilerden hangisidir?

*** Sinop Mebusu Mehmet Şerif Bey**

2.Aşağıdakilerden hangisi Milli Mücadelenin mali/maddi kaynaklarından biri değildir?

*** ABD' den gelen yardımlar.**

3. Aşağıdakilerden hangisi Milli Mücadeleye destek veren cemiyetlerden biri değildir?

*** Gizli karakol cemiyeti.**

4.1. Dünya Savaşı sonunda ABD'nin, barışı temin edebilmek için, her iki tarafın da çıkarlarının korunduğu iddiasıyla 14 madde halinde açıkladığı belge aşağıdakilerden hangisidir?

*** Wilson ilkeleri**

5. Osmanlı merkez vilayetlerinde bir süvari birliğini ve askeri-idari hiyerarşiyi desteklemek amacıyla yapılan ve miras yoluyla geçmeyen tahsisat sistemi aşağıdakilerden hangisidir?

*** Tımar Sistemi**

6. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'ni askeri bir devletten bürokratik bir devlete dönüştürmek isteyen katip sınıfının kuşak veya çağ tasniflemesi içinde yer almaz?

*** Ahiler çağı**

7. III. Selim döneminde yapılan yeniliklere genel olarak ne ad verilir?

*** Nizam-ı Cedid**

8.1. Dünya Savaşı esnasında İngiltere'nin yahudilere bir devlet kurmaları için bugünkü Filistin topraklarını vadettiği belge aşağıdakilerden hangisidir?

*** Balfour Deklarasyonu**

9. Aşağıdakilerden hangisi Çanakkale Savaşı'nın Türk ve Dünya tarihi açısından sonuçlarından biri değildir?

*** Rusya'da çarlık rejiminin yıkılarak**

Bolşeviklerin iktidara gelmesi

10. Aşağıdakilerden hangisi itilaf devletlerinin İstanbul'u işgal etmesine neden olan olaylardan biri değildir?

*** İstanbul'dan Ankara'ya başlayan göç dalgası**

11. Milli Mücadele karşısı Avrupa merkezli propagandaların önünü kesmek ve Türk kamuoyunu yanlış yönlendirecek iç ve dış yayınlara karşı tedbir almak için yapılan girişim aşağıdakilerden hangisidir?

*** Anadolu Ajansının kurulması**

12.1. Mondros Ateşkes anlaşması'nın imzalandığı sırada işgale uğramış olan Türk ve Müslümanların çoğunlukla bulunduğu topraklar Türk vatanının ayrılmaz bir parçasıdır.

II. Milli ve Ekonomik gelişmemizi engelleyecek siyasi, mali ve adli sınırlamalar kabul edilemez. Yukarıdaki ifadeler aşağıdakilerin hangisinde dile getirilmiştir?

*** Misak-ı Milli'de**

13. Balkan Savaşları sonunda Osmanlı Devleti'nden bağımsız olarak ortaya çıkan devlet aşağıdakilerden hangisidir?

*** Arnavutluk**

14. Mondros mütarekesi'nden sonra işgallere karşı ilk direnişin başladığı yer aşağıdakilerden hangisidir?

*** Hatay/İskenderun**

15. Mondros Mütarekesi'nin 7. Maddesine (İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit eden bir durum halinde herhangi stratejik bir noktayı işgal edebilecek) dayanarak İngilizlerin ilk işgale başladığı yer aşağıdakilerden hangisidir?

*** Musul**

16. Aşağıdakilerden hangisi 31 Mart (13 Nisan 1909) ayaklanmasının nedenlerinden biri değildir?

*** 11. Abdülhamit**

17. Aşağıdakilerin hangisinde ilk defa • istiklal Savaşı'nın gerekçesi, yöntemi, amacı açıklanmış ve Türk ulusu milli mücadeleye davet edilmiştir?

*** Amasya Genelgesi'nde**

18. Mustafa Kemal Paşa'nın 9. Ordu Müfettişliğine atanmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

* işgalleri mitinglerle Protesto etmek.

19 .Sevr Barış Antlaşması ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

* Antlaşmanın hükümleri, Osmanlı Mebusan Meclisi tarafından onaylanmıştır.

20.osmanlı Devleti'nin, İtalya ile savaş halindeyken Balkanlardaki milletlerin ayaklanmasıyla Balkan Savaşları öncesi İtalya ile imzalamak zorunda kaldığı antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

* Uşi Antlaşması

21.Anadolu'da bir Ermeni devletinin kurulmasına yönelik kararların alındığı konferans aşağıdakilerden hangisidir?

* Paris Barış Konferansı

22.Türk-İtalyan (Trablusgarp) Savaşı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

* Rodos ve On iki Ada Osmanlı egemenliğinde kalmıştır.

23.Mustafa Kemal Paşa'nın Çanakkale Savaşı'ndaki yeri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

* 18 Mart 1915'ten sonra Çanakkale'den ayrılmıştır.

24.Aşağıdakilerden hangisi 31 Mart (13 Nisan 1909) ayaklanması 'na katılan isyancıların taleplerinden biri değildir?

* İttihatçı subayların görevlerine iadesi

• 25.Ideojiler ve Milletler çağında Osmanlı Devleti'nin ilk siyasi ideolojisi aşağıdakilerden hangisidir?

* osmanlıcılık

26.Manda ve himayenin kesin bir dille reddedildiği kongre aşağıdakilerden hangisidir?

* Sivas Kongresi

27 .Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı aydınları tarafından ortaya koyulan Osmanlı Devleti 'nin içinde bulunduğu bunalımın nedenlerinden biri değildir?

- * Ticaret yollarının değişmesiyle birlikte

dünya ekonomik sisteminin de değişmesi.

28.Aşağıdakilerden hangisi I. TBMM 'nin özelliklerinden biri değildir?

* Milletvekillerinin çoğunluğunun

yükseköğrenim görmüş olması

29.30 Ekim 1918 Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Antalya ve Konya çevresini işgal eden aşağıdakilerden hangisidir?

İtalya

30.Mütareke döneminde Mustafa Kemal Paşa ve yakın arkadaşı Fethi Bey tarafından çıkarılan gazete aşağıdakilerden hangisidir?

Münber

31.Balkan Savaşları sonrası Meriç Nehrini Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasında sınır olarak belirleyen antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

İstanbul Barış Antlaşması

32.osmanlı Devleti'nin Sevr Barış Antlaşması'm imzalanmasını hızlandıran olay aşağıdakilerden hangisidir?

* Liman, su yolları ve demiryolları ile ulaşımın kesilmesi.

33.Aşağıdakilerden hangisi TBMM'ye Karşı Çıkarılan isyanlardan biri değildir?

* Milli Aşiret isyanı

34.osmanlı Devleti'nin 1 Kasım 1831 'de Türkçe olarak yayın hayatına başlayan ilk resmi gazetesi aşağıdakilerden hangisidir?

* **Takvim-i Vekayi**

35.3 Kasım 1839' da Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa tarafından Gülhane Meydanı'nda okunarak ilan edilen belge aşağıdakilerden hangisidir?

* **Tanzimat Fermanı**

36.Vilayat-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin haklarını korumak ve bölgede kurulacak farklı devletlere karşı tedbirler almakla görevli olduğu doğu illeri aşağıdakilerin hangisinde birlikte ve doğru olarak verilmiştir?

* **Erzurum, Sivas, Van, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ**

37 .I. Meşrutiyet döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk meclisi olan Meclisi Mebusanın II. Abdülhamid tarafından süresiz kapatılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

* **1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı**

38."Uç Tarz-ı Siyaset" adlı eserinde Osmanlı Devleti'nin önündeki seçenekleri Panislamizm, Osmanlıcılık ve Irk esasına dayanan Türk milliyetçiliği olarak sıralayan Osmanlı aydını aşağıdakilerden hangisidir?

* **Yusuf Akçura**

39.Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat Fermanı'nın i eriğinde yer almaz? _ _

* **Vergilerin adil toplanması için nüfus sayımı yapılması**

40. Misak-ı Milli'nin Osmanlı Mebusan Meclisinde ilan edilmesinden hemen sonra yaşanan gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

* **İtilaf devletlerinin İstanbul'u işgal etmesi**

41. Paris barış konferansının Osmanlı için alınan en kötü kararı aşağıdakilerden hangisidir?

* **Batı Anadolu'nun Yunanistan'a verilmesi**

42. Rauf Bey (Orbay) başkanlığındaki Osmanlı heyeti ile itilaf Devletleri adına Akdeniz Filosu Komutanı İngiliz Amiral Calthorphe arasında 30Ekim 1918'de imzalanan anlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

* **Mondros Mütarekesi -**

43. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Mustafa Kemal Paşa liderliğinde kurulan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu 'na alternatif olarak oluşturulan kitlesel ilk muhalefet grubu aşağıdakilerden hangisidir?

* **İkinci grup**

44. Osmanlı Devletinde il. Meşrutiyet döneminde oluşan meclislerin hangisi "sopalı seçim" diye bilinmektedir?

* **1912 seçim**

45. İtilaf Devletleri Mondros'un 24. maddesi ile neyi gerçekleştirmek istediler?

* **Doğu'da Ermeni Devleti kurmakla**

46. Balkan Devletleri, Rusya'nın tahrik ve desteğiyle Osmanlı Devleti'nin elinde olan Rumeli topraklarını paylaşmak için aralarında ittifak yapmışlardır. 8 Ekim 1912' de Karadağ'ın savaş ilanı ile 1. Balkan Savaşı başlamıştır. Aşağıdakilerden hangi devlet, bu ittifaka katılmamıştır?

* **Romanya**

47. Aşağıda Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda savaştığı cepheler gösterilmiştir.

- I. Kafkas Cephesi,
- II. Kanal Cephesi,
- III. Çanakkale Cephesi

Verilen cephelerden hangileri Osmanlı Devleti'nin askeri zaferi ile sonuçlanmıştır?

* **III**

48. Aşağıdakilerden hangisi 1914'te yapılan seçimlerde Meclis-i Mebusan üyelerinin sadece itihatçılardan oluşmasının temel nedenidir?

Seçime sadece ittihatçıların girmesi

49. Lozan görüşmelerine sadece gözlemci olarak katılan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

ABD

50. Seçeneklerden hangisi Sanayi Inkılabı'nın getirmiş olduğu olumsuz gelişmelerden biri değildir?

Çocuk işçilerin iş ortamına girmesi

51. 7 Aralık 1920'de Tokat Milletvekili Nazım, Bursa Milletvekili Şeyh Servet ve Afyon Milletvekili Mehmet Şükrü, Baytar Binbaşı Hacıoğlu Salih, Ziyetullah Nuşirevan emeği temel ilke alarak kurulan parti aşağıdakilerden hangisidir?

Türkiye Halk İştirakiyön Partisi

52. II. Abdülhamid Devrinde ilköğretime verilen değerin göstergesi nedir?

Mekatib-i Sübyaniye Dairesinin kurulması

53. Mondros Ateşkes Anlaşmasına göre Antalya, Burdur, Muğla, Marmaris, Bodrum, Fethiye ve Konya istasyonunu aşağıdakilerden hangi ülke işgal etti?

İtalya

54. Aşağıdaki bilgilerden hangisi Tanzimat döneminde askeri alanda yapılan düzenlemelerden biri değildir?

Yeniçeri Ocağı kaldırılmıştır.

55. I. Türkiye İş Bankası; II. Türk Ticaret Bankasının. Milli Aydın Bankası (Tarişbank); IV. Sümerbank. Bu bankalardan hangisi veya hangileri 1908-1923 yılları arasında kurulmuş olup günümüze kadar gelebilmiştir?

II ve III

56. Aşağıdakilerden hangisi Mudanya Mütareke masasında bulunanlardan biri değildir?

General Mazarakis

57. Aşağıdakilerden hangisi Mondros mütarekesi karşısında Osmanlı saray ve devlet adamlarının bakışını ifade etmektedir?

Çaresizlik içerisinde teslimiyetçi bir anlayışla İngilizlerin hoşgörüsüne sığınarak elverişli bir barış anlaşması ümit etmek

58. I. Ham madde kaynağı ve pazar olarak kullanma. II. Ucuz iş gücünden yararlanma III. Koloni olarak ele geçirme IV. Doğrudan askeri olarak ele geçirme. Yukarıdakilerden hangisi ve hangileri kaba yağmalama anlayışı ile emperyalizm arasındaki farkları ortaya koymaktadır?

Yalnız IV

59. Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat dönemi meclislerinden değildir?

Dar-ı Şura-yı Bahriye

60. Osmanlı medreselerinin bozulmuş olmasını devletin bir buhran devrine girmesinin nedeni olarak gösteren dönemin alimi aşağıdakilerden hangisidir?

Katip Çelebi

61. Halep Defterdarı Gelibolulu Mustafa Ali Efendi 1581 'de yazdığı Nasihatü's Selatin adlı eserinde buhrana sebep olarak aşağıdakilerden hangisini göstermiştir?

Devlet adamlarının niteliksizleşmesi

62. Osmanlı Devleti'nin Macaristan'dan çekilmesine yol açan olay aşağıdakilerden hangisidir?

İkinci Viyana Kuşatması

63. Osmanlı Devletinde 1828'de askere 1829'da sivillere getirilen Fes giyme zorunluluğu toplum tepkisi bakımından inkılap tarihimizdeki hangi olayı çağrıştırmaktadır?

Şapka olayını

64. Aşağıda verilen bilgilerden hangisi Osmanlı Devletinin duraklamasına neden olan dış faktörler arasında gösterilemez? Avrupa da ki bilimsel ve askeri

gelişmelerin takip edilememesi